

School of Theology at Claremont

1001 1390294

1
113
6

GERMAN

LIBRARY

Southern California
SCHOOL OF THEOLOGY
Claremont, California

Aus der Bibliothek

von

Walter Bauer

geboren 1877
gestorben 1960

M. GÖBEL

ETHNICA

VRATISLAVIAE MCMXV

6413
G6

ETHNICA

PARS PRIMA

DE GRAECARUM CIVITATUM PRO-
PRIETATIBUS PROVERBIO NOTATIS

DISSERTATIO INAUGURALIS

PHILOLOGICA

QUAM AMPLISSIMI PHILOSOPHORUM ORDINIS
CONSENSU ET AUCTORITATE AD SUMMOS IN
PHILOSOPHIA HONORES IN UNIVERSITATE FRIDE-
RICA GUELELMA SILESIACA RITE IMPETRANDOS
UNA CUM THESISIBUS DIE XXV MENSIS FEBRUARII
ANNI MCMXV HORA XII ET DIMIDIA IN AULA
MUSICA PUBLICE DEFENDET

MAXIMILIANUS GOEBEL

SILESIUS

ADVERSARIORUM MUNERE FUNGENTUR
M. KRUEGER, DR. PHIL. / A. NEHRING, DRD. PHIL.

VRATISLAVIAE / TYPIS OFFICINAE A. FAVORKE
MCMXV

De dissertatione probanda ad ordinem rettulit

Richardus Foerster.

Examen rigorosum habitum est die XXVIII mensis Maii MCMXIV.

RICHARDO FOERSTER

CONSPECTUS LIBELLI

	pag.
Praefatio	1—3
Index librorum	4—6
De Graecis universis	7—9
De civitatibus Atticis	10—26
De Megarensibus et Corinthiis	27—40
De Peloponnesiis	41—56
De Boeotis et Graeciae septentrionalis incolis	57—70
De insulis Cycladibus	71—81
De insulis Sporadibus	82—95
De coloniis Graecis in Thracia et Asia sitis	96—118
De Graecorum coloniis Libycis, Siciliensibus, Italicis, Gallicis	119—134
Index nominum et rerum	135—144
Index proverbiorum et glossarum	145—149
Index locorum	150—168
Auctor de vita sua	169—170
Theses	171—172

PRAEFATIO

*"Ὅσα πολιτειῶν εἶδη, τοσαῦτα
ἡθῶν εἶδη.*

PS. DION. HAL. RHET. XI 5

*Εἰσὶ βλασφημίαι καὶ ἀπὸ
ἐθνῶν καὶ πόλεων καὶ δήμων
πολλαὶ ῥηματικῶς πεποιημέναι.*

EUST. AD HOM. IL. I 129 p. 741. 21

A lienum videtur esse multis disserere verbis, quanti pretii sint studia paroemiographica ad cognoscendos gentium mores. Vox enim populi ipsius loquitur in proverbiiis, et qui illa et imprimis Graeca perlegerit, facile cognoscet, quomodo ingenium Graecum, fons et principium Graeci proverbii, sit immutatum, quoniam aetates singulae cum opprimunt proverbialia tum adiciunt. Neque solum hac ratione nova existunt adagia aliaque auferuntur, sed etiam idem proverbium ab hac aetate hunc in modum, illum in modum ab illa enuntiatur, ut ex talibus commutationibus sive in bonam sive in malam partem diversis videre possimus, quemadmodum populi iudicium variaverit.

Neque modo his de causis e proverbiiis cognoscitur gentium mos naturaeque: illustrant ipsa proverbialia, quae quidem de civitatibus narrent, et illuminant populorum mores speculumque praebent indolis naturaeque gentium, quamquam imagines non nunquam distortae sunt. Proverbium enim, ut exemplum afferam, quod Athenis vulgatum erat de Lacedaemoniis, infesto videlicet dicebatur animo. Saepe ergo invidia quaedam in proverbiiis haeret: vicinus non nunquam male audit apud vicinum. Similiter nos quoque non sine aliqua cavillatione dicimus Schwabenstreiche vel Nassauern, ridemus de hominibus stultis, quos Schildebürger vocamus¹, gau-

¹ Büchmann p. 109; cf. von Bahder, Lalebuch p. XLV (Halle 1914); „Das Lalebuch ist auf dem Grunde der Stammes- und Ortsneckereien erwachsen; den Bewohnern deutscher Länder wie einzelner Ortschaften sagte

demus facetiis, quae Kalauer dicuntur. Sic in Wielandii Museo Attico versus commemoratur.

Frankfurter Gold, Augsburger Witz, Nürnberger Tand (vel Verstand) Gehn durchs ganze heilige römische Land¹.

Sed quamquam non omnia, quae proverbia tradunt, esse vera censere licet, tamen aliquid veri inest in unoquoque proverbio.

Quam ob rem operae pretium videtur esse et proverbiiis, quae paroemiographi et lexicographi Graeci memoriae tradiderunt, uti et illis, quae ceteri scriptores servaverunt, ad effingendam et exprimendam imaginem gentium. Lexica Graeca et proverbiorum corpora nec non comicos et oratores Graecos, ut talia adagia indagarem, perscrutatus sum; praeterea quae de proverbiorum apud singulos scriptores usu exstant commentaria, non neglexi.

Neque desunt in tali testium multitudine illi, qui veterum scriptorum more usi alii aliorum scripta compilant ita ut recentiores nil novi praebeant atque ex longa testimoniorum serie vetustissimus quisque testis optimus sit et solum dignus, qui afferatur. Qua de causa hac in dissertatione compilatores imprimis medii aevi in notis reponentur. E paroemiographorum numero Zenobius primum locum occupat, si vetustatem et fidem respicimus, deinde proverbia Alexandrina sub Plutarchi nomine tradita et Diogeniani quae dicuntur adagia praebent testimonia certa vetustaque: sed corpuscula proverbiorum a Gregorio Cyprio, Macario, Apostolio, Arsenio collecta maiorum verba in suum usum vertunt². Haud secus apud lexicographos temporum Byzantinorum res se habet³, qui et proverbiorum corpora⁴ et lexica vetusta excerpunt. Antiquissimum est ex adhuc servatis lexicon illud Harpocrationis; sequuntur Hesychius Alexandrinus et Stephanus Byzantius, qui

man allerlei törichte Streiche nach, die sie begangen haben sollten . . .“ et quae sequuntur de talibus irrisionibus ¹ Attisches Museum, herausgeg. von Chr. M. Wieland, I (1796) 342 ² cf. Eugen Geisler, Beiträge zur Geschichte des griechischen Sprichwortes (im Anschluß an Planudes und Michael Apostoles.) Progr. des Kgl. Friedrichs-Gymn. zu Breslau. 1908. ³ cf. Leopold Cohn, Griechische Lexikographie in Caroli Brugmanni Grammatica Graeca⁴, München 1913 ⁴ cf. Brachmann, Quaestiones Pseudo-Diogenianae, Fleekeisens Jahrb. Suppl. Bd. XIV 380 sqq. et Otto Crusius, Sitz.-Ber. der Bayr. Akad. phil.-hist. Klasse 1910 IV 40 sqq.

persaepe Strabonis testimonio utitur¹. Accedunt etymologica quae dicuntur: etymologicum genuinum², etymologicum Gudianum, etymologicum magnum, lexicon Vindobonense, Ps. Zonarae lexicon, quorum fontes veterum grammaticorum scripta sunt ut Aelii Dionysii et Pausaniae atticistarum³. Denique lexica Byzantina commemorantur⁴: Photii lexicon, cuius fons est *συναγωγή λέξεων χρησίων*, et Suidae. Uterque saepe consentit, cum iisdem auctoribus usus sit⁵. Ut exemplum afferam, Harpocratonis lexicon et Photio et Suidae notum est; praeterea Suidas hausit ex Aeliano, Arriano, Athenaeo⁶, Philostratis, Luciano, Babrio. Photii et Suidae lemmata Apostolius compilavit⁷.

¹ cf. B. Niese, De Stephani Byzantii auctoribus, Kiliae 1873, p. 21 sqq.

² cf. R. Reitzenstein, Geschichte der griechischen Etymologika. 1897

³ cf. H. Heyden, Quaestiones de Aelio Dionysio et Pausania atticistis Etymologici magni fontibus. Diss. Leipzig 1885 et E. Schwabe, Aelii Dionysii et Pausaniae atticistarum fragmenta, Lipsiae 1890

⁴ cf. Georg Wentzel, Beiträge zur Geschichte der griechischen Lexikographen. Sitz. Ber. der Berl. Akad. 1895 I 477—487

⁵ cf. P. Roellig, Quae ratio inter Photii et Suidae lexicon intercedat. Diss. phil. Hal. VIII (1887) 1 sqq.

⁶ cf. G. Kaibel, Athenaeus und Suidas. Herm. XXII (1887) 323—335

⁷ cf. E. Hiller, Photius, Suidas, Apostolius. Philol. XXXIV (1876) 226 sqq.

INDEX LIBRORUM

QUI SAEPIUS ADHIBENTUR

- Abt, Adam, Die Apologie des Apuleius von Madaura und die antike Zauberei. Gießen 1908.
- von Arnim, Hans, Pindars Pään für die Abderiten. Wiener Eranos zur 50. Philologenversammlung in Graz. 1909.
- *Baar, Adolf, Sprichwörter und Sentenzen bei den griechischen Idyllendichtern. Progr. Görz 1887.
- Barthélemy, Voyage du jeune Anacharsis en Grèce. Paris (1788).
- *Bauck, Ludovicus, De proverbiis aliisque locutionibus ex usu vitae communis petitis apud Aristophanem comicum. Diss. Regimont. 1880.
- Beloch, Karl Julius, Campanien. 2. Ausg. Breslau 1890.
- Billeter, Gustav, Die Anschauungen vom Wesen des Griechentums. Leipzig 1911.
- Blümner, Hugo, Studien zur Geschichte der Metapher im Griechischen. 1. Heft: Über Gleichnis und Metapher in der attischen Komödie. Leipzig 1891, p. 192—197: Ethnologisches.
- Büchmann, Georg, Geflügelte Worte. 25. Aufl. bearb. von B. Krieger. Berlin 1912.
- Bursian, Conrad, Geographie von Griechenland. 2 Bde. Leipzig 1862. 1872
- Cohn, Leopold, Zu den Paroemiographen. Bresl. philol. Abhandl. II 2. 1888.
- Crusius, Otto, Analecta critica ad paroemiographos Graecos. Lipsiae 1883.
- * — , Epicharm und die Paroemiographen. Philol. Suppl. Bd. VI 281 sqq.
- , Untersuchungen zu den Mimiamben des Herondas. Leipzig 1892.
- Curtius, Ernst, Peloponnesos. 2 Bde. Gotha 1851. 1852.
- Dittenberger, Wilhelm, Ethnika und Verwandtes. Herm. XLI (1906) 161 sqq. et XLII (1907) 1 sqq.
- Du Mesnil, I. A., De rebus Pharsalicis. Diss. Berol. 1860.
- Eckhel, Iosephus, Doctrina numerorum veterum. 8 voll. Vindobon. 1792 sqq.
- Engel, W. H., Kypros. 2 Bde. Berlin 1841.
- Erasmi Roterodami adagiorum chiliades. Hanoviae 1617.
- Gelder, H. van, Geschichte der alten Rhodier. Haag 1900.
- Geisler, Eugen, Die Sprichwörtersammlung des Gregor von Cypern. Festschrift zur Feier des hundertjährigen Bestehens des Königl. Friedrichs-Gymnasiums zu Breslau, Bresl. 1912, p. 89 sqq.

* Quae ad proverbiorum apud singulos scriptores usum spectant commentaria asterisco notantur.

- Goettling, C. G., De soloeismo logico, rhetorico, grammatico eiusque veriloquio. Opusc. academ. ed. Kuno Fischer, Lips. 1870, p. 281 sqq.
- Graux, Charles, Supplément au Corpus Paroemiographorum Graecorum. Revue de philol. Nouv. série II (1878) 224 sqq. Rec.: O. Crusius, Mus. Rhenan. XXXVIII (1883) 307.
- *Grünwald, E., Sprichwörter und sprichwörtliche Redensarten bei Plato. Supplément au Programme des Cours du Collège Royal Français. Berlin 1893.
- Head, Barclay V., Historia numorum. Oxford 1887 (1911²).
- Hendess, Richardus, Oracula Graeca, quae apud scriptores Graecos Romanosque exstant. Halis Saxonum 1877.
- Hermann, Karl Friedrich, Versuch einer urkundlichen Geschichte von Abdera. Gesamm. Abhandl. (Göttingen 1849), p. 90 sqq.
- Hoeck, Karl, Kreta. 3 voll. Göttingen 1823. 1828. 1829.
- *Hotop, Augustus, De Eustathii proverbiiis. Diss. Lips. 1888.
- *Keim, J., Sprichwörter und paroemiographische Überlieferung bei Strabo. Diss. München 1909.
- Kiepert, Heinrich, Lehrbuch der alten Geographie. Berlin 1878.
- *Koch, Ioannes, Quaestionum de proverbiiis apud Aeschylum, Sophoclem, Euripidem caput I: Diss. Regimont. 1887; II: Progr. Bartenstein 1892.
- *Kurtz, Eduard, Die Sprichwörter bei Eustathius von Thessalonike. Philol. Suppl. Bd. VI 307 sqq.
- Krische, Aug. Bernh., De societatis a Pythagora in urbe Crotoniatarum conditae scopo politico. Gottingae 1831.
- Larizza, Pietro, Rhegium Chalcidense. La Storia e la Numismatica. Rom 1905.
- Lehnert, Ludovicus, De foedere Ionico disquisitiones. Diss. Berol. 1830.
- *Lingenberg, Platonische Bilder und Sprichwörter. Progr. des Friedrich-Wilhelmsgymn. zu Cöln. 1872.
- Lorentz, Rudolphus, Disquisitionis de veterum Tarentinorum rebus gestis specimen II. Progr. Luccariae 1841.
- Martin, Paul, Studien auf dem Gebiete des griechischen Sprichwortes. Diss. Erlangen 1889.
- Meursius, Ioannes, Miscellanea Laconica. Amstelodami 1661.
- , Rhodus sive de illius insulae atque urbis rebus memoratu dignis. Amstelodami 1675.
- Miller, M. E., Mélanges de littérature grecque. Paris 1868.
- Müller, Carl Otfried, Aegineticorum liber. Berol. 1817.
- , Orchomenos und die Minyer. 2. Aufl. herausgeg. v. F. W. Schneidewin. Breslau 1844.
- , Die Dorier. 2. Aufl. herausgeg. von F. W. Schneidewin. Breslau 1844.
- Neumann, Karl und Joseph Partsch, Physikalische Geographie von Griechenland. Breslau 1885.
- Nissen, Heinrich, Italische Landeskunde. 3 Bde. Berlin 1893. 1902.

- Novarinus, Al., Adagia ex sanctorum patrum ecclesiasticorumque scriptorum monumentis prompta. Lyon 1637.
- Otto, August, Die historischen und geographischen Sprichwörter. Arch. für latein. Lexikogr. III (1886) 355 sqq.
- Otto, August, Die Sprichwörter der Römer. Leipzig 1890.
- Panofka, Th., Res Samiorum. Berol. 1822.
- *Pflügl, Xaver, Die lateinischen Sprichwörter bei Plautus und Terenz. Progr. der Studienanstalt zu Straubing 1879.
- Plehn, Severus Lucianus, Lesbiacorum capita priora duo. Diss. Berol. 1826.
- , Lesbiaca. Berol. 1826.
- *von Prittwitz-Gaffron, Erich, Das Sprichwort im griechischen Epigramm. Gießen 1912.
- *Rein, Theodor W., Sprichwörter und sprichwörtliche Redensarten bei Lucian. Diss. Tübingen 1894.
- Reinganum, H., Das alte Megaris. Berol. 1825.
- Rec.: Hase, Journal des Savants 1827 Janvier p. 9 sqq.
- Reitzenstein, Richard, Geschichte der griechischen Etymologika. Leipzig 1897.
- Rhode, Carolus, Res Lemnicæ. Vratisl. 1829.
- Rhys Roberts, W., The ancient Boeotians. Cambridge 1895.
- *Rohdewald, L., De usu proverbiorum apud Aristophanem. Gymn. Progr. Burgsteinfurt 1857.
- *Salzmann, Ernst, Die Sprichwörter bei Libanius. Diss. Tübingen 1910.
- Sauppe, Hermann, De causis magnitudinis iisdem et labis Athenarum. Progr. der Zürcherischen Cantonschule 1836; Ausgew. Schriften (Berlin 1896) p. 35 sqq.
- Scherling, Carolus, Quibus rebus singulorum Atticæ pagorum incolæ operam dederint. Diss. Lips. 1897.
- Schneck, Bernhardus, Quaestiones paroemiographicae. De codice Coislino 177 et Eudemi quæ feruntur lexicis. Diss. Vratisl. 1892.
- *Schnoider, Ioannes, De proverbii Plautinis. Diss. Berol. 1878.
- Steinhausen, Iosephus, *Κωμωδοῦμενοι*. Diss. Bonn 1910.
- Treu, M., Griechische Sprichwörter. Philol. N. F. I (1889) 195 sqq.
- *Tribukait, De proverbii vulgaribusque aliis locutionibus apud bucolicos Graecos obviis. Diss. Regimont. 1889.
- Wilhelm, Adolf, Parerga. Wiener Eranos zur fünfzigsten Philologenversammlung in Graz 1909.
- von Wilamowitz-Moellendorf, Ulrich, Sappho und Simonides. Untersuchungen über griechische Lyriker. Berlin 1913.
- *Wunderer, Carl, Polybios-Forschungen. I. Teil: Sprichwörter und sprichwörtliche Redensarten bei Polybios. Leipzig 1898.
- *von Wyss, W., Die Sprichwörter bei den römischen Komikern. Diss. Zürich 1889.
- Aliae quæ ad singulas res spectant commentationes suis locis afferentur.

DE GRAECIS UNIVERSIS

Antequam ad singulas Graeciae civitates nos convertamus, summatim quae illarum propria fuerint, videamus¹. Quo facto et vitia eorum et virtutes quasi in nuce degustamus et extremas duemus lineas imaginis, quae in singulis civitatibus tractandis hic et illic expingenda erit.

Virtus Graeca rarissime laudatur; et omnino talem laudem Graecis deesse quispiam dixerit, nisi apud Ciceronem saepius commemoraretur otium Graecum, quod ad litterarum studia spectat a Graecis praecipue exculta²; similiter Plato Graecos *φιλομαθεις* opponit Aegyptiis et Phoenicibus *φιλοχρημάτοις*³. Athenienses enim imprimis propter *φιλομάθειαν* clarissimos fuisse infra liquebit.

Sed iam ad finem pervenimus in enumerandis bonis Graecorum proprietatibus. Plerumque „Graeculi“ a Romanis contemnebantur ut otiosi et loquaces⁴, ut temerarii⁵ et assentatores⁶; „ineptum sane negotium et Graeculum“ Cicero vituperat⁷. Omnino vocabulum „Graeculus“ sensum, quem saepe habent talia deminutiva, accepit malignum, quod cum ex Ciceronis locis laudatis tum e Plinii⁸, Iuvenalis⁹, Flori¹⁰, Spartiani¹¹, Vulcatii¹², Macrobiani¹³ testimoniis cognoscitur.

In proverbii usum prorsus abiit Graecorum levitas, quam Cicero crudelitati barbarorum saepe opponit¹⁴. Neque solum „homo Graecus et levis“¹⁵ a Cicerone Romano, cuius ad locos huc per-

¹ Eras. 29. 458. 576. 577; Novarinus p. 47; Otto p. 155 sq.; Büchmann p. 438; Schneider p. 29; von Wyss p. 25; Wunderer p. 109 sq.; Rein p. 26; Billeter p. 161 sqq. . . . ² CIC. orat. 108; de orat. I 22, III 57, III 131

³ PLAT. republ. 435 E . . . ⁴ CIC. de orat. I 102 . . . ⁵ CIC. pro Flacc. 23

⁶ CIC. in Pis. 29 . . . ⁷ CIC. Tusc. I 86 . . . ⁸ PLIN. paneg. 13 Kukula

⁹ IUVEN. III 76 sqq. . . . ¹⁰ FLOR. II 13. 24 (IV 2) Halm . . . ¹¹ SPARTIAN. de vit. Hadrian. 1. 5, script. hist. Aug. I 3 Peter

¹² VULCAT. vit. Avid. Cass. 5 . . . ¹³ MACROB. saturn. II 4. 31 . . . ¹⁴ CIC. pro Ligar. 11; pro

Flacc. 24 . . . ¹⁵ CIC. de prov. cons. 15

tinentes spectat Lactantius in institutionibus divinis¹, sed etiam a Luciano Syro perstringitur², qui verbo *οἶονται* interposito se suam ipsius sententiam ferre sane negat. Neque Euripides in Iphigenia Taurica³ ne civibus suis animi mobilitatem crimini det veretur. Livius versutias Punicas et calliditatem Graecam ut proprietates simillimas coniungit⁴; haud secus Cicero testimoniorum religionem et fidem nunquam istam nationem coluisse testatur⁵. Hieronymus duobus locis proverbio quodam utitur et latine „impostor et Graecus est“⁶ et graece *ὁ Γραικός, ὁ ἐπιδέτης*^{7a}, cuius proverbii originem Romanam etiam nominis forma *Γραικός* ostendit. Graeci ipsi vel potius populus Graecus formam *Γραικός* in Italia natam non novit⁸, etiamsi viri docti ut Aristoteles⁹, Alexander Aetolus¹⁰, Callimachus¹¹, alii formam alienam *Ιραικός* usurpaverunt. Sed populus et populi proverbium abhorrent a verbis alienis.

Calliditas Graeca a mercatoribus Romanis imprimis timebatur. Eximiam mercatura cum illis facienda cautionem habebat, ut apud Plautum legimus „cetera quae [nos] volumus uti Graeca mercamur fide¹².“ Quid hoc sibi velit, ex Ausonio, apud quem praeterea occurrit aliquis „mutator ad Graecam fidem¹³“, optime apparet; dicit enim

... Nobiscum invenies *κατ' ἐναντία*, si libet uti
Non *προῖκα*, sed Graeca fide¹⁴.

id est: non gratis, neque omnino non nisi statim res solvitur. Simile Graecorum erat proverbium „*Ἀμα δίδου καὶ λάμβανε · δταν πρὸς ἀπιστον συναλλάσσωμεν*“¹⁵. Ad eandem in negotiis infidelitatem referendum est proverbium „ad calendas Graecas“; Augustus enim teste Suetonio¹⁶, cum aliquos numquam soluturos significare

¹ LACTANT. inst. div. III 14. 7 Brandt; cf. Franz Fessler, Benutzung der philosoph. Schriften Ciceros durch Lactanz, Leipzig 1913, p. 44

² LUCIAN. de merc. cond. 40

³ EURIP. Iph. Taur. 1205

⁴ LIV.

XLII 47. 7

⁵ CIC. pro Flacc. 9 sq.

⁶ HIERON. ep. 38. 5 Hilberg

⁷ HIERON. ep. 54. 5

⁸ Dittenberger, Ethnika, Herm. XLI, (1906) 97 sqq.

⁹ ARISTOT. meteor. I 14 p. 352 b 2

¹⁰ ALEX. AETOL. p. 225 Meineke (Anal. Alex.).

¹¹ CALLIMACH. fr. 104 et 160 Schneider

¹² PLAUT.

Asin. 199

¹³ AUSON. ep. XXVI p. 274. 24 Peiper

¹⁴ AUSON. ep.

VI p. 230. 42 Peiper

¹⁵ DIOGEN. II 77 a

¹⁶ SUETON. Oct. 87

vellet, ad calendas Graecas eos soluturos esse dicebat. Calendae autem deerant in Graecorum fastis ita ut omnino illi non solverent.

Restat ut gravissimi vitii Graeci mentio fiat: luxuriae, quae Graeciam perdidit. Verba pergraecari et congraecare apud Romanos plane luxuriandi sensum habebant ut saepissime apud Plautum¹. Festus explicat²: „Pergraecare est epulis et potationibus inservire. Titinnius: Hominem improbum, nunc ruri pergraecetur³.“ Vix, ut de Wyssio (p. 25) visum est, ad illam luxuriam Graecam spectat locus qui est in Plauti Mercatore, quo Pasicompsa miratur, quod amator sexaginta iam annos natus sit⁴, et Lysimachus quasi ad excusandum senis amorem respondet „generis Graecist.“ Sed hic quoque locus potius ad levitatem Graecam referendus est.

Accuratissimam morum Graecorum secundum gentes descriptionem in scholiis ad Dionysii Thracis artem grammaticam invenimus⁵: *μινώσκειν δὲ χορῇ ὅτι τῶν Ἑλλήνων οἱ μὲν εἰσι Δωριεῖς, οἱ δ' Αἰολεῖς, οἱ δ' Ἴωνες, οἱ δὲ Ἀττικοί. συμβεβηκυῖας δὲ διὰ τούτων δηλοῦμεν ποιότητας. καὶ γὰρ καὶ οὗτοι τρόποις καὶ ἡθεσὶ διαφέρουσιν ἀλλήλων. δοκεῖ γὰρ τὸ Δώριον ἀνδρωδέστερόν τε εἶναι τοῖς βίοις καὶ μεγαλοπρεπὲς τοῖς φθόγγοις τῶν ὀνομάτων καὶ τῷ τῆς φωνῆς τόνῳ. τὸ Ἰωνικὸν δὲ ἐν πᾶσι τούτοις ἀνεμόνον. χαῦνοι γὰρ οἱ Ἴωνες. τὸ δὲ Ἀττικὸν εἰς τε δαιταν καὶ φωνῆς ἐπιτέχνησιν ἀεὶ διαφέρει, τὸ δὲ Αἰολικὸν τῷ τ' αὐστηρῷ τῆς διαίτης καὶ τῷ τῆς φωνῆς ἀρχαιοτρόπῳ. διὰ τοῦτο καὶ τὴν βαρύτητα τῶν τόνων καὶ τὴν ψιλότητα τοῦ πνεύματος ἐξηλώκασι.*

¹ PLAUT. Bacch. 743. 813, Most. 22. 64. 960, Poen. 603, Trucul. 88

² FEST. p. 235 Lindsay ³ RIBBECK scaen. Roman. poes. fr. ² II 186 (fr. 175)

⁴ PLAUT. Merc. 524 sqq. ⁵ SCHOL. IN DION. THRAC. ART. GRAMM. Bekk. Anecd. II 662. 19—31 et Grammat. Graec. III 117. 18—27 Hilgard

DE CIVITATIBUS ATTICIS

Quibus in universum praemissis ad Atheniensium¹ mores venimus, qui quidem proverbiis vel locutionibus popularibus aut illudantur aut laudentur.

Sed priusquam rem ipsam aggrediamur, pauca de nominibus „Athenienses“ et „Attici“ dicenda sunt, inter quae singularem quandam differentiam interesse non solum veteres ipsi, sed etiam nostri temporis viri docti exstare dicebant. „Atheniensis“ enim vocabulum insigne esse et nobile, „Atticus“ autem vulgare et cotidie usitatum Carolus O. Mueller contendit² Platonis testimonio usus, qui in legibus dicit: Ὁ ξένε Ἀθηναῖτε — οὐ γὰρ σε Ἀττικὸν ἐθέλωμι³ ἂν προσαγορεύειν³: consequitur sane, ut „Atheniensis“ appellatio nobilior sit. Testis praeterea Dicaearchus⁴ vel potius Heraclides⁵: Τῶν δὲ ἐνοικούντων οἱ μὲν αὐτῶν Ἀττικοί, οἱ δ' Ἀθηναῖοι. οἱ μὲν Ἀττικοὶ περίεργοι ταῖς λαλιαῖς, ὕπουλοι, σκκοφαντώδεις, παρατηρηταὶ τῶν ξενικῶν βίων. οἱ δ' Ἀθηναῖοι μεγάλωνχοι, ἅπλοὶ τοῖς τρόποις, φιλλας γνήσιοι φύλακες. Haud secus apud Diogenianum legimus — ut exemplum afferam — de Atticis lucri cupidis Ἀττικὸς ὑπέχει τὴν χεῖρα ἀποδνήσκων⁶. Athenienses enim nobilium priscarum gentium membra fuerunt, Attici autem plebs post Clisthenis tempora e diversis et alienigenis elementis mixta⁷. Sed totam illam Caroli Muellerei thesin comprobare non possum: dicitur etiam Ἀττικῇ

¹ Erasmi. 26. 188. 260. 265; Novarinus p. 96; C. O. Mueller, Dorier II 67; H. Sauppe, De causis magnitudinis iisdem et labis Athenarum. Ausgew. Schrift. p. 35 sqq.; Bursian I 260: Otto Sprichw. p. 44 No. 200, 1. 2; Schneider p. 30; Bauck p. 34; Martin p. 26; von Wyss p. 21; Rein p. 26; Hotop p. 259. 288. 291; Steinhausen p. 33; Billeter p. 164 ² C. O. Mueller, Dorier II 97 ³ PLAT. leg. I 626 D ⁴ FHG II 255 (fr. 59, 4); DICAARCH. fr. p. 188 Fuhr; G. Kaibel, Strena Helbigiana p. 144; Pasquali, Herm. XLVIII (1913) 213 ⁵ cf. Martin, Pauly-Wissowa V 562 ⁶ DIOGEN. III 12 ⁷ cf. C. O. Mueller, Dorier II 67 et Bursian I 260

πίστις et Ἀττικὸς μᾶρτυς (de quibus infra) neque vitium vocabulum „Atticus“ hoc loco significat sed laudem. Concedendum est sine dubitatione vocabulorum „Atticus“ et „Atheniensis“ usum postea non tam severe servatum esse quam temporibus illis, quibus differentia illa re vera exstabat. Res publica popularis ut incolas pares reddiderat, ita et illorum vocabulorum significationem assimilabat, ut paulatim confunderentur.

Proverbii quasi in consuetudinem abiit locutio de Athenis litterarum artiumque patria facta. Puros puto Athenienses acres artium auditores fuisse et spectatores frequentissimos Heraclides testatur¹. Imprimis apud Romanos sal Atticum notissimum erat. Iam apud Plautum logi occurrunt, qui dotis nomine dabuntur puellae, et praecipue laudantur ut Attici²: „nullum Siculum inveneris“; facetiae enim Siculae erant acerbae. — Similiter Plautus Atticam disciplinam commemorat³, item Terentius Atticam elegantiam laudibus effert⁴. Atticorum salium praeterea mentio fit apud Ciceronem⁵, ubi opponuntur „Romani veteres atque urbani sales“, qui salsiores sunt quam Atticorum. Alio loco⁶ Cicero enumerat omnes civitates, quae facetiarum lepore excelluerunt: „Inveni autem ridicula et salsa multa Graecorum — nam et Siculi in eo genere et Rhodii et Byzantii et praeter ceteros Attici excelluerunt.“ De salibus lepore Attico tinctis loquitur Martialis⁷, qui pro Attico lepore etiam dicit „Cecropio lepore⁸.“ „Auribus Atticis probari“ id est: subtilissimis, eximia laus est⁹. Quomodo factum est ut paulatim „Athenae“ omnino pro litteris et studio dicerentur: „nunc totus Graias nostrasque habet orbis Athenas“ legimus apud Iuvenalem¹⁰. Similis est metonymia „Baiae“ pro aquis, quam apud Ciceronem¹¹ et Martialem¹² invenimus. Metonymice etiam Valerius Maximus vocabulo „Athenae“ utitur: „Quas Athenas, quam scholam, quae alienigena studia huic domesticae disciplinae praetulerim¹³?“ Auribus Atticis comparandus est nasus Atticus, quem Seneca rhetor commemorat¹⁴. Apud Lucianum primum

¹ FHG II 255 (fr. 59,4) ² PLAUT. Pers. 394 ³ PLAUT. Cas. 652

⁴ TER. Eun. 1093

⁵ CIC. ep. IX 15. 2

⁶ CIC. de orat. II 217

⁷ MART. III 20. 9

⁸ MART. IV 23. 6

⁹ MART. IV 86. 1

¹⁰ IUVEN.

XV 110

¹¹ CIC. Lael. 38, cf. Friedländer ad Iuven. XV 110

¹² MART.

X 13. 3

¹³ VAL. MAX. II 1. 10

¹⁴ SEN. RHET. suas. I 1. 6

venustas Attica occurrit¹, sed simul laudatur etiam ironia Attica, qua Socrates uti solebat. *εἰρωνες* enim teste Luciano omnes Athenienses erant². Venustas Attica praecipue in sermone cognoscitur, ita ut τὸ Ἀττικὸν sensum accipiat sermonis elegantis³. Sed proprietates quaedam illius sermonis denotanda est: multas voces Attici adspirarunt, quas reliqui Graeci cum spiritu leni efferebant ut *ἀνύειν* pro *ἀνύειν*⁴, unde appellabantur *δασύνται*⁵. Meminimus Arrii illius Catulliani⁶, qui pro insidiis dicebat „hinsidiis“ et „chommodis“ pro „commodis“ et qui mirifice se esse locutum putabat: atticissabat quasi. — Atticissat quoque sed alio modo Daedalus in Philostrati imaginibus⁷, id est: speciem praebet *ὑπέροσφον* et in philosophorum modum spectat. Philosophiae enim cultus praecipue in Attica floruit ita ut Tertullianus una cum gravitate Romana sapientiam Atticam commemoret⁸. — Restat ut brevissime scriptorum posteriorum mentionem faciamus. Apud Hieronymum venustas Attica⁹, sales Attici¹⁰, lepos Atticus¹¹ occurrunt; apud Apollinarem Sidonium legimus: „Romanus fuit Attico in lepore¹².“ Conferantur denique duo proverbia, quae huc spectant: *Ὅρος εἰς Ἀθήνας* dicebatur *ἐπὶ τῶν ἀπαιδευτῶν καὶ πλησιαζόντων σοφοῖς*¹³ et *Ἰλαῦκα εἰς Ἀθήνας. ἐπὶ τῶν ἐπιδεικνυμένων πρὸς τοὺς εἰδότας ἅπερ ἄμεινον αὐτῶν ἴσασιν* . .¹⁴

Neque tamen Atheniensium mores re vera semper tam clari erant quam effigies modo depicta nobis commonstrat. Metonymia illa a scriptoribus aetatis demum posterioris adhiberi solet, apud Aristophanem autem aliosque auctores Graecos plane alia legimus. Ut lucri cupidi¹⁵, *πανοῦργοι*, fures, sycophantae¹⁶, ut perfidi¹⁷ et *κακοήθεις*¹⁸ et insani¹⁹ apud Aristophanem Athenienses perstringuntur;

¹ LUCIAN. vit. Demon. 16² LUCIAN. Anach. 18³ PLUT.

Quomodo quis suos in virtute sentiat profectus 79 D; LUCIAN. imag. 15

⁴ cf. Moer. att. lex. p. 179. 245 Pierson⁵ TZETZ. ad Hesiod. op. 156

et 450

⁶ CATULL. 84. 2⁷ PHILOSTR. imag. I 15, vol. II 318. 2

Kayser

⁸ TERTULL. apol. 39⁹ HIERON. adv. Rufin. I 3¹⁰ ibid. III 21¹¹ HIERON. ep. 57. 12¹² APOLLIN. SIDON. carm. XXIII 100¹³ MACAR. VI 31; APP. PROV. IV 22¹⁴ MILLER

Mél. p. 360; ZENOB. III 6; DIOGEN. III 81; LIBAN. ep. 1348 Wolf;

EUST. ad Hom. Il. A 206 p. 87. 50; APOST. V 46 et 55.

¹⁵ ARISTOPH.

Ecl. 185

¹⁶ ibid. 436 sqq., 560 sq.; ARISTOPH. Acharn. 827 cum schol.¹⁷ ARISTOPH. Ran. 274 sqq.¹⁸ ARISTOPH. Pac. 822 sq.¹⁹ ibid. 55

imprimis famosi erant *ιχθυοπῶλαι*¹ nec non meretrices². Sed etiam haec imago distorta est: licentia comica Aristophanes quae singulis obicienda erant, omnibus attribuit.

Speramus fore ut e proverbiis veritas eluceat vel e locutionibus, quae velut populares de Atheniensibus dicebantur. Ac primum quidem luxuria Athenienses famosos fuisse vel ex Thucydide apparet³: *ἐν τοῖς πρώτοι δὲ Ἀθηναῖοι τὸν τε σίδηρον κατέθεντο καὶ ἀνεμμένη τῇ διαίτῃ ἐς τὸ τρυφερώτερον μετέστησαν*. Apud Athenaeum⁴ et apud Tertullianum⁵ accurate narratur togas illos et tunicas purpureas habuisse et eorum puellas crines aureis fibulis, quibus cicadarum⁶ forma erat, continuisse. Neque luxuria solum ad vestes, sed etiam ad cenas pertinebat. Usque eo luxuria in cenis solita progressa est, ut in symposiis habendis *οἰνόπται* adessent, quibus officium erat convivae admonere, ut *κατ' ἴσον* potarent; commemorantur illi ab Eupolide comico⁷. Cenae ipsae subtilissimis cibis excelluerunt, quod e Lyncei comici fragmento cognoscitur:

*Μάγειρ', ὁ θύων ἔσθ' ὁ δειπνίζων τ' ἐμὲ
ῥόδιος, ἐγὼ δ' ὁ κεκλημένος Περὶνθιος.
οὐδέτερος ἡμῶν ἦδεται τοῖς Ἀττικοῖς
δείπνοις . . .*⁸.

Et causa, cur non gaudeant illis Atticis cenis, mox ostenditur:

*ὄψιν μὲν οὖν ἔχει τὰ τοιαῦτα ποικίλην,
ἀλλ' οὐδὲν ἐστὶ τοῦτο πρὸς τὴν γαστέρα.*

Quod subtilibus Atheniensium palatis oblectamento est, famem explere non potest. Quam ob subtilitatem in Diphili quodam fragmento, quod affert Athenaeus⁹, et quod erum qui cenam nuptialem facere vult, cum coquo colloquentem inducit, coqus caute

¹ ATHEN. 224 C; MEIN. III 91 (fr. 1); KOCK II 79 (fr. 166)

² ATHEN. 583 DE ³ THUC. I 6. 3 ⁴ ATHEN. 512 B ⁵ TERTULL. de virgin. veland. 10 ⁶ cf. Helbig, Über die goldnen Cikaden der alten Athenen. Comment. philol. in honor. Mommseni (Berol. 1877) p. 616 et SCHOL. CLEM. ALEX. paedag. II 10. 105, I vol 332. 19 Stählin. Georgius Franke, Quaest. Agathianae, Diss. Vratisl. 1914, p. 38 not. 1 permultas enumeravit commentationes de vi vocabuli *τέτιξ* scriptas ⁷ ATHEN. 425 A, MEIN. II 510 (fr. 7), KOCK I 314 (fr. 205), cf. ATHEN. 228 C, ubi *ὀφρονόμοι* occurrunt (MEIN. III 581, fr. 2; KOCK II 445, fr. 2) ⁸ MEIN. IV 433 (fr. 1); KOCK III 274 (fr. 1) ⁹ ATHEN. 132 D; MEIN. IV 381 (fr. 1); KOCK II 545 (fr. 17)

erum interrogat, an in hospitum numero sit Atheniensis; timet videlicet, ne arte culinaria ille non contentus sit. Enarravit οὐκ ἀχαλκτως cenam Atticam Matro ὁ παρωδός teste Athenaeo¹; incipit carmen illud: *δειπνά μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροφα καὶ μάλα πολλὰ* (cf. Od. a 1), quo Homeri Ilias et Odyssea multis versibus illuduntur.

Cum luxuria semper superbia coniuncta est et procacitas. Τὸ Ἀττικὸν βλέπος ut protervum in proverbii usum abiit. In Aristophanis Nubibus² Strepsiades filium his verbis alloquitur:

ὥς ἦδομαι σου πρῶτα τὴν χροᾶν ἰδὼν.
νῦν μὲν γ' ἰδεῖν εἰ πρῶτον ἐξαρρηκτὸς
κἀντιλογικὸς, καὶ τοῦτο τοῦπιχώριον
ἀτεχνῶς ἐπανθεῖ, τὸ „τί λέγεις σύ;“ καὶ δοκεῖν
ἀδικοῦντ' ἀδικεῖσθαι καὶ κακουργοῦντ' οἷδ' ὅτι.
ἐπὶ τοῦ προσώπου τ' ἐστὶν Ἀττικὸν βλέπος.

Quod Blaydesius explicat „Athenienses enim prae ceteris Graecis populis urbanitate morum, ingenio, lepore excellebant“, plane reiciendum mihi videtur, quoniam nulla Atticae urbanitatis ratio hoc loco habetur. Rectum autem, quod eodem loco Blaydesius affert: „Ἀττικὸν βλέπος, id est frons perfrieta, os durum et impudens“, ut loquitur Terentius³. Scholiasta dilucidam interpretationem praebeat: ἀντὶ τοῦ πανούργου τοῦ βλέμμα; Athenienses enim ob nequitiam et protervitatem famosos fuisse. Sed aliud scholion hunc locum aliter explicat: Ἦγον βλέμμα καὶ ἦθος, οἷον οἱ Ἀθηναῖοι ἔχουσι, δριμύ καὶ τιτανῶδες. διαβάλλει δὲ αὐτοὺς ὡς θρασεῖς καὶ ἐτοίμους προδήλως εἰς τὸ ἀδικεῖν. Eadem verba, quibuscum comparandum est proverbium Θερόσιτειον βλέμμα⁴, commemorantur ab Apostolio⁵, qui plane perperam interpretatur: ἐπὶ τῶν κοσμίων καὶ σοφῶν. οἱ γὰρ Ἀττικοὶ ὑπέροσφοι καὶ ἔννονοι εἶχον τὸ βλέμμα. Ignoravit videlicet contextum loci Aristophanei et explicavit verba ita, ut scriptores posterius de Atticis loqui solebant. Usus autem est Apostolius eisdem fere verbis ac Philostratus loco supra laudato⁶

¹ ATHEN. 134 D² ARISTOPH. Nub. 1176.³ TER. Eun. 805⁴ APP. PROV. III 19⁵ APOST. IV 17⁶ PHILOSTR. imag. I 15,

vol. II 318, 2 Kayser

PHILOSTR.

αὐτὸς δὲ ὁ Λαίδαλος ἀττικίζει
μὲν καὶ εἶδος ὑπέρσοφόν τι
καὶ ἔννονν βλέπων.

Arsenius recte dicit: ὁ δὲ γε Ἀριστοφάνης ἐν Νεφέλαις ἐπὶ τῶν ἀναιδῶν ἐκλαμβάνει τὸ Ἀττικὸν βλέπος σωφρονίζων τοὺς Ἀθηναίους ἀσχημονοῦντας τὸ τότε¹.

Quae cum ita sint, non mirum est quod Lucianus in rhetorum praeceptis etiam admonet, ut orator μέλος ἀναίσχυντον habeat². Aristophanes Athenas ideo Κεχρηάων urbem appellat³, et apud Platonem Athenienses loquaces Lacedaemoniis brevilloquentibus opponuntur⁴; conferantur quae Ps. Dionysius Halicarnaseus memoriae tradidit: Ἑλλήν Ἀθηναῖος. τορός, λάλος, σοφός⁵. Apud Apollinarem Sidonium verba „Athenis loquacior“ summam garrulitatem significant⁶. Similia invenimus de Atheniensium loquacitate in proverbii et libris popularibus medi aevi: „Die Athener hetten Demosthenem vnd vil gelerter berhümpter leut, da leret iedermann wol reden vnd schwetzen, wenig ehr ward ader da mit der that eingelegt; die Lacedaemonier dargegen waren gewont gar wenig wort, aber vil mit der that zu beweisenn.“⁷

Talis erat μεγαλοφύχων⁸ Atheniensium χαρακτηρ τῶν ῥημάτων, de quo Aristophanes loquitur in Pace⁹. Quantum detrimentum res publica cepit e contionibus plebis loquacibus magis quam sagacibus, in quibus Cleones maxime valebant, quis est qui nesciat? Aristophanes permultis locis hanc Atheniensium δυσβολίαν castigat, sive epitheto quodam brevi quidem, sed vero (ταχυβούλους Athenienses vocat in Acharnensibus¹⁰) sive comparationibus acerbis et acerrimis. Comparat, ut exemplum afferam, in Ecclesiazusis contionis plebis-cita cum ebriorum consiliis¹¹ et in Vespis contionem ipsam cum pecudum contione¹². Ad δυσβολίαν spectat etiam illud Aristophanis¹³, quo interrogat aliquis: „πῶς οὖν ξηνοῖται ταῦτ' . . . τῇ

¹ ARSEN. p. 82 Walz ² LUCIAN. rhet. praec. 15 ³ ARISTOPH. Equ. 1262 ⁴ PLAT. leg. 641 E ⁵ PS. DION. HAL. rhet. XI 4

⁶ SIDON. APOLL. ep. VIII 6 ⁷ Franck, Sprichwörter 2;45 b, cf. Lalebuch p. 9 von Bahder ⁸ DEM. XX (c. Lept.) 142; LIBAN. hyp. Dem. vol. VIII 635. 7 Foerster ⁹ ARISTOPH. Pac. 220 ¹⁰ ARISTOPH. Acharn. 630 cum schol.

¹¹ ARISTOPH. Eccl. 137 ¹² ARISTOPH. Vesp. 32 cum schol. ¹³ ARISTOPH. Pac. 688.

πόλει“; et alius solacium illi praebens respondet: „εὐβουλότεροι γενησόμεθα“. Verbis „πῶς ταῦτ' ὦνερ διαπραττεσθ' ὧδ' ἀνοήτως“; in Lysistrata a femina vir e contione rediens salutatur¹; nam plebiscita celeriter capta celeriter antiquabantur² in contionibus illis *κακοβούλοις*³. — Commemorentur denique duo Aristophanis loci simillimi

NUB. 587

ECCLES. 473

<p>φασὶ γὰρ δυσβουλίαν τῇδε τῇ πόλει προσεῖναι, ταῦτα μέντοι τοὺς θεοὺς ἀπὶ ἂν ὑμεῖς ἐξαμάρτητ' ἐπὶ τὸ βέλτιον τρέπειν.</p>	<p>λόγος γέ τοι τίς ἐστὶ τῶν γε- ραιτέρων, ἀνόηθ' ὅς' ἂν καὶ μῶρα βουλευ- σώμεθα, ἅπαντ' ἐπὶ τὸ βέλτιον ἡμῖν ξυμ- φέρειν.</p>
---	---

Nub. 587 poeta simpliciter dicit *φασὶ*, Eccles. 473 proverbium illud *λόγον τῶν γεραιτέρων* fuisse contendit. Subtilis Lehrsii est interpretatio, quam dedit teste Bauckio⁴ in scholis habitis: „nam cum comoedia *Νεφέλαι* inscripta ante belli Peloponnesiaci exitum, comoedia vero cui nomen *Ἐκκλησιάζουσαι* est, postea acta esset, Aristophanem oppressum summa Atheniensium clade iam desiisse fortunae Atheniensium confidere.“ Quam ob rem eum illud *φασὶ* mutavisse in *λόγος τῶν γεραιτέρων ἐστίν*; id est: „olim Athenienses tanta felicitate utebantur.“ — De origine illius proverbii narrant scholiastae ad Aristophanis locos laudatos haec: Neptunum, cum de Attica cum Minerva certavisset, *δυσβουλίαν* Atheniensibus dedisse iratum, quod victus esset; Minervam autem, Athenarum deam tutelarem, hanc Atheniensibus sortem leviolem reddidisse eisque promisisse omnia, quae male essent constituta, bene eventura esse. Etiam Eupolidis locus huc referendus est⁵, quo poeta de Atheniensium in rebus gerendis felicitate, quam non meruerint, loquitur:

ὦ πόλις, πόλις

ὡς εὐτυχὴς εἰ μᾶλλον ἢ καλῶς φρονεῖς.

„ἦν τοῦτο λεγόμενον ἐπιχώριον“ teste scholiasta ad Aristophanis Nubes 587. — Fortasse ad Atheniensium illam inconsultam

¹ ARISTOPH. Lys. 517² ARISTOPH. Eccles. 797³ ARIS-

TOPH. Equ. 1055

⁴ Bauck p. 34⁵ SCHOL. ARISTOPH. Nub. 587,

MEIN. II 510 (fr. 7), KOCK I 314 (fr. 205)

temeritatem spectant Demosthenis¹ quoque verba: *εἰ τὰ τῆς τύχης ἡμῖν ὑπάρξαι, ἥπερ ἀεὶ βέλτιον ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμεθα*. Neque tamen necesse est verba ad hoc proverbium referre; erat enim sententia vulgaris *τύχη τὰ θνητῶν πράγματ'*, οὐκ *εὐβουλία*², cuius Demosthenes rationem habuisse potest. — Denique proverbium *Ἀθηναίων δυσβουλία* commemoratur apud Suidam³, ubi explicatur verbis: *ἐπὶ τῶν παρ' ἐλπίδας καὶ ἀναξίως, εὐτυχούντων*, et in corporis Gottingensis mantissa proverbiorum⁴.

Restat ut Cratini locum tractemus, qui interpretibus difficultates praebeuit magnas:

Ἐτήσιοι γὰρ πρόσσι' ἀεὶ πρὸς τὴν τέχνην.

Quamnam artem dicat, ignorat Meinekius⁵ cum Bergkio⁶, qui dubitanter ad artem canendi verba refert. Theodorus Kock⁷ versum significare contendit „quotannis acceditis ad artem . . . at significat sine dubio artem scaenicam, qua, quoniam Lenaeis tantummodo et Dionysiis fabulae agebantur, post annua demum intervalla Athenienses fruebantur ea ipsa re . . . “ Photius, qui Cratini locum servavit⁸, interpretatur *ἐτήσιοι* verbo *πρόσκαιροι*, neque habeo, cur hanc interpretationem derelinquens Kockianam amplectar. Primum enim, cum bis quotannis ludi scaenici instituantur, intervalla ludorum annua esse non possunt. Deinde locus Aristophanis ab interpretibus adhuc neglectus conferatur, qui totam difficultatem solvit; dicit enim ille in Equitibus

*ὑμᾶς τε πάλαι διαγινώσκων ἐπετελοῦς τὴν φύσιν ὄντας*⁹. *ἐπέτειοι* vero significat cum „annuos“ tum „annum obdurantes“: cum *ἐπετελοῦς* Athenienses vocat, poeta dicit eorum sententias unum annum obdurare, id est: celerrime mutari¹⁰. Formam autem *ἐτήσιος* idem significare atque *ἐπετήσιος* multis locis probatur; *ἐπετήσιος* denique idem est atque *ἐπέτειος*, ita ut *ἐτήσιος* idem sit atque *ἐπέτειος* et versus significet: „saepe sententias mutatis,

¹ DEMOSTH. Phil. I 15, cf. THUCYD. I 84. 3 ² Otto Sprichw. p. 143

No. 7, CHAEREMON. fr. 2 p. 789 Nauck, MENANDR. monost. 725

³ SUID. s. v. Ἀθηναίων δυσβουλία ⁴ MANT. PROV. I 3 ⁵ MEIN.

II 35 (fr. 6) ⁶ Th. Bergk com. att. rell. p. 45 ⁷ KOCK I 20 (fr. 23)

⁸ PHOT. s. v. ἐτήσιοι ⁹ ARISTOPH. Equ. 518 ¹⁰ SCHOL. AD

ARIST. Equ. 518

quibus artem vestram facitatis.“ Neque est ars scaenica, sed quaelibet ars, sicut nos dicimus: „Du verstehst dein Handwerk.“ Similiter Herodotus: „Σταθέντα δὲ ἐς μέσον εἰρώτα ὁ Λαρεῖος τὴν τέχνην εἰ ἐπίστατο¹.“ — Hanc interpretationem rectam esse vel ex Photii explicatione apparet; significat enim *πρόσκαιροι* non sꝳ us atque *ἐτήσιοι* et *ἐπέτειοι* mobiles et non constantes.

Accedit ad hanc *δυσβολίαν* et mobilitatem animi etiam tarditas in rebus gerendis; cunctatores Athenienses iam apud Thucydidem vocantur², qui *τὸ βραδὺ καὶ μέλλον* eis crimini dat, quod maxime vituperandum sit³. Aristophanes in *Lysistrata* feminas Atticas illudit versibus:

ἀλλ' ὦ μέλ' ὄφει τοι σφόδρ' αὐτὰς Ἀττικάς,
ἅπαντα δρώσας τοῦ δέοντος ὕστερον⁴.

Neque solum ad feminas Atheniensium haec verba spectant, sed ad ipsorum Atheniensium proprietatem; non quod „mulier natata ex ipsa mora“ — ut verbis Plautinis utar⁵ —, poeta talem in modum loquitur, sed quia omnino Athenienses ob tarditatem noti erant, „ὥς τῶν Ἀθηναίων ἀεὶ μελλόντων“ teste scholiasta. Apud Libanium Athenienses ut *μελλήται* denotantur⁶. Etiam Suidas Aristophanis versus affert cum simili interpretatione⁷.

Ostendisse ergo videmus rem publicam Atheniensium omnia civitatis vitia, in qua populi potestas summa est, neque difficile est ex oratoribus Atticis testimonia adhibere: *ῥαθυμία*, *κακία*, *ἄνοια*, *ταραχή*, *πονηρῶν πραγμάτων ἐπιθυμία* uno Isocratis loco vituperatur⁸; *ἀμέλειαν* et *ῥαθυμίαν* Demosthenes eis obicit⁹). Tamen species simulatur *καλοκαγαθίας*, ubi necessarium est: ubi sunt, qui spectant. Hic est sensus proverbii Ἀττικὸς εἰς λιμένα¹⁰: ἀπὸ τῶν ἐν λιμένι ἐρεσσόντων, ἔξω δὲ ῥαθυμούντων, quod legimus apud Diogenianum¹¹. Athenienses enim, si in portum navigantes a civibus e terra spectabantur, omnibus viribus utebantur, ut illis, qui navem appropinquantem viderent, quid valerent, ostenderent. Si non videbantur, operae pretium eis non erat

¹ HEROD. III 130² THUC. I 70³ THUC. I 84⁴ ARIS-

TOPH. Lys. 75

⁵ PLAUT. Mil. 1292, cf. TER. Heautont. 240; Schneider

p. 15 sq.

⁶ LIBAN. decl. XV, vol. VI 132. 16 Foerster, cf. Herm. IX 58⁷ SUID. s. v. Ἀττικάς⁸ ISOCR. Areopag. 76⁹ DEMOSTH. Phil.

I 11 cum schol.

¹⁰ DIOGEN. I 66¹¹ DIOGEN. IV 79

laboribus fungi. Praeter Diogenianum Zenobius proverbii mentionem facit¹ et Hesychius², qui Aristophanem quoque in Babyloñis illis verbis usum esse testatur³. Photius verba ἐς τὸν λιμένα dicta esse contendit κατὰ τὸ ἐλλιπές⁴. Deesse enim verbum ἰσχυρός post λιμένα. Neque tamen ad ἰσχυρότητα verba spectant, sed ad speciem falsam; non solum ergo superfluum videtur vocabulum ἰσχυρός, sed etiam falsum. Sed recta, quae Photius praeterea dicit: ὅταν γὰρ ὀρῶνται ἀπὸ τῆς πόλεως, σφοδρότερον ἐρέσσουσιν. Macarius⁵ et Apostolius⁶ proverbium commemorant, sed nihil novi praebent.

Atticos lucri cupidos fuisse e proverbio cognoscitur Ἀττικὸς ὑπέχει τὴν χεῖρα ἀποθνήσκων. Diogenianus, qui verba memoriae tradidit⁷, ἐπὶ τῶν φιλαργύρων ea dicta esse contendit. Neque silentio praetereundum est Aristophanis fragmentum valde corruptum⁸

A. ὅτου δοκεῖ σοι δεῖν μάλιστα τῇ πόλει.

B. ἐμοὶ μὲν + ἐπὶ τὸν μολγὸν εἶναι +. οὐκ ἀκήκοας;

Verba ἐπὶ τὸν μολγὸν εἶναι non recte tradita esse et metrum et sensus docent. Qua de causa coniecit Bergkiius αἶνειν μολγόν; Porsonus delevit εἶναι; Herwerdenus scripsit εἶναι μολγόν pro ἐπὶ τὸν μολγὸν εἶναι, quae mihi coniectura maxime placet, quia sensum optimum exsistere nemo negabit: urbem sacculum esse vult B, ut pro lucri cupiditate sua civitas omnia devoret. Ad comprobendam Herwerdeni coniecturam affero Pollucis testimonium⁹: καὶ Ἀριστοφάνης δὲ χρησμὸν τινα παίζει

μή μοι Ἀθηναίους αἰνεῖτ', ἃν μολγοὶ ἔσονται

(Μή μοι Ἀθηναίους αἰνεῖν, τοὶ μολγοὶ ἔσονται Meinekiius¹⁰) τὸ ἀπληστον αὐτῶν ὑπαινιττόμενος. Ad eandem Atheniensium proprietatem spectat Pollux: ad illam lucri cupiditatem.

Restat quae commemoretur Atheniensium litigandi cupido, quam

¹ ZENOB. II 10; MILLER Mél. p. 360

² HESYCH. s. v. ἐς τὸν

λιμένα ³ ARISTOPH. fr. 85 Geld.-Hall

⁴ PHOT. s. v. ἐς τὸν λιμένα

⁵ MACAR. II 55

⁶ APOST. IV 20 et VI 70 d

⁷ DIOGEN. III 12,

cf. APOST. IV 27 et ARSEN. p. 83 Walz

⁸ ARISTOPH. fr. 101 Geld.-

Hall, cf. SCHOL. AD ARISTOPH. Equ. 963.

⁹ POLL. X 187 Dindorf.

MEINEKE CGF II 988

¹⁰ MEINEKE CGF II 2. 1066, 4

Aristophanes Vespis irridet. Quam ad illustrandam illud Eupolidis fragmentum adhibeatur

*Ἀθηναίων εἰ βούλεται τις ἐγγράφειν*¹,

quod servavit Georgius Choeroboscus in commentario ad Hephaestionis enchiridium². Lucianus, qui in Icaromenippo³ Aegyptiorum, Phoeniciorum, Ciliciorum, Laconum, Atheniensium proprietates enumerat, de Atheniensibus dicit: *καὶ ὁ Ἀθηναῖος ἐδικάζετο*. Similiter Libanius Athenienses *πρὸς κατηγορίαν ὀξυρρόπους* vocat⁴.

Pauca de proverbiiis *Ἀττικοὶ τὰ Ἑλευσίνια* et *Ἀττικὸς πάροιχος* dicenda sunt. *Ἀττικοὶ τὰ Ἑλευσίνια* ad mysteria spectat clam celebrata: *ἐπὶ τῶν καθ' ἑαυτοὺς συλλεγομένων καὶ πραττόντων τι ἀπόρητον. Κρούφα γὰρ κἀκεῖνα ἐτέλουν*⁵. Proverbium autem *Ἀττικὸς πάροιχος* magis ad res ab Atheniensibus gestas referendum est quam ad eorum mores. Vicinos enim, cum Atticam occupavissent, Athenienses expulerunt testibus Aristotele⁶ et Duride historico; Craterus proverbium de colonis Samum in insulam missis dictum esse contendit⁷.

Sed satis haec de Atheniensium nequitia. Finem in depingendis eorum moribus faciamus Attica fide. Iam apud Graecos nota fuit, quod ex Isocratis testimonio patet: *καὶ φιλλας εὖρεῖν πιστοτάτας . . . μάλιστα παρ' ἡμῖν ἔστιν*⁸. Item Velleius Paterculus Atticam fidem commemorat: „adeo enim certa Atheniensium in Romanos fides fuit, ut semper et in omni re quidquid sincera fide gereretur, id Romani Attica fieri praedicarent“⁹. In Graecorum proverbio *Ἀττικὴ πίστις* dicebatur teste Diogeniano¹⁰ *ἐπὶ τῶν πιθανῶν καὶ πιστῶν καὶ εὐόρκων*, vel de iis qui fidem inviolatam servant, *ἐπὶ τῶν βεβαίαν φυλαττόντων πίστιν*, testibus Suida et Macario¹¹. Simillimus est sensus proverbii *Ἀττικὸς*

¹ KOCK I 266 (fr. 35) ² STUEMUND, Anecd. var. I 44, cf. Hephaest. ed. Consbruch p. 144 ³ LUCIAN. Icaromen. 16 ⁴ LIBAN. decl. XV, vol. VI 132, 16 Foerster, cf. Herm. IX 58 ⁵ DIOGEN. I 51, II 38; ZENOB. II 26; PLUT. I 50 ⁶ ARISTOT. rhet. II 21 p. 1395 a 18 ⁷ ZENOB. II 28, cf. PLUT. I 59 et MILLERI Mél. p. 373 ⁸ ISOCR. paneg. 45
⁹ VELL. PATERC. II 23. 4. cf. F. Skutsch, Ein Prolog des Diphilus und eine Komödie des Plautus. Mus. Rhenan. LV (1900) 280 ¹⁰ DIOGEN. II 80, cf. APOST. IV 25 et ARSEN. p. 83 Walz ¹¹ SUID. s. v. *Ἀττικὴ πίστις*; MACAR. II 60

μάρτυς: ἐπὶ τοῦ πιστοτάτου καὶ ἀληθεστάτου, quam explicationem praebet Diogenianus¹. Denique ut omnia breviter comprehendamus, quae supra de Atheniensium moribus dicta sunt, locum quendam adhibeamus, qui summam eorum ἥθος ostendit. Plutarchus enim in rei publicae gerendae praeceptis² haec dicit: οἷον ὁ Ἀθηναῖον (sc. δῆμος) εὐκνήτος ἐστὶ πρὸς ὀργήν, εὐμετάθετος πρὸς ἔλεον³, μᾶλλον ὀξέως ὑπονοεῖν ἢ διδάσκεσθαι καθ' ἡσυχίαν βουλόμενος· ὥσπερ τῶν ἀνδρῶν τοῖς ἀδόξοις καὶ ταπεινοῖς βοηθεῖν προθυμότερος, οὕτω τῶν λόγων τοὺς παιγνιώδεις καὶ γελοίους ἀσπάζεται καὶ προτιμᾷ. τοῖς μὲν ἐπαινοῖσιν αὐτὸν μάλιστα χαίρει, τοῖς δὲ σκώπτουσιν ἥμισυ δυσχεραίνει· φοβερός ἐστὶν ἄχρι τῶν ἀρχόντων, εἴτα φιλάνθρωπος ἄχρι τῶν πολέμων.

Relicta urbe per pagos Atticos peregrinemur, e quibus permulti morum proprietatibus famosi erant.

Acharnenses⁴ urbanitate carentes saepe perstringuntur. Aristophanes⁵ duros eos esse dicit et iligneos, robustos, validos, qua de causa in Acharnensibus Musa vocatur Ἀχαρνική⁶. Lysistrata, cum contione feminarum convocata feminas Acharnenses tarde venientes vituperat⁷, queritur, quod quas primas esse putavit, extremae veniant, quem ad locum scholiasta adnotat: εἰκότως, ἐπεὶ πολεμικοὶ οἱ Ἀχαρνεῖς. Pindarus Acharnenses laudat ut παλαίφατον ἐνάνορας⁸, Lucianus autem Acharnensem commemorat ἀγένηιον, ἀγροῖον, qui πονηρὸν ἀποπνεῖ⁹, cuius a consuetudine vel meretrix abhorret. De duris Acharnensibus Seneca quoque loquitur¹⁰; in Etymologico Magno¹¹, apud Photium¹², in lexico rhetorico Cantabrigiensi¹³ Acharnenses ut ἀγριοὶ denotantur.

¹ DIOGEN. III 11; DIOGEN. VIND. I 86, cf. MACAR. II 61 et APOST. IV 26 ² PLUT. praec. ger. reipubl. 799 C ³ de clementia Atheniensium cf. DEMOSTH. XXIV (c. Timocr.) 171; LIBAN. decl. XIV, vol. VI 132. 16 (vide Herm. IX 58) et hyp. Dem. vol. VIII 630. 7 Foerster

⁴ Pauly-Wissowa I 210; Steinhausen p. 33; Neumann-Partsch p. 359; Kiepert p. 281; Bursian I 334; Roß, Demen p. 114 et Paul.-Wiss. V 47 no. 29

⁵ ARISTOPH. Acharn. 180 sqq. ⁶ ARISTOPH. Acharn. 665 ⁷ ARISTOPH. Lys. 62

⁸ PIND. Nem. II 25 ⁹ LUCIAN. dial. mer. VII 3

¹⁰ SENECA. Phaedr. 21 ¹¹ ET. M. 738. 44 s. v. Σφήτιοι ¹² PHOT s. v. Σφήτιοι

¹³ LEX. VINDOB. p. 385. 5 Nauck

E comoedia aliqua origo vocabuli *Δρυαχαρνεῦ* deducenda erit, quod Hesychius¹ et Etymologicum Magnum² et Etymologicum codicis Parisini 2669 a Cramero editum³ explicant verbis *Δρύινε Ἀχαρνεῦ, ἀναισθητε. ἐκωμωδοῦντο γὰρ οἱ Ἀχαρνεῖς ὡς ἄγριοι καὶ σκληροί.* (sic Et. M.; Hesych.: *δρύινε Ἀχαρνεῦ καὶ ἀναισθητε. δοκοῦσι γὰρ οἱ Ἀχαρνεῖς σκληροὶ τὴν γνώμην εἶναι καὶ ἀτεγκτοί.*) — Hodie Acharnensium hereditatem adierunt teste Milchhoefero⁴ incolae vici Chassiae, qui mores Acharnensium servaverunt. Carbonarii Acharnenses⁵ saepe Athenis videbantur; eorum asini in proverbio *Ἀχαρνικοὶ ὄνοι* occurrunt⁶.

Aexonensium⁷ maledicentia famosa erat. Iam apud Aristophanem in *Vespis* illudi videntur⁸ in ridiculo illo canis Cydathenai cum Labete Aexonensi iudicio, qui caseum Siciliensem edit; non casu reus est Aexonensis. Sed locus ille cum ad maledicentiam tum omnino ad turpitudinem referri potest; ad solam autem rixarum cupidinem locus Platonis spectat: *οὐδὲν ἐρῶ πρὸς ταῦτα ἔχων εἰπεῖν, ἵνα μὴ με φῆς ὡς ἀληθῶς Αἰξωνέα εἶναι*⁹; Laches resistere desinit, ne Aexonensis esse videatur. In Menandri *Κανηφόρῳ* verba leguntur, quae famam illam Aexonensem denuo comprobent: *Γραὺς τις κακολόγος ἐκ δνοῦν Αἰξωνέων*¹⁰. Recte verum ab Harpocrate servatum¹¹ ad canephorum rettulit Bergk¹²: „mulierem illam maledicentissimam dicit non infacete ex patre atque ex matre Aexonensibus ortam esse“, sicut cives Athenienses iure Attico ei demum erant, qui ex duobus Atheniensibus prognati erant¹³. In libro illo, quem scripsit Suetonius graece *περὶ βλασφημιῶν*, cuius fragmenta edidit Miller¹⁴, verbum *αἰξωνεύεσθαι* significat *τὸ κακολογεῖν*. Aexonensium ut hominum *βλασφημιῶν* et verbi *αἰξωνεύεσθαι* mentio saepissime fit apud lexicographos:

¹ HESYCH. s. v. *Δρυαχαρνεῦ*

² ET. M. 288. 15 s. v. *Δρυαχαρνεῦ*

³ CRAMERI ANECD. PAR. IV 128. 33 s. v. *Δρυαχαρνεῖς*

⁴ Pauly-

Wiss. I 210 ⁵ Scherling p. 43 sqq.

⁶ DIOGEN. I 1; HESYCH. s. v.

Ἀχαρνικοὶ ὄνοι, cf. Scherling p. 27 not. 1

⁷ Pauly-Wiss. I 1131;

Lingenberg p. 16; Grünwald p. 8; Hotop p. 253; Bursian I 360; Steinhäusen p. 33

⁸ ARISTOPH. Vesp. 894 sq.

⁹ PLAT. Lach. 197 C

¹⁰ MEIN. IV 144 (fr. 5); KOCK III 74 (fr. 256)

¹¹ HARPOCRAT. s. v.

Αἰξωνήσων

¹² Bergk, rell. com. Att. p. 84 not.

¹³ KOCK III 74

(fr. 256)

¹⁴ MILLER Mél. p. 425

apud Harpocratonem¹¹, apud Stephanum Byzantium², qui sycophantas praeterea eos fuisse dicit, apud Hesychium³, apud Suidam, ubi verbum *αἰζωνελα* pro *βλασφημία* affertur⁴, in Etymologico Magno⁵ Florentino⁶, denique Gudiano⁷. Neque deest vocabulum in lexico illo, quod *συναγωγὴ λέξεων χρησίμων* vocatur⁸, apud Eustathium⁹, apud Zonaram¹⁰. — Apostolius¹¹ proverbium affert *Αἰζωνεύς* (vel potius *Αἰζωνεύς*) *ἄλλος* (= Aexonensis alter), cuius explicatio hausta est ex lexicographis, unde ipsa verba sumpta sunt.

De Diomeis¹² nihil traditum est nisi *Διομειαλαζόνας*, quo Aristophanes utitur¹³, ex quo Bursianus eos ut homines gloria-bundos infames fuisse effecit.

*Παλληγνικὸν βλέπειν*¹⁴, quae locutio cum verbis *Λήμνιον βλέπειν* comparanda est (de qua infra), teste scholiasta ad Aristophanis Acharnenses de pugna quadam Pisistrati tyranni cum Atheniensibus apud Pallenam Atticae vicum facta sumptum est, ubi Athenienses eximia quadam fortitudine pugnaverant¹⁵. „Pallenium“ igitur tueri significare „exasperato erga hostes esse animo“ Suidas narrat¹⁶. Ad Pallenam autem Thracicam Eustathius proverbium refert¹⁷. Falsa est opinio montem fuisse quendam vulcanium Pallenae et inde proverbium dictum esse, quam sententiam oppugnavit Iosephus Partsch, qui similiter in proverbio *Λήμνιον βλέπειν* interpretando montem vulcanium in insula Lemno omnino non fuisse ostendit.

Potamii¹⁸ in numero eorum pagorum Atticorum collocandi sunt,

¹ HARPOCRAT. s. v. *Αἰζωνήσων*

² STEPH. BYZ. s. v. *Αἰζώνεια*

³ HESYCH. s. v. *αἰζωνεύεσθαι*

⁴ SUID. s. ead. v. et s. v. *Αἰζωνεύς*.

Αἰζωνελα. Αἰζωνής

⁵ ET. M. 36. 57 s. v. *αἰζωνεύεσθαι*

⁶ MILLER

Mél. p. 15

⁷ ET. GUD. p. 20. 20 Sturz, p. 51. 1 Stefani s. v. *αἰζωνεύεσθαι*

⁸ ANECD. BEKK. I 353. 31; ANECD. BACHMANN. I 41. 27 s. v. *αἰζωνεύε-*

σθαι; ANECD. BEKK. I 358. 23 s. v. *Αἰζωνήσων*

⁹ EUST. ad Hom. II.

I 129 p. 741. 26, cf. Pausan. att. fr. p. 56 Schwabe

¹⁰ ZONAR. s. v.

Αἰζωνεύς

¹¹ APOST. I 67, cf. ARSEN. p. 28 Walz

¹² Bursian I 275

not. 2; STEPH. BYZ. s. v. *Διόμεια*; HESYCH. s. v. *Διομεῖς*; ET. M. 277.

21 s. v. *Διόμος*

¹³ ARISTOPH. Acharn. 605

¹⁴ Erasim. 66; Kiepert

317; Neumann-Partsch 313; Kurtz 317

¹⁵ SCHOL. ARISTOPH. Acharn.

233

¹⁶ SUID. s. v. *Παλληγνικὸν βλέπειν*, cf. HARPOCRAT. s. v. *Παλ-*

ληγνεύς

¹⁷ EUST. ad Hom. II. I 107 p. 1618. 44

¹⁸ Ross, Demea p. 9;

Bursian I 352; STRAB. IX 398 C; PAUSAN. I 31. 3 et VII 1. 5; PLIN.

nat. hist. IV 7. 24

qui a comieis irridebantur: ἐκωμωδοῦντο . . . ὡς ῥαδίως δεχόμενοι τοὺς παρεγγράπτους, ὡς ἄλλοι τε δηλοῦσι καὶ Μένανδρος ἐν Λιδύμοις teste Harpocrate¹. Sed lectio παρεγγράπτους incertissima est, cum alii auctores aliud hoc loco praebeant. Photius habet ἐγγράφους², ubi Naber coniecit τοὺς παρεγγράπτους νόμους et Meinekius τοὺς παραγράφους νόμους vel παραγράφους νόμους³. Similiter in Etymologico Magno τοὺς παρεγγράφους⁴ et τοὺς ἐγγράφους νόμους⁵, quod Sylburgius correxit in τοὺς παρεγγράφους ξένους. Praeterea in lexico rhetorico Cantabrigiensi legitur: τοὺς ἀγράφους νόμους⁶. Meinekium sequor.

Prospaltii⁷ ut δικαστικοί in proverbium abierunt⁸. Eupolis fabulam composuit, cui nomen erat Προσπάλτιοι⁹; fortasse in illa Prospaltiorum vitium perstrinxit.

Apud Suidam¹⁰ et in sylloga proverbiorum codicis Parisini 676 teste Leopoldo Cohn¹¹ exstat proverbium de Rhamnusiis dictum: Ῥαμνούσιος · ἐπὶ τῶν σοφῶν καὶ ἐλογίμων (l. ἐλλογίμων) · ῥάμνος (l. Ῥαμνοῦς) γὰρ δῆμος τῆς Ἀττικῆς, ἐν ᾗ (corr. φ) καὶ Ἀντιφῶν ἤκμασε κατὰ ῥητορικὴν · ὃν πολλοὶ μιμεσθαι θέλοντες παροιμίαν ἔλιπον τῷ βλεῖν · ὥστε τοὺς καλοὺς Ῥαμνοσίους καλεῖν.

Sphettii¹² ut ὄξεῖς ab Aristophane perstringuntur, qui ὄξος Σφήττιον commemorat¹³ et Chaerephontem quendam Sphettium vituperat¹⁴. Lexicographi et paroemiographi has Aristophanis criminationes et ipsi memoriae tradiderunt¹⁵.

¹ HARPOCRAT. s. v. Πόταμος ² PHOT. s. v. Σφήττιοι ³ MEIN. FCG I 234 ⁴ ET. M. 288.15 s. v. Δραχαρνεῦ ⁵ ET. M. 738. 46 s. v. Σφήττιοι ⁶ LEX. RHET. CANTABRIG. in Lex. Vindob. p. 358. 5 Nauck ⁷ Bursian I 34; C. O. Mueller, Orchomenos p. 24 ⁸ ET. M. 288. 15 s. v. Δραχαρνεῦ, cf. Ael. Dionys. et Pausan. att. fr. p. 56 Schwabe et MILLER Mél. p. 93 ⁹ MEIN. II 1. 521 sqq.; KOCK I 323 sqq. ¹⁰ SUID. s. v. Ῥάμνος ¹¹ L. Cohn, Zu den Paroemiogr. p. 80 ¹² Bursian I 346; Kurtz p. 319 ¹³ ARISTOPH. Plut. 720 ¹⁴ ARISTOPH. Nub. 157 ¹⁵ ATHEN. 67 C; HESYCH. s. v. Σφήττιοι; id. s. v. ὄξος Σφήττ[ε]ριον; PHOT. s. v. Σφήττιοι; ET. M. 738. 44 s. ead. v.; LEX. RHET. CANTABRIG. in lex. Vindob. p. 358.5 Nauck s. ead. v.; EUST. ad Hom. Il. I 129 p. 741. 26, cf. Ael. Dion. et Pausan. att. fr. p. 56 Schwabe; MACAR. VII 93; APP. PROV. IV 29

Sypalettii teste Hesychio¹ ut *κακοῦργοι* famosi erant; *δικαστικοί* autem erant Thymoetadae². *Τιτανίδαι* denique *δι' εὐτέλειαν* perstringebantur³.

Atticae pago Tithranti⁴ *πονηρία* crimini datur. Scholiasta enim ad Aristophanis *Ranas*⁵ poetae verba *διασπᾶσονται Γοργόνες Τιθράσαι*⁶ ad *ἄμυνον τῆς Ἀττικῆς κακοπράγμονα* referenda esse dicit. Blaydesius hoc ex loco mulieres Tithrasias procaces, impudicas, infames fuisse suspicatur et fortasse recte: intelleguntur enim hic duae copae, quas mox poeta in scaenam mittit. Conferatur Hesychii glossa: *Τιθράσια · χαλεπά, τραχέα*⁷. Tithrasus vero praeterea locus Libyae erat, in quo teste Suida Gorgones morabantur⁸. Ambigua ergo sunt verba illa Aristophanea. Verisimillimum vero est poetam locutionem de Libya dictam facete ad pagum Atticum rettulisse.

Ex Attica transgredimur ad Aeginam⁹ insulam. Ob mercaturam insignis erat, quae divites reddiderat incolae, sed etiam luxuriae viam patefecerat. Olim erant Aeginetae boni, deinde delicate et molliter vivebant; qua de causa dictum proverbium: *Τὰ πρῶτ' ἀρίστους παῖδας Αἴγινα τρέφει ἐπὶ τῶν τὰ πρῶτα καὶ ἐν ἀρχῇ κοσμίον, μετὰ δὲ ταῦτα ἀσελγαινόντων*¹⁰. Lexicographi proverbium accuratius explicant optima prolem primum Aeginae educatam esse narrant, adulta autem aetate Aeginetas in deterius mutatos esse; proverbium sumptum esse ab Achille, Patroclo, Neoptolemo¹¹.

¹ HESYCH. s. v. *Συπαληττίους* et *Συπαλήττι[ε]ρος* ² Bursian I 271; Ross p. 120; cf. HESYCH. s. v. *Θυμοιτάδης* (sic) et Pausan. att. fr. p. 56 Schwabe; ET. M. 288. 15 s. v. *Λογαχαρνεῦ* ³ ET. M. 760. 31 s. v. *Τιτανίδαι* ⁴ Ross p. 136 ⁵ SCHOL. ARISTOPH. *Ran.* 477 ⁶ Scherling p. 34. ⁷ HESYCH. s. v. *Τιθράσια* ⁸ SUID. s. v. *Γοργόνες Τιθράσαι* ⁹ Erasmi. 393; C. O. Mueller, *Aeginet.* p. 74 sqq.; Kiepert p. 276; Bursian II 77 sqq.; Hotop p. 269. 282 sq.; Kurz p. 308. 139 ¹⁰ [PLUT.] prov. Alex. II 6, ubi legitur *τὰ πρῶτα ἀρίστους παῖδας* * * *ἐγείνατο*; sed verba corrigenda videntur e DIOGEN. VIII 38, cuius lectionem supra in textu attulimus ¹¹ PHOT. s. v. *τὰ πρῶτ' ἀρίστους παῖδας Αἴγινα τρέφει*; SUID. s. ead. v.; EUST. ad Hom. Od. λ 505 p. 1695. 52 et de emendand. vit. monach., opusc. p. 257. 71 Tafel

Periculosum erat cum Aeginetis callidis mercaturam facere. Decipi non facile poterant, sed ipsi decipiebant tam ingeniose, ut Cretensibus ipsis, hominibus illis mendacissimis, pares esse viderentur. Quam ob rem in proverbium abiit locutio *Κη̃ς πρὸς Αἰγυρήτην*, de eis qui in homines pessimos pessime se gerebant, quae verba legimus in Milleri codice Athoo¹ et apud Diogenianum².

¹ MILLER M^{él}. p. 379 ² DIOGEN. V 92, cf. MACAR. V 28 et APOST. X 6, vide C. O. Müller, Aeginet. p. 77

DE MEGARENSIBUS ET CORINTHIIS

Atticis finitimi erant Megarenses¹, qui a vicinis imprimis contemnebantur. Demosthenes eos *τοὺς καταράτους Μεγαρέας* vocat² et *ἀνελευθέρους* et *μικρολόγους* eos fuisse contendit³. Similiter Aristoteles eis *βαναυσίαν* crimini dat⁴ et Libanius Megara in numero urbium famosarum collocat incolasque Meliis et Lemniis, qui quales fuerint, videbimus, pares fuisse dicit⁵: *κἂν εἰ Μεγαρεὺς ἐτύγγανεν ὧν ἡ Μήλιος ἢ Αἰμυνίος, μείζον ἐστὶ τὸ τῆς πόλεως εἰς αἰδῶ*⁶. Quam ob rem Pittacus in epigrammate quodam Anthologiae Palatinae, ut Megarensium consuetudo vitetur, admonet: *Μεγαρεῖς δὲ φεῦγε πάντας · εἰσὶ γὰρ πικροί*⁷. Eorum mala fama etiam e proverbiiis apparet.

Μεγαρέων ἄξιοι μερίδος dicebatur *ἀντὶ τοῦ ἄτιμοι* teste Suida⁸, quae verba etiam in imperatoris Iuliani oratione VIII exstant⁹; et locutio *Μηδέποτε μηδεὶς Μεγαρέων γένοιτο σοφώτερος* teste Diogeniano¹⁰ ad *ἀναισθήτους* spectabat ironice sane dicta. Accedit quod Megarenses ut homines fraudulentis noti erant. Iam apud Aristophanem in Acharnensibus *Μεγαρικά τις μαχανά* vituperatur Megarensis cuiusdam, qui filias suas ut porcos vendit¹¹, quem locum scholiasta explicat verbis: *ἀντὶ τοῦ πονηρά, πανούργος μηχανή · διεβάλλοντο γὰρ ἐπὶ πονηρίᾳ οἱ Μεγαρεῖς ἄλλα μὲν λέγοντες, ἄλλα δὲ ποιοῦντες*. Sed fieri potest ut ille Aristophanis locus non tam ad Megarensium fraudes (quamquam et alibi

¹ Erasmi. 79. 138. 349. 399. 622. 652; Novarinus p. 72; H. Reinganum Das alte Megaris. Berlin 1825; Hase, Journ. des Savants 1827 Janvier p. 9; C. O. Müller Dorier I 89, II 342. 359. not., 405 sq.; Bursian I 370, II 496; Kiepert p. 276; Bauck p. 41; Salzmann p. 35; Steinhausen p. 33; von Prittwitz-Gaffron p. 15; Blümner p. 195 ² DEMOSTH. XIII 22; XXIII 212
³ DEMOSTH. LIX 36 ⁴ ARISTOT. Eth. Nicom. IV 6 p. 1123 a 24
⁵ LIBAN. or. XIV 28, vol. II 98.2 Foerster ⁶ cf. LIBAN. ep. 1135 Wolf
⁷ ANTH. PAL. XI 440 ⁸ SUID. s. v. *Μεγαρέων ἄξιοι μερίδος*
⁹ IULIAN. or. VIII 249 C p. 323. 18 Hertlein ¹⁰ DIOGEN. VI 57, cf APOST. XI 54 et KOCK III 545 (fr. 777) ¹¹ ARISTOPH. Acharn. 738 et 764 c. schol., cf. Scherling p. 12

illarum mentio fit¹, quam ad meretrices Megaricas notas spectat, de quibus infra plura dicenda erunt: *χοῖρος* enim pudendum muliebre et obscene meretricem significabat². Ceterum res ab Aristophane narrata optime quadrat ad ea, quae Diogenes Sinopeus apud Aelianum de Megarensibus dicit *τὴν ἀμαθίαν καὶ τὴν ἀπαίδευσιν διαβάλλων*: se Megarensis caprum esse malle quam filium; *ἤνιπτετο δὲ ὅτι τῶν θρεμμάτων ποιοῦνται πρόνοιαν οἱ Μεγαρεῖς, τῶν παίδων δὲ οὐχί*³. — Incerta est significatio locutionis e Maximi Planudis proverbii popularibus sumptae: *Ἄγγελος καὶ ὥτιον Μεγαρικοῦ*⁴. Aen. Piccolomini, qui una cum aliis scriptis primus edidit illa proverbialia⁵, vocabulum *ἄγγελος* per librarii errorem e linea praecedenti invasisse putat, reliqua autem verba hunc in modum legenda: *Ὁτιον Μεγαρικόν*, sicut *Βοιώτιον οὖς*, de quo infra. Quod Eduardus Kurtz ad sanandum locum profert, certo argumento caret: legit enim ille *μικρὸν ἄγγειον καὶ ὥτιον μέγα* memor proverbii cuiusdam Francogallici⁶: „Kleiner Kessel, große Ohren, d. h. kleine Kinder hören alles.“ Utramque coniecturam reiecit Otto Crusius⁷, qui proverbialia finitima in Planudis proverbiorum corpore iisdem verbis contineri ostendit. Qua de causa vocabulum *ἄγγελος*, quod iam in proverbio praecedenti legitur (*ἐν τῇ λειμνῇ ἀγγέλων καὶ ὁ Μάρδαρις ἄγγελος*), hoc in proverbio non delendum est. Sed locum aenigma esse Crusius confitetur.

Meretrices Megaricae non minus famosae fuisse videntur quam Corinthiacae. Vel ex Aristophanis Acharnensium loco supra allato⁸ eorum *πορνεία* cognoscitur, similiter ex Strattidis comici versibus:

A. εἰσὶν δὲ πόθεν αἱ παῖδες αὐταὶ καὶ τίνες;

B. νυνὶ μὲν ἤκουσιν Μεγαρόθεν, εἰσὶ δὲ

Κορίνθιαι · Λαῖς μὲν ἤδη Μεγακλέους⁹,

¹ THUC. IV 67; POLYAEN. strateg. IV 6. 3 ² PLUT. I 92; cf. infra s. v. Corinthii, ubi vide notam de pudendo muliebri *χοῖρος* dicto (p. 38, 4)

³ AELIAN. var. hist. XII 56 ⁴ Ed. Kurtz, Die Sprichwörterammlung des MAXIMUS PLANUDES, Leipzig 1886, p. 41 no. 226 ⁵ Estratti inediti dai codici Greci. 1879. ⁶ J. v. Düringsfeld, Sprichwörter I (1872) 500 ⁷ Otto Crusius, Über die Sprichwörterammlung des Maximus Planudes. Rh. M. XLII (1887) 418, no. 229 (226) ⁸ ARISTOPH. Acharn. 524 sqq. ⁹ MEIN. II 774 (fr. 5); KOCK I 718 (fr. 26); cf. ATHEN. 589 A

quibus in versibus non solum Laidis nomen ad meretriculam spectat, sed etiam patria ipsa: Corinthum meretricibus abundavisse infra videbimus. Sensus ambiguus esse mihi videtur loci orationis in Neeram habitae¹, quae Demostheni vulgo tribuitur: hoc enim loco meretrix quaedam Megarae non ita magnam pecuniam accepisse dicitur *διὰ τὸ τοὺς Μεγαρέας λακωνίζειν*. Intelligi potest verbum *λακωνίζειν* „stare a Lacedaemoniorum parte“, sed etiam *τὸ παιδικοῖς χρῆσθαι*, de qua significatione infra prolixius disserendum erit. Ambae causae meretricis lucro impedimento esse possunt. Etiam Callias comicus meretrices Megaricas commemorat² et *σφιγγας Μεγαρικὰς* eas vocat teste Diogeniano³ et Hesychio⁴.

Megarae olim florebat Megarica comoedia⁵. Erat rudis et inepta et ad risum movendum solum parata, quam ob rem Aristophanes illam illudit verbis

*μηδ' αὖ γέλωτα Μεγαρόθεν κεκλεμμένον*⁶.

Scholiasta affert testimonium Eupolidis comici, quod plenius exstat in Aspasii ad Aristotelis ethicam Nicomachiam commentario⁷, ubi falso Myrtilo tribuitur:

*Τὸ δεῖν ἀκούεις; Ἡράκλεις, τοῦτ' ἔστι σοι
τὸ σκῶμμι' ἀσελγὲς καὶ Μεγαρικὸν καὶ σφόδρα
ψυχρόν · γελῶσιν, ὥς ὀρεῖς, τὰ παιδία*⁸.

Et apud eundem Aspasium Epphantides dicit:

*Μεγαρικῆς κωμῳδίας ᾄσμι' οὐ δειμ' · ἡσχυνόμην
τὸ δρᾶμα Μεγαρικὸν ποιεῖν*.

Aristoteles comoediae Megaricae in libro de arte poetica scripto mentionem facit⁹. Ad illam spectat proverbium *Γέλως Μεγαρικὸς*, quod Diogenianus¹⁰ et Hesychius¹¹ memoriae prodiderunt.

¹ PS. DEMOSTH. LIX 36 ² KOCK I 698 (fr. 23) ³ DIOGEN. VI 53 ⁴ HESYCH. s. vv. *Μεγαρικαὶ σφιγγες* et *Σφιγγται*, PHOT. s. vv. *Μεγαρικαὶ σφιγγες* et *σφιγγτας*, SUID. s. v. *Μεγαρικαὶ σφιγγες*, APOST. XI 15, ARSEN. p. 350 Walz ⁵ Bergk comment. com. att. rell. p. 275. 359; Mein. hist. crit. I 18 sqq.; U. v. Wilamowitz, Herm. IX (1875) 319; Goetting. Gel. Anz. 1906, 619 ⁶ ARISTOPH. Vesp. 57 cum schol., cf. ARISTOPH. Acharn. 378 ⁷ ASPAS. ad Aristot. Eth. Nicom. IV 2 ⁸ MEIN. II 521 (fr. 2); KOCK I 323 (fr. 244) ⁹ ARISTOT. poet. 3 p. 1448 a 31 ¹⁰ DIOGEN. III 88 ¹¹ HESYCH. s. v. *Γέλως Μεγαρικὸς*, cf. SUID. s. ead. v.; APOST. V 29; ARSEN. p. 158 Walz

Sicut Megaricus risus etiam Megaricae lacrimae notae erant. Aristophanis saltem locutionem *μεγαρίζειν*, quae lamentari significat¹, fortasse huc referendam esse C. O. Müller suspicatur²: *γέλωτα Μεγαρικόν* ad comoediam spectare, *Μεγαρικά δάκρυα* autem et *μεγαρίζειν* ad tragoediam antiquissimam. Sed incertum videtur de illis rebus vetustissimis iudicium. Amplectamur potius explicationem veterum grammaticorum: referunt illi proverbium ad Megarensium simulationem. Aristophanes enim in Pace *κλαύματα* Megarica commemorat³, quem ad locum scholiasta adnotat allium multum nasci in Megarensium finibus, quod qui edissent, lacrimare *διὰ τὴν δοιμύτητα*; has autem lacrimas simulatas esse. Aliter explicant scholiasta ad Pindari Nemea⁴ et Zenobius⁵, qui praeter illam de alio explicationem narrant olim unum e Bacchiadarum gente Clytii regis Megarensis filiam uxorem duxisse, quae paulo post mortem obiisset; Megarenses vero eam lugere et luctum lacrimasque simulare coactos esse. Proverbium exstat praeterea apud Diogenianum⁶, qui adagium comparat *πρὸς σῆμα μητροῦς θορνέειν*⁷, et apud Hesychium⁸.

De oraculo *ὑμεῖς ὦ Μεγαρεῖς οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι*⁹ infra in Aegiensibus tractandis verba faciemus; Aegiensibus enim datum esse hoc oraculum nonnulli scriptores veteres contendunt. Verba ipsa legimus apud Strabonem¹⁰, Photium¹¹, Suidam¹², in scholiis ad Theocriti idyllia¹³, in Anthologia denique Palatina¹⁴, ubi oraculum affertur hunc in modum:

*Γαίης μὲν πάσης τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἄμεινον,
Ἴππον Θεσσαλικὴν Λακεδαιμονίαν τε γυναῖκα,
ἄνδρας δ' οἱ πίνουσιν ὕδωρ καλῆς Ἀρεθούσης.*

¹ ARISTOPH. Acharn. 822 c. schol., cf. KOCK III 586 (fr. 1076) et ANECD. BACHMANN. I 296. 8 ² C. O. Müller, Dorier II 359 not.

³ ARISTOPH. Pac. 248 sq. et schol. ad 246 sqq. ⁴ SCHOL. PIND. Nem. VII 155 ⁵ ZENOB. V 8, cf. MILLER Mél. p. 367 ⁶ DIOGEN.

VI 34, cf. VII 65 ⁷ DIOGEN. VII 66 ⁸ HESYCH. s. v. *Μεγαρέων δάκρυα*, cf. KOCK III 560; PHOT. s. ead. v.; SUID. s. ead. v.; MACAR. V 87; APOST. XI 10; ARSEN. p. 349 Walz; ANECD. BEKK. I 281. 26 (*λέξεις ῥητορικαί*); L. Cohn, Zu den Paroemiographen p. 38 no. 145 ⁹ Hendess p. 92 no. 178 ¹⁰ STRAB. X p. 449 C, e quo EUST. ad Hom. II. B 574 p. 292. 9

¹¹ PHOT. s. v. *Ὑμεῖς ὦ Μεγαρεῖς* ¹² SUID. s. ead. v.

¹³ SCHOL. THEOCR. id. XIV 48 ¹⁴ ANTH. PAL. XIV 73

ἀλλ' ἔτι καὶ τῶν εἰσὶν ἀμείνονες, οἷτε μεσηγνὺ
 Τιβερνθοῦς ναλοῦσι καὶ Ἀρκαδίας πολυμήλου,
 Ἀργεῖοι λινωθώρηκες, κέντρα πολέμοιο.
 ἡμεῖς, ὦ Μεγαρεῖς (δ' Αἰγίεες), οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι,
 οὔτε δυωδέκατοι οὔτ' ἐν λόγῳ οὔτ' ἐν ἀριθμῷ.

Scriptores persaepe oraculi mentionem fecerunt. Qui quomodo verba in suum usum converterint, ut ostendam, testimonia ipsa praebeo:

CALLIMACH. epigr. XXVII Schneider: νῦν δ'ὁ μὲν ἀρσενικῷ
 θέρεται πυρὶ, τῆς δὲ ταλαίνης | νύμφης ὡς Μεγαρέων
 οὐ λόγος οὐδ' ἀριθμός¹.

THEOCR. id. XIV 48: ἄμμες δ'οὔτε λόγῳ τινὸς ἄξιοι οὐδ' ἀριθ-
 μητοὶ | δύσταντοι Μεγαρήες ἀτιμοτάτα ἐπὶ μοῖρα.

PLUT. conv. quaest. 682 F: τῶν δὲ Δημοκρίτου . . . εἰδῶλων,
 ὥσπερ Αἰγίων ἢ Μεγαρέων, ἀριθμὸς οὐδεις οὐδὲ
 λόγος.

DIO CHRYSOST. de invid. or. LXXVIII 33, vol. II 216. 27 Arnim:
 μηδενὸς δὲ ἀξιούμενος παρὰ μηδενὶ λόγον, καθάπερ
 Μεγαρέας ποτέ φασι.

ALCIPH. ep. III 8. 1 Schepers: Ἡμῶν ὡς Μεγαρέων ἢ Αἰγι-
 ῶν οὐδεις λόγος.

LIBAN. or. XXXI 27, vol. III 138. 4 Foerster: καὶ τὸ τῶν Μεγα-
 ρέων πεπονθέναι ῥήτορικὴ τε καὶ ῥήτορες ἔξω καὶ λόγον
 καὶ ἀριθμοῦ κείμενοι. [Foerster: „Perperam de versu
 comoediae Atticae Μεγαρεῖς γὰρ ἔξω τοῦ λόγου καὶ
 τᾷ ἀριθμοῦ cogitavit Kockius Fr. com. Att. III 501. 502.“]

LIBAN. ep. 372. 29 Wolf: οὐδ' ἐκεῖνό γ' ἂν εἴποις ὡς ἄλφιτα
 μὲν Καπανεύς τε καὶ Ἀμφιάραος ὁ δεῖνα καὶ οὔτ' ἐν
 ἀριθμῷ.

Praeterea loci comparandi sunt, quos infra allegabimus, cum de
 Aegiensibus disserendum erit².

Restat ut proverbium commemoremus, quod Diogenis dictum
 esse Tertullianus contendit³: „De nobis scilicet Diogenis dictum
 est: Megarenses obsonant quasi crastina die morituri, aedificant

¹ cf. ANTH. PAL. V 6. ² Cf. praeterea Rittersh. ad Oppian. Cyneg.
 I 171; Jacobs ad Philostr. Her. p. 616; Heindorf ad Plat. Hipp. Mai. p. 141
³ TERTULL. apol. 39

vero quasi nunquam morituri“. Similiter Hieronymus¹: „Vivimus quasi altera die morituri et aedificamus quasi semper in hoc saeculo victuri“². Teste Plutarcho iisdem verbis usus est Stratonicus ad Rhodiorum luxuriam castigandam³; Diogenes autem Laertius Empedoclem locutionis illius auctorem fuisse narrat⁴, Aelianus denique Platonem hunc in modum Agrigentinos vituperavisse testatur⁵.

Quot et quanta vitia Paulus apostolus Corinthiis⁶ obiecerit, notum est: *ὁλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία*⁷. Neque mirum quod talia haec in luxuriae urbe fiebant. Vel ex Homero apparet Corinthum insignem fuisse divitiis, qua de causa epitheton *ἀφνειὸς* ei tribuitur⁸, quod Strabo ad significandam urbem ex Homero sumpsit⁹. Pindarus urbem *τὰν ὀλβίαν Κόρινθον* vocat¹⁰ et in fragmento quodam eisdem utitur verbis atque Homerus: *ἐν ἀφνειῷ Κόρινθῳ*¹¹. In Cercopibus Eubulus comicus mollitiem Corinthiacam illudit:

*Κόρινθον ἦλθον ἡδέως ἐνταῦθά πως
λάχανόν τι τρώγων ὄκιμον διεφθάρην
κάνταῦθα κατελήρησα τὴν ἐξωμίδα*¹².

Kaibelius in editione Athenaei, qui locum servavit, pro *ὄκιμον* littera maiuscula probabiliter scribit *Ὠκιμον*, quam meretricem illo tempore celeberrimam fuisse ex Athenaeo scimus¹³. — Epitheton *ἀφνειὸς* mutatur apud Iuvenalem in „uncta“¹⁴, quemadmodum „uncta Tarentus“ apud Apollinarem Sidonium occurrit¹⁵; item Martialis, cum hominem elegantem rustico opponit, illum „municipem Corinthiorum“ appellat¹⁶.

Fons autem divitiarum Corinthiacarum erat cum mercatura

¹ HIERON. ep. 128. 4, Migne patrol. lat. XXII 1099 ² cf. HIERON. ep. 123. 15, Migne XXII 1057 ³ PLUT. de cup. divit. 525 B ⁴ DIOGEN. LAERT. VIII 63 ⁵ AELIAN. var. hist. XII 29 ⁶ Eras. 31. 167. 232. 409 410. 731; Barthélemy, Anachars. IV 183; C. O. Müller, Dorier I 72. 404. 409. II 414; Kiepert p. 273; Bursian II 13; Hotop p. 252. 260; Kurz p. 312. 314; Bauck p. 38; Martin p. 33; Grünwald p. 8; Pflügl p. 17; von Prittwitz-Gaffron p. 61; Rein p. 27 sq.; Büchmann p. 387; Blümner p. 196; Keim p. 20 et 25
⁷ PAUL. ep. ad Corinth. I 5. 1 ⁸ HOM. II. B 570 ⁹ STRAB. VIII 378 C, cf. SCYMM. 518 ¹⁰ PIND. OL. XIII 4 ¹¹ PIND. fr. 122. 2 Schröder
¹² MEIN. III 229 (fr. 1); KOCK II 182 (fr. 54); ATHEN. 567 C ¹³ ATHEN. 587 C ¹⁴ IUVEN. VIII 113 ¹⁵ APOLL. SIDON. c. V 430 ¹⁶ MART. X 65

tum agrorum fertilitas. Ἀμᾶν Κορινθικόν est messis uberrima haud secus atque apud Horatium „quidquid de Libycis verritur areis“. Verba ἀμᾶν Κορινθικόν invenimus in epigrammate Macedonii servato in Anthologia Palatina et a Suida commemorato¹, qui unum distichum solum habet e tribus

Οὐδέποτε' ἀμήσαντι Κορινθικόν, οὔποτε πικρᾶς
τῆς ἀφιλοσταχίου γευσάμενῳ πενήτης.

Non alius, ut observavit G. Bernhardt, huius loci sensus esse potest nisi virum illum, de quo in epigrammate verba fiunt, nec fuisse divitem nec pauperem, sed mediocri sorte contentum vixisse.

Agrum Corinthium olim fertilissimum fuisse vel ex proverbio constat: τὸ μεταξὺ Κορίνθου καὶ Σικυῶνος, quod Aristophanes in Avibus commemorat²:

ἐν ταύτῳ τὸ μεταξὺ Κορίνθου καὶ Σικυῶνος,

„παρὰ τὸ λεγόμενον: εἰ τὸ μέσον κτήσαιο Κορίνθου καὶ Σικυῶνος“, ut ait scholiasta. Aesopum fabularum scriptorem olim deum de divitiis consuluisse eique datum esse hoc oraculum, quod legimus idem apud Zenobium³. Athenaeus proluxius narrat de illo oraculo Aesopo dato⁴: Aesopum interrogavisse πῶς ἂν πλουτήσαιμι, Διὸς καὶ Αἰγυπιοῦ νιέ; et deum respondisse verbis: εἰ τὸ μέσον κτήσαιο Κορίνθου καὶ Σικυῶνος. Similia tradit Suidas⁵, apud quem versus leguntur responsi hunc in modum:

Ἄλλ' ὅταν οἰκήσωσι λύκοι πολὶαί τε κορώναι
ἐν ταύτῳ τὸ μεταξὺ Κορίνθου καὶ Σικυῶνος.

Eustathius hanc proverbii formam commemorat: εἴη μοι τὸ μεταξὺ Κορίνθου καὶ Σικυῶνος⁶, eademque verba exstant apud Macarium⁷. Utitur hoc proverbio Libanius duobus epistularum locis⁸.

Neque ab omnibus divitiae Corinthiacae cupiebantur: erat enim proverbium Εὐδαίμων ὁ Κόρινθος, ἐγὼ δ' εἶην Τεγεάτης. In Plutarchi proverbii haec verba corrupta sunt et Εὐδαίμων ὁ

¹ ANTH. PAL. VI 40, cf. SUID. s. v. Κορινθικόν et s. v. ἀμήσαντες

² ARISTOPH. AV. 968

³ ZENOB. III 57

⁴ ATHEN. 219 A, cf.

DIODOR. VIII 21. 3 et Hendess p. 51 no. 70, p. 71 no. 126

⁵ SUID. s. v.

Εἰ τὸ μέσον κτήσαιο Κορίνθου καὶ Σικυῶνος ⁶ EUST. II. B 572 p. 291. 30

⁷ MACAR. III 58

⁸ LIBAN. ep. 734. 754 Wolf

Κορίνθιος solum servatum¹, sed Strabo proverbium plenum affert verbo *Τερεάτης* mutato in *Τενεάτης*; lectionem *Τερεάτης* idem ut falsam vituperat². Item Zenobius scribit *Τενεάτης*³, et Milleri qui dicitur Zenobius Athous Chrysippum proverbium adhibuisse testatur. Stephanus autem Byzantius rursus habet *Τενεάτης*⁴, itemque Eustathius, qui addit verba: τῷ μέντοι γεωγράφῳ (sc. Straboni) ἀρέσκει *Τενεάτης* ἐνταῦθα γράφεσθαι ἀπὸ *Τενέας* κώμης⁵. Tenea enim erat oppidulum nemore consitum prope Corinthum. Proverbium igitur inde dictum est, quod Corinthii utpote in magna urbe viventes invidiae et multis molestiis obnoxii erant, Teneatae vero propter humilem condicionem satis tranquille vivebant.

Ad illustrandam Corinthiorum luxuriam commemorentur denique vasa Corinthia, quae apud veteres permagni aestimabantur. Imperator Augustus talia vasa colligere in deliciis habuit teste Suetonio⁶, qua de causa proscriptionum temporibus ad statuam eius adscriptum erat: „pater argentarius, ego Corinthiarius“, cum existimaretur quosdam propter vasa Corinthia inter proscriptos curasse referendos. Corinthium aes occurrit — ut ex multis pauca afferam exempla — apud Ciceronem⁷, Athenaeum⁸, Iosephum⁹.

Restat ut ad illa proverbia nos convertamus, ex quibus non tam urbis natura (quam cognovisse tamen necessarium erat ad cognoscendos hominum mores) quam incolarum apparet. Notissimum erat proverbium οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθόν ἐσθ' ὁ πλοῦς, quo Aristophanem usum esse Hesychius testatur¹⁰; sed quisnam hic fuerit Aristophanes, utrum comicus an grammaticus, incertum est. Theodorus Kock percaute fragmentum et ad Aristophanis fragmenta refert¹¹ et ad fragmenta comicorum adespota nomine Aristophanis prorsus neglecto¹². Aristophani Byzantio grammatico versum tribuit Nauckius¹³ adiecta explicatione: „nisi forte ipsa

¹ PLUT. I 4² STRAB. VIII p. 380 C, cf. Hendess p. 91 no. 174.³ ZENOB. III 96⁴ STEPH. BYZ. s. v. *Τενέα* p. 202. 8 Meineke⁵ EUST. II. B 607 p. 301. 39, cf. APOST. VIII 6 d et ARSEN. p. 244⁶ SÜETON. Aug. 70⁷ CIC. Verr. II 46. 176, IV 98. 131. 450; proRosc. 133, cf. PLIN. nat. hist. XXXIV 3 ⁸ ATHEN. 488 C ⁹ IOSEPH. bell. Iud. V 201. 204 Niese¹⁰ HESYCH. s. v. οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθόν ἐσθ' ὁ πλοῦς ¹¹ KOCK I 591 (fr. 902) ¹² KOCK III 516 (fr. 600)¹³ ARISTOPH. BYZ. fr. p. 237 sq.

versiculi indoles et forma communem magis vitam sapit quam tersissimi poetae ingenium. Hesychianae interpretationis ut priora verba ex Aristophane Byzantio repetita sint, extrema certe novellam sapiunt originem.“ Aristophanes Byzantius proverbialia et metrica et pedestria collegit, qua in collectione locutio οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐξ Κόρινθον ἐστὶ ὁ πλοῦς fortasse inveniebatur. Attamen haec opinio reiicienda neque Nauckio fides habenda videtur. Enumerat enim Aristophanes μετρικῶν παροιμιῶν quinque et ἀμέτρων octo. Quibus proverbialibus examinatis hoc apparet: in metricis tria non e populi sermone, sed ex auctoribus sumpta sunt, nempe ex Sophocle¹, Aristophane comico², Hesiodo³, adiectis verbis ἀναγράφει (sc. παροιμιῶν) Ἀριστοφάνη. „Grammatici Aristophanis causam agi“, explicat Nauckius, „luculenter demonstrat verbum ἀναγράφειν. Quod non de poeta dicitur, qui carmina litteris consignet, sed ut nostrum verzeichnen, eintragen magistratus proprium est vel scribae, qui rem qualemcumque in tabulas et indices referat Hinc ad scriptorem transfertur litteratum . . .“ Σφραγίς ergo, ut ita dicam, vocabulum ἀναγράφειν est ad significandum grammatici munus. Sed haec σφραγίς deest in duobus illis proverbialibus, quae ex μετρικῶν numero restant: in proverbio οὐ παντὸς κτλ. et in proverbio Δεξιὸν εἰς ὑπόδημα, ἀριστερόν εἰς ποδονίπτραν, quod Suidas commemorat⁴. Hic solum legitur auctor Ἀριστοφάνη non addito termino tecnico illo ἀναγράφειν, non adhibita formula ὥς φησὶν Ἀριστοφάνη, quae in proverbialibus ἀμέτροις semper apparet. Dubitari ergo potest, utrum illa proverbialia Aristophani grammatico vindicanda sint necne. Fortasse hac de causa, quam exposui, potius poetae tribuantur. Nam quod Nauckius affert ad hanc suspicionem refutandam, omnino non probandum: „Recte Dindorfius alique grammaticum intellexerunt Aristophanem, quem vel metri species comico poetae nullo modo consentanea, vulgaris vitae usui facile concedenda manifesto arguit: nam coniecturae ὑπόδηματ' ipsa proverbii ratio repugnat, quandoquidem dexter pes non calceos admittit, sed unum requirit calceum.“ Sed primum Aristophanes comicus persaepe illud „metrum comico

¹ SOPH. Ai. 745 cum schol. ² ARISTOPH Vesp. 1291 ³ HESIOD. fr. 220 Rzach ⁴ SUID. s. v. Δεξιὸν εἰς ὑπόδημα, ἀριστερόν εἰς ποδονίπτραν

poetae nullo modo consentaneum“ abhuit¹, deinde coniectura *ὑποδήματ'* superflua est; nam caesura gravis post *ὑπόδημα* hiatum excusat.

Haec haecenus; Nauckius ipse plurima in libro suo ambigua esse confitetur et haec certo in eorum numero collocanda sunt: *σοὶ μὲν ταῦτα δοκοῦντ' ἔστω, ἔμοι δὲ τάδε*². Nunciam ad explicationes ipsas accedamus.

Alludit ad hoc proverbium Sophocles in *Philocteta*: *οὐκ ἐνθάδ' οἱ πλοῖ τοῖσι σῶφροσιν βροτῶν*³, et Horatius: „Non cuivis homini contingit adire Corinthum⁴,“ quo loco sensus est: non cuivis nautae contingit adire portum desideratum vel non quivis desiderium explere potest. Similiter Aristides rhetor: *ἢ τὸν μὲν εἰς Κόρινθον πλοῦν οὐ παντὸς ἀνδρὸς εἶναι πιστεύομεν*⁵, et Nicolaus comicus: *οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐπὶ τράπεζάν ἐσθ' ὁ πλοῦς*⁶. Proverbium videlicet dicebatur propter voluptates, quas urbs nautis praebebat⁷. Ita enim veteres ipsi explicant. Strabo verba ad meretrices Corinthiacas spectare putat, quibus nautae facile consumebantur⁸, item Sotion apud Gellium⁹: „Lais . . . Corinthia ob elegantiam venustatemque formae grandem pecuniam demerebat conventusque ad eam ditiorum hominum ex omni Graecia celebres erant neque admittebatur nisi qui dabat, quod poposcerat; poscebat autem illa nimium quantum.“ Hinc ait natum esse Sotion teste Gellio illud frequens apud Graecos adagium *οὐ παντὸς ἀνδρὸς εἰς Κόρινθον ἐστ' ὁ πλοῦς*, quod frustra iret Corinthum ad Laidem, qui non quiret dare, quod posceret. Conferantur Plauti versus: „tu qui zonam non habes, quid in hanc urbem venisti¹⁰?“ et Diphili fragmentum¹¹, quo narratur pauperibus aditum ad urbem Corinthum non praeberi¹². Ad meretrices, *αἱ τοὺς ἀφικνουμένους ἐδάσμι-λόγουν*, etiam Diogenianus proverbium refert¹³, item Zenobius, qui *ἐπὶ τῶν τρυφᾶν βουλομένων* verba dicta esse contendit¹⁴,

¹ ARISTOPH. Pac. 790; Ran. 814. 815. 876—878. 1266. 1276; Eccl. 571 et alibi, cf. Otto Schroeder, Aristophanis cantica p. 96 ² praef. VI

³ SOPH. Philoct. 304, cf. EUST. II. B. 570 p. 290. 34 ⁴ HOR. ep. I 17. 36

⁵ ARISTID. I 755 Dindorf ⁶ STOB. flor. XIV 7. 26 (I 266 Dindorf)

⁷ Otto p. 92 ⁸ STRAB. VIII 378 C, cf. XII 559 C ⁹ GELL. I 8. 3 sq.

¹⁰ PLAUT. Poen. 1008 ¹¹ MEIN. IV 388 (fr. 1); KOCK II 549 (fr. 32)

¹² ATHEN. 277 EF, 278 AB ¹³ DIOGEN. VII 16 ¹⁴ ZENOB. V 27, cf. MILLER Mél. p. 351

et Hesychius¹. Photius praeter illam interpretationem aliam affert: ἡ διὰ τὸ δυσσεῖσβολον εἶναι τὸν πλοῦν². Eustathius autem meretrices solas ad explicandum proverbium adhibet³.

Meretrices enim Corinthiacae imprimis famosae erant. Aristophanes earum mentionem facit in Pluto⁴ et in Lysistrata⁵, ubi legimus *Τίς δ' ἡτέρα παῖς; Χαῖτα καὶ τὸ Σιώ, Κορινθία* δέ, quem versum scholiasta explicat verbis *παίζει δὲ παρὰ τὸ κεχηνέναι*, itemque Suidas⁶: Aristophanes vocem *χαῖτα*, quam meretrici tribuit, comica petulantia in sensum obscenum detorsit. Philetaerus comicus meretricem quandam commemorat, cui nomen est *Ἰσθμιάς*⁷, scilicet „Corintheta nata“, item Athenaeus, qui de meretricibus prolixè egit⁸ et ut testes adhibuit Chamaeleontem⁹, Theopompum¹⁰, Timaeum¹¹ historicos, denique Alexim comicum¹². *Κορινθία παῖς* prorsus meretricem significat (vel, ut Demosthenis personati verbis utar¹³, *ἐν Κορίνθῳ ἐργαζομένην*) testibus Euripide¹⁴, Platone¹⁵, Themistio¹⁶; et verbum *κορινθιάζειν* sive *κορινθιάζεσθαι* sensum accepit *τοῦ ἐταιρεῖν* vel *τοῦ μαστροπεύειν*, quod Stephanus Byzantius¹⁷, Hesychius¹⁸, Eustathius¹⁹, Macarius²⁰, denique scholia ad Homeri Iliadem²¹ testantur, ubi verbum *κορινθιάζειν* explicatur glossa *τὸ καλλωπίζεσθαι*: hic enim mos meretricibus. Strabo cum de urbe Comana disserit, quasi „parvam Corinthum“²² eam esse contendit propter *ἐταιρῶν* multitudinem. Etiam Maximus Tyrius Corinthiacas meretrices commemorat²³, quarum nomina Suidas servavit²⁴.

¹ HESYCH. s. v. οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθον ἐσθ' ὁ πλοῦς

² PHOT. s. ead. v., cf. APOST. XIII 60 et ARSEN. p. 397 ³ EUST.

II. B. 570 p. 290. 34. ⁴ ARISTOPH. Plut. 149 c. schol. ⁵ ARIS-

TOPH. Lys. 90 ⁶ SUID. s. v. Χαῖτα ⁷ ATHEN. 587 E; MEIN. III

294 (fr. 1); KOCK II 232 (fr. 9) ⁸ ATHEN. 573 C sqq. ⁹ fr. 16

Koepke ¹⁰ FHG I 306 (fr. 170) ¹¹ FHG I 204 (fr. 57) ¹² MEIN.

III 499 (fr. 1); KOCK II 389 (fr. 53) ¹³ PS. DEMOSTH. LIX (in

Naeac.) 30 ¹⁴ POLL. X 35; NAUCK, TRAG. FR. 2 p. 573 (fr. 676)

¹⁵ PLAT. rep. III 404 D ¹⁶ THEMIST. or. XX p. 238 Dindorf ¹⁷ STEPH.

BYZ. s. v. Κόρινθος ¹⁸ HESYCH. s. v. κορινθιάζειν ¹⁹ EUST. II.

B 570 p. 290. 23 ²⁰ MACAR. V 18 ²¹ SCHOL. II. B 572 p. 85 Bekker

²² STRAB XII 559 C, cf. 533 C ²³ MAX. TYR. diss. III 3 ²⁴ SUID.

s. v. Ἐταῖραι Κορίνθιαι et s. v. χοῖρος

In Plutarchi proverbii¹ nec non in Milleri codice Athoo² et apud Suidam³ legimus verba Ἀκροκορινθία ἔοικας χοιροπο-
λήσειν. ἐπὶ τῶν παρ' ὧραν θρουπτομένων γυναικῶν. οἷον ἔοικας
μισθαυρήσειν ἐν Κορίνθῳ. τὸ γὰρ γυναικεῖον μόριον χοίρος
λέγεται⁴. Georgius Kaibel scribit pro Ἀκροκορινθία: Ἀ
Κορινθία⁵ et Epicharmo tribuit versum, quia „apte Syracusanus
homo Corinthiam mulierem inridet.“ Sed dubitationi obnoxium
mihi videtur hac sola de causa hunc Epicharmo vindicare versum.

Quae cum ita fuerint, optimo iure dici poterat Κορίνθιον κακὸν
de meretricibus; ἴσως διὰ τὰς ἐταίρας, ut explicat Macarius⁶.
Apud Menandrum invenimus versus

ἐγγενουμένων δ' ἐτῶν τινῶν
καὶ τοῦ πολέμου καὶ τῶν Κορινθιακῶν κακῶν
αὐξανόμενων . . .⁷

Haec Κορινθιακά κακὰ ad bellum Corinthiacum fortasse referenda
sunt, non ad meretrices Corinthiacas. Menander proverbium in
suum usum detorsit.

Neque modo Corinthiae feminae famosae propter luxuriam
fuerunt, sed etiam Corinthii ipsi. Hesychius enim habet glossam
κυνόφαλοι · Κορίνθιοι, φυλή. Vocabulum κυνόφαλοι sane corruptum
est. Is. Vossius coniecit κυνόφυλοι, Augustus Meineke⁸ κυνόφαλλοι,
quo libidines Corinthiorum a poeta comico notari potuerunt. Sed
φυλή quid sit nescire se fatetur, nisi forte Cynophallos Corinthiacae
phylae nomen fuisse comicus aliquis finxerit. Φιλήμων pro φυλή
scripsit Nauckius⁹; Mauritius Schmidt Πίνθων Φλόακι proponit
Nauckii coniectura plane contempta¹⁰. Richardus Foerster post
Κορίνθιοι aliquid omisum esse suspicatur, fortasse Κυνοσκεφαλαί;
Κυνόφαλοι idem mutavit in κυνόφθαλμοι, quod certum est; glossa
enim praecedens incipit: κυνοφθαλμίζεται · ἀναιδῶς βλέπει. Duae
igitur glossae insunt in verbis illis obscuris: κυνόφθαλμοι ·
Κορίνθιοι et Κυνοσκεφαλαί · φυλή. Dubius est sensus versus
cuiusdam sub Menandri nomine traditi: Κορινθίῳ πίστενε καὶ

¹ PLUT. I 92 ² MILLER Mél. p. 374 ³ SUID. s. v. ἀκροκορινθία
⁴ de membro muliebri χοῖρος dicto cf. VARR. de re rust. II 4. 10; SCHOL.
ARISTOPH. Acharn. 781; SUID. s. v. χοῖρος; EUST. Od. ε 371 p. 1539. 34
⁵ KAIBEL FCG I 1. 132 ⁶ MACAR. V 25 ⁷ MENAND. περικειρομ.
v. 5 p. 99 Koerte ⁸ MEINEKE FCG IV 642 (fr. inc. 147) ⁹ ARISTOPH.
BYZANT. fr. p. 238 no. 4 ¹⁰ not. ad HESYCH. s. v. κυνόφαλοι

μὴ χροῶ φίλῳ¹. Repugnant enim verba Κορινθίῳ πίστευε verbis καὶ μὴ χροῶ φίλῳ: si quis Corinthio confidit, etiam amico eo utitur, nisi μὴ alterius membri etiam ad prius referendum est.

Proverbium Κορίνθιος ξένος primum apud Euripidem occurrit in Stheneboea². Stheneboea frusta, quae manu excidunt, „Corinthio hospiti“ (sc. Bellerophonti) dedicat:

πεσὼν δέ νιν λέληθεν οὐδὲν ἐκ χειρός,
ἀλλ' εὐθὺς αὐδᾶ τῷ Κορινθίῳ ξένῳ,

qui locus ab Athenaeo servatus ab eodem illustratur verbis: τοῖς δὲ τετελευτηκόσι τῶν φίλων ἀπένεμον τὰ πλπτοντα τῆς τροφῆς ἀπὸ τῶν τραπεζῶν³. Aristophanes Euripidem imitatus est versibus

. . . κἂν ἐκβάλῃ
σκευδός τι κατὰ τὴν οἰκίαν πλανωμένην,
ἀνὴρ ἐρωτᾷ • „τῷ κατέαγεν ἡ χύτρα;
οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ τῷ Κορινθίῳ ξένῳ⁴.“

Adulterium videlicet significant ista verba apud comicum, quia contextus, in quem incidunt, hanc notionem postulat.

Etiam Cratinus similia praebeat:

ἔησι λάταγας τῷ Κορινθίῳ πέει⁵,

quem ad locum alludit Hesychius s. v. Κορίνθιος ξένος • ἐπὶ τῶν τὰς λάταγας ῥιπτούντων (commemorat idem etiam Euripidem et Attalum quendam περὶ παροιμιῶν, sed glossa est corrupta⁶). Fortasse Cratinus non Euripidem, sed Aristophanem hac imitatione illudit: nam non satis habet, ut Aristophanes, Euripidem sola verborum repetitione imitari, sed colophonem imponit et Aristophanis locutionem ex Euripide depromptam etiam superat comica licentia illius verbum ξένῳ in obsecniorem vocem πέει detorquens, quae ad adulterum sane spectat.

¹ ANTH. PAL. XI 438 ² EURIP. fr. 664, Nauck Trag. ² p. 569,
cf. HESYCH. s. v. Κορίνθιος ξένος ³ ATHEN. 427 E ⁴ ARIS-
TOPH. Thesm. 404 c. schol. ⁵ MEIN. II 179 (fr. 16); KOCK I 93 (fr. 273)
cf. ATHEN. 782 D ⁶ Ad glossam supplendam cf. quae Fritzschius ad
Thesm. 404 proponit

Occurrunt verba *Κόρινθος ξένος* praeterea in appendice proverbiorum Corporis Gottingensis¹. Quadrat ad hoc proverbium, quod in Libanii declamatione „Lais“ narratur multos adulteros Corinthi fuisse².

E codice Parisino suppl. Graec. 676 Leopoldus Cohn proverbium *ισθμιάζειν* publici iuris fecit³. Dicebatur *ἐπὶ τῶν κακῶς βιοούντων · ἐπὶ νοσος δὲ ὁ τῶν Ἰσθμίων καιρός*. Similia praebent Hesychius⁴ et Suidas⁵.

De Teneatis, vici illius prope Corinthum siti incolis, praeter proverbium supra (p. 33) allatum *Εὐδαίμων ὁ Κόρινθος* dicebatur *Εὐορκότερος Τενεάτου ἢ Γενεάτου. ἐπὶ τῶν εὐορκούντων*, quae verba in appendice proverbiorum Corporis Gottingensis solum exstant⁶.

¹ APP. PROV. III 50

² LIBAN. decl. XXV vol. VI 467, 3 Foerster

³ L. Cohn, Zu den Paroemiographen p. 78 no. 56

⁴ HESYCH. s. v. *ισθμιάσαι*

⁵ SUID. s. v. *Ἰσθμία*

⁶ APP. PROV. II 88

DE PELOPONNESIIS

Argivi¹ in proverbiiis saepe commemorantur. Dicebantur de eis verba *καὶ γὰρ Ἀργείους ὄρᾳς*, quae legimus in appendice proverbiorum corporis Gottingensis² et in proverbiorum codice Athoo³. Significat locutio: vides oculis stupentibus et terrore attonitis. Ab Oreste furiis exagitato proverbium sumptum esse Erasmus nescio qua de causa contendit; in codice enim Athoo et in appendice proverbiorum verba illa ad Sophoclem referuntur: *καὶ γὰρ Ἀργείους ὄρᾳς; αὕτη Σοφόκλειος. πεποίηται γὰρ Ἐριφύλη πρὸς Ἀλκμαίωνα λέγουσα. Καὶ γὰρ Ἀργείους ὄρῶ*. Ad Orestem igitur verba non spectant. — Locum Sophocleum perstringunt Alexis⁴ et Lucianus⁵, apud quos eadem verba occurrunt. Luciani locus fortasse ad restituendum sensum fragmenti Sophoclei momenti esse potest: Charon, postquam ad superos egressus est, a Mercurio obviam facto impetrat, ut praecipua eorum, quae inter homines gerantur, sibi commonstret. Obsequitur ille et cum alia tum homines pugnantes ei ostendit, quibus conspectis Charon interrogat, quales sint et quam ob rem alteri alteros interficiant. Hermes respondet: *Ἀργείους ὄρᾳς* — et *ἐξ ἀπροσδοκήτου* pergīt: *καὶ Λακεδαιμονίους καὶ τὸν ἡμιδνήτα ἐκεῖνον στρατηγὸν Ὀδρυνάδαν*. Spectant verba *Ἀργείους ὄρᾳς* apud Sophoclem ad bellum Argivorum, quod epigoni qui dicuntur contra Thebanos gesserunt, cui Alcmaeon ab Eriphyla permotus interfuit. — Mentio fit proverbii etiam apud Hesychium⁶, ubi legitur *ὄρῶ*, apud Suidam⁷, apud Macarium⁸. Suidas et Macarius adagium aliter explicant: *παροιμία ἐπὶ τῶν ἀτενῶς καὶ καταπληκτικῶς ὀρῶντων*, de eis dictum,

¹ Erasm. p. 81. 113. 440; C. O. Müller, Dorier II 378. 403; Bauck p. 40; Kock p. 34; Hotop p. 274; Kurtz p. 309; Blümner p. 195; Steinhansen p. 33; Bursian II 44; Kiepert p. 270 sq. ² APP. PROV. III 35 (Vat. II 49) ³ MILLER Mél. p. 363, cf. SOPH. fr. 199 Nauck² p. 176 ⁴ KOCK II 353 (fr. 153) ⁵ LUCIAN. Char. 24 ⁶ HESYCH. s. v. Ἀργείους ὄρῶ ⁷ SUID. s. v. Ἀργείους ὄρᾳς ⁸ MACAR. II 38

qui fixum et terribilem vultum habent. Lectio videlicet est corrupta e verbis, quae in codice Athoo exstant: *ἐπὶ τῶν ἐκτενῶς πρὸς ὅτιον βλεπόντων καὶ καταπληκτικόν τι δοκούντων ὄραν*. Additur autem explicatio: *οἱ δὲ ἐπὶ τῶν εἰς κλοπὴν ὑπονοουμένων. Κωμωδοῦνται γὰρ Ἀργεῖοι ἐπὶ κλοπῇ, ὥσπερ καὶ Σοφοκλῆς ἐχρήσατο*, qua sensus, quem locutio apud Sophoclem habebat, illustratur.

Semper Argivi, qui in oraculo Megarensibus dato *κέντρα πτολέμοιο* vocantur¹, bellorum cupidi erant, qua de causa Diphilus comicus dicit *τὸ μὲν Ἄργος ἵππος, οἱ δ' ἐνοικοῦντες λύκοι*². Verba *Ἄργους λόφος* dicebantur *ἐπὶ τῶν σφόδρα συμφοραῖς ἐνσχομένων*; caedem enim magnam ibi olim factam esse Diogenianus testatur³.

Neque solum bellicosi et crudeles ut lupi Argivi erant, sed omnino homines nequam et fures et palam improbi. Aristophanes in Anagyro verbis *Ἀργεῖοι φῶρες* usus est⁴ teste Suida⁵. Argivos furacitatis infamia laborasse Macarius narrat⁶ nec non in appendice proverbiorum legitur⁷. Proverbium in numero eorum collocandum est, quae in lusu verborum posita sunt⁸ (*Ἄργος-ἀργός*).

Locutio *Ἀργεῖα φορά* de sycophantis et calumniosis dicebatur. Litium avidi erant Argivi et delatores testibus Diogeniano⁹ et Hesychio¹⁰. Apud Pausaniam atticistam verba illa inveniri Eustathius commemorat¹¹. Arsenius illi interpretationi addit *ἢ ἐπὶ τῶν ἀλαζονικῶν*, de hominibus gloriosis¹².

Luxuria Argivis non ignota erat et imprimis convivia et symposia eis in deliciis erant ita, ut eorum ebriositas in proverbium abiret. Ephippus comicus Herculem facit loquentem

¹ cf. Megarenses; PHOT. s. v. *Ῥμεῖς ὁ Μεγαρεῖς* ² MEIN. IV 426 (fr. 39), KOCK II 576 (fr. 120), cf. ISOCR. Philipp. 51 ³ DIOGEN. III 10, cf. APOST. III 75 et ARSEN. p. 73 Walz, ubi pro *λόφος* legitur *λόχος* ⁴ ARISTOPH. fr. 57 Geld.-Hall ⁵ SUID. s. v. *Ἀργεῖοι φῶρες*, cf. MACAR. II 28 ⁶ MACAR. II 38 ⁷ APP. PROV. III 35 (Vat. II 49) ⁸ Crusius, Anal. crit. ad paroem. p. 55 not. 1 et p. 151 not. 1 ⁹ DIOGEN. II 79 ¹⁰ HESYCH. s. v. *Ἀργεῖα φορά*, cf. APOST. III 76 ¹¹ EUST. II B 559 p. 286. 19, cf. PAUSAN. att. fr. 64 p. 114 Schwabe ¹² ARSEN. p. 73

οὐκ οἶσθ' αὖ ὄντα, πρὸς θεῶν, Τιρύνθιον
 Ἀργεῖον; οἳ μεθύοντες αἰεὶ τὰς μάχας
 πάσας μάχονται. B. τοιγαροῦν φεύγουσ' αἰεὶ¹.

Servavit fragmentum Athenaeus². Item Aelianus de Argivorum et Tirynthiorum ebrietate loquitur³.

Ut Lacedaemoniorum ita et Argivorum brevilloquentia nota erat, cuius scholiasta ad Pindari carmina mentionem facit⁴: μικρολόγοι μὲν οὖν οἱ Ἴωνες, σύντομοι δὲ οὐ μόνον Λάκωνες, ἀλλὰ καὶ Ἀργεῖοι⁵. Pindarus ipse τὸν Ἀργεῖον τρόπον commemorat: τὸν Ἀργεῖον τρόπον | εἰρήσεται πάντ' ἐν βραχίστοις⁶. Nec non apud tragicos poetas hoc Argivorum studium breviter loquendi silentio praetermittitur. Aeschylus duobus Supplicum locis illius mentionem facit. Danaus enim filiabus suadet

καὶ μὴ πρόλεσχος μηδ' ἐφολκὸς ἐν λόγῳ
 γένῃ · τὸ τῇδε κάρτ' ἐπέρθονον γένος⁷,

quod iam antea Aeschylus aliis dixerat verbis

μακράν γε μὲν δὴ ῥῆσις οὐ στέργει πόλις (sc. Argivorum)⁸.

Sophocles quoque duo fragmenta huc respiciunt

fr. 61 ῥῆσις βραχεῖα τοῖς φρονόδοι σώφρονα
 πρὸς τοὺς τεκόντας καὶ φυτεῦσαντας πρέπει,
 ἄλλως τε καὶ κόρη τε κἀργεῖα γένος,
 αἷς κόσμος ἢ σιγὴ τε καὶ τὰ παῦρ⁹ ἔπη.

fr. 421 πάντ' οἶσθα, πάντ' ἔλεξα τάντεταλμένα.

μῦθος γὰρ Ἀργολιστὶ συντέμνειν βραχύς,

quod fragmentum servavit scholiasta ad Pindari Isthmia⁹.

Pauca igitur Argivi dicebant, sed gravia verba, tam gravia, ut non nunquam etiam ut iactatores denotarentur. Nam in Euripidis Phoenissis, ut exemplum afferam, Ἀργεῖον αὐχμημα occurrit¹⁰, item in eiusdem Oreste ἀνὴρ τις ἀνθυρόγλωσσος Ἀργεῖος οὐκ Ἀργεῖος¹¹ et in Troadibus Ἀργεῖ δ' ὀνειδίη¹². Ideo non casu Andocides in oratione habita de pace cum Lacedaemoniis facienda¹³

¹ MEIN. III 322 (fr. 2); KOCK II 251 (fr. 2)

² ATHEN. 442 D

³ AELIAN. var. hist. III 15

⁴ SCHOL. PIND. Isthm. V 87

⁵ cf. Krollii

notam ad Cic. Brut. 50

⁶ PIND. Isthm. VI 86

⁷ AESCH. Suppl. 200

⁸ AESCH. Suppl. 273

⁹ SCHOL. PIND. Isthm. VI 86

¹⁰ EURIP.

Phoen. 1137

¹¹ EURIP. Or. 904; locus respicitur a LIBANIO ep. 48

¹² EURIP. Troad. 418

¹³ ANDOC. περὶ τῆς πρὸς Λακεδ. εἰρήνης 27

de Ἀργείων λόγοις loquitur; habebant verba Argiva sensum malum occultum.

Tirynthii¹ ut homines luxuriosi perstringuntur. φιλογέλωτας eos fuisse Theophrastus narrat²; eorum vinolentia ab Ephippo comico³ et ab Aeliano⁴ vituperatur.

Aegienses⁵, urbis Achaiae incolae, noti sunt ob oraculum illud, quod alii Megarensibus datum esse contendunt; conferantur igitur, quae de illo supra s. v. Megarenses dicta sunt (p. 31).

Plutarchus⁶ primus ad oraculum respicere videtur; dicit enim Democriticorum simulacrorum ut Aegiensium aut Megarensium nullum numerum neque respectum esse. Nec non Strabo⁷ oraculi mentionem facit Aegiensibus dati, haud secus atque Alciphro⁸: ἡμῶν ὡς Μεγαρέων ἢ Αἰγίων οὐδεὶς λόγος: nostri ut Megarensium vel Aegiensium nulla ratio habetur. Sed omnes de origine locutionis tacent. Zenobius⁹ denique verba ipsius oraculi commemorat: Αἰγίεες οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι adiecta interpretatione ἐπὶ τῶν εὐτελῶν καὶ μηδενὸς ἀξίων; Aegienses olim Aetolis victis e Pythia quaesivisse, quinam essent Graecorum, et oraculum tale accepisse. Accuratus Zenobius Athous rem narrat¹⁰, qui testimonia historicorum veterum affert Mnaseae Patrensis¹¹ et Ionis Chii¹², sed lectio corrupta videlicet est ἐπὶ τῶν εὐτελῶν μὲν δοκούντων μεγάλων δὲ εἶναι. Miller verbo βουλομένων post εἶναι interposito se medelam invenisse suspicatur, sed coniectura illa inutilis est. Carolus Graux e codice Escorialensi Σ-I-20 locum correxit¹³, ubi legitur: ἐπὶ τῶν εὐτελῶν μὲν ὄντων, μεγάλων δὲ δοκούντων, sed potius scribendum videtur ἐπὶ τῶν εὐτελῶν μὲν ὄντων, δοκούντων δὲ μεγάλων εἶναι. Nil novi praebent Diogenianus¹⁴ et Stephanus Byzantius¹⁵. Cum alii tum Photius

¹ C. O. Müller, Dorier II 275 not. 4; Bursian II 41 sqq.; Kiepert p. 271 ² THEOPHR. fr. 124 Wimmer, cf. ATHEN. 261 D ³ MEIN.

III 322 (fr. 2); KOCK II 251 (fr. 2), cf. ATHEN. 442 D et supra s. v. Megarenses ⁴ AELIAN. var. hist. III 15, vol. II 44. 29 Hercher ⁵ Eras.

p. 138; Bursian II 145; Kiepert p. 258; Kurtz p. 320; Salzmann p. 35 ⁶ PLUT. conv. quaest. 682 F ⁷ STRAB. 449 C ⁸ ALCIPHR. ep. III 8

Schepers ⁹ ZENOB. I 48 ¹⁰ MILLER Mél. p. 361 et 377 ¹¹ FHG III 157 (fr. 56) ¹² FHG II 51 (fr. 17) ¹³ Ch. Graux, Rev. de philol.

nouv. sér. II (1878) p. 225, cf. O. Crusius, Mus. Rhen. XXXVIII (1883) 307 ¹⁴ DIOGEN. VAT. I 47; DIOGEN. VIND. I 21 ¹⁵ STEPH. BYZ. s. v.

et de Aegiensibus et de Megarensibus oraculum dictum esse refert¹, item Suidas², qui Callimachum testem affert (Callimachi locum cf. supra p. 30 sq.). Simili explicatione utitur Eustathius³: οὐ μόνον πρωτεῖον ἐν ἀνδράσι οὐ πλουτεῖτε οὔτε μὴν δευτερεῖον, ὥς ἀκοῦσαι βούλεσθε, ἀλλ' οὐδὲ τρίτοι οὐδὲ τέταρτοι τὰ εἰς ἀνδρίαν ἐστέ. Item Ioannes Tzetzes loquitur de hoc oraculo⁴, et praecipue Aegiensium rationem habet. Libanius⁵ Aegiensem nominat eum, qui legum ipse ignarus est: nec numero nec loco ullo habendus videtur⁶.

Lacedaemonii⁷ in numero earum civitatum collocandi sunt, quarum non solum vitia, sed etiam virtutes in proverbialia abierunt.

Vita parca imprimis et severa Spartani excellebant. Στρογγύλως καὶ Λακωνικῶς vitam degere eximia laus eis est teste Plutarcho⁸, qui tanta utebantur sobrietate, ut neminem unquam vinosum ibi videri Plato narret⁹. „Severae“ igitur cognomen Cicero Spartae dat¹⁰. Accedit ad hanc integritatem morum, quod corpora Spartani in gymnasiis quam maxime exercebant, ut ad arma gerenda fortissimi essent. Pueri, qui gymnasia frequentabant, certis diebus, quid valerent, ostendebant. Quam ob rem gymnopaedia quae dicuntur instituebantur teste Aristoxeno¹¹, quibus pueros se virgis verberavisse narratur¹². Hunc morem illudit Lucianus, qui in

¹) PHOT. s. v. Ὑμεῖς δὲ Μεγαρεῖς ² SUID. s. ead. v. ³ EUST. II. B 574 p. 292. 9, cf. opusc. 257. 71 Tafel ⁴ TZETZ. Chil. IX 864—894

⁵ LIBAN. ep. 1116. 4 Wolf ⁶ LIBAN. ep. 372. 29 Wolf, cf. ARSEN. p. 26

⁷ ERASM. 109. 124. 277. 318. 352. 521; Novarinus p. 76; Io. Meursius, Miscellanea Laconica, Amstelod. 1661; Barthélemy, Anacharsis V 123 sqq.; C. O. Müller, Dorier I 198; II 3. 117. 131. 225. 248. 258. 285. 287. 296. 310. 377. 383. 398. 401 not. 4; Otto p. 184 et 333 not.; Pauly Wiss. V 1553; Ed. Meyer, Gesch. d. Altert. II 583; Wilamowitz Enrip. Heracl. I² 18 sqq. 41; Büchmann p. 348; Bursian II 102; Kiepert p. 267; Bauck p. 36 sq.; Rohdewald p. 37; Baar p. 23; von Wyss p. 22; Koch I 35; Wunderer p. 112; Salzmann p. 34; Billeter p. 165; Blümner p. 195; Keim p. 4; Grünwald p. 8

⁸ PLUT. sept. sap. conviv. 157 C ⁹ PLAT. leg. 637 A, cf. ATHEN. 156 A ¹⁰ CIC. de leg. II 39, cf. pro Flacc. 63 ¹¹ FHG II 284, cf. ATHEN. 631 A et 678 BC (= FHG II 626, fr. 5); HESYCH. s. v. Γυμνοπαῖδια ¹² STRATONIC. ap. ATHEN. 350 C, cf. FHG IV 360 (Charicl. fr. 1); v. Ernst Pfuhl, Zur Geisselung der spartanischen Epheben. Arch. f. Rel. Wiss. XIV (1911) 643 sqq.

Icaromenippo, cum proprietates populorum enumerat, de Lacadaemoniis dicit: ὁ Λάκων ἐμαστιγοῦτο¹; similiter alibi mentionem facit flagellationis Laconicae² et certaminum ad exercendam iuventutem institutorum. Etiam Libanius morem commemorat³. Carmen Lacedaemonii cantabant gymnopaediis, cuius initium erat Ἄρμεις ποτ' ἡμεῖς teste Plutarcho⁴, Zenobio⁵, Diogeniano⁶, aliis⁷. Etiam puellae nudae corporum exercitationibus se dabant, quod narrat Plato in Legibus⁸. Verbum δωριάζειν hac de causa sensum accepit τοῦ γυμνάζεσθαι vel τοῦ γυμνοῦσθαι, cum virgines choros facientes παρεφαίνοντο τὸ πολὺ τοῦ σώματος testibus Hesychio⁹, Etymologico Magno¹⁰ (de cuius glossa vide Richardi Reitzensteinii notam¹¹), Suida¹², Eustathio¹³. φαινομηρίδες ideo vocabantur puellae Spartanæ. Denique commemoretur Lampito Spartana, quae in Aristophanis Lysistrata se γυμνάζεσθαι καὶ ποτὶ πνγὰν ἄλλεσθαι gloriatur¹⁴.

Quae cum ita essent, fortitudo Lacedaemoniorum inter omnes constabat. Iam apud Aristophanem Λακωνικὸν πνέων¹⁵ teste scholiasta hominem significat durum et fortem, quod etiam e Suidae glossa e scholio videlicet hausta apparet¹⁶. Similiter Antiphanes comicus

οὐκ ἐφύσων οἱ Λάκωνες ὥς ἀπόρρητοι ποτε¹⁷;

Ut bellicosi Lacedaemonii ab Isocrate laudantur¹⁸: ἀδουλεύτους eos ab Isaeo vocatos esse Pollux testatur¹⁹. Plutarchus saepe Lacedaemoniorum fortitudinem et simplicitatem morum commemorat;

¹ LUCIAN. Icaromen. 16 ² LUCIAN. Anach. 38 ³ LIBAN. vit. 23, vol. I 93. 15 Foerster ⁴ PLUT. inst. Lac. 233 A ⁵ ZENOB. I 82, cf. MILLER Mél. p. 367 ⁶ DIOGEN. II 30; V 3 ⁷ GREG. CYPR. I 48; SCHOL. PLAT. leg. 663 A p. 449 Bekker; ARSEN. p. 51, cf. Lessings „Heldenlied der Spartaner“. ⁸ PLAT. leg. 805 E, cf. PINIAR. fr. 112 Schroeder et ATHEN. 631 A ⁹ HESYCH. s. v. δωριάζειν
¹⁰ ET. M. 293. 40 s. v. δωριάζειν ¹¹ Reitzenstein, Gesch. d. griech. Etym. p. 320. 30 ¹² SUID. s. v. δωριάζειν, cf. ZONAR. s. v. δωριάζειν p. 590 Tittmann ¹³ EUSTH. II. E 175 p. 975. 37, cf. PAUSAN. ATT. fr. 140 p. 149 Schwabe ¹⁴ ARISTOPH. Lys 82 ¹⁵ ibid. 276
¹⁶ SUID. s. v. Λακωνικός ¹⁷ MEIN. III 63 (fr. 1); KOCK II 57 (fr. 117)
¹⁸ ISOCR. Panath. 241 et antidos. 298 ¹⁹ POLL. III 80 Bethe, cf. ISAEI fr. 46 p. 201 Thalheim

Callieratidis — ut exempla afferam — laudat ἡγεμονίαν ἀπλοῦν τι καὶ Δώριον ἔχουσιν¹ vel Gylippi τραχύτητα καὶ τὸ Λακωνικὸν τῆς ἡγεμονίας, quod timebant Syracusani molles, quibus Gylippus auxilio venit in bello Siciliensi². Similiter τὸ Λακωνικὸν καὶ ἀφελές Cleomenis a Plutarcho laudibus effertur³ et de hominibus severe viventibus dicitur: Λακωνικὸν πρὸς ἀλλήλους διατιθεμένων⁴. Adverbium λακωνικῶς eandem fere habebat vim atque εὐψύχως⁵, quod vel ex rebus apparet ab Athenaeo narratis⁶. Lexicographi vocabulum Λακωνικὸς explicant glossa: στεργός, ἀνδρεῖος, quae legitur apud Hesychium⁷ et Photium⁸. Similia tradit de Spartanis Zonaras⁹. Proverbium Ἐλευθεριώτερος Σπάρτης, quod invenimus apud Diogenianum¹⁰, huc referendum videtur. Dicebatur enim de Lacedaemoniorum ingenio libero et ἀδουλεύτῳ, quod laborum patiens erat. Comice illam patientiam Plautus in Captivis castigat¹¹, ubi scurrae „Lacones“ appellantur, quia plagas aliasque iniurias patienter ferunt. Conferantur, quae apud Petronium dicuntur: „at ego quidem tres plagas Spartana nobilitate concoxi“¹², et apud Horatium „patiens Lacedaemon“¹³ et apud Livium¹⁴ „Sparta dura“.

Quibus moribus praeis et severis ut semper uterentur Spartani, iam Lycurgus ad luxuriam impediendam aurum et argentum Spartam ferri vetuit¹⁵. Eadem de causa philosophis et rhetoribus aditus non praebebatur διὰ τὰς ἐν τοῖς λόγοις . . . φιλοτιμίας καὶ ξοιδας¹⁶. Et ubicumque luxuria apparuit, statim illam opprimebant teste Agatharchide¹⁷ apud Athenaeum¹⁸: παρὰ δὲ Λακεδαιμονίοις ὁ αὐτὸς (Agath.) ἰστορεῖ οὐ τῆς τυχούσης ἀδοξίας νομίζεσθαι, εἴ τις [ἦν] ἢ τὸ σχῆμα ἀνανδρότερον ἔχων ἢ τὸν ὄγκον τοῦ σώματος προπετὴ ἐφαίνετο γυμνῶν κατὰ δέκα ἡμέρας παρισταμένων τοῖς ἐφόροις τῶν νέων.

¹ PLUT. Lys. 5² PLUT. Nic. 28³ PLUT. Cleom. 32⁴ PLUT. Cleom. 12⁵ POLYB. V 39⁶ ATHEN. 500 C; 627 D;⁷ HESYCH. s. v. Λακωνικός⁸ PHOT. s. ead. v.⁹ ZONAR.

s. v. Λάκωνες p. 1281 Tittmann

¹⁰ DIOGEN. IV 87, cf. SUID. s. v.

Ἐλευθεριώτερος Σπάρτης; APOST. VII 2; ARSEN. p. 227

¹¹ PLAUT.

Capt. 471

¹² PETRON. 105¹³ HOR. carm. I 7. 10¹⁴ LIV

XXXVIII 17. 12

¹⁵ ATHEN. 233 A¹⁶ ATHEN. 611 A, cf. CHA-

MAEL. fr. 15 Koepke

¹⁷ FHG III 193 (fr. 6)¹⁸ ATHEN. 550 C

Tamen ut luxuriam impedirent, non contigit illis. Etiam Lacedaemonii idem habebant fatum ac ceteri Graeci: divitiae et mollities eos corrumpabant, cuius rei testem Athenaeus¹ Phylarchum² adhibet. Adducebantur autem ad luxuriam pecuniae cupiditate eorum propria, ut e proverbio patet *ἡ φιλοχρηματία Σπάρταν ὀλεῖ, ἄλλο δὲ γ' οὐδέν* a Tyrtaeo commemorato³. Aristoteles illis verbis utebatur teste scholiasta ad Euripidis Andromacham⁴, quae iterum atque iterum apud paroemiographos aliosque scriptores occurrunt, qui pro Aristotelis *ὀλεῖ* scribunt *ἐλποῖ*⁵. Spectant ad illud proverbium praeterea Isocrates⁶, Cicero⁷, Plutarchus⁸.

Omnino bona fama Lacedaemonii non utebantur apud vicinos. Lacedaemonios enim respiciunt versus Aristophanis:

*πολλὰ γὰρ δὴ μ' ἠδίκησαν
ὄντες οἴκοι μὲν λέοντες,
ἐν μάχῃ δ' ἀλώπεκες*⁹,

quae verba similiter exstant apud Plutarchum in comparatione Lysandri et Sullae¹⁰: „οἴκοι λέοντες, ἐν ὑπαίθρῳ δὲ ἀλώπεκες“ et apud Aelianum¹¹ „οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος λέοντες ἐν Ἐφέσῳ γηγόνασιν ἀλώπεκες“, quod teste scholiasta ad Aristophanis locum laudatum spectat ad *Δάκωνας ἐν Ἀσίᾳ ἀτυχήσαντας* Lysandro duce¹¹.

Ἀλώπεκες Lacedaemonii optimo iure vocantur. Nam vel ab Herodoto ut *ἄλλα φρονέοντες καὶ ἄλλα λέγοντες* vituperantur¹², et similiter Aristophanes eorum fidem incertam saepe commemorat. Dicit enim — ut exempla afferam — de illis

*οἷσιν οὔτε βωμὸς οὔτε πίστις οὐδ' ὄρκος μένει*¹³

vel *ὦν δόλῳαι ψυχαί, δόλῳαι φρένες*¹⁴. Item apud Euripidem Lacedaemoniorum *ἀπιστία* occurrit¹⁵:

¹ ATHEN. 142 A ² FHG I 346 (fr. 43) ³ TYRT. fr. 3, BERGK⁴ II 9, cf. FHG II 131 (fr. 88); praeterea Hendess p. 19 et Christ-Schmid⁵ I 163
⁴ SCHOL. EURIP. Androm. 445; ARISTOT. fr. 501 p. 1559 b 28 ⁵ PLUT. prov. I 43; ZENOB. II 24; MILLER Mél. p. 372; DIOGEN. II 36; MACAR. II 68; APOST. IV 54 b; APOST. VIII 77 ⁶ ISOCR. Panath. 241
⁷ CIC. de off. II 77 ⁸ PLUT. Ag. 9 et Inst. Lacon. 239 F ⁹ ARISTOPH. Pac. 1188 sqq. c. schol. ¹⁰ PLUT. comp. Lys. et Sull. 476 E ¹¹ AELIAN. var. hist. XIII 9 ¹² HEROD. IX 54 ¹³ ARISTOPH. Acham. 309 c. schol., cf. Pac. 216 sqq. ¹⁴ ARISTOPH. Pac. 1068, cf. Pac. 1083 c. schol. ¹⁵ EURIP. Androm. 445, cf. APOST. XVIII 62 b

ᾧ πᾶσιν ἀνθρώποισιν ἐχθιστοὶ βροτῶν,
 Σπάρτης ἔνοικοι, δόλια βουλευτήρια,
 ψευδῶν ἄνακτες, μηχανορράφοι κακῶν,
 ἐλκτὰ κοῦδὲν ὕγιες, ἀλλὰ πᾶν πέριξ
 φρονοῦντες . . .

et in eiusdem Supplicibus:

Σπάρτη μὲν ὡμὴ καὶ πεποικιλταὶ τρόπους,
 τὰ δ' ἄλλα μικρὰ κάσθενῃ¹.

Consentiunt optime historicorum et oratorum testimonia ut Thucydides², Andocides³, Isocratis⁴, Demosthenis⁵. Sed ut erant Attici non pro testibus certis habendi sunt. Proverbium *Λακωνικάς σελήνας* spectat ad Lacedaemoniorum infidelitatem teste Diogeniano⁶; dicebatur enim ἐπὶ τῶν ἀμφιβόλως συνθήκας ποιουμένων: si auxilium ab illis petebatur, sibi non venire permissum esse dicebant, cum luna esset iniqua, quod Herodotus quoque testatur⁷. Haud secus Lucianus narrat eos, antequam luna plena esset, in proelium non exire⁸.

Inimicissime Lacedaemonii se gerebant in peregrinos, qui Spartam veniebant. *Δειρωνοξένους*⁹ ideo Aristophanes eos vocat et *Ξενηλατοῦντας*¹⁰. *Ξενηλασίας* enim ibi mos erat teste Thucydide¹¹ (et Suida¹²), qua de causa cum barbaris¹³ et cum Triballis infamibus¹⁴ Isocrates eos comparat.

Restat ut vitium praecipue Laconicum pedicandi commemoremus, de quo nuper doctissime disseruit Ericus Bethe¹⁵, cuius sententiam damnaverunt Anatolus Semenov¹⁶ et Albertus Ruppertsberg¹⁷

¹ EURIP. Suppl. 187 ² THUC. V 105 ³ ANDOC. III (περὶ τῆς πρὸς Λακεδ. εἰρήνης) 2 ⁴ ISOCR. XII (Panath.) 106. 226 ⁵ DEMOSTH. XXIII (de coron.) 117 ⁶ DIOGEN. VI 30; cf. O. Crusius, Untersuch. z. Herond. p. 70 ⁷ HEROD. VI 106 ⁸ LUCIAN. astrol. 25
⁹ ARISTOPH. Pac. 622 sq. c. schol. ¹⁰ ARISTOPH. Av. 1012 ¹¹ THUC. I 144; II 39 ¹² SUID. s. v. Δειρωνόξενοι ¹³ ISOCR. XII (Panath.) 209
¹⁴ ibid. 227 ¹⁵ Erich Bethe, Die dorische Knabenliebe, ihre Ethik und ihre Idee. Mus. Rhen. LII (1907) 438 sqq. ¹⁶ Anatol Semenov, Zur dorischen Knabenliebe. Philol. LXX (1911) 146 sqq. ¹⁷ Albert Ruppertsberg, *Εἰσπνήλας*. Philol. LXX (1911) 151 sqq. De puerorum amoribus, non solum de Laconicis scripsit Ivo Bruns, Attische Liebestheorien. Neue Jahrb. 1900 I 17 sqq.; vide Christ-Schmid, Gesch. d. griech. Litt. ⁵ I 170 not. 8: „Seit den Ausgrabungen von Thera ist jeder Zweifel an der Realität der sinnlichen Knabenliebe, zumal im altdorischen Gebiet, ausgeschlossen.“ cf. Franz Studniczka, Gött. gelehrt. Anz. 1901 p. 545 sqq.

amorem illum ad corporum libidines explendas pertinere omnino negantes.

Vitium illud Spartae, quamquam feminae Spartanae forma excellabant¹, ita vigeat, ut verbum *λακωνίζειν* prorsus pedicandi significationem acciperet. Occurrit *λακωνίζειν*² testibus Photio³ et Suida⁴ in Aristophanis Thesmophoriazasis alteris. Etiam forma *λακεδαιμονιάζειν* exstabat apud illum⁵, quam eundem sensum habuisse obscenum e Stephani Byzantii testimonio (*καὶ λακωνίζω καὶ λακωνιστής· λέγεται καὶ λακεδαιμονιάζω, ὡς Ἀριστοφάνης Βαβυλωνίους*) conici potest, quamquam *λακωνίζειν* etiam significabat „a Lacedaemoniis stare.“ Sed quid verbum *λακωνίζειν* in Eupolidis fragmento quodam ab Athenaeo⁶ servato significet, non dubium videtur, etiamsi Theodorus Kock hanc damnat interpretationem. Legitur enim illo loco⁷:

A. *Μισῶ λακωνίζειν, ταγηνίζειν δὲ κἄν πριαίμην.*

B. *πολλὰς δ' . . . οἶμαι βεβινῆσθαι*

A. *ὅς δὲ πρῶτος ἐξεῦρεν τὸ πρῶ ὕπνινεν;*

B. *πολλὴν γε λακκοπροκτίαν ἡμῖν ἐπίστασ' εὐρών.*

λακωνίζειν et *ταγηνίζειν* ad res venereas pertinere negat Kockius perperam. Nam quod affert, *λακωνίζειν* ad epularum simplicitatem, *ταγηνίζειν* autem e voce *τάγηνον* derivatum ad conviviorum luxuriam referendam esse, improbandum est. Ipse nescire se fateatur, quomodo v. 1 cum v. 2 cohaereat, qui tam aperte ad res venereas spectat: „forte quaedam exciderunt.“ Sed adhibeantur Aristophanis versus, in quibus poeta pudendum muliebri *ὀπτάνειον* vocat⁸: similiter *τάγηνον* hoc loco volva appellatur. Praeterea in voce *λακκοπροκτίαν* adnominatio primae syllabae et significatio secundae prorsus ostendit, quid hoc loco significet *λακωνίζειν*.

Lexicographi et paroemiographi verba *λακωνίζειν* vel similia *Λακωνικὸν τρόπον* persaepe commemorant ut Hesychius⁹ et Pho-

¹ ATHEN. 278 E; Heraclid. Lemb. apud ATHEN. 566 A, cf. FHG III 168 (fr. 2); PHOT. s. v. Ὑμεῖς ὦ Μεγαρεῖς; IOANN. TZETZ. ep. 71 p. 63 Pressel

² ARISTOPH. fr. 338 Geld.-Hall

³ PHOT. s. v. λακωνίζειν

⁴ SUID. s. ead. v.

⁵ STEPH. BYZ. s. v. Λακεδαιμων, cf.

ARISTOPH. fr. 95 Geld.-Hall

⁶ ATHEN. 17 D

⁷ MEIN. II 547

(fr. 2); KOCK I 350 (fr. 351)

⁸ ARISTOPH. Pac. 682

⁹ HESYCH. s.

v. λακωνίζειν. Λακωνικὸν τρόπον

tins¹, qui praeterea Cliniae Κυσολάκωνος τῷ κυσῷ λακωνίζον-
τος mentionem fecerunt².

Ad puerorum amores fortasse mos spectat sacrificiorum ante
pugnam Cupidini factorum, de quibus Athenaeus narrat³: ὥς ἐν
τῇ τῶν παραταττομένων φιλικῇ κειμένης τῆς σωτηρίας τε καὶ
νίκης. Conferantur Platonis verba de hac ipsa re: εἰ οὖν μηχαν-
νὴ τις γένοιτο ὥστε πόλιν γενέσθαι ἢ στρατόπεδον ἐραστῶν
τε καὶ παιδικῶν μαχόμενοι γ' ἂν μετ' ἀλλήλων οἱ
τοιούτοι νικῶεν ἂν ὀλίγοι ὄντες⁴. Similia suadet Plutarchus⁵:
ὥς μόνον ἀήττητον ὄντα τὸν Ἑρώτα τῶν στρατηγῶν.

Brevitas orationis Laconica ne hodie quidem oblivione obruta
est et in Sebastiani Franckii proverbii, ut exemplum afferam,
commemorata⁶. Primus illius mentionem facit Homerus, qui de
Menelao Spartano dicit:

ἦτοι μὲν Μενέλαος ἐπιτροχάδην ἀρόρευν
παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως⁷.

Et postea tam saepe occurrit Laconica brevitatis, ut locos breviter
attulisse satis sit. Commemoratur enim in scholio ad Pindari
Isthmia⁸, apud Thucydidem⁹, Platonem¹⁰, Xenophontem¹¹,
Ciceronem¹². Demetrius in libro de elocutione scripto exempla
huius brevitatis affert¹³, de qua Strabo¹⁴, Plutarchus¹⁵, Polyaenus¹⁶,
Aelianus¹⁷ prolixè disserunt. Saepius illius mentio fit apud
Libanium¹⁸ et Iulianum¹⁹, nec non apud Ausonium²⁰ et Sym-
machum²¹ et Ennodium²². Suidas²³, qui Iuliani epistulam 59

¹ PHOT. s. iisd. v. ² HESYCH. s. v. Κυσολάκων; PHOT. s. ead. v., cf. SUID. s. v. Λακωνικὸν τρόπον; LEX. VINDOB. s. v. λακωνίζει, p. 120. G Nauck; APOST. X 42 ³ ATHEN. 561 E ⁴ PLAT. sympos. 178 E; 179 D
⁵ PLUT. amat. 761 BC ⁶ Franck, Sprichwörter 2, 45 b, cf. Lalebuch p. 9 von Bahder ⁷ HOM. II. I' 213 sq. ⁸ SCHOL. PIND. Isthm. V 87
⁹ THUC. IV 84 ¹⁰ PLAT. leg. 641 E ¹¹ XENOPH. Hell. I 1. 23
¹² CIC. Brut. 50, ubi vide Krollii notam; CIC. ep. XI 25. 2 ¹³ DEMETR. de eloc. 102 sq., p. 25. 25 Radermacher, cf. RHET. GRAEC. III 285 Spengel ¹⁴ STRAB. p. 36 C ¹⁵ PLUT. Lycurg. 19; Demetr. 42
¹⁶ POLYAEN. II 1. 6 ¹⁷ AELIAN. var. hist. II 19 ¹⁸ LIBAN. ep. 79. 7; 495. 3; 722. 4 Wolf ¹⁹ IULIAN. ep. I p. 374 A et ep. 59 p. 445 C
²⁰ AUSON. grat. act. IV 19; id. lud. sept. sap. V 137, p. 176 Peiper
²¹ SYMMACH. ep. I 14 (8). 1; I 45 (39). 2; V 37 (35) Seeck ²² ENNOD. ep. VI 32, p. 167. 12 Hartel; ep. VII 29, p. 195. 3 ²³ SUID. s. v. Λακωνικῶς κτλ.

adhibet supra laudatam, et Zonaras brevitatem Laconicam non praetermittunt. Zonaras singularem quandam praebet explicacionem: *Λακωνίζειν. τὸ γράφειν περὶ πλείστον ὀλίγας συλλαβάς*¹.

Silentio praetereamus artem musicam Doriensem², quae in proverbium non abiit, quamquam mores Dorienses natura eius optime illustrabantur, et ad proverbium tandem accedamus *Σπάρταν ἔλαχες, Σπάρταν κόσμει*, quod memoriae prodiderunt scholia ad Theocriti idyllia³, Synesius⁴, Diogenianus⁵, Gregorius Cyprius⁶, mantissa proverbiorum Corporis Gottingensis⁷. Alii aliter verba explicant:

DIOGEN. VIII 46: *παραινεί γὰρ μὴ τοῖς * * ὑπὲρ ἀξίαν ἐπιπηδᾶν.*

GREG. CYPR. II 76: *ὅτι δεῖ στέργειν τῇ δεδομένῃ τύχῃ καὶ ἀνέχεσθαι.*

ARSEN. p. 320: *ἐπὶ τῶν κοσμοῦντων τὸ κληρονομιατον γήδιον.*

Ciceronis locus, qui dicit: „Ergo erimus *ὁπαδοί*, qui *ταγοί* esse noluimus? Sic faciendum est. Tibi enim ipsi . . . sic video placere; reliquum iam est *Σπάρταν ἔλαχες, ταῦταν κόσμει*⁸ Gregorium recte explicasse demonstrat.

Messenii⁹ in Lacedaemoniorum dominationem bellis Messeniacis redacti¹⁰ tam gravi premebantur servitute, ut de eis esset proverbium *Δουλότερος Μεσσήνης*, cuius a Zenobio¹¹, in Milleri codice Athoo¹², a Macario¹³, in mantissa proverbiorum Corporis Gottingensis¹⁴ mentio fit. Praeterea exstat locutio apud Libanium: *γίνεται δὴ κατὰ τὴν παροιμίαν ἀνὴρ ἐρῶν Μεσσηνίων δουλότερος*¹⁵ . . .

¹ ZONAR. s. v. *λακωνίζειν* p. 1291 Tittmann ² PIND. OL. I 26; ARISTOPH. Equ. 989; ARISTOT. pol. 7 p. 1342 b 15; ATHEN. 184 D; 624 C; 628 B; 632 F, cf. PRATIN. fr. 2, Bergk ⁴ III 559; THEOCR. XV 93; APUL. metam. X 31; SUID. s. v. *Δωριστί. Δώριος ἀλλήσις*; APOST. III 61 ³ SCHOL. THEOCR. V 61 ⁴ SYNES. ep. 101, Migne patrol. graec. vol. 66 p. 1469 ⁵ DIOGEN. VIII 16; VIII 46 ⁶ GREG. CYPR. II 76, cf. ARSEN. p. 320 ⁷ MANT. PROV. II 86 ⁸ CIC. ad Att. IV 6. 2 ⁹ Erasmi. 404; Bursian II 155 sqq.; Kiepert p. 265; Salzmänn p. 34 ¹⁰ PAUSAN. IV 14. 5 ¹¹ ZENOB. III 39 ¹² MILLER Mél. p. 366 ¹³ MACAR. III 35 ¹⁴ MANT. PROV. I 45 ¹⁵ LIBAN. or. XXV 26, vol. II 549 Foerster

Richardus Foerster Libanium haec verba e comoedia hausisse coniecit, cuius versum restituit hunc in modum:

δουλότερος ἐστ' ἀνὴρ ἐρῶν Μεσσηνίων¹.

Conferantur Critiae verba apud Libanium: ὥς μάλιστα δοῦλοι τε ἐν Λακεδαιμονίῳ καὶ ἐλευθέροι², denique hic Libanii locus: δεόν ὑμᾶς τὰ Μεσσηνίων καὶ τὰ Εὐβοέων νοσήματα νοσεῖν (id est: servitutem)³.

Arcadum⁴ victus et cultus cum hodie tum olim eximia quadam erat simplicitate. Non sine aliquo hominis elegantis horrore Athenaeus⁵ narrat de cenis Arcadicis parvis et rusticis Hecataeo Milesio⁶ et Harmodio Lepreata⁷ testibus. *Βαλανηγάοι* Arcades appellantur in oraculo illo celeberrimo a Pausania commemorato⁸. Sed virtutes rusticae silentio non praetermittendae: erant hospitalissimi et pietatis pleni⁹. Scribendi scilicet arte carebant¹⁰, solum arte musica docti¹¹ et arte militari, quam ab Ephoro¹² et Hermippo¹³ laudatam esse Athenaeus narrat¹⁴. Paucis verbis, sed concinnis Lucianus morum Arcadicorum imaginem depingit: πόθεν γὰρ ἐν Ἀρκαδίᾳ σοφιστὴς ἢ φιλόσοφος; μέχρι τοῦ πλαγίου αὐλοῦ καὶ τῆς σύριγγος ἐγὼ σοφός, τὰ δ' ἄλλα αἰπόλος καὶ χορευτὴς καὶ πολεμιστὴς . . .¹⁵

„Asini Arcadici“ apud veteres noti erant, et paulatim, ut fieri solet, illa verba ad incolas ipsos referebantur, quod non mirum est in Arcadum ingenio. Vel apud Plautum asini Arcadici occurrunt¹⁶, deinde apud Varronem¹⁷, apud Plinium¹⁸, apud Persium¹⁹, denique apud Ausonium²⁰. Ac Iuvenalis primus de Arcadum stupiditate loquitur in satura illa septima²¹, ubi magistri miseri dolores describit, qui discipulis res maxime diversas tradit:

¹ Herm. XII 212 ² LIBAN. or. XXV, vol. II 567. ³ LIBAN. decl. XX, vol. VI 298. ⁴ Foerster ⁵ Erasm. p. 405; Novarinus p. 139; Barthélemy, Anacharsis V 210 sqq.; Bursian II 191; Kiepert p. 261; Pauly-Wiss. II 1118; Hotop p. 274; Kurtz p. 309; Otto p. 35 no. 156; Rein p. 27
⁶ ATHEN. 148 F ⁷ FHG I 28 (fr. 355) ⁸ FHG IV 411 (fr. 1)
⁹ PAUSAN. VIII 42. 5, cf. Hendess p. 69 no. 119 ¹⁰ POLYB. IV 12
¹¹ JOSEPH. c. Apion. I 4 ¹² ATHEN. 626 B ¹³ FHG I 261 (fr. 97)
¹⁴ FHG III 36 (fr. 1) ¹⁵ ATHEN. 154 D ¹⁶ LUCIAN. bis accus. 11
¹⁷ PLAUT. Asin. 333 ¹⁸ VARR. rer. rust. II 1. 4 Goetz ¹⁹ PLIN. nat. hist. VIII 43 ²⁰ PERS. sat. III 9 ²¹ AUSON. 76. 3 p. 313 Peiper
²² IUVEN. VII 160 sqq.

„Quis color, et quod sit causae genus, atque ubi summa quaestio, quae veniant diversae forte sagittae: talia nosse volunt. Occidit miseros crambe repetita magistros“. Sed quid pro tantis laboribus? Beatum possidentem esse rati pleno sacculo abeunt discipuli neque unum assem solvunt: nihil se didicisse contendunt, nihil se soluturos esse. „Mercedem appellas?“ respondent magistro „Quid enim scio?“ Et hominem miserum relinquunt; non est tamen eius culpa, quod nihil didicerunt, „quod laeva in parte mamillae nil salit Arcadico iuveni“, nihil ingenii, nihil aciei. Vocem enim „Arcadico“ scholiasta explicat glossa: „asino, ac per hoc stulto, hebeti“. Eundem habent sensum verba Martiani Capellae „sed quia nunc Arcadicum ac Midinum sapis . . .“¹; nam significant „asini in modum stupes“; illuduntur et asini Arcadici et Midae regis aures asininae. Arcadici denique asini apud Ioannem Sarisberiensem in libro de nugis curialium scripto commemorantur², ubi legimus verba: „Asino Arcadiae te dicet tardior“. Proverbium Ἀρκάδιον βλάστημα dicebatur teste Diogeniano³ ἐπὶ τῶν δειλῶν, de hominibus miseris. Spectat locutio sine dubio ad Arcadum paupertatem; ad ignaviam enim verba ἐπὶ τῶν δειλῶν mihi non referenda videntur esse, cum Arcades ut homines bellicosissimi noti essent.

Semper bella gerebant, sed aliis tantum laborabant. Aliis opem ferentes vicerunt multos, suo quidem nomine impugnantes neminem. Qua de causa apud Hermippum comicum, cum singulas civitatum proprietates enumerat, legimus teste Athenaeo⁴: ἀνδράποδ' ἐκ Φρυγίας, ἀπὸ δ' Ἀρκαδίας ἐπικούρους. Eandem ob causam in proverbii usum cesserunt verba Ἀρκάδας μμούμενοι, quo Platonem comicum in Pisandro⁵ usum esse Suidas commemorat⁶. Penuria oppressus comoedias Plato a se compositas aliis vendidisse putabatur, unde Arcadas dixit sese imitari. Haud raro poetae fabulas suas aliis docendas tradiderunt, ut Aristophanes Phi'onidi et Callistrato, Amipsias Phrynicho, alii aliis⁷. — Neque

¹ MART. Cap. VI 577 ² IOANN. SARISBER. de nug. curial. VII 12

³ DIOGEN. III 42 ⁴ ATHEN. 27 F; Mein II 408 (fr. 1); KOCK I 243 (fr. 63)

⁵ MEIN. II 651 (fr. 7); KOCK I 628 (fr. 99) ⁶ SUID. s. v. Ἀρκάδας μμού-

μενοι ⁷ Mein. I 161, cf. Naeke, prooem. lect. acad. Bonn. a. 1839 p. III

solum apud Suidam, qui accuratissime proverbium explicavit, verba Ἀρκάδας μιμούμενοι occurrunt, sed etiam apud ceteros et paroemiographos et lexicographos. Zenobius¹, Diogenianus², Hesychius³ Platonis comici mentionem non faciunt; deest nomen eius etiam in lexico inscripto λέξεις ῥητορικαί⁴, item apud Macarium⁵. Sed in Zenobii qui dicitur codice Athoo⁶ mentio fit Platonis nec non apud Eustathium⁷.

Arcadiae regio erat Azania, cuius incolae propter victus inopiam ut omnes Arcades famosi erant⁸. Sterilitate agrorum summam in egestatem adducti semper cum malis luctabantur. Verba enim Ἀζάνια κακὰ spectabant ad homines κακοῖς προσπαλαίοντας. Agricolarum industria nihil omnino efficere potuit: messis Azaniorum pessima in proverbium abiit. Zenobius⁹ et Diogenianus¹⁰ eisdem fere verbis usi proverbium memoriae prodiderunt. Codex Escorialensis Σ-I-20, de quo disseruit Carolus Graux¹¹, explicationis illius non sensum, sed verba mutavit: Ἀζαναῖα [sic] κακά. ἐπὶ τῶν σκληρὰν γῆν καὶ ἀκαρπον γεωργοῦντων. οἱ γὰρ τὴν Ἀζάνην γεωργοῦντες πολλὰ κάμνοντες ὀλίγα ὠφελοῦνται διὰ τὸ αὐτὴν σκληρὰν <εἶναι> καὶ ἄγονον.

In Eleorum¹² finibus Iovis templum Olympiae situm erat. Sicut Delphi Delique, ut μάγειροι a comicis Elei illuduntur, ut ab Antiphane¹³. Polemo ad eorum mores significandos adhibet epigramma:

Ἦλις καὶ μεθύει καὶ ψεύδεται; οἶος ἐκάστου
οἶκος, τοιαύτη καὶ συνάπασα πόλις¹⁴.

Erat videlicet ibi vita luxuriosa regionis opulentissimae, quae a peregrinis magnopere frequentata temporibus ludorum Olympia-

¹ ZENOB. II 59 ² DIOGEN. I 29 ³ HESYCH. s. v. Ἀρκάδας μιμούμενος
⁴ BEKK. ANECD. I 218. 19 s. v. Ἀρκάδας μιμούμενος

⁵ MACAR. II 41 ⁶ MILLER Mél. p. 365 ⁷ EUST. II. B 612 p. 302. 30, cf. PAUSAN. ATT. fr. 72 p. 117 Schwabe; APOST. III 73; ARSEN. p. 76 ⁸ Erasm. 169; C. O. Müller, Dorier II 436; Meineke, Analect. Alex. p. 159 sq.; Curtius, Pelop. I 162 sq. 180. 380 sq.; Bursian II 189. 264 sqq.; Kiepert p. 262; Pauly-Wiss. II 2639 ⁹ ZENOB. II 54
¹⁰ DIOGEN. I 24, cf. MACAR. I 44; APOST. I 54; ARSEN. p. 24 ¹¹ Ch. Graux, Rev. de philol. nouv. sér. II 224 ¹² Bursian II 276; Kiepert p. 258

¹³ ATHEN. 27 D; MEIN. III 138 (fr. 11); KOCK II 115 (fr. 236) ¹⁴ PO-
LEMON. fr. 80, p. 125 Preller et FHG III 139 (fr. 80) ex ATHEN. 442 E

corum omne genus luxuriae praebebat. Apollinem ideo *Ὀγοφάγον* Elei venerabantur teste eodem Polemone¹, haud secus atque Iones luxuriosi iurisiurandi loco utebantur verbis: *ναὶ μὰ τὴν κράμβην*²; ventri ambo serviebant ut deo. Quae cum ita fuerint, non mirum est quod mores Eleorum non ita boni fuerunt: Stratonicus citharista interrogatus teste Hegesandro³ apud Athenaeum⁴, utrum Boeoti *βαρβαρώτεροι* essent an Thessali, respondit: *Ἥλαιοι*. In bellis gerendis ut ignavos eos contemptos fuisse Xenophon testatur in Hellenicis⁵.

Similiter Zacynthii⁶, incolae insulae prope Peloponnesum sitae, teste Agatharchide⁷ apud Athenaeum⁸ *διὰ τὸ ἐν εὐπορίᾳ καὶ πλούτῳ ζῆν* belli imperitissimi erant.

¹ POLEMON. fr. 70, p. 109 Preller ² ATHEN. 370 B ³ FHG IV 415 (fr. 11) ⁴ ATHEN. 350 A ⁵ XENOPH. Hell. VII 4. 30 ⁶ Bursian II 378 sqq.; Kiepert p. 296 ⁷ FHG III 194 (fr. 9) ⁸ ATHEN. 528 A

DE BOEOTIS ET GRAECIAE SEPTENTRIONALIS INCOLIS

Saeppissime fit ut vitium et maledicentia facilius oblivionem effugiant quam laus atque virtus. Ita et Boeotorum proprietates adhuc famosae, quos e mediae Graeciae et septentrionalis civitatibus nunc primos tractemus¹.

Imprimis stupiditas eis obicitur. Haud secus atque apud Abderitas caeli iniquitas causa fuisse dicitur talis tarditatis ingenii: „Athenis tenue caelum erat, ex quo etiam acutiores putantur Attici, crassum Thebis, itaque pingues Thebani et valentes“². Quam ob rem apud Horatium, qui male de artibus iudicat, „Boeotum in crasso aëre natus“ esse dicitur³; etiam apud Iuvenalem „aër crassum“ ut stultitiae causa occurrit⁴. Itaque ironice sane dicti sunt versus Laonis comici

Βοιωτὸν ἄνδρα στέργε, τὴν Βοιωτίαν

*μὴ φεῦγ' · ὁ μὲν γὰρ χερστός, ἡ δ' ἐφίμερος*⁵.

Heraclides enim, qui verba illa memoriae prodidit, Laonem his versibus verum dixisse negat⁶: re vera neque Boeotia amoena neque Boeoti ipsi *χερστοί* erant.

Boeotorum *ἀμαθία* etiam ab Isocrate vituperatur⁷ et a Demosthene saepius commemoratur: *ἀναισθήτων* cognomen Thebanis dat⁸, quibus sapientia desit⁹. Catalogum vitiorum Boeotorum in

¹ Eras. 401 sq. 670. 753; Barthélemy, Anacharsis IV 74 sqq.; Wielands Att. Museum I (1796) 341; C. O. Müller, Orchomenos p. 25; Plehn, Lesbiaca p. 161; Pauly-Wiss. III 641; Otto p. 56; Bursian I 201; Kiepert p. 238. 284; Neumann-Partsch p. 41. 54; Philippson, Der Kopaissee in Griechenland und seine Umgebung. Zeitschr. d. Gesellsch. f. Erdk. XXIX (1894) 36; Kurtz p. 310; Koch I 37; Rein p. 26; Salzmann p. 36; W. Rhys Roberts, The ancient Boeotians. Cambridge 1895 ² CIC. de fat. 7, cf. Script. physiogn. ed. Foerster t. II p. 322 sq. ³ HOR. ep. II 1. 244

⁴ IUVEN. X 48 ⁵ MEIN. IV 574 (fr. 2); KOCK III 382 (fr. 2) ⁶ PS. DICAERCH. vel HERACLID. deser. Graec. 22, FHG II 259; cf. E. Fabricius, Die Abfassungszeit der griechischen Städtebilder des Herakleides. Bonner Studien (1890) p. 58 sqq. et G. Pasquali, Herm. XLVIII (1913) 212—219

⁷ ISOCR. or. XV (περί αντιδοσ.) 248 ⁸ DEMOSTH. XVIII (de coron.)

240 ⁹ DEMOSTH. or. V (de pace) 61

Heraclidis descriptione Graeciae legimus¹, sed ipse illa crimina e tota Graecia in Boeotiae urbes confluisse concedit. Unde Pherecrates comicus scripsit:

*Ἄνπερ φρονῆς εὖ, φεῦγε τὴν Βοιωτίαν*².

Numquam tamen est obliviscendum Athenienses Boeotorum inimicissimos talem in modum de Boeotis iudicasse: omnia haec iudicia invidiae plena sunt³. Haud secus atque apud Heraclidem Boeotorum vitia apud Ps. Dionysium perstringuntur, apud quem *Ἑλλήν Βοιωτὸς* prorsus hominem simplicem significat⁴. Crimini dat Atheniensibus Plutarchus τὸ βοιωτιάζειν⁵ (. . . ὥς ἐμοῦ μὴδ' ἂν εἰς Θήβας ἐπὶ τούτῳ κατοικήσαντος ἐλθεῖν, εἰ μὴ καὶ νῦν Ἀθηναίους πέρα τοῦ δέοντος ἐδόκουν βοιωτιάζειν), cuius vituperationis sensus — nam est sane vituperatio — dubius est: significat enim et „a Boeotis stare“ et „in Boeotorum modum insipere.“ Boeotis plus inerat virium quam ingenii⁶ ita ut magis firmitati corporis quam ingenii acumini inservirent teste Cornelio Nepote⁷. Apud Tertullianum denique secundum Ciceronis exemplum Thebae Athenis opponuntur: „Thebis hebetes et brutos nasci relatum est, Athenis sapiendi dicendique acutissimos“⁸. Conferatur quoque disputatio inter Atheniensem et Thebanum quae est in Babrii fabulis⁹, in qua Atheniensis sane vincebat; disertus enim fuit rhetor. Alter vero non aequa, quippe Boeotus, oratoriae concertationis arte pollens rudi musa dicit: „Desine . vincis . . .“ Ut rudes enim Boeoti illuduntur, quod vel e Luciani Iove tragoedo apparet¹⁰: Hercules ibi ut erat Boeotus castigatur verbis: *Ἡράκλεις, ὦ Ἡράκλεις, ἄγροικον τοῦτ' εἰρηκας καὶ δεινῶς Βοιώτιον*. Similiter Libanius in epistulis amicum quendam interrogat, quibus cum Boeotis versatus dicendi artem amiserit, et idem Euboeae incolas lusu verborum usus vituperat, *ὅτι εἶεν Βοιωτοί*¹¹; nam si quis vere stupidus erat, Boeotus vocabatur ut Lysimachus ille apud Lucianum, qui Boeotus videbatur, ex ipsa autem Attica se esse contendebat¹².

¹ GEOGR. GRAEC. MIN. I 104; FHG II 260 (25) ² MEIN. II 1. 343 (fr. 7); KOCK I 195 (fr. 160) ³ PS. DICAEOARCH. descr. Graec. 7, GEOGR. GRAEC. MIN. I 101 Mueller ⁴ PS. DION. HAL. rhet. XI 5 ⁵ PLUT. de gen. Soer. 575 D ⁶ CORN. NEP. Alc. 5.2 ⁷ CORN. NEP. Alc. 11. 3 ⁸ TERTULL. de an. 20 ⁹ BABR. fab. 15 ¹⁰ LUCIAN. Iup. trag. 32 ¹¹ LIBAN. ep. 445 extr. ¹² LUCIAN. iudic. vocal. 7

Sed haec omnia ab inimicis dicta: amici tarditatem Boeotorum ut severitatem antiquam magni aestimabant¹.

Boeoti iam antiquissimis temporibus ab aliis civitatibus contemnebantur. Proverbium enim *Βοιωτία ὕς* iam apud Pindarum commemoratur²:

γινῶναι τ' ἔπειτ' ἀρχαῖον ὄνειδος ἀλαθέειν
λόγοις εἰ φεύγομεν, Βοιωτίαν ὄν.

Immo Corinnum ille *Βοιωτίαν* σὺν vocavisse dicitur, videlicet cum dialecto Boeotia uteretur poetria. Narrat rem Aelianus: *Πίνδαρος ὁ ποιητῆς ἀγωνιζόμενος ἐν Θήβαις ἀμαθέσι περιπεσὼν ἀκροαταῖς ἡττήθη Κορίνθης πεντάκις. ἐλέγχων δὲ τὴν ἀμουσίαν αὐτῶν ὁ Πίνδαρος σὺν ἐκάλει τὴν Κόριννον*³. Scholiasta proverbium *Βοιωτία ὕς* dictum esse ἐπὶ τῶν ἀπαιδευτῶν testatur, cuius originem explicat hunc in modum: olim Boeotiam a gente barbara Hyantum habitatam fuisse et ex eorum nomine adnominatione quadam suum Boeotis cognomen datum esse. Verisimilis haec est explicatio, cum populus saepissime talibus veriloquiis utatur. Invenimus illam praeterea apud Strabonem⁴, in scholiis ad Apollonii Rhodii Argonautica⁵, in Ioannis Tzetzae ad Lycophronis Alexandram commentario⁶.

Pindarus autem etiam in dithyrambis proverbium illud commemoravit, quod fragmentum scholiasta ad Pindari Olympia nobis servavit:

**Ἦν δτε σύας τὸ Βοιώτιον ἔθνος ἔνεπον*⁷.

Tale proverbium a comicis potissimum accipiebatur. Cratinus illius rationem habet versu:

*οὔτοι δ' εἰδὶν σοβοιωτοί, κρουπεξοφόρον γένος ἀνδρῶν*⁸,

Menander autem verbis *οὔτοι δ' αὖ σῦς*⁹. Sed locus Plutarchi, ex quo haec Menandri verba sumpta sunt¹⁰, est valde corruptus;

¹ IUSTIN. VII 5. 3

² PIND. OL. VI 89 sq.

³ AELIAN. var.

hist. XIII 25, vol. II 153. 6 sqq. Hercher, cf. Leopold Schmidt, Pindars Leben u. Dichtung p. 17 sqq.

⁴ STRAB. VII p. 321 C; IX p. 615 C

⁵ SCHOL. APOLL. RHOD. III 1242

⁶ TZETZ. ad Lycophr. Alex. 433

p. 159 Scheer, cf. ARSEN. p. 145

⁷ PIND. fr. 83 Schröder, cf. SCHOL.

PIND. OL. VI 89

⁸ MEIN. II 225 (fr. 153); KOCK I 103 (fr. 310)

⁹ MEIN. IV 297 (fr. 299)

¹⁰ PLUT. de esu carn. 995 E, vol. VI 108

nescio qua de causa Meinekius Menandro verba tribuerit, cum poetae nomen illo loco omnino desit. Legitur enim: *τοὺς γὰρ Βοιωτοὺς ἡμᾶς οἱ Ἀττικοὶ καὶ παχεῖς καὶ ἀναισθήτους καὶ ἡλιθίους μάλιστα διὰ τῆς ἀδηφαγίας προσαγορεύουσιν.* „οὔτοι δ' αὖ σὺ * * *“ καὶ ὁ Μένανδρος „οἱ γνάνους ἔχουσι“ καὶ ὁ Πινδαρος „γνῶναι τ' ἔπειτα.“ Bernardakis locum ita supplevit: „οὔτοι δ' αὖ σὺ <οβιωτοί, κρουπεξοφόρον γένος ἀνδρῶν“ ὁ Κρατῖνός φησιν > καὶ ὁ Μένανδρος „οἱ γνάνους ἔχουσι“ κτλ. Pindari vel aliorum versus apud posteros iterum atque iterum occurrunt. Galenus duos Pindari locos affert¹, Themistius solum verba *Βοιωτία* ὅς², item Stephanus Byzantius³. Sed addit glossam e comico quodam, ut coniecit Meinekius, depromptam: *βοιωτιάξεν ἔμαθεν*. Hesychius Cratini illud verbum *σобоιωτοί* adhibet⁴, Cosmas Hierosolymitanus *Βοιωτίαν* ὅν commemorat⁵. In Etymologico Magno *Ἐγκτήνες* Boeoti vocantur ὥσπερ καὶ Ὑαντες: διὰ τὸ κτηνώδεις εἶναι καὶ χοιρώδεις⁶. Verbotenus Hesychium sequitur Photius⁷; Suidas⁸ et Macarius⁹ proverbium ipsum attulisse satis habent adiecta interpretatione ἐπὶ τῶν ἀναισθήτων καὶ ἀπαιδευτῶν. Ad proverbium et Pindari locum alludit Eustathius¹⁰.

Simillimum est proverbio *Βοιωτία* ὅς proverbium *Βοιώτιον* οὗς neque solum simillimum, si formam respicimus: consentit etiam sensus. *Βοιώτιον* οὗς dicebatur teste Diogeniano¹¹ (cf. Apostolium¹²) ἐπὶ τῶν ἀναισθήτων καὶ ἀπαιδευτῶν. Sed aures Boeotiae etiam alibi occurrunt: in etymologico enim quod dicitur Gudianum invenimus glossas: *Βοιωτοί· ἐκ τοῦ βοῶν <ἔχειν> τὰ ὦτα*¹³ et: *Βοιωτοί δὲ ὠνομάσθησαν παρὰ τὸ βοῶν ὦτα ἔχειν*¹⁴. Est videlicet derivatio talis, qualis *Βοιωτία* ὅς ex Hyantibus derivata. Maximus confessor rem copiosius explicat. Antagoram enim

¹ GALEN. protr. 7, vol. I 15 Kühn; Script. min. I 112. 15 sqq. Marquardt

² THEMIST. or. XXVII p. 334 B

³ STEPH. BYZ. s. v.

Βοιωτία

⁴ HESYCH. s. v. *Σοβοιωτοί*

⁵ COSMAS ad Greg. Naz.

carm. LXIV, Mai spicil. Roman. II 176

⁶ ET. M. p. 311. 36 s. v. *Ἐγκτήνες*

⁷ PHOT. s. v. *Σοβοιωτοί*

⁸ SUID. s. v. *Βοιωτία* ὅς

⁹ MACAR.

II 79

¹⁰ EUST. ad Dion. Perieg. 426, GEOGR. GR. MIN. II 297

¹¹ DIOGEN. III 46; DIOGEN. VIND. II 1

¹² APOST. V 16a

¹³ ET.

GUD. p. 276. 19 de Stefani, cf. Reitzenstein, Gesch. d. griech. Et. p. 88

¹⁴ ET. GUD. s. v. *Βοιωτία* p. 277. 15 de Stefani

Boeotis Thebaidem suam recitavisse, sed neminem eum intellexisse ita ut libro abiecto diceret: *εἰκότως καλεῖσθε Βοιωτοί, βοῶν γὰρ ὧτα ἔχετε*¹. Eadem fere res de Antimacho narratur apud Ciceronem²; sed narrationem illam ad eum vix referendam esse Guillelmus Kroll ostendit³: res chronologicae discrepant. Ad Antagoram ergo videtur potius fabula spectare⁴.

Sicut *Βοιώτιον οὗς* etiam *Βοιώτιος νοῦς* in proverbium abiit, quod non mirum; testantur adagium Gregorius Cyprius⁵ et Apostolius⁶. Adhibeatur praeterea scholiasta ad Hesiodi theogoniae v. 1: *οἱ Βοιωτοὶ ἔσθ' ὅτε ὡς ἰδιῶται διεβάλλοντο*⁷.

Boeotorum voracitas saepissime perstringitur. Cratini locum huc referendum servavit scholiasta ad Pacem Aristophanis⁸, qui Herculem edacem deridet: „ὕπὸ δ' Ἑρακλέους πεινῶντος ἄγει καὶ σκώπτοντες ταῦτα οὐ βοιωτὸν ἔστιν.“ Porsonus se huius loci neque verba neque metrum satis expedire posse profitetur; sed utique pro οὐ βοιωτὸν legendum esse illud *σνοβοιωτὸν*⁹. Bergkii coniectura locum magis illustrat¹⁰; scripsit pro ἄγει: *ἀεὶ*; pro σκώπτοντες fortasse scribendum est *σκώπτοντος*, quae lectio verbo praecedenti *πεινῶντος* probatur. Quibus verbis mutatis locus hunc in modum legendus est:

ὕπὸ δ' Ἑρακλέους πεινῶντος ἀεὶ
καὶ σκώπτοντος „ταῦτ' οὐ βοιωτὸν ἔστιν.“

Id est: „Ab Hercule, qui semper est fame pressus et cavillatur: hoc non est Boeotorum mos (sc. famem pati)“; Boeotorum enim mos est voracitas. — Sed ne sic quidem mutatus locus sanus est: sensus quidem rectus, sed metrum claudicat. Sed si pro *βοιωτὸν* legeretur *Βοιωτῶν*, medela adesset, qua accepta metrum anapaesticum verbis inesse nemo negabit.

¹ MAXIM. CONFESS. serm. XV extr., II 580 Combefis; cf. APOST. V 13 et ARSEN. p. 146 ² CIC. Brut. 191 ³ cf. Kroll ad Cic. Brut. 191

⁴ cf. Welcker, Ep. Cycl. I² 100 et Kleine Schriften I 396

⁵ GREG. CYPR. I 91; GREG. CYPR. MOSQ. II 45 ⁶ APOST. V 11

⁷ SCHOL. HESIOD. theog. 1 ⁸ SCHOL. ARISTOPH. Pac. 741; MEIN. II 224 (fr. 152); KOCK I 102 (fr. 308) ⁹ cf. Porson. praef. ad Eurip.

Hecub. p. 58 ¹⁰ Bergk. comment. p. 287

Similem habet sensum Menandri versus a Plutarcho traditus¹: οἱ γνάθους ἔχουσι, quae verba ad Boeotos spectant²; haud secus de homine quodam edace Eupolis dicit *ὄνον γνάθους*³. Comicatorum de Boeotorum edacitate testimonia collegit Athenaeus⁴: illudit illum Eubulus in Antiopa⁵, Europa⁶, Ione⁷, in Cercopibus⁸ et in Mysis⁹, Diphilus in Boeotio¹⁰, Mnesimachus in Busiride¹¹, Alexis in Trophonio¹², Demonicus in Achelonio¹³. Sed etiam Achaeus tragicus Boeotos voraces commemorat¹⁴:

A. *πότερα θεωροῖς εἶτ' ἀγωνισταῖς λέγεις;*

B. *πόλλ' ἐσθίουσιν ὥς ἐπασκόντων τρόπος.*

A. *ποδαποὶ γάρ εἰσιν οἱ ξένοι; B. Βοιώτιοι.*

Voracitas illa in luxuriam Boeotos duxisse videtur. Polybius enim narrat Boeotos, quamquam pugna apud Leuctram facta summam gloriam adepti essent, tamen postea luxuria corruptos esse: *ἀνέπεσον ταῖς ψυχαῖς καὶ ὀρμήσαντες ἐπ' εὐωχίας καὶ μέθας διέθεντο . . .*¹⁵, quod similiter apud Eustathium legimus: *ἐμέριζον συσσιτοῖς τὸ πλέον τῆς οὐσίας καὶ πολλοὶς τῶν Βοιωτῶν ὑπέρχε δειλινὰ τοῦ μηνὸς πλείω τῶν εἰς τὸν μῆνα διατεταγμένων ἡμερῶν*¹⁶.

Βοιώτιος νόμος de Boeotorum arte musica apud veteres notissima dicebatur. Iam Sophocles (similiter Epicharmus¹⁷ et Aristophanes¹⁸) illum *νόμον* commemorat in fragmento, quod Zenobius tradidit¹⁹:

*Ὅταν τις ᾄδῃ τὸν Βοιώτιον νόμον*²⁰,

¹ PLUT. de es. carn. 995 E ² MEIN. IV 297 (fr. 299); KOCK III 238 (fr. 911) ³ MEIN. II 572 (fr. 85); KOCK I 365 (fr. 434); HESYCH. et PHOT. s. v. *ὄνον γνάθος* ⁴ ATHEN. 417 B sqq. ⁵ MEIN. III 208 (fr. 1); KOCK II 169 (fr. 12) ⁶ MEIN. III 222; KOCK II 176 (fr. 34) ⁷ MEIN. III 224 (fr. 3); KOCK II 177 (fr. 39) ⁸ MEIN. III 230 (fr. 2); KOCK II 181 (fr. 53) ⁹ MEIN. III 237; KOCK II 187 (fr. 66) ¹⁰ MEIN. IV 385; KOCK II 547 (fr. 22) ¹¹ MEIN. III 567; KOCK II 436 (fr. 2) ¹² MEIN. III 490 (fr. 1); KOCK II 383 (fr. 237) ¹³ MEIN. IV 570; KOCK III 375 (fr. 1) ¹⁴ FRAGM. TRAG. p. 747 Nauck² (fr. 3) ¹⁵ POLYB. XX 4. 1; ibid. VI 5; ATHEN. 418 B ¹⁶ EUST. II. N 685 p. 933. 31 ¹⁷ O. Crusius, Philol. Suppl. A. VI 288 sq. (Epicharm und die Paroemiographen.) ¹⁸ ARISTOPH. Acharn. 14 c. schol., cf. PLUT. I 77; SUID. s. v. *Βοιωτία*; GREG. CYPR. I 92; GREG. CYPR. MOSQ. II 47; MACAR. II 80; APOST. V 4 ¹⁹ ZENOB. II 65 ²⁰ fr. 881 Nauck² p. 336

quibus verbis additum est in codice Parisino Suppl. Graec. 676 versus

τὰ πρῶτα μὲν σχολαῖον εὐτονος ἀεί¹,

vel, ut scribit Nauckius: *τὰ πρῶτα μὲν σχολαῖον, εἶτα δ' εὐτονον.*

Boeotiarum urbium vitia collegit Heraclides in descriptione Graeciae, quam olim Dicaearcho viri docti tribuerunt. Anthedonii erant rapaces et *πλεονεξία* eis crimini datur², Coronaei ut homines curiosi vituperantur³, Haliartii ut *ἀνασθητοι*⁴. Oropi turpe lucrum sedem habebat in hominibus illis rudibus, qui, quamquam Athenienses elegantes esse student, tamen nil nisi Athenienses Boeotici sunt⁵. Plataeenses ut gloriosi et ut remiges noti⁶, Thespienses denique ut *φιλόνηκοι*⁷.

Thebani solum et Tanagraei etiam apud ceteros scriptores commemorantur. Thebani⁸ stulti erant ut omnino Boeoti. Isocrates eorum *ἀμαθίαν* castigat⁹ et Demosthenes *ἀνασθήτους* eos vocat¹⁰. Praeterea *ὑβρις* teste Heraclide Thebis vigeat¹¹ cinaeque Thebae imprimis famosae erant¹². Proverbium dicebatur de Thebanis *Τί οὐκ ἀπήγξω, ἵνα Θήβῃσιν ἥρως γένῃ*; Qui Thebis se ipsos interfecerant, nullo honore digni putabantur¹³; locutio ergo *ἵνα ἥρως γένῃ* dicta est *κατ' εὐφημισμὸν*.

Tanagrae¹⁴ meretrices et apud Graecos et apud Romanos famosae erant. Sophili enim fragmentum apud Athenaeum¹⁵ servatum

κωμάσαι

πρὸς τὴν Ταναγρακὴν δεῖ γάρ . . .¹⁶,

ut Meinekio visum est, ad meretrices Tanagraeas spectat, quas etiam a Menandro castigatas esse Stephanus Byzantius testatur¹⁷.

¹ L. Cohn, Zu den Paroemiographen p. 69 ² FHG II 260; Pauly-Wiss. I 2361; Bursian I 214 ³ Kiepert p. 285; Bursian I 79; FHG II 260 ⁴ Kiepert p. 285; FHG II 260 ⁵ FHG II 260; GEOGR. GR. MIN. I 104 Mueller, cf. Adolf Wilhelm, Parerga. Wiener Eranos 1909 p. 129 sqq. ⁶ Bursian I 243 sq.; Kiepert p. 285; FHG II 260; STRAB. IX p. 406 C; EUST. II. B 502 p. 267. 38 ⁷ Bursian I 237 sq.; FHG II 260 ⁸ Bursian I 224 sqq.; Kiepert p. 285 ⁹ ISOCR. XV (περὶ ἀντιδόσ.) 248 ¹⁰ DEMOSTH. XVIII (de coron.) 43 ¹¹ FHG II 260 ¹² ATHEN. 148 D ¹³ PLUT. I 47; ZENOB. VI 17; PHOT. s. v. *Τί οὐκ ἀπήγξω*; SUID. s. iisd. v.; GREG. CYPR. III 80; APOST. XVI 72; ARSEN. p. 493 ¹⁴ Eras. 397; Kiepert p. 285; Bursian I 221 sqq. ¹⁵ ATHEN. 640 D ¹⁶ MEIN. III 581; KOCK II 445 (fr. 4) ¹⁷ STEPH. BYZ. s. v. *Τανάγρα*, cf. MEIN. IV 321 (fr. 451); KOCK III 249 (fr. 980)

Similiter Cicero: „Tanagraea quaedam meretrix fuisse dicitur. Eius non longe a Tanagra simulacrum in sepulcro positum fuit“¹.

Invidia Tanagraeorum propria erat teste Heraclide². Praeterea de eis dicebatur proverbium *Ταναγραῖον κῆτος* vel *Ταναγραῖον φνὴν*. Virum enim crassum Tanagrae habitasse Ephorus narrat apud Hesychium³, cui nomen fuisset *Κητεύς*. Ad divitias autem, non ad crassitudinem proverbium refert Athenaeus verbis: *ὑπερπλουτοῦντας τῷ Ταναγραίῳ κῆτει εἰοικέναι*⁴. Fortasse spectat locutio ad edacitatem Boeotorum, de qua supra egimus: homines crassos reddebat voracitas.

Praeclarissimum erat Delphis⁵ illud Apollinis templum et oraculum, ad quod consulendum permulti omnibus ex Graeciae civitatibus confluebant. Sed Delphi ipsi, quorum agri non ita fertiles erant teste Libanio⁶, vix habebant, quibus vitam degerent. Alludit ad hanc Delphorum victus inopiam proverbium *Δελφὸς ἀνῆρ, στέφανον μὲν ἔχων, δῖραι δ' ἀπολωλώς*, quod Aristophanes in Equitibus detorquet in *Κονῆς*⁷, *στέφανον μὲν ἔχων αὖον, δῖρη δ' ἀπολωλώς*⁸, irridens videlicet teste scholiasta Cratinum, qui ebrietati deditus erat. Etiam Eupolis proverbium usurpavit versibus: *ἀναρίστητος ὦν, | κοῦδὲν βεβρωκώς, ἀλλὰ γὰρ στέφανον ἔχων*⁹, ubi Kockius pro *κοῦδὲν βεβρωκώς* mavult *κοῦδὲν πεπωκώς* (ut Aristophanes: *δῖρη δ' ἀπολωλώς*), cum *κοῦδὲν βεβρωκώς* fere nihil aliud sit quam *ἀναρίστητος* ideoque superfluum. Lucianus quoque proverbii meminisse videtur: *τὸ μὲν γὰρ λιμῶ ξυνόντα καὶ νῆ Δία γε διψῶντα μύρω χρεῖσθαι καὶ στεφανοῦσθαι τὴν κεφαλὴν, σχῆμα παγγελοῖον*¹⁰, itemque Libanius in epistulis¹¹. Apud paroemiographos et lexicographos proverbium saepius occurrit: mentio enim illius fit apud Diogenianum¹²,

¹ CIC. de dom. 111

² FHG II 260

³ HESYCH. s. v. *Τανα-*

γραίων φνὴν

⁴ ATHEN. 551 A

⁵ Eras. 54; Kiepert p. 287;

Bursian I 170 sqq.; Rein p. 28; Salzmann p. 37

⁶ LIBAN. decl. XI,

vol. I 441. 18 Foerster

⁷ cf. CRATINI fr. inc. 317, KOCK I 105 (ex schol. ARISTOPH. Equ. 534); MEIN. II 222 (fr. 143)

⁸ ARISTOPH.

Equ. 534 cum schol.

⁹ BEKK. ANECD. (*συναγωγὴ λέξεων χρησίων* s. v. Ἄλλὰ γάρ) 377. 8; MEIN. II 447 (fr. 3); KOCK I 273 (fr. 68); cf. ATHEN. 47 E et SUID. s. v. ἄλλὰ γάρ

¹⁰ LUCIAN. de merc. cond. 28

¹¹ LIBAN. ep. 208. 4

¹² DIOGEN. IV 26, cf. MACAR. III 24 et AR-

SEN. p. 178

in Etymologico quod dicitur Magnum¹, denique apud Suidam².

Aviditas sacerdotum Delphorum, quos breviter commemorat Callimachus³ in Etymologico Magno Florentino⁴, e proverbio *Δελφική μάχαιρα* apparet. Etiam Achaeus tragicus eam illudit *καρυκκοποιούς* Delphos vocans⁵, *παρόσον τὰ ἱερεῖα περιτέμνοντες ἄλλον ὥς ἐμαγειρενον αὐτὰ καὶ ἐκαρύκκειον*. Res similiter se habet atque apud Eleos Deliosque: incolae victum quaerebant ex hospitibus recipiendis neque hac in re nimia modestia utebantur etiam illis antiquissimis temporibus. Unde dictum erat proverbium *Δελφική μάχαιρα*, cuius sensus est: quidquid Delphis dedicas dis excipient sibi optimam sacerdotes partem, vel ut verbis utamur in appendice proverbiorum Corporis Gottingensis traditis: *Δελφοῖσι θύσας αὐτοῖς οὐ φαγῇ κρέας*⁶. Hanc ad rem spectant Aristophanis verba

ἀλλ' ὦ Δελφῶν πλειστάς ἀκονῶν

Φοῖβε μαχαίρας

*καὶ προδιδάσκων τοὺς σοὺς προπόλους*⁷.

Δελφικὸν ξίφος occurrit apud Euripidem, qui dicit de Neoptolem morte⁸: *θανεῖν γὰρ αὐτῷ μοῖρα Δελφικῷ ξίφει*. Interfectus enim est ille a sacerdote Delphico Machaereo (*μάχαιρα*) filio Daetae (*δαίτης*)⁹; optime haec nomina quadrare in sacerdotes avidos quis est qui neget? — *Δελφική μάχαιρα* commemoratur ab Aristotele¹⁰, Aenea Gazaeo¹¹, Hesychio¹², Eustathio¹³, Macario¹⁴, in appendice proverbiorum¹⁵. Denique conferatur Etymologici Gudiani glossa: *οἱ γὰρ πονηροὶ Δελφοὶ προσηγορεύοντο · καὶ οἱ Τυρρηνοὶ διὰ τὴν πονηρίαν*¹⁶.

Locri¹⁷ ut homines fraudulentum noti erant. Proverbium enim

¹ ET. M. 255. 13, s. v. *Δελφοί*

² SUID. s. v. *Δελφός ἀνὴρ κτλ.*

³ CALLIMACH. fr. 450, vol. II 616 Schneider

⁴ MILLER Mél. p. 84

⁵ ATHEN. 173 D; FR. TRAG. p. 749 Nauck² (fr. 12)

⁶ APP. PROV. I

95 ⁷ ATHEN. 173 C et EUST. Od. ζ 209 p. 1560. 19; ARISTOPH.

fr. 684 Geld.-Hall ⁸ EURIP. Orest. 1656

⁹ SCHOL. PIND. Nem.

VII 62; STRAB. IX p. 421 C; PAUSAN. X 24. 4 ¹⁰ ARISTOT. pol. I 2,

p. 1252 b 2; cf. C. Goettling, De machaera Delphica quae est apud Aristotelem. Ienae 1856

¹¹ AEN. GAZ. ep. 17

¹² HESYCH. s. v. *Δελφική*

μάχαιρα ¹³ EUST. Od. ζ 209 p. 1560. 19

¹⁴ MACAR. III 22

¹⁵ APP. PROV. I 94

¹⁶ ET. GUD. 138. 3 Sturz, s. v. *Δέλφανες* ¹⁷ Erasm.

135. 346; Kurtz p. 315; Wunderer p. 26 sqq.; Kiepert p. 288; Bursian I 144

*Λοκρῶν σύνθημα*¹ vel *Λοκροὶ τὰς συνθήκας*² dicebatur ἐπὶ τῶν παρακρανομένων, quia olim Locri foedere cum Peloponnesiis facto cum Herculis filiis faciebant illos decipientes.

Etiam in deos Locri fraudibus uti audebant. Cum enim bos ad sacrificium deesset, sacra celebrabant *σικνοὺς ὑποθέντες ξύλα μικρὰ καὶ σχηματίζαντες βοὴν* testibus Plutarcho³, Zenobio⁴, Diogeniano⁵, Apostolio⁶, qua de causa *Λοκρικὸς βοῦς* in proverbium abiit. Nec secus Melii, cum bos Herculi mactandus aufugisset, *μῆλον λαβόντες καὶ κλάδους ὑποθέντες ἐθύσαν*⁷. Similis mihi ratio in hoc sacrificiorum modo inesse videtur atque in superstitionis more, quem dicimus Surrogat, ubi, si quis ad mortem deducendus erat, quasi *εἰδωλον* eius ligabatur funibus, vel si quis interficiendus erat, pupula quaedam cerea igni delenda mandabatur⁸. Eandem fere rem ab Empedocle philosopho commemoratam esse Robertus Eisler (Diels falso: Stengelius) ostendit⁹: *τὴν* (sc. *Κύπριν*) *οἱ γ' εὐσεβέεσσιν ἀγάλυσιν ἰλάσκοντο* || *γραπτοῖς τε ζώιοισι μύροις τε δαιδαλεόδοις κτλ.*¹⁰ Tales „pias fraudes“ ab hominibus temporum primitivorum persaepe adhiberi et ab Etruscis quoque et Aegyptis „animalia picta“ dis sacrificata esse. Empedocles ipse Phavorino¹¹ apud Diogenem Laertium¹² teste sacrificabat bovem factum *ἐκ μέλιτος καὶ ἀλφίτων*.

Feminas Locrenses *ἀφétους* fuisse Athenaeus narrat¹³. Nam teste Iustino Locri, „cum Reginorum tyranni Lycophronis bello premerentur (467—461), voverant, si victores forent, ut die festo Veneris virgines suas prostituerent“¹⁴. Re vera Venus im-

¹ ZENOB. IV 97; DIOGEN. VI 17; HESYCH. s. v. *Λοκρῶν σύνθημα*; PHOT. s. v. *Λοκρῶν ξυνθήματα*; SUID. s. v. *Λοκρῶ ξυνθήματι*; EUST. II. B 529 p. 275. 43; APOST. X 76; ARSEN. p. 337; L. Cohn, Zu den Paroemiographen p. 36 no. 141

² POLYB. XII 12 a 1 Büttner-Wobst; ZENOB. V 4; MILLER Mél. p. 359; MACAR. V 65; L. Cohn, Zu den Paroemiographen p. 28 no. 2

³ PLUT. I 24 ⁴ ZENOB. V 5 ⁵ DIOGEN. VI 23 ⁶ APOST. X 78 ⁷ cf. Lobeck Aglaopham. 1081 et ZENOB. V 22; HESYCH. s. v. *Μήλων*; SUID. s. v. *Μήλιος*; POLL. I 30 sq.

⁸ cf. Franz Skutsch, Zur „Geschichte Gottfriedens von Berlichingen dramatisiert.“ Festschr. der schles. Gesellschaft f. Volkskunde zur Jahrhundertfeier der Universität Breslau (1911) p. 525 sqq.

⁹ Robert Eisler, Bildopfer bei Empedocles. Arch. f. Religionsw. XIII (1910) 625 sq.

¹⁰ Diels Vorsokr.³ I 271. 24 (fr. 128) ¹¹ FHG III 578 (fr. 3) ¹² DIOGEN. LAERT. VIII 51 sqq.; cf. Diels Vorsokr.³ I 194. 23 ¹³ ATHEN. 516 A

¹⁴ IUSTIN. XX 3. 2

primis Locris colebatur, cuius religionis vestigia W. A. Oldfather nuper invenit¹.

Proverbium *Φωκική ἀπόνοια*² non tam ad Phocensium mores quam ad res ab illis gestas spectat. Dicebatur teste Stephano Byzantio *ἐπὶ τῶν τὰ ἀναλγῇ βουλευομένων*³, quocum conferendum est, quod Polybius de Phocensibus narrat⁴.

De Aetolis⁵ dicebatur *Αἰτωλικὸς λόγος*⁶; erant bellicosi et audaces, quam ob rem iam apud Agatharchidem historicum legimus: „*Αἰτωλοὶ τοσοῦτω τῶν λοιπῶν ἐτοιμότερον ἔχουσι πρὸς θάνατον, ὁσῶπερ καὶ ζῆν πολυτελῶς καὶ ἐκτενέστερον ζητοῦσι τῶν ἄλλων*“⁷. Livius Aetolos „ferociorem quam pro ingeniis Graecorum gentem“ vocat⁸; inimicissimus autem Aetolorum est Polybius, qui persaepe eos vituperat: *ἔμφυτον ἀδικίαν καὶ πλεονεξίαν* eis obicit⁹, et *Αἰτωλικὸν λόγον*, i. e. *θεατρικόν* commemorat¹⁰: sed iudex iustus non est. Vitium Aetolicum occurrit etiam in carmine quodam populari: „*Αἰτωλικὸν γὰρ ἀρπάσαι τὰ τῶν πέλας, νὺν δὲ καὶ τὰ πόρρω*“¹¹.

Thessaliae incolae¹² saepe in proverbii denotantur. Thessalae veneficae imprimis famosae erant¹³ et ab auctoribus iterum atque

¹ W. A. Oldfather, Die Ausgrabungen zu Lokroi. Philol. N. F. XXV (1912) 325 sqq.; cf. Wilhelm, Oesterr. Jahreshefte XIV 163 et Hauser ibid. XV 168

² Erasmi. 156. 223; Bursian I 156; Kiepert p. 286; Wunderer p. 114 ³ STEPH. BYZ. s. v. *Φωκίς* ⁴ POLYB. XVI 32 ⁵ Erasmi. 310. 750; Bursian I 126; Kiepert p. 292; Pauly-Wiss. I 1115; Wunderer p. 106 sq. ⁶ DION. HAL. Din. 11 ⁷ ATHEN. 527 B, FHG III 192 (fr. 2)

⁸ LIV. XXVII 30. 5 ⁹ POLYB. II 45, cf. II 49; IV 3. 67; XIII 1 ¹⁰ POLYB. XVII 4 ¹¹ ATHEN. 253 EF, Bergk⁴ III 675 (carm. pop. 46 v. 29)

¹² Erasmi. 197. 252. 346. 351. 411. 446. 458; Barthélemy, Anacharsis IV 101; C. O. Mueller, Orchomenos p. 408 sq.; Bursian I 46 sq.; Kiepert p. 302; Koch I 35; Bauck p. 41; Rohdewald p. 37; von Wyss p. 22; Grünwald p. 8; Kurtz p. 313; Rein p. 27; Salzmann p. 36; praeterea Dedo, De antiquorum superstitione amatoria, Diss. Gryph. 1904, passim, et Fahz, De poetarum Romanorum doctrina magica, Diss. Giess. 1904, passim. De nominis forma: *Θετταλαί* schol. ARISTOPH. Nub. 748; *Θετταλή* STEPH. BYZ. s. v. *Θεσσαλία* et HESYCH. s. v. *Θεσσαλαί*; *Θεσσαλή* CIG I 852 Boeckh ¹³ cf. Adam Abt, Die Apologie des Apuleius von Madaura und die antike Zauberei, Giessen 1908, p. 51 not. 2; p. 96. 99. 124; praeterea de arte magica Roscher, Lex. d. Myth. II 2. 3166 et APUL. metam. I 2. 11; ibid. I 3. 17; DIOG. LAERT. VIII 59; THEOCR. idyll. II, cf. R. Wünsch, Hessische Blätter für Volkskunde 1909 (VIII 2), qui commentarium praebet in Theocriti *φαρμακέντρίας*.

iterum castigabantur¹. Lunam et sidera e caelo deducere poterant², cui rei semper studebant magae sagaeque³. Tales Thessalarum ambages in imagine vasis cuiusdam Attici expressae sunt⁴: duae feminae nudae, e quibus altera baculum, altera gladium tenet, manus tollunt ad lunam in circuli speciem delineatam adiectis litteris *καλη* et *οι ποτνια σελα* (= <κλῦ> δι πότνια σελά <να>⁵).

Thessali ipsi ut *ἄπιστοι* et *κατάπνυστοι* ab Isocrate⁶ et Demosthene⁷ vituperantur. Similiter Ps.-Dionysius Halicarnaseus *Ἑλλήνα Θετταλόν · διπλοῦν καὶ ποικίλον* vocat⁸ et *Θεσσαλόν* Hesychius *ἐπὶ ἀπάτης* dictum esse testatur⁹; eandem proprietatem Suidas castigat¹⁰. Unde dicebatur proverbium *Θετταλὼν σόφισμα*¹¹

¹ ARISTOPH. Nub. 749 c. schol.; MENANDRI *Θετταλή*, MEIN. IV 132 sqq. KOCK III 65 sqq., cf. PLIN. nat. hist. XXX 1. 7; PLAUT. Amphitr. 1043; HOR. carm. I 27. 21; ibid. ep. II 2. 209; LUCAN. VI 457; LUCIAN. dial. mer. IV 1; LIBAN. ep. 1448. 1 Wolf; NONN. Dionys. XXII 76; HESYCH. s. v. *Θεσσαλαί*; SUID. s. v. *Θετταλή γυνή* et *Σιβύλλα Θετταλή*; APOST. VIII 85; ANTH. PAL. XIV 140; cf. Goethe, Faust II, klassische Walpurgisnacht: „So wär es wahr, daß dich thessalische Frauen in frevelnd magischem Vertrauen von deinem Pfad herabgesungen?“ ² ARISTOPH. Nub. 749; PLAT. Gorg. 513 A; SCHOL. APOLL. RHOD. III 533; SOSIPHAN. Melcagr. fr. 1, Trag. gr. fr. p. 819 Nauck²; HOR. epod. V 45; SENECA. Phaedr. II 420 sq.; Herc. Oet. 525; DIO CHRYS. or. XLVII 8, vol. II 82. 27 Arnim; PLUT. coniug. praecept. 145 C; de defect. orac. 416 F et 417 A; ibid. de Pyth. orac. 400 B; LUCIAN. dial. mer. I 2; HESYCH. s. v. *καθελεῖν σελήνην*; APOST. VII 81 ³ OVID. Metam. VII 207; VERG. ecl. VIII 69; HOR. epod. XVII 5; TIBULL. carm. I 2. 45; I 8. 21; PROPERT. carm. I 1. 19; IV 5. 13; PLUT. prov. II 13; LUCIAN. dial. deor. XII 1; Philopseud. 13. 14; ZENOB. IV 1; VII 81 ⁴ Eduard Gerhard, Gesammelte akademische Abhandlungen (Berlin 1866), vol. I 145. 347, Taf. VIII 8; cf. W. H. Roscher, Über Selene und Verwandtes (Leipz. 1890) p. 87 sqq., 174 sqq.; Roschers Lexikon II 2. 3166; Sal. Reinach, Répertoire des vases peints II 319 ⁵ Dilthey, Mus. Rhen. XXVII 389 ⁶ ISOCR. ep. II 20 ⁷ DEMOSTH. or. I (Olynth. 1) 22; XVIII (de coron.) 43; XXIII (contr. Aristocr.) 112 ⁸ PS. DION. HAL. rhet. XI 5 ⁹ HESYCH. s. v. *Θεσσαλόν* ¹⁰ SUID. s. v. *ἀνδραποδίζω* ¹¹ HEROD. VII 130; EURIP. Phoen. 1407 c. schol.; ATHEN. II B; ZENOB. IV 29, cf. MILLER Mél. p. 354; HESYCH. s. v. *Θετταλὼν σόφισμα*; PHOT. s. v. *Θετταλὼν σόφισμα*; SUID. s. ead. v. et s. v. *Θετταλὼν σόφισμα*; LEX. VINDOB. 168. 17 Nauck s. v. *σοφιστής*; MACAR. IV 66; MANT. PROV. I 70; APP. PROV. III 20; IV 93; L. Cohn, Zu den Paroemiographen p. 36 no. 119

vel *Θεσσαλὸν νόμισμα*¹. Praeterea ut *ἀνδραποδισταί* famosi erant testibus Aristophane² et Eustathio³.

Thessalorum luxuria⁴ et e vestitu Thessalo luxurioso⁵ et ex eorum edacitate a comicis saepe derisa apparet⁶, quam ob proprietatem *ὁ μέγας ψωμός* dicebatur *Θετταλικὴ ἔνθεσις*⁷.

Tamen Thessali luxuria imbelles non facti sunt; nam equos et equites Thessalicos⁸ egregia fama usos esse ostendunt proverbium *Ἰππεὶς ἐν Θετταλίᾳ καὶ Θοράκῃ*⁹ et oraculum verbis incipiens *ἵππον Θεσσαλικὴν Λακεδαιμονίην τε γυναικα*¹⁰, de quo accuratius supra (p. 30 sq.) in Megarensium moribus illustrandis egimus. Equorum imagines etiam in Thessalorum nummis expressae erant¹¹.

¹ PHOT. s. v. *Θεσσαλὸν νόμισμα*; SUID. s. v. *Θεσσαλὸν νόμισμα*

² ARISTOPH. Plut. 521

³ EUST. II. H 474 p. 692. 27

⁴ CRIT.

fr. 1, Bergk⁴ II 279, cf. ATHEN. 28 B; THEOPOMP. FHG I 308 (fr. 178), cf. ATHEN. 260 B; idem FHG I 286 (fr. 54) et CRIT. FHG II 69 (fr. 7), cf. ATHEN. 527 A; ATHEN. 463 F; EUST. II. B 732 p. 331. 14 sqq., cf. EUST. II. A 477 p. 857. 32; Hotop p. 280; PAUSAN. ATT. fr. 204 p. 172 Schwabe; POLL. VII 112; X 47 ⁵ DIOGEN. V 20; STEPH. BYZ. s. v. *Θεσσαλία*, cf. MEIN. II 507 (fr. 24), KOCK I 313 (fr. 201); HESYCH. s. v. *Θετταλικὰ πτερά* et s. v. *ἐν[τε]δε[τ]ταλίσθαι*; PHOT. s. v. *Θετταλικὰ πτερά*; ET. M. 448. 39 s. iisd. v.; APOST. VIII 88, cf. SUID. s. v. *Θετταλικαὶ πτέρυγες*; ARSEN. p. 287

⁶ ARISTOPH. fr., MEIN. II 1150 (fr. 4), KOCK I 519 (fr. 492); ANTIPHAN. fr., MEIN. III 142 (fr. 20), KOCK II. 124 (fr. 276); XENARCH. fr., MEIN. III 624 (fr. 2), KOCK II 472 (fr. 11); PHILETAER. fr., MEIN. III 296, KOCK II 233 (fr. 10); CRATET. fr., MEIN. II 241 (fr. 2), KOCK I 136 (fr. 19); ERIPH. fr., MEIN. III 559, KOCK II 430 (fr. 6), cf. ATHEN. 137 D; MNESIMACH. fr., MEIN. III 578 (fr. 2), KOCK II 441 (fr. 8); ALEX. fr., MEIN. III 480 (fr. 1), KOCK II 375 (fr. 213); cf. ATHEN. 418 B et 137 CD ⁷ HERMIPP. fr., MEIN. II 399 (fr. 4), KOCK I 235 (fr. 41); POLL. VI 43; HESYCH. s. v. *Θετταλικὴ ἔνθεσις*; PHOT. s. ead. v.; MACAR. IV 67

⁸ SOPH. EL. 703; ISOCHR. or. XV (*περὶ ἀντιδοσ.*) 298; DEMOSTH. or. VI (contra Philipp. 2) 14; THEOCR. idyll. XIV 12; ibid. XVIII 30; STRAB. VIII p. 388 C; VARR. rer. rust. II 7. 6, p. 98. 16 Goetz; PLUT. Pyrrh. 17; ARISTID. or. XLVI p. 422, vol. II 334 Dindorf; POLYAEN. VI 18 p. 297 Melber; ARRIAN. Anab. I 14. 3; III 11. 10; III 19. 5; ARRIAN. cyneg. XXIII 2; PAUSAN. I 29. 6; NONN. Dionys. XXIX 16; XXXVII 617. 662; STEPH. BYZ. s. v. *Βοιωτία*; ANTH. PAL. XI 259

⁹ APP. PROV. III 28; SUID. s. v. *Ἰππεὶς λευκοθώρακες* ¹⁰ SCHOL. THEOCR. XIV 48. 2, ubi legitur *ἵπποι Θρηναί*; ATHEN. 278 E; PHOT. s. v. *Ῥυεῖς ὁ Μεγαρεῖς*; SUID. s. ead. v.; EUST. II. B 761 p. 340. 10; ANTH. PAL. XIV 73

¹¹ Eckhel, Doctrin. numor. vet. II 1. 132

Pharsalii¹, urbis Thessaliae incolae, ut omnino Thessali propter edacitatem perstringuntur. Mnesimachus comicus dicit ἐν Φιλίππῳ:

τῶν Φαρσαλίων

ἦκει τις, ἵνα <καί> τὰς τραπέζας καταφάγη;

B. οὐδεὶς πάρεστιν. A. εὖ γε ὀρῶντες. ἄρά που

ὀπτὴν κατεσθίουσι πόλιν Ἀχαιήν²;

Item Theopompus historicus eos πάντων ἀνθρώπων ἀργοτάτους καὶ πολυτελεστάτους vocat³.

De Molossis Epirotis, qui propter mores incultos a ceteris Graecis paene in barbarorum numero habebantur⁴, duo dicebantur proverbialia. Verba Βούς ὁ Μολοττῶν spectabant ad res, quae in partes tenuissimas secabantur, quia boves in sacrificiis faciendis in parva frustra dividebantur teste Zenobio⁵, Diogeniano⁶, Suida⁷. Alterum autem proverbium utrum ad canes Molossicos referendum sit necne, incertum est. In appendice enim proverbiorum Corporis Gottingensis locutio Θεοὶ Μολοττικοὶ explicatur verbis: οἱ κύνες · ἦ ὅτι ψυχοπομπεῖον ἐν Μολοττίᾳ · ἐπὶ τῶν φοβουμένων τὰ φόβου ἄξια⁸. Canes Molossici, quorum audaciam Aelianus cum Molossorum ipsorum fortitudine comparat⁹, a scriptoribus saepe commemorantur¹⁰. Ε ψυχοπομπείῳ autem Molossico Eustathius proverbium explicat¹¹.

Haec quidem de Graeciae ipsius incolis dicenda erant.

¹ I. A. Du Mesnil, De rebus Pharsalicis, Diss. Berol. 1860; Bursian I 75. ² MEIN. III 578 (fr. 2); KOCK II 441 (fr. 8). ³ FHG I 286 (fr. 24), cf. ATHEN. 527 A. ⁴ THUC. II 80. ⁵ ZENOB. II 83. ⁶ DIOGEN. III 60. ⁷ SUID. s. v. Βούς ὁ Μολοττῶν, cf. APOST. V 1 et ARSEN. p. 143. ⁸ APP. PROV. III 18 (Coisl. 258). ⁹ AELIAN. hist. an. III 2, vol. I. 60. 28 Hercher. ¹⁰ ARISTOPH. Thesm. 416; PLAUT. Capt. 85 sqq.; HOR. sat. II 6. 114; ALCIPHR. cp. II 11. 2 Schepers; POLL. V 39. ¹¹ EUST. Od. γ 514 p. 1668. 1

DE INSULIS CYCLADIBUS

In insulanorum moribus tractandis ordinem quo adhuc usi sumus geographicum tenebimus.

Magna metalla et fodinae erant in Euboea¹ insula, imprimis apud urbem Chalcidem, qua de causa aes Chalcidicum praecipue notum erat² et Chalcidenses ut *σιδηροργοί* et *χαλκείς ἄριστοι* apud Stephanum Byzantium laudantur³. *Χαλκιδίζειν ἐπὶ τῶν γλισχρομένων* dicebatur⁴, quod verbum e comoedia quadam fortasse depromptum. Negat Iacobsius hanc e Chalcidensium moribus derivandam esse locutionem⁵, recte verbum *χαλκιδίζειν* ut plura similia a *χαλκός* fictum esse ratus et a comicis ad Chalcidenses sine ulla horum hominum culpa translatum esse. Fulcitur haec sententia nomine *χαλκιδίτις*. ἡ πόρνη, ut ait Suidas *διὰ τῆς εὐτελείας τοῦ διδομένου νομισματος* et similiter Eustathius⁶.

Sed etiam alium habebat sensum vocabulum *χαλκιδίζειν* : *τίθεται καὶ ἐπὶ τῶν παιδεραστούντων*, quia paederastia maxime ibi valebat testibus Athenaeo⁷, Hesychio⁸, Suida⁹. — Chalcidensium feminae ob eximiam pulchritudinem in Hesiodi quodam fragmento commemorantur¹⁰. — Philiscus de Chalcidensibus teste Heraclide scripsit versum:

*Χρηστὼν σφόδρ' ἐστὶ Χαλκὶς Ἑλλήνων πόλις*¹¹.

Carystii, urbis Euboeae incolae, notabantur ut adulteri¹².

¹ Erasmi. 410; Pauly R. E. II 302; Bursian II 413; Neumann-Partsch p. 229. 233; Blümner p. 197 ² EUST. Dion. Perieg. 764, GEOGR. GR. MIN. II 349 ³ STEPH. BYZ. s. v. *Αἰδηφος* ⁴ KOCK III 602 (fr. 1192); PLUT. I 84; MILLER Mél. p. 374; EUST. II. B 537 p. 279. 18 ⁵ Iacobs ad Anth. Graec. X 228 ⁶ EUST. II. Ψ 775 p. 1329. 37 et Od. χ 128 p. 1921. 61, cf. Hotop p. 254 et Kurtz p. 320 ⁷ ATHEN. 601 E ⁸ HESYCH. s. v. *χαλκιδίζειν* ⁹ SUID. s. iisd. v., cf. PLUT. amat. 761 A ¹⁰ HESIOD. fr. 195 Rzach ¹¹ descr. Graec. 26, FHG II 261 ¹² Bauck p. 39

Unde liquet, cur hospites Carystios praecipue se convivio excepturas dicant mulieres in Aristophanis Lysistrata:

ἐστιᾶν δὲ μέλλομεν ξέ-
 νους τινὰς Καρυστίους, ἄν-
 δρας καλοῦς τε κἀγαθοῦς¹.

„διαβάλλονται δὲ ὡς μοιχοὶ οἱ Καρύστιοι“ explicat scholiasta, qui similiter Lysistratae versum 1881 interpretatur, ubi Atheniensibus et Carystiis uti permittitur feminis Atheniensibus.

Transgrediamur ad insulas Cycladas.

Ceorum² probitas in proverbium abiit. Aristophanes Chiis, quorum vita quam luxuriosa fuerit, videbimus, opponit Ceos probos et bonos³, quem locum Ranarum scholiasta per errorem non ad mores refert, sed ad talorum ludum. Erat autem de ludo illo proverbium *Κῶς Χιον* (de quo infra) nec ulla Ceorum ratio ibi habetur. Iam Didymus grammaticus recte proverbium *ὃ Χιος ἀλλὰ Κῶς* ad explicandum locum adhibet⁴. Similiter apud Platonem legimus in Protagora⁵: *ἀκόλαστον γὰρ ἂν τινα λέγοι Σιμωνίδην ὁ Προδόκος καὶ οὐδαμῶς Κεῖον*, i. e.: hominem iustum. Quadrat in hanc morum integritatem, quod neque meretrices neque tibicinas in insula illa fuisse apud Athenaeum narratur⁶ teste Phylarcho historico⁷. — Praeterea proverbium *ἐν Κέῳ τίς ἡμέρα*; de Ceis dicebatur⁸, apud quos fasti non certi sunt, sed unusquisque *ἐαυτῷ νομηνίαν κηρύσσει*. Alludit Crates comicus⁹, et eadem de Abderitis narrat Stratoniceus teste Athenaeo¹⁰.

Feminae Seriphiae¹¹ in proverbium abierunt, si Zenobio¹²,

¹ ARISTOPH. Lys. 1058

² Bursian II 467 sqq.; Welcker, Pro-

dikos von Keos. Mus. Rhen. I (1833) p. 568; Lingenberg p. 16; L. Bolle, Das Knöchelspiel der Alten. Festschr. z. Feier d. 50 jähr. Dienst-Jubil. des Herrn Gym.-Dir. Dr. Nölting, Wismar 1886, p. 36

³ ARISTOPH. Ran. 970

⁴ SCHOL. ARIST. Ran. 970

⁵ PLAT. Protag. 341 E

⁶ ATHEN. 610 D

⁷ FHG I 346 (fr. 42)

⁸ APP. PROV. II 61; HE-

SYCH. s. v. *Ἐν Κέῳ τίς ἡμέρα*;

⁹ ATHEN. 117 B; Mein. II 244

(fr. 1); KOCK I 139 (fr. 29)

¹⁰ ATHEN. 349, cf. O. Crusius, Unters. z.

Herond. p. 38

¹¹ Erasm. 675; Bursian II 476. 478 not. 2, cf. EUST. Dion.

Perieg. 225, GEOGR. GR. MIN. II 319; ANTH. PAL. XIII 12. 6

¹² ZENOB. II 94

Hesychio¹, Suidae² fides habenda. Sed testimonia diligenter examinari operae pretium est, qua de causa in extenso illa adhibeamus:

ZENOB.	HESYCH.	SUID.
Γραῦς Σέρριφος.	γραῦς Ἐριφος.	Γραῦς σέρριφος.
Ἀπολλόδωρος φησιν, ὅτι ἔστι τις παρ- οιμιώδης λεγομένη Σεριφία γραῦς, ἡ ἐν παρθενίᾳ γεγηρα- κυῖα. Οἱ δὲ ἀπὸ τῆς ἀκρίδος. τὴν γὰρ ἀρουραίαν ἀκρίδα ὑπὸ τινων μάντιν λε- γομένην κατὰ Σικελίαν γραῦν σέρριφον καλεῖ- σθαι ἢ γραῦν σερίφην. Λέγουσι δὲ ὅτι εἴ τι ἐμβλέψει ζῶν, κακόν τι ἐκείνῳ γίνεται.	Ἀπολλόδωρος φησιν, ὅτι ἔστι τις παρ- οιμιώδης λεγομένη Ἐριφία γραῦς. εἶναι δὲ αὐτὴν ὅλον γραῦν ἐριφον, τὴν ἐν παρθενίᾳ καταγεγηρακυῖαν. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς ἀκρίδος· τὴν γὰρ ἀρουραίαν ἀκρί- δα ὑπὸ τινων μάντιν λεγομένην	ἡ ἐν παρθενίᾳ γε- γηρακυῖα ἀπὸ μετα- φορᾶς τῆς ἀρουραίας ἀκρίδος, ἣν καλοῦσι γραῦν σερίφην καὶ μάντιν.

Quibus in proverbii conferendis duo exstant problemata: ac prius quidem, quomodo fiat translatio vocabuli σέρριφος, quod culicem significat alibi, ad virginem sine conubio senescentem, deinde, cur σέρριφος cognomen μάντις habuerit.

Primus Augustus Lobeck egit de translatione illa idemque ultimus, cum Zenobii, Hesychii, Suidae editores satis habeant illius explicationem attulisse. Sed explicatio Lobeckiana ad rem grammaticam solum pertinet: demonstrat enim in Pathologiae sermonis Graeci prolegomenis³ vocabulum σέρριφος secundum leges grammaticas mutari in σέρριφος, sicut σκάρριφος et κάρριφος.

Haec derivatio non illustrat sensum, quem enucleare mihi videor Photio teste adhibito: σέρριφοι · οἱ πτερωτοὶ νύμφηκες, οὓς ἡμεῖς νύμφας · οὕτω Αἰδύμος⁴ Consentaneum ergo animal σέρριφος vocatum esse νύμφην; νύμφη autem plerumque virginem significat, ut μεταφορὰ facile fiat.

¹ HESYCH. s. v. γραῦς Ἐριφος

² SUID. s. v. Γραῦς σέρριφος

³ Lobeck Pathol. serm. Graeci proleg. p. 294 sq.

⁴ PHOT. s. v. σέρριφοι

Accedit quod σέρφος, si sonum respicimus, similis est vocabuli στεριφεύεσθαι; στεριφενομένη autem teste Hesychio idem est ac παρδενενομένη¹. Denique nos quoque, quod ex similitudine quadam apparet, dicimus de virgine tali: ein altes Heimchen.

Restat ut ostendamus, cur σέρφος vocaretur μάντις. Photii locus supra laudatus² etiam huc referendus est: σέρφος cognomen habebat νύμφη; νύμφαις autem vim quandam vaticinandi fuisse apud Graecos scimus, cum νυμφόληπτοι vel lymphathi essent illi, qui turbata mente vaticinia edebant³. Quae significatio vocabuli νύμφη fortasse σέρφοις vel potius „νύμφαις“ cognomen dedit μάντις.

Siphunii⁴ ἀκάδαρτοι erant teste Hesychio⁵, et omnino a ceteris Graecis contemnebantur, quod e Demosthenis loco quodam⁶ et e proverbio patet ὁ Σίφνιος ἀστράγαλος · δι' εὐτέλειαν dicto⁷. Verbi σιφνιάζειν⁸ sensus qualis fuerit, infra videbimus in Chiorum moribus illustrandis. Sensum obscenum etiam proverbium habuit Σίφνιος ἀρραβὼν teste Hesychio: περὶ τῶν Σιφνίων ἀτοπα διε-
δίδοτο, ὡς τῷ δακτύλῳ σκιμαλιζόντων. δηλοὶ οὖν τὸν διὰ δα-
κτυλίου διδόμενον, ἐπὶ τοῦ κακοσχόλου⁹ vel ὡς τῶν Σιφνίων
ἀσελγῶν ὄντων¹⁰. De verbi δάκτυλος sensu cf. infra p. 90 s. v. Chii. Praeterea adhibeatur schol. ad Aristoph. Ran. 444: σκιμαλιζειν ·
τὸ τῷ μικρῷ δακτύλῳ τῶν ὀρνίθων ἀποπειραῖσθαι, εἰ φωτοκοῦσιν.

In proverbium abiit Λιμὸς Μήλιος¹¹, quae locutio non tam ad proprietates Meliorum spectat quam ad res historicas. Melii enim in bello Peloponnesiaco ab Atheniensibus oppugnati, qua de obsidione Thucydidis¹² et Isocratis¹³ testimonia comparentur, fame

¹ HESYCH. s. στεριφενομένη ² PHOT. s. v. σέρφοι ³ PLAT. Phaedr. 238 D, cf. VARR. ling. lat. VII 87 p. 116. 1 Goetz-Schoell
⁴ Erasm. p. 410. 412; Bursian I 479; Kurtz p. 318; Blümner p. 196 ⁵ HESYCH. s. v. Σίφνιοι ⁶ DEMOSTH. XIII (περὶ συνταξ.) 34 ⁷ STRAB. X p. 484 C; EUST. Dion. Perieg. 525, GEOGR. GR. MIN. II 319 Müller ⁸ KOCK III 596 (fr. 1142); POLL. IV 65; STEPH. BYZ. s. v. Σίφνος; HESYCH. s. v. σιφνιάζειν; ibid. s. v. χιάζειν (καὶ) σιφνιάζειν; PHOT. s. v. σιφνιάζειν καὶ λεσβιάζειν; SUID. s. v. χιάζειν; APP. PROV. IV 73, cf. MILLER Mél. p. 372 ⁹ HESYCH. s. v. Σίφνιος ἀρραβὼν, cf. KOCK III 534 (fr. 712) ¹⁰ HESYCH. s. v. ἀρραβὼνα Σίφνιον ¹¹ Salzmann p. 37 ¹² THUC. V 84—116, cf. Mueller-Struebing, Polemische Beiträge zur Kritik des Thuk. Wien 1879 (= Zeitschr. f. österr. Gymn. 1879, p. 561—600) et Thukyd. Forschungen, Wien 1881 ¹³ ISOCR. IV (Paneg.) 100. 110; XII (Panath.) 63. 89; XV (περὶ ἀντιδοσ.) 113

se dedere coacti sunt. Fames Melia postea saepe commemoratur ut apud Aristophanem¹, deinde apud paroemiographos et lexicographos: occurrunt verba apud Zenobium² et Diogenianum³, apud Hesychium⁴, Photium⁵, Suidam⁶. Melii autem victi in posterum parvi aestimabantur, quod e Libanio patet⁷.

Ut omnes eorum incolae locorum, qui praeclara templa deorum habebant ideoque magnopere frequentabantur, etiam Delii⁸ a comicis ut *παράσιτοι τοῦ θεοῦ* illuduntur⁹ (cf. Eleos et Delphos). *Μαγείρων καὶ τραπεζοποιῶν παρείχοντο χρείας τοῖς παραγινόμενοις πρὸς τὰς ἱερουργίας* Apollodoro apud Athenaeum¹⁰ teste, qua de causa *Μαγίδες καὶ Γόγγυλοι* nominabantur. Praeterea *Δήλιοι κολυμβηταὶ* noti erant¹¹.

Myconiorum¹² fama pessima erat. *Ἀμαθίαν* et *ἀβελτερίαν* et *ἀργοικίαν* Iulianus eis obicit¹³, item aenigma Anthologiae eos illudit: *Νῆσος ὅλη μύκημα βοῶς φωνή τε δανειστοῦ (Μυκ + ὄνος* [W. Fröhner¹⁴] vel *Μυκ + ὠνή* [R. Foerster¹⁵]).

Myconus insula parva erat et sterilis, ita ut incolae gravissima frumenti inopia saepe premerentur. Mirum igitur non est quod non invitati ad convivia ire solebant: Archilochus teste Athenaeo¹⁶ Periclem aequalem suum hunc in modum *Μυκωνίων δίκη* se gessisse contendit¹⁷, quae verba *Μυκωνίων δίκη* proverbi loco ab Apostolio¹⁸ commemorantur. „Homo Myconius“ erat pauper et parvus, qui quod habet tenere studet. Qua de causa Cratinus *τὸν γλισχρον Ἰσχόμαχον* appellat *Μυκόνιον*:

¹ ARISTOPH. Av. 186² ZENOB. IV 94³ DIOGEN. VI 14⁴ HESYCH. s. v. *Λιμὴ Μηλίου*⁵ PHOT. s. v. *Λιμὴ Μηλίου*⁶ SUID.s. v. *λιμὸς Μηλιαῖος*, cf. APOST. X 70 et ARSEN. p. 336⁷ LI-

BAN. or. XIV 28, vol. II 98. 2 Foerster

⁸ Eras. 543; Kiepert p. 251;

Bursian II 451

⁹ ATHEN. 173 B; MEIN. IV 537; KOCK III 354 (Critonis

fr. 3)

¹⁰ ATHEN. 172 F¹¹ DIOG. LAERT. II 5. 7; IX 1. 7; SUID.s. v. *Δηλίον κολυμβητοῦ*¹² Eras. 254. 408. 560; C. O. Mueller, Aeginet.

lib. p. 193 not. 1; Schneider p. 30; von Wyss p. 23; Otto, Arch. f. lat. Lex.

III 381; id. Sprichw. p. 237 no. 1190; Hotop p. 252; Kurtz p. 315; Blümner

p. 196; Keim p. 24; Rein p. 29; Bursian II 449

¹³ IULIAN. Misopog.

p. 349 D

¹⁴ ANTH. PAL. XIV 16, cf. W. Fröhner, Kritische Analekten,

Philol. Suppl. Bd. V 1

¹⁵ K. Ohlert, Rätsel und Rätselspiele der altenGriechen² p. 222 sq.¹⁶ ATHEN. 7 F, cf. KOCK III 491 (fr. 439)¹⁷ ARCHI-LOCH. fr. 78, Bergk⁴ II 405¹⁸ APOST. XI 80, cf. ARSEN. p. 358

πῶς ἂν <σύ γ'> Ἰσχομάχον γερονῶς <τοῦ> Μυκονίου
φιλόδοτος ἂν εἴη;
ἀγαθὸς πρὸς ἀγαθοὺς ἀνδρας ἐστιασόμενος ἦκον¹.

Μυκόνιος vel *Μυκόνιος ἀνὴρ* a lexicographis adhibentur ut avaritiae exempla². Similem habebat sensum locutio *Μυκόνιος γείτων* teste Plutarcho³, Zenobio⁴, Photio⁵, Suida⁶. Dicebatur etiam illud de hominibus tenacibus et sordidis.

Calvities Myconiorum apud Romanos quoque nota erat. Apud Terentium enim Pamphilus hospitem Myconium servo, qui eum adducere iussus est, ut crispum describit⁷, quibus in versibus proverbium Graecum *Μυκόνιος φαλακρός* latere Donatus contendit⁸. Cum Pamphilus optet, ut servus abeat longiusque absit, consulto hospitem crispum esse dicit: talem enim Myconium nunquam inveniet servus, quia nusquam Myconii crispi sunt. Ad calvitiam Myconiam praeterea spectat Lucilius, cuius fragmentum „Myconi calva omnis iuventus“ Donatus l. l. servavit⁹, praeterea Plinius¹⁰ et Strabo¹¹.

Proverbii denique *Μία Μύκονος* origo incerta est. Ad calvitiam Myconiorum Donatus illud refert⁸, quod sine explicatione exstat apud Plutarchum¹². Strabo aliam proverbii formam aliamque interpretationem praebet: *Μύκονος δ' ἐστίν, ὅφ' ἢ μυθεύουσι κείσθαι τῶν γιγάντων τοὺς ὑστάτους ὅφ' Ἡρακλέους καταλυνέοντας, ἀφ' ὧν ἡ παροιμία „πάνθ' ὑπὸ μίαν Μύκονον“ ἐπὶ τῶν ὑπὸ μίαν ἐπιγραφὴν ἀγόντων καὶ τὰ διηρημένα τῇ φύσει*¹³. Apud Lucianum quoque proverbii mentionem fieri Hemsterhuisius primus vidit, qui locum admodum corruptum dialogorum mortuorum sanavit eiusque sensum restituit¹⁴; scripsit *πάντα μία Μύκονος, φασί, κρανία γυμνὰ κτλ.* pro *πάντα μία ἡμῖν κόμης, φασί, κρανία γυμνὰ τοῦ κάλλους*: omnia apud in-

¹ MEIN. II 175 (fr. 6); KOCK I 109 (fr. 328) ² HESYCH. s. v. *Μυκόνιον*; PHOT. s. ead. v.; EUST. Od. p. 445 q 1828. 7 ³ PLUT. prov. I 17, cf. MILLER Mél. p. 371 ⁴ ZENOB. V 21 ⁵ PHOT. s. v. *Μυκόνιος γείτων* ⁶ SUID. s. v. *Μυκόνιος γείτων*, cf. APOST. XI 79. ⁷ TER. Hec. 440 et 801 ⁸ DONAT. ad Ter. Hec. 440, vol. II 267 Wessner ⁹ LUCIL. fr. 1210 p. 82 Marx ¹⁰ PLIN. nat. hist. XI 130 ¹¹ STRAB. X p. 487 C ¹² PLUT. quaest. conviv. 616 B ¹³ STRAB. X p. 487 C ¹⁴ LUCIAN. dial. mort. I 3

feros paria sunt neque ulla est differentia inter divites pauperesque, inter pulchros et turpes. Simul autem calvities Myconiorum his verbis illuditur. — Zenobii explicatio plane alia est: Nelei filios Hegetorem et Hippoclem insulas in dominationem suam redigere a patre iussos esse. Hegetorem multas occupavisse, Hippoclem solam Myconum, neque deum ei alias insulas oraculo tribuisse nisi *Μίαν Μύκονον*, unde proverbium dictum esset¹. Praeterea proverbii mentio fit apud Themistium², Stephanum Byzantium³, Eustathium⁴, Gregorium Cyprium⁵, Apostolium⁶.

Priusquam ad insulas Sporades tractandas nos convertamus, nonnulla de Cretensium⁷ moribus nobis dicenda sunt, qui saepissime vituperantur. Et est hoc opprobrium tam vetustum, ut ab Epimenide primo illud dictum esse narretur. Deinde Epimenidis verba auctores saepe usurpaverunt: Callimachus affert adagium notissimum *Κρήτες ἀέλ ψεύσται*⁸, cuius originem ad Idomeneum Cretensem referendam esse scholiasta putat. Ille enim, cum e bello Iliaco Graeci rediissent, e praeda distribuenda optimam sibi partem elegit, unde dictum *κρητίζειν: τὸ ψεύδεσθαι*. Totum Epimenidis versum adhibet Paulus apostolus in epistula ad Titum scripta: „*Κρήτες ἀέλ ψεύσται, κατὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί*“⁹. Alludit in Dionysiacis Nonnus verbis

*ἦ γὰρ ἀέλ παρέμμενε Διὸς ψευδήμονι τύμβῳ
τερπομένη Κρήτεσσιν, ἐπεὶ πέλον ἠπεροπήες*¹⁰.

Denique apud Photium¹¹ et apud Eustathium¹² verba occurrunt *Κρήτες ἀέλ ψεύσται*; sed aliam ille originem proverbio tribuit.

¹ ZENOB. V 17, cf. MILLER Mél. p. 360 ² THEMIST. or. XXI p. 302. 5 Dindorf ³ STEPH. BYZ. s. v. *Μύκονος* ⁴ EUST. Dion. Perieg. 525, GEOGR. GRAEC. MIN. II 319 Müller ⁵ GREG. CYPR. LEID. III 1 ⁶ APOST. XIV 5 ⁷ Erasmi. 271. 642. 697; Ioannis Meursii Creta p. 143. 193 sq. 231 sqq.; Hoeck, Kreta II 206. 407; III 106. 458 sq.; C. O. Müller, Aeginet. lib. p. 77; id. Dorier II 287. 291 not. 3. 378; Kiepert p. 246; Bursian II 537; Bauck p. 40; Otto p. 98 no. 463; Keim p. 124; Kurtz p. 314. 316. 318; Wunderer p. 41. 111; Salzmann p. 43
⁸ CALLIMACH. hymn. I 8 ⁹ PAUL. ep. ad Tit. I 12 ¹⁰ NONN. Dionys. VIII 118 ¹¹ PHOT. bibl. p. 150. 41 Bekker ¹² EUST. Od. v 282 p. 1741. 16

Thetidem enim et Medeam olim de pulchritudine certavisse Idomeneo iudice adhibito, qui Thetidem formosiorē declaravisset, Medeam autem iratam dixisse: „*Κρητες δει ψευδσαι*“, neque unquam veritatem eos profiteri. Ex quo mendaces Cretenses appellatos esse.

Cretam mendacem fortasse Menandri fabula illudit, cui nomen erat *Κρητες*. Mendacitatis enim maculam semper in Cretensibus haeret; saepe epitheto solo significantur ut apud Callimachum¹, saepe prolixius ut exempla famosa hominum mendacium adhibentur: Polybius imprimis eorum vitia iterum atque iterum commemorat². Apud Ovidium Cretensium mentio fit in Amoribus³ et in Arte amandi⁴. In posteriorum auctorum numero τὸ *Κρητικὸν ἦθος*, ut cum Plutarcho loquar⁵, occurrit in Tertulliani de anima commentatione⁶ et in eiusdem libro ad nationes⁷. Fortasse alludit etiam Claudianus⁸: „ . . . Cretaue, si verax narratur fabula . . . “ Dubitat ergo verumne sit, quod de mendaci insula narratur. Ad mores Cretensium praeterea vocabulum *κιδωνιον* spectare videtur, quod Hesychius explicat glossa: *μέγα καὶ ἀξιόλογον. ἡ ἀπατηλὸν, δόλιον, λοιδόρον. καὶ τὸ μῆλον. Κυδωνία δὲ πόλις Κρήτης*⁹. Omnino enim Cretenses mala utebantur fama; erant latrones et avari teste Leonida Tarentino, cuius epigramma huc pertinens in Anthologia Palatina legimus:

*Αἰεὶ λήγεται καὶ ἀλιφθόροι οὐδὲ δίκαιοι
Κρητες · τίς Κρητῶν οἶδε δικαιοσύνην;*¹⁰

Avaritia Cretensis etiam a Cornelio Nepote vituperatur¹¹. Et vel apud Homerum Ulixes in fabulis falsis, quas de se narrat, iocose Cretensem se fingit¹².

Non mirum ergo est quod verbum *κρητιζειν* prorsus sensum accipiebat *τοῦ ψεύδεσθαι*. Suetonius in libro *περὶ βλασφημιῶν* scripto hanc notabat significationem¹³, quam accuratius illustrat

¹ CALLIMACH. epigr. XIII p. 73 Schneider ² POLYB. IV 8; VI 47; VIII 18; VIII 21 ³ OVID. Am. III 10, 19 ⁴ OVID. art. am. I 298 ⁵ PLUT. Philopoe. 13 ⁶ TERTULL. de anim. 20
⁷ TERTULL. ad nat. II 13 ⁸ CLAUDIAN. XXVI 442 ⁹ HESYCH. s. v. *Κυδώνιον* ¹⁰ ANTH. PAL. VII 654 ¹¹ CORN. NEP. Hannib. 9
¹² HOM. Od. ν 260 sq. et EUST. Od. ν 282 p. 1741, 16 ¹³ MILLER Mél. p. 425

Zenobius¹: similia praebebat ac scholiasta in Callimachi locum supra (p. 77) laudatum. Explicationes omnino simillimae et simplices sunt, ut satis habeamus testes breviter laudasse; occurrit locutio apud Diogenianum², Hesychium³, Photium⁴, Suidam⁵, nec non apud Zonaram⁶, Eustathium⁷, Gregorium Cyprium⁸, apud Apostolium⁹, denique in appendice proverbiorum Corporis Gottingensis¹⁰ et in proverbiorum collectione cod. Coisl. 177¹¹. Similiter dicebatur teste Macario¹² *κητιζει* ὁ *κητής*: qui iudex fortasse est Idomeneus, de cuius pulchritudinis iudicio supra relatum est.

Πρὸς Κρητα κητιζειν ad eos spectabat, qui male in malos homines se gerebant. Occurrit proverbium apud Plutarchum¹³ et Polybium¹⁴; Diogenianus simile adagium adhibet *πρὸς Κάρα καριζεις*¹⁵: Cares enim omnes ut homines nequam famosi erant. Eundem habet sensum proverbium *Ἀλωπεκίσεις πρὸς ἀλώπεκα* testibus Zenobio¹⁶ et codice Milleri Athoo¹⁷, qui etiam verba *πρὸς Κρητα κητιζειν* affert. E paroemiographis praeterea Macarius¹⁸ et Apostolius¹⁹ verba commemorant, e lexicographis Suidas²⁰; nec apud Eustathium proverbium deest²¹. Conferantur adagia ὁ *Κρης τὸν Κρητα (ἐπὶ τῶν ὁμοιοτρόπων)*²² et *Κρης πρὸς Αἰγινήτην (ἐπὶ τῶν πανουργῶν χρωμένων πρὸς ἀλλήλους)*²³. Aeginetas enim infames fuisse supra ostendimus²⁴. Simile erat proverbium *Σύροι πρὸς Φόινικας*²⁵.

¹ ZENOB. IV 62 ² DIOGEN. V 58 ³ HESYCH. s. v. *κητι-
ζειν* ⁴ PHOT. s. v. *κητιζειν* ⁵ SUID. s. v. *κητιζειν* ⁶ ZO-
NAR. p. 1258 Tittmann, s. v. *κητιζειν* ⁷ EUST. II. I 129 p. 741.
22, cf. Hotop p. 253 et L. Cohn, De Aristophanē Byzantio et Suetonio Tran-
quillo Eustathii auctoribus, Annal. philol. Fleckeis. suppl. anni 1881 p. 332.
339; Pausan. att. fr. p. 56 Schwabe ⁸ GREG. CYPR. II 81; GREG.
CYPR. MOSQU. III 87 ⁹ APOST. X 7, cf. ARSEN. p. 322 ¹⁰ APP.
PROV. IV 73 (Vat. III 84) ¹¹ Schneck, Quaest. paroem. p. 22 et M.
Treu, Griech. Sprichw., Philol. N. F. I (1889) p. 196 no. 13 ¹² MACAR.
V 30, cf. MANT. PROV. I 96 ¹³ PLUT. Aemil. Paul. 23; Lys. 20
¹⁴ POLYB. VIII 21 ¹⁵ DIOGEN. VII 65 ¹⁶ ZENOB. I 70 ¹⁷ MILLER
Mél. p. 379 ¹⁸ MACAR. VII 35 ¹⁹ APOST. X 7; XIV 98; XV 1 a
cf. ARSEN. p. 413 ²⁰ SUID. s. v. *πρὸς Κάρα καριζεις; πρὸς Κρητα
κητιζων* ²¹ EUST. II. B 649 p. 313. 41 et opusc. p. 287. 49 Tafel
²² DIOGEN. VII 31; APOST. XII 61; ARSEN. p. 380 ²³ DIOGEN.
V 92; MACAR. V 28; APOST. X 6 ²⁴ cf. p. 26 et C. O. Müller,
Aeginet. lib. p. 77 ²⁵ DIOGEN. VIII 19

Ut omnes insularum incolae etiam Cretenses erant rei navalis peritissimi et antiquissimis temporibus tanta utebantur potentia, ut „magna vasti dominatrix freti“ Creta a Seneca tragico appellatur¹. Cretensis, qui maris imperitus erat, omnino non vivebat, quam ob rem Libanius de rebus, quae nullo modo fieri possunt, dicit: „nisi et Cretensis aliquis maris imperitus censeatur“², et similiter Aristaenetus³. Proverbium *ὁ Κρής ἀγνοεῖ τὴν θάλασσαν* teste Strabone⁴ ad eos spectat, qui quod optime sciunt, se nescire simulant. Plerumque verbum *ἀγνοεῖ* deest in proverbio illo, ut apud Diogenianum⁵ et Zenobium⁶, qui Alcaeam proverbio usum esse testatur; similia tradit Milleri codex Athous⁷. Hesychius autem proverbium aliter explicat⁸: Cretensem enim tempestate facta exclamavisse, cum postea mare securum vidisset: „*Εἰ σε μὴ ᾔδειν, ἐπίστευσα ἂν ὥς ἀληθευούση*“, quam interpretationem Photius amplexus est⁹. Suidas¹⁰ et Eustathius¹¹ Strabonem sequuntur. Restat quae commemoretur proverbii forma: *ὁ Κρής δὴ τὸν πόντον*, quam Aristides in oratione *ὑπὲρ τῶν τεττάρων* scripta usurpavit¹²; scholiasta ad explicandum adagium addit „*ἀγνοεῖ*“, ita ut sensus sit „Cretensis mare ignorat“ haud secus atque apud Strabonem¹³. Hanc proverbii formam ex Aristide repetit Photius¹⁴ explicans *παροιμία ἐπὶ τῶν προσποιουμένων τὸ ἀγνοεῖν. οἱ γὰρ Κρήτες ἐμπειροθάλασσοι* addensque simile proverbium *ὁ Σκελὸς τὴν θάλασσαν* (de quo infra), similiter atque scholiasta Aristidis, quem exscripsit Apostolius.

Ἐπὶ τῶν ταρασσόντων τοὺς θύοντας καὶ περικοπτόντων dicebatur *Οἱ Κρήτες τὴν θυσίαν*¹⁵. Agamemnon enim tempestate ad Cretae oram appulsus sacrificia ibi fecit. Captivi autem, quos secum in navibus habebat, naves incendebant, quo nuntio allato Agamemnon deserens sacrificium ad naves properabat, e quibus

¹ SENECA. Hippol. 85. ² LIBAN. ep. 1215 Wolf ³ ARISTAEN. ep. II 18 Boissonade, cf. I. Pietzko, De Aristaeneti epistulis. Diss. Vratisl. 1907 p. 9 ⁴ STRAB. X p. 481 C ⁵ DIOGEN. VIND. III 41 ⁶ ZENOB. V 30 ⁷ MILLER Mél. p. 360 ⁸ HESYCH. s. v. *ὁ Κρής τὴν θάλασσαν* ⁹ PHOT. s. v. *Ὁ Κρής τὴν θάλασσαν* ¹⁰ SUID. s. v. *ὁ Κρής τὴν θάλασσαν* ¹¹ EUST. II. B 353 p. 313. 42, cf. Hotop p. 252 ¹² ARISTID. *ὑπὲρ τῶν τεττάρων* 138. 4, vol. II 186 Dindorf ¹³ SCHOL. ARISTID. II 138. 4, vol. III 490 Dindorf ¹⁴ PHOT. bibl. p. 424 b 34 Bekker, cf. APOST. XII 57; ARSEN. p. 380 ¹⁵ DIOGEN. VII 5

una etiam integra erat. Hac de causa sacrificium turbatum „Cretense“ vocatur teste Zenobio¹ et Suida².

De Cretensium pederastia Strabo³ et Aelianus⁴ et Athenaeus⁵ prolixè disseruerunt. Spectat ad illam fortasse Menandri comoedia, cui titulus erat *Ἀνδρόγυνος ἢ Κρής*⁶: *Ἀνδρόγυνοι* enim pathici vocari poterant. Timaeus historicus teste Athenaeo l. l. a Cretensibus Graecos illud vitium accepisse testatur⁷. *Κακέρωτας* Cretensibus Eustathius quoque crimini dat⁸, *τὸν Κρήτα τρόπον* Hesychius⁹; significat locutio *τὸ παιδικοῖς χρῆσθαι*.

Pauca denique dicenda sunt de Cretensium arte musica ab Aristophane¹⁰ et Hesychio¹¹ et Suida¹² commemorata et de *τοξό-τας* Cretensibus famosis¹³.

Ridendi artem Phaestii¹⁴ Cretenses imprimis colebant. A pueris res ridiculas narrare eos assuefactos esse Sosicrates narrat apud Athenaeum¹⁵, ita ut semper aliquid salsi respondere possent interroganti.

¹ ZENOB. V 50 ² SUID. s. v. *οἱ Κρήτες τὴν θυσίαν*, cf. APOST. XII 41 et ARSEN. p. 379 ³ STRAB. X p. 483 C ⁴ AELIAN. nat. an. IV 1 ⁵ ATHEN. 601 E; 602 F ⁶ MEIN. II 85 sqq.; KOCK III 18 sqq. ⁷ FHG I 201 (fr. 44) ⁸ EUST. II. B 649 p. 313. 41
⁹ HESYCH. s. v. *Κρήτα τ(ρ)όπον* ¹⁰ ARISTOPH. Ran. 849; Eccl. 1165 c. schol. ¹¹ HESYCH. s. v. *Κρητικόν. Κρητικόν μέλος* ¹² SUID. s. v. *Κρητικός* ¹³ SCHOL. AESCHIN. de fals. leg. 173 (orat. Att. vol. II 38. 44 Baiter-Sauppe); ATHEN. 630 C; SUID. s. v. *Ἰππείς λευκοθώρακες*; ANTH. PAL. IX 265. 5 ¹⁴ Bursian II 567 ¹⁵ ATHEN. 261 E; FHG IV 500 (fr. 4)

DE INSULIS SPORADIBUS

Ex insulis Sporadibus eam primam tractemus, quae maxime ad septentrionem spectat: Imbrum¹. Latronum plenam fuisse illam insulam Demosthenes testatur². Neque tamen ad hanc Imbriorum proprietatem pertinet proverbium *Ἰμβριος καὶ Λήμνιος*, sed plane alium sensum habet. Fugiebant enim, qui litem amisuri videbantur et ne condemnarentur timebant, Imbrum in insulam teste Hesychio³, Photio⁴, Eustathio⁵, Macario⁶, vel Scyrum in insulam, de qua infra p. 86.

Tria proverbia dicebantur de Lemni insulae incolis⁷: *Λήμνιον κακὸν* vel *Λημνία χειρὶ*, deinde *Λημνία δίκη*, denique *Λήμνιον βλέπειν*.

Verba *Λήμνιον κακὸν* vel apud Aeschylum exstant⁸. Posthac praecipue apud paroemiographos lexicographosque commemorantur, ut apud Zenobium⁹ et Diogenianum¹⁰, sed utitur eis etiam Libanius¹¹. Hesychius, cuius glossa *Λήμνια · φοβερά, μοχθηρά* huc referenda est, de feminis Lemniis scelestis proverbium *Λήμνιον κακὸν* dictum esse contendit¹² simili usus explicatione ac Zenobius l. c., qui praeterea aliam praebet: *ἢ διὰ τὸ τὰς ἀρπαγείσας ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ τῆς Ἀττικῆς γυναικας εἰς Λήμνον ἀπαχθῆναι*. Eustathius¹³, Zonaras¹⁴, Gregorius Cyprius¹⁵, Macarius¹⁶ nil novi

¹ Erasm. 353; Kiepert p. 324; Kurtz p. 313 ² DEMOSTH. XXIII (in Aristocr.) 166 ³ HESYCH. s. v. *Ἰμβριος καὶ Λήμνιος* ⁴ PHOT. s. v. *Ἰμβριοι* ⁵ EUST. II. Φ 43 p. 1222. 33, cf. PAUSAN. ATT. fr. 210 p. 174 Schwabe ⁶ MACAR. IV 76. 77 ⁷ Erasm. 64. 153. 353. 377. 380; C. Rhode, Res Lemnicae 8 sq. 31. 45; C. O. Müller, Orchomenos p. 297; Bauck p. 45; Kiepert p. 324; Neumann-Partsch p. 314 sqq.; Hotop p. 289. 291; Kurtz p. 314; Rein p. 29 ⁸ AESCH. Choeph. 631 ⁹ ZENOB. IV 91, cf. MILLER Mél. p. 351 ¹⁰ DIOGEN. VI 2 ¹¹ LIBAN. or. LXI, vol. IV 339. 1 Foerster, cf. ep. 24. 5 et 1311. 4 Wolf ¹² HESYCH. s. v. *Λήμνιον κακὸν* ¹³ EUST. Dion. Perieg. 520 p. 155. 25 Bernhardy; Geogr. Graec. min. II 326 Müller ¹⁴ ZONAR. p. 1306 Tittmann s. v. *Λήμνια κακά* ¹⁵ GREG. CYPR. II 93; GREG. CYPR. MOSQU. IV 13 ¹⁶ MACAR. V 60, cf. L. Cohn, Zu den Paroemiogr. p. 27 no. 11, et M. Treu, Griech. Sprichw. p. 197 no. 24

adhibent ad interpretandum proverbium, aequè ac Mazaris qui dicitur, cuius in *ἐπιδημία ἐν ᾿Αιδον* mentio fit *Λημνίων κακῶν*¹. Accuratissimam habet interpretationem Apostolius², quae non omnino consentit cum rebus a ceteris scriptoribus traditis.

Scriptores enim, etiamsi verbis *Λήμνιον κακὸν* non utuntur, tamen persaepe narrant res a feminis Lemniis gestas. Primus Herodotus scelus illud vetustissimum memoriae tradidit mulierum, quae viros interfecerunt, quia feminis Thraciis illi utebantur et ipsas contemnebant *διὰ τὴν δυσωδίαν*³ (*τοῦ στόματος*⁴). Apud posteros res a feminis istis gestae persaepe castigantur⁵. — Stratididis exstabat Lemnomeda quaedam⁶, cuius fabulae ratio nimis obscura est nominis forma in codicibus saepe variata⁷. Fortasse, ut Kockio videbatur, Lemniarum mulierum fata ridicule traducebantur.

Ad idem scelus spectat proverbium *Λημνία χεῖρὶ ὠμῇ καὶ παρὰ νόμῳ*, quod legitur apud Diogenianum⁸, Hesychium⁹, Suidam¹⁰. Proverbium autem *Λημνία δίκη*, quod testibus Photio¹¹ et Suida¹² *τὴν κακίστην δίκην* significabat, dicebatur de reis, qui, ne in ius vocarentur, se in insula Lemno vel Imbro esse contendebant¹³.

Restat quae commemoretur locutio *Λήμνιον βλέπειν*, quae significat *πυρῳδες βλέπειν*¹⁴. In Lemno enim insula montem vulcanium quendam, cui nomen erat Mosychlus, fuisse veteres dicunt interpretes ibique fuisse Vulcani ipsius officinam. Testi-

¹ BOISSON. ANECD. III 177² APOST. X 65, cf. ARSEN.

p. 335

³ ZENOB. IV 91, cf. HEROD. VI 138⁴ EUST. II. A 592

p. 158. 15, cf. EUST. II. H 467 p. 692. 2 et II. E 231 p. 980. 61

⁵ PIND.

Pyth. IV 449; APOLL. RHOD. Argon. I 609 sqq. c. schol.; VALER. FLACC.

Argon. II 127 sqq.; OVID. Her. VI 53; art. amat. 672, Ib. 396 Ellis;

POMP. MELA 106; APOLLOD. I 9. 17; III 6. 4; HYGIN. fab. XV; PLUT.

amat. 755 C; LUCIAN. amor. 2 et schol. p. 204. 10 Rabe; SYNES. ep. 4;

SCHOL. HOM. II. H 468; SCHOL. PIND. Pyth. IV 88, vol. II 109 Drach-

mann; ZONAR. p. 1304 Tittmann s. v. *Λημνία γῆ καὶ γυνή*⁶ MEIN.

II 771 sqq.; KOCK I 717 sqq.

⁷ MEIN. I 231⁸ DIOGEN. VI 10⁹ HESYCH. s. v. *Λημνία χεῖρὶ*¹⁰ SUID. s. ead. v., cf. APOST. X 66¹¹ PHOT. s. v. *Λημνία δίκη*¹² SUID. s. ead. v.¹³ MACAR. IV

77, cf. supra s. v. Imbrii (p. 82)

¹⁴ HESYCH. s. v. *Λήμνιον βλέπειν*;PHOT. s. v. *Λήμνιον*; SUID. s. v. *Λήμνιον βλέπων*; EUST. II. A 592

p. 158. 15; MACAR. V 60; GREG. CYPR. MOSQU. IV 22; APOST. X 67;

APP. PROV. III 66

monia collegerunt huius rei Neumann-Partsch in libro de Graeciae rebus geographicis scripto¹, quibus addo locos huc pertinentes Ciceronis², Ovidii³, Luciani⁴, Libanii⁵, Etymologici Magni⁶, Photii⁷. Sed fides illis testibus non habenda est, cum montis vulcanii vestigia teste Iosepho Partsch in Lemno omnino non exstent. Falsam illam opinionem e terra Lemnia rubra derivandam esse Galenus suspicatur⁸. Re vera tamen ignis e terra nascitur, qua de re, quae „Erdfeuer“ apud nos vocatur et hodie quoque alibi animadvertitur, L. Malten prolixè disseruit⁹.

Tenedii¹⁰ ut *χαλεποὶ καὶ ἀπότομοι* a Suetonio vituperantur in libro, quem scripsit *περὶ βλασφημιῶν*¹¹. Similiter proverbium *Τενέδιος ἄνθρωπος* dicebatur teste Zenobio *ἐπὶ τῶν φοβερῶν τὰς ὄψεις*¹², cuius proverbii Menander mentionem fecit *ἐν Ἐφεσίῳ*¹³, et locutio *Τενέδιος ξυνήγορος · ἐπὶ τῶν ἀποτόμων καὶ σκληρῶν*¹⁴, quae verba exstant apud Photium¹⁵, Suidam¹⁶, Apostolium¹⁷. *Τενέδιος ξυνήγορος* erat inexorabilis; Cycnus enim Neptuni filius cum ex priore coniugio Hemitheam et Tennem suscepisset, novercam illis induxit, quae cum Tennem ob intentatum sibi stuprum accusasset, Cycnus ei fidem habuit et adulescentem in arcam coniecit. Et cum Hemithea idem cum fratre periculum subire decrevisset, utrumque in mare demersit. Arca vero delata est ad insulam postea, ut narrant, a Tenne Tenedum vocatam; in qua Tennes cum regnum adeptus esset, legem tulit ut carnifex elatam securim tenens a tergo staret iis, qui insontes accusarent, ut convicti statim occiderentur¹⁸, quae res praeterea in scholiis ad Homeri Iliadem scriptis¹⁹ narrantur

¹ Neumann-Partsch p. 314—318; SOPH. Phil. 800. 986; ARISTOPH. Lys. 299; LYCOPHR. Alex. 227; NICANDR. Theriac. 472 c. schol.; SENECA. Herc. fur. 1360; VAL. FLACC. Argon. II 332 sqq.; STAT. Theb. V 50. 87; silv. III 131; HESYCH. s. v. *Μόσυχλος* ² CIC. de nat. deor. III 55 ³ OVID. metam. XIII 313 ⁴ LUCIAN. dial. deor. 15; de sacr. 6 ⁵ LIBAN. ep. 24. 5 ⁶ ET. M. 33. 22 s. v. *Αἰθάλη* ⁷ PHOT. s. v. *Δήμιον πῶρ* ⁸ GALEN. de simpl. medicam. IX 2, vol. II 173 Kühn ⁹ L. Malten, Hephaistos. Jahrb. d. deutsch. arch. Inst. XXVII (1912) 232 sqq. ¹⁰ Erasmi. 308. 430. 575; Kurtz p. 319 ¹¹ MILLER Mél. p. 418 ¹² ZENOB. VI 9, cf. MILLER Mél. p. 354 ¹³ MEIN. IV 126 (fr. 4. 5); KOCK III 57 (fr. 200) ¹⁴ STEPH. BYZ. s. v. *Τένεδος* ¹⁵ PHOT. s. v. *Τενέδιος ἄνθρωπος* et *Τενέδιος ξυνήγορος* ¹⁶ SUID. s. iisd. v. ¹⁷ APOST. XVI 25. 26, cf. ARSEN. p. 444 ¹⁸ SUID. s. v. *Τενέδιος ἄνθρωπος* ¹⁹ SCHOL. II. A 38

et apud Eustathium¹. Huc spectant etiam proverbium *Τενέδιος αὐλητής*² · ἐπὶ τῶν τὰ ψευδῇ μαρτυρούντων, cum citharistam quendam noverca ad Cynum duxerit ut testem stupri, deinde locutio *Τενέδιος πέλευς*³, quam Plutarchus aliter explicat verbis ἀπὸ τῶν καρκίνων τῶν γιγνομένων περὶ τὸ καλούμενον Ἀστέριον παρ' αὐτοῖς⁴, denique adagia *Τενέδιον βέλος* · ἀντὶ τοῦ *Τενέδιος πέλευς*⁵ et *κακὸν Τενέδιον* · ἐπὶ τῶν πάνυ σκληρῶν καὶ ἀπαραιτήτων⁶.

Feminae Tenediae Nymphodoro⁷ apud Athenaeum⁸ teste pulchritudine excelluerunt, qua de causa ibi *κρίσεις γυναικῶν* fuisse cum *περὶ σωφροσύνης καὶ οἰκονομίας*⁹ tum *περὶ κάλλους* Theophrastus narrat¹⁰.

Insula Scyrus¹¹ scopulosa erat¹² et parva¹³ et incolae viles¹⁴, unde dicebatur *ἀρχὴ Σκυρία* · ἐπὶ τῶν εὐτελῶν καὶ μηδὲν λυσitteλὲς ἔχόντων¹⁵, quod proverbium etiam apud Libanium exstat¹⁶. Alii autem alia de origine proverbii narrant: Theseum Lycomedis regno insidiantem et uxorem eius ad stuprum sollicitantem de saxo praecipitatum esse, unde proverbium ortum esset¹⁷.

¹ EUST. Dion. Perieg. 536, GEOGR. GRAEC. MIN. II 323 Müller, p. 211. ⁴ Bernhardy ² STEPH. BYZ. s. v. *Τενέδιος αὐλητής*, cf. PLUT. aet. graec. 297 D ³ CIC. ad Qu. fr. II 9.2; PAUSAN. X 14. 4; DIOGEN. VIII 58; STEPH. BYZ. s. v. *Τένεδος*; SUID. s. v. *Τενέδιος ξυνήγορος*, cf. ARISTOT. fr. 551 p. 1569 a 21. 30. 37; MACAR. VIII 7; APOST. VIII 27 ⁴ PLUT. de Pyth. orac. 399 F ⁵ HESYCH. s. v. *Τενέδιον βέλος* ⁶ MACAR. IV 89; MANT. PROV. I 84, cf. ZENOB. IV 91; DIOGEN. VI 2: *Δήμιον κακὸν* et DIOGEN. VIND. III 78: *Τήνια κακά* ⁷ FHG II 378 (fr. 10) ⁸ ATHEN. 609 E ⁹ cf. Erich Ziebarth, Aus dem griechischen Schulwesen² 1914 p. 144, qui *κρίσεις* illas comparat cum nostris „Abschlußprüfungen in den Mädchenschulen“ ¹⁰ ATHEN. 610 A; THEOPHR. fr. 112 Wimmer ¹¹ Erasmi. 139. 729; Kiepert p. 255; Bursian II 390 sqq.: Neumann-Partsch p. 313; Otto Sprichw. p. 388; Koch I 45; Hotop p. 275; Bernhardy ad Eust. comment. in Dion. Perieg. vol. II 662 sq.; Kurtz p. 310; Blümner p. 197; Salzmann p. 38 ¹² SOPH. Phil. 459; STAT. Achill. I 692. 696. II 22; ET. M. p. 720. 24 s. v. *Σκύρος*, cf. Reitzenstein, Gesch. d. griech. Et. p. 48. 23 ¹³ EURIP. Androm. 210 ¹⁴ DEMOSTH. LII (in Callipp.) 9 ¹⁵ ZENOB. I 32, cf. MILLER Mél. p. 371 et 383; DIOGEN. I 30; HESYCH. s. v. *ἀρχὴ Σκυρία*; MACAR. II 43 ¹⁶ LIBAN. ep. 1042 et 1241 Wolf ¹⁷ SUID. s. v. *ἀρχὴ Σκυρία*; EUST. II. I 662 p. 782. 53, cf. PAUSAN. ATT. fr. 78 p. 120 Schwabe,

Qui in iudiciis praetextu utebantur, se Scyrum profectos esse simulabant, qua de causa dicebatur *Σκυρίαν δίκην*¹. Simili fama Imbrii utebantur vel Lemnii², de quibus supra egimus. Hesychius autem aliam praebet interpretationem: *Σκυρία δίκη* · Ἀρτεμίδωρος ἰδίως φησὶ ἢ Θησέως καλεῖται τελεντή. φηγόντα γὰρ αὐτὸν εἰς Σκῦρον ἐκεῖ κατακρημνισθῆναι φασιν³.

Seyrii praeterea apud Festum commemorantur⁴, sed locus ita corruptus est, ut vix sanari posse videatur: „<rit Scyrium non Syr>ium dixit s est, quod cum uicio nobilissi“ Hoc solum inde effici potest, ut proverbii Graeci nusquam alibi traditi mentio fiat <Σκύριον> καὶ οὐκέτι Σύρ<ιον>. Sed quid hoc sibi velit, incertum est; fortasse Syriis propter nequitiam famosis⁵ Seyrii opponuntur qua re probitas eorum demonstratur.

Lesbiorum vel potius Lesbiarum⁶ mores apud veteres notissimi erant. *Λεσβιάζειν* enim significabat *μολῶναι τὸ στόμα*, quod vitium Lesbi praecipue valebat et vel a comicis Atticis illuditur ut ab Aristophane:

ὄρῳς ἐγὼ σ' ὥς δεξιῶς ὑφειλόμην
μελλονσαν ἤδη λεσβιᾶν τοὺς ξυμπότας⁷,
vel δοκεῖς δέ μοι καὶ λάβδα κατὰ τοὺς Λεσβίους⁸,
vel αὐτῇ ποθ' ἢ Μοῦσ' οὐκ ἐλεσβίαξεν, οὐ⁹.

(sc. Euripidis musa.) Scholiasta ad Aristophanis *Ranas* explicat: *λεσβιάζειν δὲ τὸ παρανόμως πλησιάζειν*.

Sed praeter Aristophanem alii quoque comoediae Atticae poetae commemorant vitium illud Lesbium: Pherecrates et Theopompus, e quibus ille Lesbias castigavit versibus

Δώσει δέ σοι γυναικας ἐπὶ Λεσβιδας.
B. καλὸν γε δῶρον ἔπ' ἔχειν λαικαστριάς¹⁰,

THEOPHR. fr. 131 Wimmer, LYCOPHR. 1324; APOST. III 80; ARSEN. p. 77; M. Treu, Griech. Sprichw. p. 195; cf. de Lycomede et Theseo ARISTOPH. Plut. 627 c. schol.; PAUSAN. I 17. 6

¹ POLL. VIII 81; SUID. s. v. *Σκυρίαν δίκην*; KOCK III 564 (fr. 902)

² cf. Meier-Schoemann-Lipsius, Att. Prozess p. 908 not. 407 ³ HESYCH. s. v. *Σκυρία δίκη* ⁴ FEST. p. 384. 1 Lindsay ⁵ APOST. XV 71 ⁶ Erasm. 186. 409; C. O. Müller, Dorier II 293. 320; Bauck p. 37; Hotop p. 253. 276; Kurtz p. 314; Blümner p. 194; Salzmann p. 38; Steinhausen p. 33; Wilamowitz, Sappho und Simonides p. 71 sqq. ⁷ ARISTOPH. Vesp. 1345 sq. c. schol. ⁸ ARISTOPH. Eccl. 920 ⁹ ARISTOPH. Ran. 1308

¹⁰ MEIN. II 339 (fr. 8); KOCK I 192 (fr. 149)

qui mirifice congruunt cum Homeri Iliad. I 270¹, hic autem verbis

ἵνα μὴ τὸ παλαιὸν τοῦτο καὶ θρυλούμενον
δι' ἡμετέρων στομάτων
εἴπω σόφισμ', ὃ φασι παῖδας Λεσβίων
εὗρεῖν².

Scholiasta ad Aristophanis Vespas³, qui utrumque locum memoriae prodidit, praeterea Strattidis qui sequuntur locos ad vitium illustrandum referendos esse docet:

Ἐγὼ δα τοῦ πίνικος ὀργισθεὶς ἔφη,
τῷ στόματι δράσω τοῦθ' ὅπερ <χοὶ Λεσβιοὶ>⁴

et

ἦ μή ποτ', ὦ παῖ Ζηνός, ἐς ταῦτόν μολῇς,
ἀλλὰ παραδοὺς τοῖς Λεσβίοις χαλῶειν ἔα⁵.

Posterae si respicimus aetatis scriptores, apud Ovidium⁶ et apud Suetonium⁷ Lesbianarum mentio fit nec non apud Galenum, qui se inter fellatores magis exsecrari qui phoenicissent quam qui lesbientur, confitetur⁸. Similiter Lucianus *λεσβιάζειν* et *φουρνικίζειν* coniungit⁹. Lexicographi Hesychius¹⁰, Photius¹¹, Suidas¹² et ipsi verbum *λεσβιάζειν* commemorant. Praeterea illa vox occurrit apud Eustathium¹³, Apostolium¹⁴, in appendice proverbiorum Corporis Gottingensis¹⁵.

Non bonos homines Lesbium insulam tulisse¹⁶ etiam e pro-
verbio patet *Λεσβίων ἀξία*, quod ἐπὶ τῶν ἀπράκτων dicebatur
teste Zenobio¹⁷, Photio¹⁸, Suida¹⁹. Usurpavit praeterea adagium
Libanius²⁰. Fortasse etiam haec verba de rebus irritis dicta ad
Lesbiorum perversum spectant amorem et quasi irritum. Similiter

¹ cf. EUST. II. I 129 p. 741. 22 ² MEIN. II 805 (fr. 1); KOCK I 743 (fr. 35) ³ SCHOL. ARISTOPH. Vesp. 1345 ⁴ MEIN. II 778; KOCK I 723 (fr. 40) ⁵ MEIN. II 778; KOCK I 723 (fr. 41) ⁶ OVID. ep. XV 16 ⁷ SUTON. apud MILLER Mél. p. 425 ⁸ GALEN. de simpl. medicam. X 1, vol. XII 249 Kühn ⁹ LUCIAN. pseudolog. 28
¹⁰ HESYCH. s. v. *λεσβιάζειν* et *λεσβισαί* ¹¹ PHOT. s. v. *λεσβισαί* et *συρνιάζειν* ¹² SUID. s. v. *λεσβισαί* ¹³ EUST. II. I 129 p. 741. 16 sqq. ¹⁴ APOST. X 57a ¹⁵ APP. PROV. IV 73 ¹⁶ EUST. II. I 129 p. 741. 16 ¹⁷ ZENOB. IV 88 ¹⁸ PHOT. s. v. *Λεσβίων ἀξία* ¹⁹ SUID. s. v. *Λεσβίων ἀξία*, cf. APOST. X 58 et ARSEN. p. 334
²⁰ LIBAN. or. XLVI 29, vol. III 393. 14 Foerster

Plutarchus puerorum amores ἀνάρπους vocat et ἀτελείς¹. — In codice Laurentiano LVIII 24 proverbium Graecum continente proverbium traditum est Λέσβιος δεξιά· ἐπὶ τῶν μηδὲν ἐνεργούντων², quod ex Λεσβίων ἀξία forsitan natum est. Exstat praeterea in Photii epistulis³. — Locutio μετὰ Λέσβιον ῥδόν ad Terpandrum spectans artem musicam Lesbi floruisse ostendit⁴.

Chios ἀναισχύντους fuisse Thucydides narrat⁵, quae impudicitia videlicet e divitiis eorum et luxuria nata est. Γέλως Χίος notus erat ut cinaedicus risus⁶ et Ceis probis et iustis opponit Aristophanes improbos Chios: οὐ Χίος, ἀλλὰ Κεῖος⁷. Chiorum placentae erant delicatae et mellea quadam dulcedine eisque erat singularis vis, quae proverbio Χίος ἦν ὁ ἀποπατῶν satis illustratur, quod affert scholiasta ad Aristophanis Pacem⁸. Trygaeus enim, cum sedens in scarabaeo sublime fertur, videt aliquem canticantem in terra et aegre fert hanc rem veritus ne scarabaeus stercorarius pelliciat, et dicit cum ira tum timore commotus: „πέντε τάλανθ' ἢ πόλις ἢ Χίον διὰ τὸν σὸν προικτὸν ὀφλήσει“⁹, videlicet cum Chiorum placentae hominem ad illam rem, quae scarabaeum turbatura videtur, excitaverint. Φανλότερον igitur Χίον κακὸν¹⁰ esse summum opprobrium erat¹¹, cum vitam Chiam homines solum delicati gererent, ut Trimalchio Petronii, qui de se ipso dicit: „A puero vitam Chiam gessi“¹². Chia mensae una cum Siculis et Sybariticis ab Athenaeo¹³ enumerantur; Athenaeus Timoclem comicum affert ut testem: „Χίτοι πολὺ ἄριστ’

¹ PLUT. amat. 752 B ² L. Cohn, Zu den Paroemiographen p. 37 no. 139, cf. HESYCH. s. v. Λεσβίων (δεξιά) ³ PHOT. ep. 185 ⁴ PLUT. prov. II 10; id. de sera num. vind. 558 A; ZENOB. V 9; MILLER Mél. p. 375; DIOGEN. VI 36; SCHOL. OD. γ 267; HESYCH. s. v. Λέσβιος ῥδός; PHOT. s. v. μετὰ Λέσβιον ῥδόν et Λέσβιον ῥδόν; SUID. s. v. Μετὰ Λέσβιον ῥδόν; EUST. II. I 129 p. 741. 14, cf. AEL. DION. fr. 246 Schwabe et ibid. p. 56, praeterea L. Cohn, Fleckeis. Jahrb. Suppl. 1881 p. 332. 339; Bergk, comment. de reliqu. vet. comoed. Att. p. 229 ⁵ THUC. VIII 45. 4 ⁶ DIOGEN. III 87, cf. Erasmi. 622 ⁷ ARISTOPH. Ran. 970 et APOST. XIV 16 b ⁸ SCHOL. ARISTOPH. Pac. 124 et Erasmi. 113 ⁹ ARISTOPH. Pac. 124 ¹⁰ ANTH. PAL. XI 235 ¹¹ DEMOSTH. XX (Leptin.) 81 ¹² PETRON. 63 ¹³ ATHEN. 25 F, e quo EUST. II. Ω 476 p. 1360. 13, vide Kurtz p. 320

*ἀνηυρήκασιν ὀφραγοντικήν*¹. — Turpissimus denique Chiorum mos, cuius Hesychius mentionem facit s. v. *χαστί τίλλειν*: *ὡς τῶν Χίων κατεαρότων καὶ παρατιλλομένων*². Errat igitur Hotropius p. 290 (cf. 292), cum a lexicographis omnino alienum putat proverbium, quod et ipsum apud Eustathium legitur³. Sed dubitari potest, an obscene dictum sit adagium de pudendis partibus rasis ut apud Suetonium⁴, quas saepe vellebant homines libidinosi ad contagium in morbis venereis impediendum⁵. Erat enim proverbium *Χίος λόφος*, quod Eustathius adhibet⁶: *τὸ ἀποτιλθῆναι φασὶ τὴν κεφαλὴν τὸ μέσον, ὡς οἶον λόφον ἀπολιπόντων*. Fortasse ad hunc morem verba *χαστί τίλλειν* spectant neque — quod Otto Crusius⁷ suspicatur et Hugo Bluemner⁸ — ad mores obscenos; caput talem in modum radere re vera *κατεαρότων* mos erat.

Vita Chia voluptatum plena alearum imprimis ludum in deliciis habebat ita ut urbis nomen, in qua saepissime aleae iaciebantur (similiter *κωάζειν* significabat aleis ludere⁹), in terminum technicum huius ludi abiret. *Κῶος Χίος* vel *Χίος πρὸς Κῶον* dicebatur de certis talorum iactibus: Cous enim valebat sex, Chius autem unum, testibus Zenobio¹⁰, Diogeniano¹¹, Hesychio¹², Polluce¹³, Apostolio¹⁴; conferatur aenigma anthologiae Palatinae, in quo *Χίος* et casum talorum et vinum Chium significat¹⁵. Praeterea proverbium erat *Χίος παραστάς οὐκ ἐὰ Κῶον λέγειν*, quod Apostolius de maiore Chiorum potentia dictum putat¹⁶, quae interpretatio falsa est. Eustathius enim etiam illud proverbium ad talorum ludum refert: *ὅθεν καὶ παροιμία · Χίος παραστάς Κῶον οὐκ ἐάσω*, quae verba Strattis comicus imitatus est versu ab Apostolio supra allato: *Χίος παραστάς Κῶον οὐκ ἐὰ λέγειν*¹⁷; similiter rem exponit Platonis scholiasta¹⁸. Explicandum

¹ MEIN. III 613 (fr. 3); KOCK II 466 (fr. 37) ² KOCK III 566 (fr. 919)

³ EUST. Od. γ 169 p. 1462. 35

⁴ SUTON. Galb. 22

⁵ Haeser, Geschichte der Medizin³ III 215

⁶ EUST. Od. γ 169 p. 1462. 38 ⁷ O. Crusius, Unters. zu Herond. p. 121

⁸ Blümner p. 194

⁹ HESYCH. s. v. *κωάζειν*

¹⁰ ZENOB. IV 74

¹¹ DIOGEN. V 70

¹² HESYCH. s. v. *Κῶος Χίον*

¹³ POLL. VII 205, IX 100

¹⁴ APOST. X 35

¹⁵ ANTH. PAL. VII 422 Stadtmueller, cf. K. Ohlert, Rätsel und Rätselspiele der alten Griechen² p. 135

¹⁶ APOST. X 35, cf. Erasm. 646

¹⁷ EUST.

II. Ψ 88 p. 1289. 64; Od. α 107 p. 1397. 41; Hotop p. 253 et L. Cohn, Fleckeis. Jahrb. Suppl. 1881 p. 354 et 359

¹⁸ SCHOL. PLAT. p. 320

Bekker, cf. Erasm. 278

esse proverbium hunc in modum Voemelius putat¹: si unum et sex situ coniuncti erant, sex non numerabatur; Chius (unum) Coum (sex) non loqui sinebat. Aliter explicat Ludovicus Bolle: si quis e duobus talorum iactibus primum habet Coum, deinde Chium, vincere non potest². Chius ille casus talorum etiam κύων nominabatur, quod e lusu verborum ortum esse videtur.

Verbum *Χιάζειν* artis musicae propria est; Aristophanis fragmentum est illud „αὐτὸς δείξας ἐν θ' ἁρμονίαις χιάζων ἢ σιφνιάζων“³; *χιάζειν* et *σιφνιάζειν* coniungit etiam Hesychius⁴, et Pollux explicat: τὸ περιέργους μέλεσι χρῆσθαι, ἀπὸ Δημοκρίτου τοῦ Χίου⁵ καὶ Φιλοξένου τοῦ Σιφνίου, qui teste Suida primi poemata ad colores traducebant⁶. Sed fieri potest ut hoc proverbium sensum malum occultum habeat; in appendice enim proverbiorum Corporis Gottingensis explicatur *σιφνιάζειν* verbis: ἔστι δὲ τὸ ἄπτεσθαι τῆς πυγῆς δακτύλῳ⁷, quae impudicitia ad Chiorum mores corruptos optime quadrat. Fortasse significat *σιφνιάζειν* pedicandi vitium; δάκτυλος enim penis vocatur apud Aristophanem⁸. Comparetur etymologici Gudiani glossa δάκτυλος⁹, ubi verba παρὰ τὸ . . . ἀδελφοποιὸς εἶναι καὶ ἀδελφὰ <ποιεῖν> τὰ τικτόμενα ad membri virilis sane vim spectare videntur. Praeterea adhibendi sunt „Dactyli“ illi Idaei, quos deos phallicos fuisse Georgius Kaibel ostendit¹⁰. Cf. quae supra (p. 74) de proverbio *Σιφνιος ἀρραβών* exposuimus.

Insula Psyra¹¹ duobus proverbiis perstringebatur. *Ψύρα τὸν Διόνυσον ἄγοντες* de eis dicebatur, qui in conviviis vinum non

¹ I. Theodor. Voemel, De Euripide casu talorum. Progr. Frankfurt a. M. 1847, p. 4 et 6 ² L. Bolle, Das Knöchelspiel der Alten. Festschr. z.

Feier d. 50 jähr. Dienst-Jubil. des Herrn Gymn.-Dir. Dr. Nölting. Wismar 1886, p. 35 sq.; cf. G. van Hoorn, De vita atque cultu puerorum monumentis antiquis explanato, Diss. Amstelod. 1909, p. 64 sqq. ³ ARISTOPH. fr. 912 Geld.-Hall, cf. Fritzsche ad Aristoph. Ran. p. 397 et eiusd. Quaest. Aristoph.

I 233, qui Aristophani illud fragmentum non tribuendum esse contendit ⁴ HESYCH. s. v. *χιάζειν* ⁵ POLL. IV 65, cf. DIOGEN. LAERT. IX 7.

49 et Pauly-Wiss. V 140 ⁶ SUID. s. v. *χιάζειν* ⁷ APP. PROV. IV 73 (Vat. III 84) ⁸ ARISTOPH. Nub. 651 sqq. ⁹ cf. R. Reitzenstein,

Gesch. d. griech. Etym. p. 140 ¹⁰ Gött. gelehrt. Nachricht. 1901 p. 488 sqq.

¹¹ Erasmi. p. 85

potabant: *λέλεκται δὲ καὶ ἐπὶ τῶν εὐτέλειαν σημαίνοντων*¹. Utebantur hoc proverbio Aleman (*πάρ θ' ἱερὸν σκόπελον παρὰ τε Ψύρα τὸν Διόνυσον ἄγοντες*)² et Cratinus³. Cratinus etiam aliud proverbium de Psyra dictum adhibuit *ἐν Νεμέσει: Ψύρα τε τὴν Σπάρτην ἄγεις*⁴. Omnino Psyrii famosi erant teste Hesychio; *Ψύριος* enim *τὸν ἀκάθαρτον* significabat⁵.

Samii⁶ in numero urbium luxu celebrium non ultimum locum obtinebant. Placentae Samiae tam famosae erant, ut insulae inde cognomen esset *πλακουντοποιός* apud Sopatrum phylaeographum⁷ et apud Plutarchum⁸. Praeterea Tertullianus placentarum illarum mentionem facit verbis: „et terram audimus laete et melle manantem, non tamen ut de glebis credas te unquam placentas et Samias coacturum“⁹. Sic scripsit Oehler; sed vocula „et“ inter „placentas“ et „Samias“ intolerabilis est ideoque delenda, etiamsi codices praebent.

Mercatura fiebat talium placentarum *ἐν Σαμιακῇ λαύρα*, quam Polycrates instituit Samiorum tyrannus tam mollis, ut teste Clearcho *διὰ τὴν περὶ τὸν βίον ἀκολασίαν* moreretur¹⁰. Simile proverbium erat *Σαμίων ἀνθη*, quod legimus apud Plutarchum¹¹, in Milleri codice Athoo¹², apud Libanium duobus epistularum locis¹³, quorum altero scriptum est ex errore librarii *Σαλαμινίων ἀνθη* (sic Wolfius), praeterea apud Suidam¹⁴ et Macarium¹⁵.

Samus igitur sedes erat luxuriae Ionicae, qua de causa Anacreon

¹ SUID. s. v. *Ψύρα τὸν Διόνυσον ἄγοντες*, cf. PHOT. s. ead. v.; EUST. Od. γ 171 p. 1462. 3; GREG. CYPR. LEID. III 40; APOST. XVIII 55; ARSEN. p. 484; APP. PROV. V 39 ² SCHOL. Od. γ 171, cf. ALCMAN. fr. 46, Bergk⁴ III 53 ³ MEIN. II 207 (fr. 92); KOCK I 114 (fr. 352)
⁴ MEIN. II 84 (fr. 7); KOCK I 49 (fr. 112) ⁵ HESYCH. s. v. *Ψύριος*
⁶ Erasmi. 113. 408. 409. 502. 640; Th. Panofka, Res Samiorum, Berol. 1822, imprimis p. 17. 77 sqq. 80; Kiepert p. 324; Kurtz p. 313; Otto Sprichw. p. 307; Salzmann p. 38 ⁷ KAIBEL CGF I 1. 192; ATHEN. 644 C
⁸ PLUT. de tuend. san. praecept. 124 F ⁹ TERTULL. adv. Marcion. III 5 Kroymann ¹⁰ ATHEN. 540 F; FHG II 310 (fr. 22), cf. EUST. II. II 702 p. 1082. 38 et Hotop p. 252; EUST. Od. χ 14 p. 1922. 2; SCHOL. HOM. II. XVI 702; MACAR. VII 55 ¹¹ PLUT. prov. I 66 ¹² MILLER Mél. p. 373 ¹³ LIBAN. ep. 290 extr. et 1311. 2 Wolf ¹⁴ SUID. s. v. *Σαμίων ἀνθη* ¹⁵ MACAR. VIII 2

eam *ἄστυ νυμφέων* vocavit¹ secundum Hesychium², et Asius³ poeta teste Duride Samios perstrinxit⁴. Verba autem *Σαμιακὸν τρόπον*, quibus scholiasta ad Aristophanis Pacem⁵ teste Cratinus comicus usus est⁶, non ad luxuriam spectant, sed ad naves Samiacas, quarum *πρώραι* suis formam habebant. Photii locus qui huc pertinet admodum corruptus est: *Σαμιακὸν τρόπον · Κρατῖνος Ἀρχιλόχοις · εἰς ὑηνίαν ἐπισκώπτων μιννύω · ὅσι γὰρ ἐμφορεῖς εἶχε τὰς πρώρας τὰ τῶν Σαμίων πλοῖα, ὡς Χοιρίλος ὁ Σάμιος*. Verbum *μιννύω* plane sensu caret; in litteris illis hominis nomen latere, cuius vel spurcitiam vel oris turpitudinem Cratinus notare voluit, iam Meinekius vidit; sed quale illud sit, se nescire fatetur: „fortasse *Σίμων*“⁷, quod nomen proprium est furum hominumque nequissimorum⁸. Idem coniecit, sed dubitanter Mauritius Schmidt⁹. Recta tamen est coniectura, quam ad comprobendam (quod interpretes adhuc neglexisse videntur) affero Hesychii glossam *Σαμιακὸς τρόπος*, in qua legimus: *τοὺς δὲ ἐμβόλους σεσίμωνται ὥς δοκεῖν ῥύγχεσιν ὅν ὁμοίως κατεσκενᾶσθαι*. Nomen „Simon“ simillimum est verbi *σιμόω* et *Simo* quidam, cui erant labia crassa et *σεσιμωμένα* vel nasus *σεσιμωμένος*, facile a comico hac de causa irrideri potuit.

Proverbium *Τὸν ἐν Σάμῳ κομήτην* utrum ad Pythagoram philosophum an ad pugilem quendam referendum sit, et veteres et recentiores dubitaverunt. Teste enim Plutarcho locutio ad pugilem spectat, qui propter mollitiem irrisus, quia comas habebat longas, antagonistas irridentes vicit, et dicitur de iis, qui adversarios putant infirmiores quam re vera sunt¹⁰. Iamblichus autem proverbium ad Pythagoram refert: *ἐπὶ τῷ σευνοτάτῳ ἢ*

¹ fr. 16, Bergk⁴ III 259, cf. Isocr. XIV (Plat.) 108 ² HESYCH. s. v. *ἄστυ νυμφέων* ³ ASII fr. 13, EP. GRAEC. FR. I 206 Kinkel ⁴ ATHEN. 525 E; FHG II 480 (fr. 47) ⁵ SCHOL. ARISTOPH. Pac. 143 ⁶ MEIN. II 23 (fr. 11); KOCK I 16 (fr. 13), quorum vide notas; cf. Naekium Choeril. p. 156 sq.; DIDYM. CHALCENT. p. 35 M. Schmidt; HESYCH. s. v. *Σαμιακὸς τρόπος*; PHOT. s. v. *Σαμιακὸν τρόπον* ⁷ cf. ARISTOPH. Nub. 350. 398 ⁸ O. Crusius, Zu der alexandrinischen Sprichwörtersammlung. Philol. Suppl. Bd. VI 301; Proben aus den Mimiamben des Herondas. Philol. L (1891) 714 ⁹ ad HESYCH. s. v. *Σ. τρ.* ¹⁰ PLUT. II 8, cf. MILLER Mél. p. 374

παροιμία τὸν ἐκ Σάμου κομήτην διακηρύττει¹. Diogenianus² denique et Apostolius³ aliam rursus explicationem praebeant: ἐπὶ τῶν οὐδὲν χάριεν λεγόντων. οἱ γὰρ οἰκοῦντες ἐκεῖσε πρὸς χοροὺς ἐπιτήδευοι, οὐ πρὸς ἄλλο τι χορήσιμον.

Brevissime mentio fiat locutionis, quae exstat in Aristophanis fragmento: Σαμίων ὁ δῆμος ἐστὶν ὁ πολυγράμματος⁴. Dicebatur, quia Callistratus Samius scholiasta ad Homeri Iliadem⁵ teste, temporibus belli Peloponnesiaci cum Atheniensibus communicavit litteras viginti quattuor, quibus in posterum utebantur Athenienses. Eadem legimus apud Hesychium⁶, Suidam⁷, Apostolium⁸.

Proverbium Τὰ Σαμίων ὑποπτέεις⁹ spectat ad Periclis victoriam e Samiis latam¹⁰.

De Cois pauca nobis dicenda sunt, postquam de Chiis prolixè p. 88 sq. verba fecimus et de proverbiiis Κῶος Χιον vel Χιος παραστὰς Κῶον οὐκ ἐὰ λέγειν. — Feminae Coae simili ac Thessalae fama utebantur, quod concludere licet ex Hesychii glossa: αἱ Κῶαι παρὰ Φιλίτῃ. καὶ αἱ φαρυακίδες. — Vestes Coae notissimae erant neque solum meretricum propriae, sed etiam viros non pudebat teste Plinio has vestes usurpare „propter levitatem aestivam“¹¹. Apud Eustathium solum invenimus adagium Ὅν οὐ θρέψει Κῶς, ἐκείνον οὐδὲ Αἰγυπτος¹². Erat enim insula fertilissima, qua de causa etiam Aegyptus famosa¹³.

Rhodii¹⁴ propter nimiam vitae atque cultus elegantiam infames erant. Facetias Rhodias una cum Siculis Cicero ut insignes enumerat¹⁵. Stratoniceus autem eorum πολυτέλειαν illusit

¹ IAMBLICH. vit. Pythag. VI 30, cf. II 11 Nauck ² DIOGEN. IV 58 ³ APOST. VII 31, cf. ARSEN. p. 231. 232 ⁴ ARISTOPH. fr. 64 Geld.-Hall ⁵ SCHOL. HOM. II. H 185 ⁶ HESYCH. s. v. Σαμίων ὁ δῆμος ⁷ SUID. s. ead. v. ⁸ APOST. XV 32 ⁹ MILLER Mél. p. 368; MACAR. VIII 3; APOST. XVI 14; APP. PROV. IV 84
¹⁰ PLUT. Pericl. 25; AELIAN. var. hist. II 9; SUID. s. v. Σάμη ¹¹ PLIN. nat. hist. XI 21 ¹² EUST. II. Σ 255 p. 983. 32, cf. Hotop p. 303 et Kurtz p. 316 ¹³ APP. PROV. II 33 et LIBAN. or. XI, vol. I 441. 18 Foerster, cuius vide notam. ¹⁴ Erasmi. 623. 680. 737; Ioann. Meursii Rhodus, Amstel. 1675; Barthélemy, Anacharsis VIII 37 sq.; C. O. Müller, Dorier II 267. 403; von Wyss p. 24; Otto Sprichw. p. 300; H. van Gelder, Geschichte der alten Rhodier. Haag 1900 ¹⁵ CIC. de orat. II 217

verbis: οἰκοδομεῖν μὲν ὡς ἀθανάτους ὀψωνεῖν δ' ὡς ὀλιγοχρόνιους teste Plutarcho¹ et eos λευκοὺς Κυρηναίους appellabat et μνηστῆρων πόλιν².

Ut homines gloriosi Rhodii etiam apud Romanos noti erant, quod e Plauti³, Terentii⁴, Catonis⁵ locis, praeterea e proverbio Ἡμεῖς δέκα Ῥόδιοι, δέκα νῆες liquet, quod teste Diogeniano⁶ ἐπὶ τῶν ἀλαξνομένων dicebatur.

Rhodiorum in sacris faciendis blasphemia in proverbium abiit Ῥόδιοι τὴν θυσίαν: ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς βλασφημούντων⁷. Locutio Ῥοδίων χρησμός ad eos spectat, qui curiosius sciscitantur⁸. Rhodii enim, cum Lindiae Minervae sacrificabant, cotidie in templo epulabantur; mos autem illis non erat, ut matulam inferrent. Quod cum oraculum eis facere permisisset, rursus sciscitati sunt, aereamne an fictilem? Tunc deus iratus respondit: neutram.

Haud secus ac Rhodiorum etiam Lindiorum⁹ sacrificium in proverbium abiit: celebrabatur non ἐνφημῶς, sed maledictis et execrationibus, quod ex adagio patet Ἀλνδιοὶ τὴν θυσίαν. Exstat apud Lactantium¹⁰, Philostratum¹¹, Gregorium Nazianzenum¹², praeterea apud Zenobium¹³, Diogenianum¹⁴, Hesychium¹⁵, Apostolium¹⁶. Origo autem sacrificii illius insoliti hunc in modum explicatur: Hercules olim agricolae cuidam Lindio duos boves per vim eripuit et mactatis illis cenam sibi paravit. Senex autem Herculi comedenti, cum multa in eum maledicta congereret, voluptati pariter ac risui factus est. Zenobius l. c. oraculo quodam talia sacrificia iussa esse contendit.

¹ PLUT. de cupid. divit. 525 B

² ATHEN. 351 C, cf. 352 B

³ PLAUT. Epidic. 300

⁴ TER. Eun. 420

⁵ CAT. apud GELL. VI

3. 50 ⁶ DIOGEN. V 18, cf. APOST. VIII 56 et ARSEN. p. 276 ⁷ DIO-

GEN. VII 96; DIOGEN. VIND. III 72; HESYCH. s. v. Ῥόδιοι τὴν θυσίαν; GREG. CYPRI. III 57; APOST. XV 29; ARSEN. p. 425; cf. L. Cohn, Zu den Paroemiographen p. 80 no. 79 ⁸ DIOGEN. VIII 4; PHOT. s. v.

Ῥοδίων χρησμός; SUID. s. ead. v.; APOST. X 25; ARSEN. p. 424 ⁹ Erasm. p. 623; Meursii Rhodus p. 20 sqq.; U. O. Müller, Dorier I 402

not. 2 ¹⁰ LACTANT. I 21 ¹¹ PHILOSTR. imag. II 24 p. 113. 11

ed. Vindob., cf. Ammian. XXII 12. 4 ¹² GREGOR. NAZ. carm. II 7. 278,

Migne patrol. graec. vol. XXXVII 1573 ¹³ ZENOB. IV 95 ¹⁴ DIOGEN.

VI 15 ¹⁵ HESYCH. s. v. Ἀλνδιοὶ τὴν θυσίαν ¹⁶ APOST. X 71

In insula Veneris Cypro feminas ἀκολάστους fuisse Athenaeus testatur¹; more Asiatico Veneri se ipsas et virginitatem sacrificaverunt². Lapethii³ autem stulti fuerunt teste Hesychio⁴.

¹ ATHEN. 516 A, cf. W. H. Engel, Kypros I 494 ² A. E. I. Holwerda, Die alten Kyprier in Kunst und Kultus, Leiden 1885, p. 43

³ W. H. Engel, Kypros I 507; K. F. Hermann, Gesamm. Abhandl. und Beiträge p. 92 not. ⁴ HESYCH. s. v. Λαπήθιον

DE COLONIIS GRAECIS IN THRACIA ET ASIA SITIS

Ex insulis maris Aegaei in terram revertimus continentem ad
urbes Thraciae et Asiae, quae quidem Graecae fuerint, illu-
strandas.

In proverbi consuetudinem abiit stultitia Abderitana¹, cuius
causa haud secus atque origo stupiditatis Boeotorum repetenda
videtur ex aere crasso². Hippocrates enim³ mentionem facit mor-
borum, quibus saepissime Abderitae afficiebantur ita ut mentis
acies turbaretur, et Lucianus⁴ Ἀβδηριτικοῦ πάθους cuiusdam
proprias notas describit ridiculi quidem et mentis insaniam indi-
cantis: aegroti vexabantur febri, sanguis profluebat eis naribus,
praeterea versus ex Euripidis Medea recitabant. Etiam Galenus
caeli iniquitatem causam esse putat insipientiae Abderitanae⁵; simi-
liter morbus quidam Britannorum, qui vulgo „spleen“ vocatur,
ad caliginem illius terrae satis notam refertur.

Sed mirum: res ab Abderitis gestas recensentes nulla vestigia
stultitiae invenimus⁶, quae tam saepe apud scriptores occurrit.
Primus, qui illam denotat, Ottoni Crusio optimo iure Demosthenes
esse videtur, qui crimini dat Atheniensibus, quod rem publicam
in modum Abderitarum vel Maronitarum, non Atheniensium ad-
ministraverint⁷. K. F. Hermann autem Ciceronem primum certum
testem proverbi illius esse contendit⁸. Nam Cicero, cum vitu-
perat Democriti de deis opiniones⁹, sententias illas Democriteas
Democriti patria digniores censet quam Democrito ipso. Idem
prava senatus consulta illudit: „Hic Abdera non tacente me“¹⁰

¹ Erasm. p. 279. 407; Bauck p. 41; Otto p. 1; Kiepert p. 323; O.
Crusius, Unters. z. Herondas p. 38; Büchmann p. 429 ² Pauly-Wiss. I 23

³ HIPPOCR. de morb. vulg. 3 ⁴ LUCIAN. quomodo hist. scrib. sit
1 sq. ⁵ GALEN. quod animi mores corpor. temper. sequuntur, vol. IV

p. 767 Kühn ⁶ K. F. Hermann, Gesamm. Abhandl. p. 90 sqq.: Versuch
einer urkundlichen Geschichte von Abdera: nuper Max Strack, Die antiken
Münzen von Trakien I 1 (1912) et H. v. Arnim, Wiener Eranos p. 8

⁷ PS. DEMOSTH. XVII (περὶ τῶν πρὸς Ἀλέξανδρον) 23 ⁸ Gesamm
Abhdl. p. 90 ⁹ CIC. de nat. deor. I 43 (120) ¹⁰ CIC. ad Att. IV 13. 3

et stultitias illas verbis castigat: „Id est Ἀβδηρικόν“¹. Vitruvius Abderitarum mentionem facit, cum de picturis loquitur, quae Trallibus, in urbe Cariae, ecclesiasterium ornabant²; auctor earum erat Apaturius pictor Alabandeus³, et erant blandae, sed ab eo, quod est vel quod esse potest, abhorrebant ita ut Licymnius mathematicus moneret: „videamus item nunc, ne Apaturii scaena efficiat et nos Alabandeas aut Abderitas“. — Abderitae apud Iuvenalem et Martialem non desunt, cum Iuvenalis „summos posse viros (sc. Democritum, Protagoram, alios) vervecum in patria crassoque sub aëre nasci“ concedat⁴, Martiali autem „Abderitanae pectora plebis habere“ videantur ei, qui Mucio Scaevolae laudem tribuunt⁵. Apud Tatianum Ἀβδηρολόγος occurrit⁶; Arnobius denique in refutando aliquo paganorum errore „O Abdera“ inquit „Abdera, dares quantas vias mortalibus inridendi, talis si apud te esset fabula ita conflata“⁷.

Adhuc stupiditas Abderitana oblivione nondum obruta est neque solum viris doctis nota; per medium aevum memoria obduravit, et anno 1597 in libro, quem dicimus Lalenbuch, sine dubio auctor exempla ad homines stultos effingendos petivit e rebus gestis Abderitanis: originem enim hominum illorum stultorum, qui Schildbürger vocantur, e Graecia deducendam esse liber ille popularis narrat, quem nuper edidit Carolus de Bahder⁸, et vel sapientis cuiusdam mentio fit⁹: scilicet Democriti, etiamsi nomen eius non exstat in illo libro. Chr. M. Wieland postea historiographus Abderitarum factus est¹⁰;

¹ CIC. ad Att. VII 7. 4² VITRUV. de arch. VII 5. 6 Krohn³ Pauly-Wiss. I 2681, cf. Mau, Gesch. der dekorat. Wandmalerei in Pompeii p. 247⁴ IUVEN. X 48 c. schol.⁵ MART. X 25⁶ TATIAN.

or. ad Graecos c. 17, p. 18. 14 Schwartz

⁷ ARNOB. V 12⁸ Das

Lalebuch (1597) mit den Abweichungen und Erweiterungen der Schildbürger (1598) und des Grillenvertreibers (1603) herausgegeben von Karl von Bahder. Halle a. S. 1914

⁹ Lalebuch p. 9 von Bahder: „... werden wir befinden, daß ihre erste Vorältern auss Griechenland herkommen, vnd von der weysen Meystern einem erböhren seyen. Welches dann ... auss ihrer edlen art vnnnd hohen Weyssheit leichtlich abzunehmen: als dann der namen LALE, welcher Griechisch ist, vnd einen Schwetzer heisset, dessen auch etlicher massen zeugnuss gibt.¹⁰ Wieland, Teutscher Merkur 1781

nuper disseruit Wilamowitzius de causa, qua Abderitae stulti haberentur¹.

Restat ut afferamus exempla stultitiae Abderitanae quae Philagrius in Philogelote memoriae tradidit²: Urbis Abderae erant duae partes, quarum altera ad occasum solis, altera ad orientem spectabat. Hostium impetu subito facto incolae regionis, quae ad orientem vergebat, locuti sunt: nolimus turbari, cum hostes portam occidentalem aggrediantur. — Abderita eunuchum cum femina loquentem vidit et interrogavit, an illa uxor eius esset; data responsione eunuchos uxores habere non posse, dixit: „sane, est filia eius“. — Abderita, qui allium et cepas corpus inflare audiverat, saccum allii plenum in navem tulit et malacia et tranquillitate maris facta eum post lintea suspendit. — Abderita alii Abderitae asinum debuit neque reddere eum potuit, sed se duos *ἡμιόνους* daturum esse pollicitus est. Sed satis haec, plura exempla apud Philagrium l. l. invenies.

Simili atque Abderitae fama Maronitae³ utebantur, quod e Pseudodemosthenis loco apparet: *Ὡσπερ ἐν Ἀβδηρίταις ἡ Μαρωνεῖταις, ἀλλ' οὐκ ἐν Ἀθηναίοις πολιτευόμενοι*⁴.

Libethrii⁵ propter stultitiam et *ἀμουσότητα*, quia Orpheus ibi interfectus esse dicitur, perstringuntur proverbio *Δειβηθρίων ἀνοητότερος* vel *ἀμουσότερος*, quo Thucydidem quoque usum esse Zonaras testatur⁶. Sed apud Thucydidem illa verba non exstant, qua de causa Schaefer in Tittmanni ad Zonaram Addendis *Θουκυδίδης* correxit in *Θουγενίδης*, comici illius Attici nomen⁷. Sed res dubia est, praesertim cum alibi apud auctores Graecos vetustiores proverbium non appareat, sed apud Aristaeneta demum⁸ et apud paroemiographos et lexicographos inveniatur, ut

¹ Wilamowitz, Sappho u. Simonides p. 256 not.: „Die Abderitenfabel ist durch den Gegensatz zu dem weisen Demokrit entstanden; wäre er auch aus Kyzikos oder sonst woher gewesen, immer würde seine Heimat dem lachenden Philosophen den Stoff zu seinem Gelächter gegeben haben. Auf das wirkliche Abdera und gar auf das Abdera in dem Jahrhundert des Demokrit darf einen Schluß aus dieser Fabel nur ziehen, wer sie für keine Fabel hält.“ ² PHILAGR. *Φιλόγελως* p. 289 Boissonade ³ Kiepert p. 323; STEPH. BYZ. s. v. *Μαρωνεῖα* ⁴ [DEMOSTH.] XVII (*περὶ τῶν πρὸς Ἀλέξ.*) 23 ⁵ Erasmi. p. 284; Kurtz p. 314 ⁶ ZONAR. p. 1294 Tittmann, s. v. *Δειβηθρίοι* ⁷ Addend. ad Zonar. p. 146; de Thugenidis fragmento quodam cf. I. Stroux, Herm. XLII 643 sq. ⁸ ARISTAEN. ep. I 27 Boissonade

apud Zenobium¹, Diogenianum², Eustathium³, Zonaram⁴, Apostolium⁵. Praeterea commemoratur adagium in Crameri Etymologico Parisini codicis 2669⁶, in epistula anonymi cuiusdam ab eodem edita⁷, denique in lexico schedographico a Boissonadio publici iuris facto⁸.

Verbum *βεργατζευ*⁹, apud veteres idem significabat ac nihil veri dicere. Falso autem ad Bergaeorum omnium mores proverbium refertur: unus ex illis mendacitate tam famosus erat, ut totam patriam mendacitatis maculo afficeret. Et erat ille Antiphanes comicus¹⁰, qui tot et tanta mendacia in comoediis vulgaverat. Marcianus Heracleensis in epitomae peripli Menippe capite primo, cum vanas illas et ridiculas vetustissimorum scriptorum de rebus geographicis sententias perstringere vult¹¹, superatum esse ab eis mendacitate ipsum Antiphanem Bergaeum dicit. Incredibiles eiusdem narrationes Scymnus quoque commemorat¹². Quam ob rem „testis Bergaeus“ pessimus testis erat et incertissimus¹³ et verba talis hominis nil nisi *φλῶατα*. Strabo imprimis Antiphanem hunc in modum illudit: *Βεργατον δολήγημα* Posidonii quandam vocat narrationem¹⁴, alibi Antiphanis ipsius mendaciorum mentionem facit¹⁵ vel „Euhemerum Bergaeum“ Eratosthenem appellat¹⁶. Stephanus Byzantius illos Strabonis locos affert et ipse rem narrat¹⁷. Mendacia Antiphanis ad res geographicas spectavisse videntur, cum apud geographos solos vituperentur.

Chalcidenses testis est Theopompus¹⁸ in computationes et mollitiem et omne genus flagitiosae luxuriae ruisse. Tales autem omnes Thraces fuisse.

De Abydenis¹⁹ dicebatur proverbium *Ἀβυδηνὸν ἐπιφόρημα*,

¹ ZENOB. I 79, cf. MILLER Mél. p. 369 et 377 ² DIOGEN. II 26; DIOGEN. VIND. I 37 ³ EUST. opusc. 331. 62 Tafel ⁴ ZONAR. p. 1294 Tittmann s. v. *Δειβήθριοι* ⁵ APOST. II 67; X 50, cf. ARSEN. p. 52 ⁶ CRAM. ANECD. PARIS. IV 148, s. v. *Δελβηρα* (sic) ⁷ CRAM. ANECD. OXON. III 189. 7 ⁸ BOISSON. ANECD. IV 390. 475, s. v. *Δειβήθριοι* ⁹ Erasm. p. 309. 577; Keim p. 5 et 17 ¹⁰ Mein. I 304; Pauly-Wiss. I 2518; Christ, Hist. litt. Gr.⁵ I 418; de Antiphanis fragmento quodam cf. Wunderer p. 103 ¹¹ GEOGR. GRAEC. MIN. I 565 ¹² SCYMN. perieg. 653 sq. ¹³ STRAB. I p. 47 C ¹⁴ STRAB. II p. 100 C ¹⁵ STRAB. II p. 102 C ¹⁶ STRAB. II p. 104 C ¹⁷ STEPH. BYZ. s. v. *Βέργη* ¹⁸ ATHEN. 442 EF; FHG I 304 (fr. 149) ¹⁹ Erasm. 113. 117. 207; Schott, de prov. Graec. I 294. 308; Pauly-Wiss. I 129; Hotop p. 274; Kurtz p. 308; Bauck p. 41; Blümner p. 194; Salzmann p. 39

quod alii aliter explicabant. Athenaeus¹, cum de usu vocis *ἐπιφόρημα* loquitur, exempla affert et in his *Ἀβυδηνὸν ἐπιφόρημα*, quae Abydena bellaria Aristide² in tertio proverbiorum libro teste portorium aliquod fuisse dicuntur. Diogenianus de molestis locutionem illam dici contendit³: morem Abydenis fuisse post cenam infantes ostendere convivis, sed moleste eos tulisse talia bellaria multo puerorum clamore facto. Zenobius praeter hanc interpretationem aliam affert⁴: *εἰρηται δὲ ἡ παροιμία καὶ ἀπὸ τοῦ ὑπ' αὐτῶν συκοφαντεῖσθαι τοὺς ξένους*. Eudoxus comoediae novae poeta usus est illo proverbio teste Zenobio l. l.⁵. Breviter commemorant *Ἀβυδηνὸν ἐπιφόρημα* Stephanus Byzantius⁶ et Hesychius⁷, sed nil novi ad explicandum praebent; immo Hesychius iisdem usus est verbis ac Zenobius. Eandem Suidas interpretationem sequitur⁸: Abydeni, cum aliquem civem aut peregrinum excipiunt convivio, post unguentum et coronas illatas pueros osculantes circumferunt. Nutricibus vero tumultuantibus et pueris vociferantibus praesentes molestia afficiuntur. Eustathius nil nisi verba ipsa affert adiecta brevissima interpretatione: *ἐπὶ τῶν ἀηδῶν*, nec nisi paulo accuratius Gregorius Cyprius⁹, Macarius¹⁰, Apostolius¹¹; conferatur quoque glossa *συναγωγῆς λέξεων χρησίων*¹²: *Ἀβυδὸν · φλυαρίαν τὴν πολλήν. Ἀβυδός: ἐπὶ ταραχῇ καὶ εὐχερείᾳ λόγου*. In Suidae glossa Nicolaus Festa¹³ iocum inesse putat, cuius vis sit in verbo *βύειν* (farcire), ut *Ἀβυδός* tantum fere valeat quantum *ἀθυρός*, *ἀθύρωτος*, similia, cuiusmodi ludibrium obsceni sermonis licentia in Sinopen meretriculam coniecit, si quidem haec, ut Herodicus testatur¹⁴, *Ἀβυδός ἐλέγετο διὰ τὸ γραῦς εἶναι*. Qua de causa fieri potuit ut Pala-

¹ ATHEN. 641 A ² Pauly-Wiss. II 886; Susemihl, *Gesch. d. alex. Litt.* II 574 not. ³ DIOGEN. I 1, cf. M. Treu, *Griech. Sprichw. Philol. N. F.* I p. 198 no. 31 ⁴ ZENOB. I 1, cf. MILLER *Mél.* p. 356 ⁵ MEIN. IV 508; KOCK III 332 (fr. 2) ⁶ STEPH. BYZ. s. v. *Ἀβυδοί* ⁷ HESYCH. s. v. *Ἀβυδηνὸν ἐπιφόρημα* ⁸ SUID. s. ead. v. ⁹ GREG. CYPR. LEID. I 26; GREG. CYPR. VAT. I 2; GREG. CYPR. MOSQU. I 38, cf. E. Geisler, *Die Sprichwörterammlung des Gregor von Cypern* p. 89 sqq. ¹⁰ MACAR. I 1 ¹¹ APOST. I 1, cf. ARSEN. p. 11 ¹² ANECD. BEKK. I 322. 29 sqq. s. vv. *Ἀβυδὸν*; *Ἀβυδός*; *Ἀβυδοκόμης*; ANECD. BACHMANN. I 5. 9 sq. s. iisd. vv. ¹³ Prolegomen. ad Palaeph. p. XLII sq. ¹⁴ ATHEN. 586 A; HARPOCR. p. 273. 5 Dindorf s. v. *Σινώπη*

phati obtrectatores eum ut hominem garrulum „Abydenum“ appellarent.

Sycophantas Abydenos fuisse vel ex interpretatione Zenobiana adagii Ἐπιδόρημα apparet. Sed praeterea testes plurimi exstant. Primus est Aristophanes, cuius fragmentum laudavit Zenobius l. c.: *ἐνθεν Ἀριστοφάνης τὸν συκοφάντην Ἀβυδοκόμην εἶπεν*¹. Stephanus Byzantius, quamquam delatores Abydenos commemorat, tamen verba Aristophanis ignorare videtur². Neque Hesychius, qui ad explicandam locutionem Ἐπιδόρημα dicit: *ἀπὸ τοῦ ὑπ' αὐτῶν συκοφαντεῖσθαι τοὺς ξένους*, ibi Aristophanis vel verbi Ἀβυδοκόμης mentionem facit³. Ἀβυδοκόμας autem vocem explicat idem glossa *ὁ ἐπὶ τῷ συκοφαντεῖν κομῶν*, quae verba fortasse hausit e quodam in Aristophanis comoediam amissam scholio. Occurrunt eadem verba saepius⁴. Libanius sycophantas Abydenos vituperat duobus epistularum locis, quorum altero⁵ Gaianum quendam, ut ceteros Abydenos esse sinat suisque ipse moribus vivat, admonet, altero⁶ Parnasii fortunam commiseratur, qui „in multos illos Abydenos“ incidit.

Abydeni omnino non morum integritate excelluerunt. Erant luxuriosi teste Aristophane, qui *Τριφάλῃτι*⁷ enumeravit urbes nonnullas luxuria famosas, in his Abydum. Alcibiadem admodum iuvenem ibi moratum esse et omni libidinum generi se dedisse Antiphon dicit⁸: *ἐπειδὴ ἐδοκιμάσθης ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων, παραλαβὼν παρ' αὐτῶν τὰ σαντοῦ χρήματα ὧχρον ἀποπλέων εἰς Ἀβυδὸν οὔτε χρῆος ἰδιον σαντοῦ πρᾶξόμενος οὐδέν οὔτε προξενίας οὐδεμιᾶς ἔνεκεν, ἀλλὰ τῇ σαντοῦ παρανομίᾳ καὶ ἀκολασίᾳ τῆς γνώμης ὁμοίους ἔργων τρόπους μαθησόμενος παρὰ τῶν ἐν Ἀβύδῳ γυναικῶν, ὅπως ἐν τῷ ἐπιλοίπῳ βίῳ[σαντοῦ]*

¹ ARISTOPH. fr. 733 Geld.-Hall, cf. O. Froehde, Beiträge zur Technik der alten Komoedie p. 138 ² STEPH. BYZ. s. v. Ἀβυδος ³ HESYCH.

s. v. Ἀβυδοκός; ⁴ SUID. s. v. Ἀβυδος; ZONARAS p. 6 Tittmann, s. v. Ἀβυδοκός; EUST. II. B 836 p. 357. 1 sq.; Eust. Dion. Perieg. 513; APOST. I 2; ANECD. BEKK. (λέξεις ἡτορικαί s. v. Ἀβυδος) I 215. 5; ANECD. BACHMANN. (συναγ. λεξ. χρῆσ. s. v. Ἀβυδοκόμης) I 5. 13

⁵ LIBAN. ep. 119 Wolf ⁶ LIBAN. ep. 734 Wolf ⁷ ATHEN. 525 A; ARISTOPH. fr. 543 Geld.-Hall ⁸ fr. 67 Blass²; ATHEN. 525 B

ἔχουσιν χρῆσθαι αὐτοῖς.“ Qua de causa Dindorfius in Hermippi fragmento quodam¹ Alcibiadem notari putavit:

χαῖρ' ὦ διαπόντιον
στράτευμα, τί πράττομεν;
τὰ μὲν πρὸς ὄψιν μαλακῶς
ἔχειν ἀπὸ σώματος,
κόμη τε νεανικῇ
σφοδρῇ τε βραχιόνων.
B. ἦσθον τὸν Ἄβυδον, ὥς
ἀνὴρ γεγένηται;

Scripsit Dindorfius Ἄβυδόθ' pro Ἄβυδον ad Alcibiadem verba referens. Kockius autem damnata illa coniectura chorum e transmarinis sociis compositum a nescio quo salutari contendit, chori principem vero interrogare, an senserit Abydenos effeminatos plerumque et molles tandem aliquando viros factos esse. *Μαλακῶν* Abydenorum commemorant praeterea Stephanus Byzantius² et Eustathius³.

Quae cum ita sint, non est mirum, quod in proverbii usum abierint verba: *Μὴ εἰκῇ τὸν Ἄβυδον πατεῖν*⁴. Dicebatur de eis, qui periculis sese committunt⁵, vel *ἐπὶ τῶν εἰκαλῶν καὶ οὐδαμνῶν*⁶. Stephanus Byzantius l. l. ad explicandam locutionem verbis utitur: *τουτέστι μὴ καταδαρρεῖν αὐτῆς ἐπιβαίνειν. λαμβάνεται δὲ καὶ ἐπὶ τῶν εἰκαλῶν.*

Simillimum, si formam, plane diversum, si sensum respicimus aliud est proverbium, quod legimus apud Macarium⁷: *Εἰκῇ τὸν Ἄβυδον πατεῖς. ἐπὶ τῶν μάτην τι φυλαττόντων. παρόσον ἐκεῖ αἱ γυναῖκες πρὸς τὴν τῶν ἀνδρῶν ὁμίλῳ καταφυλαττόμεναι οὐ*

¹ MEIN. II 402 (fr. 1); KOCK I 241 (fr. 58); ATHEN. 524 F ² STEPH. BYZ. s. v. Ἄβυδοι ³ EUST. II. B 836 p. 357. 1; id. II. Ψ 444 p. 1358. 14; id. Dion. Perieg. 513, GEOGR. GRAEC. MIN. II 315 Müller ⁴ STEPH. BYZ. s. v. Ἄβυδοι; DIOGEN. VI 53; ANECD. BACHMANN. (συναγ. λεξ. χρῆσ.) s. v. Ἄβυδοκόμες I 5. 13; SUID. s. v. Εἰκῇ; EUST. II. B 836 p. 357. 1; id. Dion. Perieg. 513 ⁵ DIOGEN. VI 3; SUID. s. v. Εἰκῇ ⁶ ANECD. BACHMANN. (συναγ. λεξ. χρῆσ.) s. v. Ἄβυδοκόμες I 5. 13; EUST. II. B 836 p. 357. 1; id. Dion. Perieg. 513 ⁷ MACAR. III 50

ῥαδίως ἐξάγονται. Custodiri enim illas pro tanta earum libidine necessarium erat, quae libido ex Antiphontis loco supra allato satis constat. Sed saepe custodia vana et irrita erat.

Byzantium¹ mores luxuria corrupti erant. Phylarchus² narrat eos ebriosos fuisse et in cauponis habitasse, suas aedes cum uxoribus elocantes peregrinis. Bellicae tubae sonum ne in somno quidem exaudire sustinebant, quod similiter Eustathius narrat³. Sed Athenaeus, qui Phylarchi locum tradidit, etiam aliorum testimonia de rebus Byzantinis adhibet. Teste enim Damone historico⁴ Leonidam ducem, cum moenia semper relinquerent milites, cauponam posuisse in pomerio neque quemquam praesidium postea reliquisse. Similiter Menander eorum vinositatem illudit versibus:

πάντας μεθύσους τοὺς ἐμπόρους
ποιεῖ τὸ Βυζάντιον. ὅλην ἐπίνομεν
τὴν νύκτα διὰ σε καὶ σφόδρ' ἄκρατον, μοι δοκῶ.
ἀνίσταμαι γοῦν τέτταρας κεφαλὰς ἔχων,⁵

quem ad locum spectant Pollux⁶ et Eustathius⁷; eadem affert Aelianus⁸. Theopompus historicus ἀκολάστους Byzantios vocat et πίνειν εἰδισμένους ἐπὶ τῶν καπηλείων⁹. Quod barbam tondere Byzantii vetiti erant¹⁰, ut signum luxuriae non accipiendum est. Propter facetias et salse dicta Byzantii noti erant teste Cicerone¹¹.

Calchedonii, quorum urbs Byzantio opposita erat, primum oligarchia usi Byzantium mox rei publicae formam amplexi sunt: populus summam habebat potestatem. Sed detrimento hoc fuit civitati: luxuriae cives se dedebant, qui vitam tam modicam olim degerant, et ebriosi mollesque fiebant. Theopompus, cuius fragmentum Athenaeus tradidit¹², hanc morum mutationem memoriae prodidit¹³.

¹ Pauly-Wiss. III 1148; Kiepert p. 327 ² ATHEN. 442 C; FHG I 336 (fr. 10) ³ EUST. II. Φ 338 p. 1212. 40 ⁴ FHG IV 377

⁵ MEIN. IV 88 (fr. 2); KOCK III 23 (fr. 67) ⁶ POLL. VI 25 ⁷ EUST. Od. δ 450 p. 1504. 64; Dion. Perieg. 804, GEOGR. GRAEC. MIN. II 357 Müller ⁸ AELIAN. var. hist. III 14 ⁹ FHG I 287 (fr. 65);

cf. Hellenica Oxyrrhynchia, Theopomp. fr. 65 Grenfell-Hunt ¹⁰ ATHEN. 565 D, cf. Pauly-Wiss. III 1148 ¹¹ CIC. de orat. II 217 ¹² FHG

I 287 (fr. 65) ¹³ ATHEN. 526 EF

In proverbii usum abierunt verba *Βάμμα Κυζικηνόν*¹. Aristophanes eis utitur in Pace² de taxiarcho quodam, qui togam suam *βάμμα Σαρδιανικόν* esse gloriatur; sed pugna incepta *βάμμα Σαρδιανικόν* mutatur in *βάμμα Κυζικηνικόν*: fugit taxiarcha primus omnium. Scholiasta ad explicandum locum adnotat ob ignaviam et molliem Cyzicenos notos fuisse: *εἰς κιναιδίαν διαβάλλεται, ὥστε μηδὲ τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν εὐρύτητα κρατεῖν δύνασθαι*; alludit sane ad verbum *χέζειν*. *Βάμμα Κυζικηνόν* praeterea in Milleri codice Athoo³ et apud Hesychium commemoratur, qui eos *διὰ τὸ Ἰωνας εἶναι* ob luxuriam famosos fuisse testatur⁴. Attici teste Suida obscenam libidinem vocabant *Βάμμα Κυζικηνόν*⁵, quam explicationem sequuntur Zonaras⁶, Etymologicum quod dicitur Magnum⁷, Etymologicum Florentinum⁸, Apostolius⁹. In Etymologico Magno addita sunt verba *Διογενιανός · τὸ τίλημα*, quae quid sibi velint, nesciunt et Sylburgius et Gaisfordius neglecto videlicet Aristophanis loco laudato, qui satis aperte, quid sibi velint, ostendit. Usurpavit denique proverbium Theodorus Hyrtaceus¹⁰. — Cyzicenorum luxuria vel ex Eupolidis versibus in scholio ad Aristophanis Pacem traditis apparet¹¹, in quibus nescio quis gloriatur, quod Cyzici, in urbe opulenta, ubi noctes stateribus emerentur, ipse venustate effecerit et elegantia, ut paene gratis scortaretur.

Verbum *σινωπίζειν*¹², i. e. *ἀκολασταίνειν*, ad Sinopiorum mores refertur. Sed fortasse spectat potius ad Sinopam meretricem, de qua conferantur Demosthenis¹³ et Anaxilae comici¹⁴ testimonia; mentio fit verbi *σινωπίζειν* apud Hesychium¹⁵ et Photium¹⁶, qui Alexidem illo verbo usum esse testatur¹⁷, praeterea apud Suidam¹⁸

¹ ERASM. 614; STEINHAUSEN p. 33 ² ARISTOPH. PAC. 1176 c. schol.

³ MILLER Mél. p. 383 ⁴ HESYCH. s. v. *Βάμμα Κυζικηνόν* ⁵ SUID.

s. ead. v. ⁶ ZONAR. p. 376 Tittmann s. v. *Βάμμα Κυζικηνόν* ⁷ ET.

M. 187. 24 s. v. *Βάμμα Κυζικηνόν* ⁸ MILLER Mél. p. 61 (Et. M. Flor.

s. v. *Βάμμα Κυζικηνόν*) ⁹ APOST. IV 73 ¹⁰ BOISSON. ANECD.

II 444 ¹¹ SCHOL. ARISTOPH. PAC. 1176: MEIN. II 510 (fr. 2); KOCK

I 321 (fr. 233) ¹² ERASM. 410. 660 ¹³ DEMOSTH. XXII (contra

Androt.) 56 ¹⁴ ATHEN. 558 B; MEIN. III 347 (fr. 1); KOCK II 270

(fr. 22) ¹⁵ HESYCH. s. v. *σινωπίζειν* ¹⁶ PHOT. s. ead. v. ¹⁷ MEIN.

III 427; KOCK II 333 (fr. 104) ¹⁸ SUID. s. v. *Σινώπη* et s. v. *Ἐταί-*

ραι Κορίνθιοι

et Apostolium¹, denique in appendice proverbiorum Corporis Gottingensis².

In scholiis ad Theocriti idyllia Aeoles ut fraudulentum commemorantur³ testimonio Hieroclis allato qui dicit: *μηδ' αἰόλιζε ταῦτα*. Neque tamen ex Aeolensium proprietate, ut contendit ex scholiastae verbis Schneidewinus⁴, derivandum est vocabulum *αἰολίζειν*, sed e radice *αἰολ* —, quae significat testibus Hesychio⁵ et *συναγωγῇ λέξεων χρησίμων*⁶ τὸ ποικίλλειν (schlau reden oder handeln⁷; nos quoque: „ein schillernder Charakter“): veriloquium autem popolare verbum *αἰολίζειν* = *ποικίλλειν* cum simili vocabulo Aeolum Aeoliisque moribus coniungebat. In scholiis ad Dionysii Thracis artem grammaticam τὸ αὐστηρόν τῆς διαλέκτου ut Aeolensium proprietatem commemoratur⁸.

Iones⁹ famosissimos fuisse ob omne vitiorum genus vix quicquam negabit. Ut semper ita etiam apud illos luxuriae fons erant divitiae¹⁰, quibus usi Iones ad mollitiem pervenerunt. Ἰῶνες ἐλκεχίτωνες iam apud Homerum commemorantur¹¹, similiter apud Bacchylidem τῶν ἀβροβίων ἀναξ Ἰώνων¹². Comici Iones saepe perstrinxerunt; Callias vel Diocles in Cyclopibus de eis dicit

τί γὰρ ἡ τροφερὰ καὶ καλλιτράπεζος Ἰωνία εἰφ' ὅ τι πράσσει¹³
et Antiphanes in Dodonide

πόθεν οἰκῆτωρ; ἦ τις Ἰώνων
τροφεραμπεχόνων ἀβρός ἡδυπαθῆς
ὄχλος ὥρμηται¹⁴.

Ἰωνικός βίος in Platonis legibus occurrit¹⁵. Etiam Theophrastum

¹ APOST. XV 50 ² APP. PROV. IV 72 (Vat. III 78) ³ SCHOL.

THEOCR. I 56 ⁴ not. ad App. prov. IV 73 ⁵ HESYCH. s. v.

αἰολίζειν ⁶ BEKK. ANECD. (συναγ. λεξ. χρησ. s. v. *αἰολίζειν*) I 361. 2

⁷ *ποικίλλειν* = schlau reden oder handeln, cf. SOPH. Trach. 1121; PLAT. conviv. 218 C et leg. 863 E ⁸ SCHOL. IN DIONYS. art. gramm.,

BEKK. ANECD. II 662. 28 sq. et GRAMMAT. GRAECI III 117. 18–27 Hilgard

⁹ Erasmi. 459; C. O. Müller, Dorier II 4; Otto, Arch. f. lat. Lex. III 375; id. Sprichw. p. 177; von Wyss p. 23; Rein p. 29; Wunderer p. 110; O. Crusius, Unters. z. Herond. p. 121 ¹⁰ ATHEN. 132 F; ME-

NANDR. fr., MEIN. IV 205 (fr. 1); KOCK III 132 (fr. 462); ATHEN. 159 D

¹¹ HOM. II. N 685 ¹² BACCHYL. XVII 2 Blass ¹³ ATHEN. 524 F;

MEIN. II 736 (fr. 2); KOCK I 695 (fr. 5) ¹⁴ ATHEN. 526 D; MEIN.

III 50; KOCK II 48 (fr. 91) ¹⁵ PLAT. leg. III 680 D

Ioniam commemorasse luxuriam Athenaeus narrat¹, sed locus est corruptus; quam ob rem fragmentum Wimmer in editione fragmentorum Theophrasti omisit. Dionysius Halicarnaseus Ionum mores significat verbis *ἀβρός, ἀνεμμένος*², et apud Romanos „mollis“ semper Ionia vocatur, ut apud Propertium et Martialem³, „levis“ apud Ammianum⁴; *Ἰωνικὴ ἀβρότης* a Maximo Tyrio⁵ et *Ἰακὴ καὶ τεχνικὴ ἀσωτία* a Polybio⁶ castigatur. Lexicographi denique mollitiei Ionicae mentionem faciunt ut Hesychius⁷, Stephanus Byzantius⁸, Suidas⁹. Quadrat optime in Iones molles, qui voluptatem et epulas imprimis amabant, quod Athenaeus narrat de iure iurando *Ναὶ μὰ τὴν κράμβην*¹⁰: originem habebat Ionicam. Non casu homines, qui cibis delicatis gaudent, *κράμβην* hunc in modum quasi deum implorant. Occurrunt illa verba teste Athenaeo apud Hipponactem¹¹, Ananiam¹², Teleclidem comicum¹³, Epicharmum¹⁴, Eupolin¹⁵.

Sed luxuria etiam obscenas gignebat libidines: *Ἰωνίας γυναικες συλλήβδην μοιχάδες* erant teste Aeschine Socratico¹⁶. Ut *χαννόπρωκτοι* Iones ab Aristophane perstringuntur in Acharnensibus¹⁷; et in Ecclesiazusis puella, quaedam impudica libidinoso pruritu vexatur Ionico¹⁸. Similiter Plautus dicit: „Qui Ionicus aut cinaedicus, qui hoc tale facere possiet?“¹⁹ Propter *κναιδῶν* etiam Clemens Alexandrinus Iones vituperat²⁰. Themistius *κόρην Κορινθίαν* et *παῖδα Ἰωνικόν* ad mores corruptos significandos adhibet²¹. Photius Cratini fragmentum commemorat *ἰωνόκνυος*²², quod eundem sensum habet ac *χαννόπρωκτος* vel *κατεαγός*. Salutationes ideo Ionicae impudicissimae erant. *Κναιδος ὀρχηστο-*

¹ ATHEN. 526 D ² PS. DION. HAL. rhet. XI 5 p. 379. ³ USNER
³ PROP. I 6. 31; MART. I 3 ⁴ AMM. XVI 7. 6 ⁵ MAX. TYR.
diss. III 3 ⁶ POLYB. XXXII 25, cf. ATHEN. 440 B ⁷ HESYCH. s. v.
Βάμμα Κυζικηνόν et *Ἰωνικόν* ⁸ STEPH. BYZ. s. v. *Κάτη* ⁹ SUID.
s. v. *Ἰωνικός* ¹⁰ ATHEN. 370 B ¹¹ BERGK⁴ II 475 (fr. 37)
¹² BERGK⁴ II 502 (fr. 4) ¹³ MEIN. II 368 (fr. 4); KOCK I 216 (fr. 27)
¹⁴ fr. 6 p. 224 Lorenz; FCG I 1. 95 Kaibel ¹⁵ MEIN. II 451 (fr. 13);
KOCK I 275 (fr. 74) ¹⁶ ATHEN. 220 B; AESCHIN. SOCRAT. VII
p. 45 Krauss ¹⁷ ARISTOPH. Acharn. 104. 106 ¹⁸ ARISTOPH. Eccl.
920 ¹⁹ PLAUT. Stich. 769 ²⁰ CLEM. ALEX. paed. II 10. 3 sq.,
vol. I 220 Stählin ²¹ THEMIST. or. XX p. 238 B ²² PHOT. s. v.
Ἰωνόκνυος, cf. MFLN. II 200 (fr. 68); KOCK I 124 (fr. 419)

διδάσκαλος ἢ Ἰωνικὰ ξυνελθὼν apud Lucianum occurrit¹, quocum loco conferendi Plauti versus: „probe Ionica perdidici“², vel „statiulum, quem olim faciebat in Ionia“³. Nota est puella ab Horatio vituperata, quae „motus doceri gaudet Ionicos“⁴. Tales *ορχήσεις Ἰωνικαί*⁵ in conviviis plerumque fiebant a saltatricibus mercede conductis, unde etiam *παροίνοι* vocabantur⁶.

Cantus Ionicus erat mollis testibus Aristophane⁷ et Platone comico⁸, qua de causa Pratinas τὰν ἀνειμένην Ἰασί μούσαν irridet⁹. Accuratissimam explicationem praebet grammaticus qui dicitur Ambrosianus¹⁰: *Περὶ ἰωνικῶν. οἱ δὲ ἰωνικοὶ ἐκλήθησαν ἀπὸ τῶν Ἰώνων τῶν τρυφηλῶν, ἐπειδὴ κατὰ μίμησιν ἐκείνων μαλθακὸν τε καὶ ἀναβεβλημένον καὶ χαῖνον ποιοῦσι τὸν ὕμνον.* Talis poeta Ionicus erat Sotades: *καλεῖται δὲ οὔτος καὶ κιναιδό-λόγος* teste Athenaeo¹¹.

Risus Ionicus ut risus Chius dicebatur ἐπὶ τῶν κινιδῶν, quod proverbium adhibetur a Diogeniano¹², Gregorio Cyprio¹³, Macario¹⁴, Apostolio¹⁵.

Sed mollities Ionica mores corrumperebatur ita, ut proverbium de Ionibus esset: „ἐλεύθεροι μὲν κακοί, δοῦλοι δὲ ἀγαθοί“, quod Plutarchus affert ut Callieratidis¹⁶ et Agesilai dictum¹⁷. Habet idem adagium Apostolius¹⁸.

De Cymae incolis et Stephanus Byzantius¹⁹ et Philagrius Philogelote²⁰ similia narrant ac de Abderitis, itemque Strabo²¹. Erant homines stulti et ridiculae cuiusdam stupiditatis, ut e rebus apparet ab illis gestis: portoria trecentis demum annis post urbem conditam solverunt, cum antea urbem suam in ora

¹ LUCIAN. de merc. cond. 27 ² PLAUT. Pseud. 1275 ³ PLAUT. Pers. 826 ⁴ HOR. carm. III 6. 21 ⁵ ATHEN. 22 B ⁶ ATHEN. 629 E ⁷ ARISTOPH. Eccl. 883; Thesm. 163 ⁸ ATHEN. 665 D; MEIN. II 637 (fr. 1); KOCK I 620 (fr. 69) ⁹ ATHEN. 624 F; Bergk⁴ III 560 (fr. 5) ¹⁰ LEX. VINDOBON. p. 262. 3 Nauck (Grammat. Ambros. *περὶ ἰωνικῶν*), cf. H. Keil, Analecta grammatica. Progr. des Pädagog. Halle 1848 p. 9 ¹¹ ATHEN. 620 E ¹² DIOGEN. III 87 ¹³ GREG. CYPR. II 9; GREG. CYPR. LEID. I 75; GREG. CYPR. MOSQU. II 62 ¹⁴ MACAR. II 94 ¹⁵ APOST. V 38, cf. ARSEN. p. 158 ¹⁶ PLUT. apothegm. Lacon. 222 E ¹⁷ ibid. 213 C et reg. apothegm. 190 F ¹⁸ APOST. XII 51 ¹⁹ STEPH. BYZ. s. v. *Κύμη* ²⁰ PHI-LAGR. *Φιλόγελος* p. 298 sqq. Boissonade ²¹ STRAB. XIII 924 C

maritima sitam esse non sensissent¹. E fabulis a Philagrio traditis ut specimen unam afferamus: Cymae devertisse quendam ad domum, in qua aliquis mortuus esset, et interrogavisse, quisnam esset ille, qui mortem obisset, i. e. quod nomen ei esset? Cymaeos autem respondisse: „Ille qui iacet in lecto.“ Eandem sapit stultitiam proverbium *ὄνος εἰς Κνυαλους* a Suida² commemoratum; nota est fabula illa de asino, qui leonis pellem induxit ac terrore formidineque Cymaeos affecit, sed a peregrino denique cognitus fustibus expulsus est; Lucianus identidem illius rei mentionem facit³.

Colophonii⁴ propter divitias famosi erant. Aurum Colophonium vel ab Aristophane⁵ commemoratur teste Zenobio⁶, quia optimum ibi aurum fuerit; Zenobius etiam Herodoti testimonium affert, sed apud hunc nil narratur de auro Colophonio. Leutschius scripsit Herodicum. Sed, nisi locus coniectura hunc in modum sanari potest, Herodoti nomen tenendum et Zenobium falso nomen Herodoti attulisse credendum est. Colophoniae divitiae praeterea apud Aristotelem occurrunt, quas ille a Colophoniiis ante bellum cum Lydis gestum paratas esse testatur⁷. Denique verba *χρυσὸς ὁ Κολοφώνιος* in proverbii usum abierunt testibus Plutarcho⁸ (quocum loco consentit Milleri codex Athous⁹) et Gregorio Cyprio¹⁰. Ioannes Tzetzes scripsit in Chiliadibus *περὶ βασιάνου καὶ Κολοφωνίου χρυσοῦ*

Τῷ Κολοφῶνι τούτῳ δὲ τῷ ὄρει τῆς Ἀσίας

Χρυσὸς γεννᾶται κάλλιστος πάντων τῶν γῆς Ἑλλάδος.

*Ἐξ οὗ καλεῖται κολοφὼν πᾶν τὸ τινῶν πρωτεῖον*¹¹,

quo de veriloquio infra agemus. Commemorant aurum Colophonium Libanius¹², Iulianus¹³, Macarius¹⁴, Apostolius¹⁵.

¹ STRAB. XIII 622 C ² SUID. s. v. *ὄνος εἰς Κνυαλους*, cf. APOST. XII 84 et ARSEN. p. 384 ³ LUCIAN. pisc. 32, fugit. 13, pseudolog. 3 ⁴ ERASM. 361. 570. 584; Lehnert, De foedere Ionico disquisitiones, diss. Berol. 1830, p. 9 sqq.; Otto p. 88; Lingenberg p. 13; Grünwald p. 8; Bauck p. 42; Keim p. 27; Salzmann p. 38 sq. ⁵ ARISTOPH. fr. 352 Geld.-Hall ⁶ ZENOB. VI 47 ⁷ ARISTOT. pol. IV 4, p. 1290 b 15 ⁸ PLUT. II 15 ⁹ MILLER Mél. p. 375 ¹⁰ GREG. CYPR. MOSQ. V 13; LEID. III 38 ¹¹ TZETZ. ep. p. 76 Pressel; Chil. XII 318 sqq. ¹² LIBAN. or. XI, vol. I 519. 15 Foerster; ep. 121. 5. 6; 281. 4; 343. 4; 678 Wolf ¹³ IULIAN. or. II, p. 102. 18 Hertlein ¹⁴ MACAR. V 27 ¹⁵ APOST. XVII 37, cf. ARSEN. p. 477

E talibus divitiis, ut saepe fit, ὕβρις gignitur. Superbiam Colophoniam Theognis vituperat

Ὕβρις καὶ Μάγνητας ἀπώλεσε καὶ Κολοφῶνα
καὶ Σμύρνην· πάντως, Κύρνε, καὶ ὕμ' ἀπολεῖ¹;

castigatur illa etiam apud Diogenianum², apud Macarium³, apud Apostolium⁴. Primum Colophoniorum mores severi erant, ut narrat Phylarchus⁵ apud Athenaeum⁶, post initam autem cum Lydis amicitiam ad luxuriam deflexerunt: in publicum prodibant coma aureo ornatu instructa, et in voluptates et temulentiam ita erant effusi, ut nonnulli nec orientem solem nec occidentem unquam viderent. Et legem tulerunt ut tibicinae et cantatrices et alia eius generis acroamata mercedem acciperent a mane usque ad meridiem et rursus ad vesperum: ab illo vero tempore consumebant reliquam noctem potando et se inebriando. Xenophanes de eorum vita scripsit versus:

ἄβροσύνας δὲ μαθόντες ἀνωφελέας παρὰ Λυδῶν,
ὄφρα τυραννίης ἦσαν ἀνευ στυγεροῆς,
ἦισαν εἰς ἀγορὴν παναλουργέα φάρε' ἔχοντες,
οὐ μείλους ὥσπερ χίλιοι εἰς ἐπίπαν,
αὐχαλεοί, χαίτησιν ἀγαλλόμενοι(οι) εὐπρεπέεσσιν
ἀσκητοῖσ' ὁδμήν χολμασι δευόμενοι⁷.

Hos versus videtur Phylarchus, ut suspicatur Theodorus Bergk, descripsisse e κτίσει Κολοφῶνος, quo in carmine, cum poeta patriae origines et primordia diligenter illustravisset, etiam ea tempora, quae secuta sunt, strictim attigisse videtur⁸. Bergkius quoque ad Colophonios illud pertinere contendit, quod in Ciceronis de re publica libris exstat⁹: „ut quemadmodum scribit ille, cotidiano in forum mille hominum cum palliis conchylio tinctis descenderent;“ sequi enim videtur Cicero Theopompum historicum, quem etiam Athenaeus ut testem luxuriae Colophoniae affert¹⁰. Incolas urbis Colophonis luxu periisse Aelianus narrat¹¹.

¹ THEOGN. 1103 Sitzler; BERGK⁴ II 214 (1103)

² DIOGEN.

V 79

³ MACAR. V 24

⁴ APOST. IX 94

⁵ FHG I 353 (fr. 62)

⁶ ATHEN. 526 A

⁷ DIELS Vorsokrat.³ I 57 (fr. 3); BERGK⁴ II 113

(fr. 3)

⁸ BERGK⁴ II 113 (fr. 3)

⁹ CIC. de rep. VI 2

¹⁰ ATHEN.

526 A; FHG I 299 (fr. 129)

¹¹ AELIAN. var. hist. I 19, vol. II 8. 32

Proverbium erat apud veteres *κολοφῶνα ἐπιτιθέναι* vel ut Festi verbis utar: „Colophon dixerunt, cum aliquid finitum significaretur“¹. De origine proverbii alii aliud narrant. Strabo² enim et similiter Polyaeus³ Colophonios tam bonos equites habuisse tradunt, ut, ubi equites Colophonii visi essent, finis belli fuisset; unde de omni fine facto dictum esse: *τὸν Κολοφῶνα ἐπιτιθέναι*. Eos suffragio suo alios superavisse scholiasta ad Aristidem dicit⁴; similia in appendice proverbiorum Corporis Gottingensis legimus⁵. Ad potentiam militarem refert adagium Macarius⁶; Apostolius denique hunc in modum interpretatur⁷: si aequalia erant in foedere urbium Ionicarum suffragia, Colophonii, cum et suam et Smyrnaeorum suffragium ponerent, rem decreverunt. Accuratio est illa interpretatio, quam legimus apud Suidam⁸ et in codice Parisino suppl. Graec. 2669 a Cramero in Anecdotis Parisinis edito⁹: Colophonii domesticis seditionibus saepe vexati Smyrnam venerunt et una cum Smyrnaeis Smyrnam habitaverunt. Sed cum Smyrnaei aliquando ad bellum profecti essent, Colophonii in urbe Smyrna relictis portis clausis illos non receperunt, ita ut Smyrnaei propriam urbem amitterent, quam Colophonii obtinuerunt. Qua de causa Colophonii in foedere Ionico duobus utebantur suffragiis, quae plus quam alia valebant, quorum unaquaeque civitas unum ponebat.

Sed has res nil nisi vanas fabulas esse, quis est quin videat? Re vera *κολοφῶν* erat nomen substantivum eiusdem vocabulorum familiae ac latine collis, gothice hallus, anglosax. hyll, angl. hill, vel verborum ex-cellere, *κέλομαι* et similia¹⁰.

Sed satis habeamus explicationes proverbii de illa re tam saepe commemorata breviter afferre quae exstant apud scholiastam Platonis¹¹, Diogenianum¹², in Milleri codice

¹ FEST. p. 33. 24 Lindsay ² STRAB. XIV 643 C ³ POLYAEN. strateg. VII 2. 1, p. 313. 21 Melber ⁴ SCHOL. ARISTID. p. 627. 10 Dindorf ⁵ APP. PROV. II 15 (Vat. Kram. III 29) ⁶ MACAR. V 23, cf. VIII 54 ⁷ APOST. XVI 92, cf. IX 93 et ARSEN. p. 40 ⁸ SUID. s. v. *τὸν κολοφῶνα ἐπέθηκας* ⁹ CRAM. ANECD. PARIS. IV 147. 12, s. v. *Κολοφῶν* ¹⁰ Prellwitz, Etym. Wörterb. d. griech. Spr. p. 235 et Boisacq, Dictionnaire étymologique de la langue Grecque p. 487 sq. ¹¹ SCHOL. PLAT. p. 451 Bekker ¹² DIOGEN. VIII 36

Athoo¹, apud Hesychium², Gregorium Cyprium³, in Etymologico Magno⁴, in Etymologico Parisino cod. 2631⁵, apud Zonaram⁶. Quae omnes interpretationes non ad Colophonios proverbium referunt, sed ad *κολοφωνα*.

Ephesiorum luxuria ab Aristophane in Triphalete castigatur, ubi in numero urbium ob illud vitium famosarum etiam Ephesus commemoratur:

ἐπειδ' ὅσοι παρήσαν ἐπίσημοι ξένοι,
ἐπηκολούθουν κήντιβόλουν προσκείμενοι,
ὅκως ἔχων τὸν παῖδα πωλήσει 'ς Χίον,
ἔτερος δ' ὅκως ἐς Κλαζομενάς, ἔτερος δ' ὅκως
εἰς Ἑφεσσον * * * *
οἱ δ' εἰς Ἀβυδὸν · ἦν δ' ἐκεῖνα πάνθ' ὁδοῖ',

de quo fragmento supra (p. 101) in Abydenis prolixius egimus. Molli-
tiae Ephesiorum mentionem faciunt praeterea Athenaeo teste Demo-
critus Ephesius⁸ et Parrhasius in epigrammate quodam:

Ἀβροδῖταιος ἀνὴρ ἀρετὴν τε σέβων τόδ' ἔγραψεν
Παράσιος κλεινῆς πατρὶδος ἐξ Ἑφέσου⁹.

Duobus in proverbii Prienenses¹⁰ commemorantur. *Πριηνίων δίκη* est severissima, cum Bias Prienensis iudex iustus fuerit et severus¹¹, et *Πριηνίων δεκάτη* divitias insignes significat apud Libanium: ὥς ἐμοίγε τοῦτο μείζον ἢ *Πριηνίων δεκάτης καὶ μοι κειμήλιον γέρονε τὰ γράμματα*¹². *Πριηνίων δεκάτη* praeterea in appendice proverbiorum Corporis Gottingensis exstat¹³.

Luxuria crimini imprimis Milesiis¹⁴ datur. Accuratissime

¹ MILLER Mél. p. 359 ² HESYCH. s. v. *κολοφών* ³ GREG. CYPR. LEID. III 74; GREG. CYPR. II 86; GREG. CYPR. MOSQ. III 91
⁴ ET. M. 525. 36 s. ead. v. ⁵ CRAM. ANECD. PARIS. IV 38. 4 (Et. Par. cod. 2631 s. v. *Κολοφώνος*) ⁶ ZONAR. p. 1230 Tittmann s. v. *κολοφών*, cf. APOST. IX 93 et ARSEN. p. 321 ⁷ ATHEN. 525 A; MEIN. II 1163 (fr. 2); KOCK I 529 (fr. 543) ⁸ ATHEN. 525 C ⁹ Hiller-Crusius, Anthol. lyr. p. 145, XLIII 1 ¹⁰ Erasmi. 435; Salzmann p. 39, cf. STRAB. XIV 636 C ¹¹ DIOGEN. LAERT. I 84, cf. PLUT. sept. sap. conv. 146 F; SUID. s. vv. *δικάζεσθαι* et *Βίαντος Πριηνέως δίκη*; HIPPOCR. fr. 79, Bergk⁴ II 488; ANTH. PAL. XII 129 ¹² LIBAN. ep. 1046. 7 Wolf ¹³ APP. PROV. IV 88 (Vat. IV 20) ¹⁴ Erasmi. 274. 319. 468. 688; Barthélemy, Anacharsis VIII 21; Bauck p. 38; Rohdewald p. 24 sq.; Kurtz p. 315 sq.; Blümner p. 194; Steinhausen p. 33

Heraclides Ponticus apud Athenaeum eorum ἡθος illustrat verbis ἐπὶ ταῖς τῶν σωμάτων εὐεξίαις βρενθόμενοι καὶ θυμοῦ πλήρεις, δυσκατάλλακτοι, φιλόνεικοι, οὐδὲν φιλάνθρωπον οὐδ' ἱλαρὸν ἐνδιδόντες, ἀστοργίαν <δὲ> καὶ σκληρότητα ἐν τοῖς ἡθέσιν ἐμφανίζοντες¹. Neque alia praeter luxuriam vitia aliena erant ab illorum moribus, quod cum ex Heraclidis verbis allatum ex Demodoci epigrammate patet

<καὶ τότε Δημοδόκου> Μιλήσιοι ἀξύνετοι μὲν
οὐκ εἰσὶ, δρῶσιν δ' οἷάπερ ἀξύνετοι².

Similiter Ovidius Milesia crimina commemorat³, quae verba spectant ad carmina luxuriosa Milesiaca impudicitiae plena; conferantur Aristidis Milesii et Cornelii Sisennae Milesiaca⁴. In oraculo quodam ab Herodoto servato⁵ urbi Mileto cognomen tribuitur κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων; nam ὑβρισταὶ μεθυσθέντες teste Eubulo comico Milesii erant⁶. Τρυφή βλον, quam et alii et Heraclides Ponticus vituperant apud Athenaeum⁷, tanta erat, ut etiam Milesii in colonias deducti voluptatibus dediti essent patriae memores ut Abydeni illi ἀνειμένοι τὴν διαίταν⁸. Milesiaca denique στρώματα famosa erant et ad mollitiem significandam saepe ab auctoribus adhibentur⁹.

Milesiorum luxus iterum atque iterum in proverbiiis castigatur. Referenda est ad illud vitium locutio Οἴκοι τὰ Μιλήσια, qua Clearchum historicum usum esse Athenaeus docet¹⁰: ζηλώσαντάς φησι τοὺς Μιλησίους τὴν Κολοφωνίαν τρυφήν διαδοῖναι καὶ τοῖς πλησιοχώροις, ἔπειτ' ὀνειδιζομένους λέγειν ἑαυτοῖς „οἴκοι τὰ Μιλήσια κάπιχώρια καὶ μὴ ἐν τῷ μέσῳ.“ Aliam praebet explicationem Plutarchus in proverbiiis¹¹: verba de eis dici, qui tempore alieno luxum ostentarent. Aristagoram enim Milesium Spartam olim venisse ad auxilium a Lacedaemoniis petendum

¹ ATHEN. 625 B; HERACLID. PONT. fr. 84 a Voss ² DEMOD. fr. 1, Bergk⁴ II 65 ³ OVID. Trist. II 413 ⁴ De quibus nuper

Otnar Schissel von Fleschenberg, Die griechische Novelle. Halle 1913; cf. R. Helm, Das „Märchen“ von Amor und Psyche. Neue Jahrb. f. d. kl. Altert. XVII (1914) 177 sq. ⁵ HEROD. VI 19, cf. Hendess p. 63 no. 104

⁶ ATHEN. 442 E; MEIN. III 229 (fr. 4); KOCK II 181 (fr. 50) ⁷ ATHEN. 523 E ⁸ ATHEN. 524 F ⁹ ARISTOPH. Ran. 544 c. schol.; THEOCR.

id. XV 125 c. schol.; EUST. Dion. Perieg. 823, p. 259. 15 Bernhardt; GEOGR. GRAEC. MIN. II 362 Müller ¹⁰ ATHEN. 524 B; FHG II 306 (fr. 7)

¹¹ PLUT. prov. I 1

contra Persas; ephorum autem quendam, cum vestem eius mollem vidisset, dixisse „οἴκοι τὰ Μιλήσια“. Ita paroemiographi et lexicographi proverbium explicant¹.

Luxuria denique non solum mores, sed etiam vim Milesiorum corrumpit ita ut infirmi fierent et ex invictis victi: versus *πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι* inde in proverbii consuetudinem abiit², quem versum popularem Aristophanes teste scholiasta illustravit in Vespis:

ὦ πάλαι ποτ' ὄντες ἡμεῖς ἄλκιμοι μὲν ἐν χοροῖς,
 ἄλκιμοι δ' ἐν μάχαις,
 καὶ κατ' αὐτὸ δὴ τοῦτο μόνον ἀνδρες ἀλκιμώτατοι³,

et iisdem verbis usus in Pluto

*πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι*⁴.

Temporibus antiquissimis fortissimi fuerunt Milesii et ubicumque proeliis intererant, vicerunt. Polycrates autem Samius, cum bello facto eos societate et foedere sibi adiuncturus erat, versum illum ab oraculo responsi loco accepit. Similiter Caribus et Ambraciotis deum respondisse scholiasta ad Aristophanis l. c. narrat⁵ nec non Cypriis⁶. Neque solum Aristophanes, sed etiam Aristoteles oraculi mentionem facit⁷. Posterius saepe proverbium adhibent: praeter Zenobium⁸, qui versum ab Anacreonte primum dictum esse contendit⁹, et Macarium¹⁰ Porphyrio in libro, quem de philosophia ex oraculis haurienda scripsit¹¹, Synesius in epistulis¹², Eustathius in commentario ad Iliadem scripto¹³. Persaeae proverbium for-

¹ ZENOB. V 57; MILLER Mél. p. 369; SUID. s. v. οἴκοι; GREG. CYPR. III 22b; GREG. CYPR. LEID. II 82; GREG. CYPR. MOSQU. IV 59; APOST. XII 37; ARSEN. p. 378 ² cf. Crusius, Unters. z. Herond. p. 121 ³ ARISTOPH. Vesp. 1060 sqq. c. schol. ⁴ ARISTOPH. Plut. 1002 et 1075 c. schol. ⁵ SCHOL. ARISTOPH. Plut. 1002 ⁶ SCHOL. ARISTOPH. Plut. 1075 ⁷ ARISTOT. fr. 516, p. 1562b 5 Rose; ATHEN. 523 E ⁸ ZENOB. V 80, cf. MILLER Mél. p. 354 ⁹ fr. 85, BERGK⁴ III 278 ¹⁰ MACAR. VII 3, cf. APOST. XIII 85 et ARSEN. p. 403, vide L. Cohn, Zu den Paroemiographen p. 27 no. 21 ¹¹ PORPHYR. de philos. ex orac. haur. p. 74 sq. Wolff ¹² SYNES. ep. 80, patrol. graec. vol. 66 p. 1453 Migne; Hercher Epistologr. Gr. p. 690 no. 81 ¹³ EUST. II. Ψ 444 p. 1358. 12

mam habuit Ἡσάν ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι pro πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι¹.

Feminae Milesiae ad explendas libidines ὀλισβοις utebantur i. e. pudendis virilibus e corio factis. Mentio fit illius vitii Milesiaci cum apud Aristophanem versibus

ἀλλ' οὐδὲ μοιχοῦ καταλέλειπται φεψάλυξ.
 ἐξ οὗ γὰρ ἡμᾶς προὔδοσαν Μιλήσιοι,
 οὐκ εἶδον οὐδ' ὀλισβον ὀκτωδάκτυλον,
 δὲ ἦν ἂν ἡμῖν σκυτίνη ἵπικουρία².

tum apud Herondam in mimiambo³, quem ad locum O. Crusius prolixius disseruit de instrumento illo obsceno, quod qualis fuerit quantamque voluptatem praebuerit, a mulieribus impudicis in Herondae Φιλιαζούσαις ostenditur. Ὀλισβοι etiam in vasorum Graecorum imaginibus exstant, quorum exempla Crusius collegit Sed quam affert figuram in Euphronii phiala depictam ὀλισβον usum ostendere equidem nego. Est enim ibi femina cruribus obscene distentis, quae instrumento quodam tangit pudenda. In imaginis margine instrumentum illud rursus apparere videtur: talis ὀλισβον forma esse non potest. Habet instrumentum illud in margine scissuras et omnino non leve est neque in membri virilis formam confectum; triangularis forma eius potius videtur esse ita ut ὀλισβον vix significet. Simillimam ostendit scenam statua quaedam Cabillonensis⁴, cuius descriptionem accuratissimam mihi dedit v. cl. Iulius Roy-Cherrier. Hac in statua instrumentum illud sine ullo dubio triangulare est neque ullo modo ὀλισβος ibi statuendus. Qua de causa cultrum potius intellegam tonsorium,

¹ DIOGEN. V 3; PHILOSTR. vit. soph. p. 225, vol. II 38. 22 Kayser; HESYCH. s. v. Ἡσάν ποτ', ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι; PHOT. s. ead. v.; SUID. s. ead. v.; GREG. CYPR. II 62; GREG. CYPR. MOSQ. III 63; MACAR. IV 58; APOST. VIII 69; ARSEN. p. 279; epist. anonymi cuiusdam, CRAM. ANECD. OXON. III 164 ² ARISTOPH. Lys. 107 sqq. c. schol.; cf. HESYCH. s. v. σκυτίνη ἐπικουρία; ATHEN. 551 C; STRATT. fr., MEIN. II 785 (fr. 4); KOCK I 727 (fr. 54); SUID. s. v. Ὀλισβος; SUID. s. v. Μισήτη et CRATIN. fr., MEIN. II 202 (fr. 78); KOCK I 105 (fr. 316); ET. M. 588. 54 s. v. Μισήται δὲ γυναικες ὀλισβοῖσιν χρῆσονται; MACAR. VI 83 ³ HEROND. mim. VI 19, cf. Crusius, Unters. z. Herond. p. 128 sqq. ⁴ S. Reinach, Répert. de la statuaire IV 229. 5 (Chalon-s.-Saône)

quo ad partes femineas radendas mulieres impudicas usas esse scimus.

Ad morum severitatem, quam olim Milesii servaverunt, Theophrasti fragmentum spectat¹: feminae vinum potare vetitae erant.

A Cariae oppido Cauno² *καννιάζειν* dictum sortiri, quod verbum simplex in litteris iam non exstat, sed solum compositum *διακαννιάζειν*, ut apud Aristophanem

*ἢ διακαννιάσαι πότεροι κλανσόμεθα μείζον*³,

quem ad locum scholiasta adnotat: *ὡς τῶν Καννίων μάλιστα χρωμένον, ὡς καὶ σιφνιάζειν καὶ λεσβιάζειν*. Commemorant verbum Hesychius⁴, Zonaras⁵, Etymologicum Magnum⁶, ubi Cratini versus

*Ἀπὸ ποτέρου τὸν καῦνον ἀριθμήσεις*⁷

adiectis verbis *καὶ ἐγὼ ὡς Καννίων μάλιστα χρωμένον* adhibetur. In verbis *καὶ ἐγὼ* Blaydesius⁸ latere suspicatur ultimum trimetri pedem ita ut integer versus hunc in modum scribendus sit:

*ἀπὸ ποτέρου (προτέρου Mein.) τὸν καῦνον ἀριθμήσεις κάδον ·
vel ἀριθμήσεις · B. ἐγὼ.*

Coniectura parum certa, sed probabilior est quam sententia Sylburgii qui verba *καὶ ἐγὼ* propriam lexicographi sententiam non sine aliqua superbia („equidem hoc puto . . .“ vel: „ego quoque hoc puto . . .“) reddere censuit.

Caunus oppidum etiam valetudine habitantium infamis erat⁹. Terra quidem erat fertilis, sed aestas et autumnus iniquissimi. Qua de causa Stratonicus citharista, cum Cauniorum lividum oris colorem vidisset, illud Homeri recitavisse dicitur

*οἷηπερ φύλλων γενεή, τολή δὲ καὶ ἀνδρῶν*¹⁰.

A quibusdam autem vituperatus, quod urbem appellavisset insanam, „Quomodo“, inquit, „audere possum urbem insanam vocare,

¹ THEOPHR. fr. 117 Wimmer; ATHEN. 429 A ² Barthélemy, Anacharsis VIII 35 sq. ³ ARISTOPH. Pac. 1081 ⁴ HESYCH s. v. *διακαννιάσαι*

⁵ ZONAR. I 542 Tittmann, s. v. *διακαννιάσαι* ⁶ ET. M. s. v. *διακαννιάσαι* p. 267. 18, cf. ET. FLORENT. in MILLERI Mél. p. 86 s. ead. v. ⁷ MEIN. II 130 (fr. 20); KOCK I 72 (fr. 194)

⁸ Blaydes ad Aristoph. Pac. 1081 ⁹ POMPON. MELA I 83 Frick ¹⁰ HOM. II. Z 146

ubi etiam mortui ambulant?¹ Lienesos Caunios fuisse Plinius testatur².

Aspendus vetus oppidum et nobile in Pamphylia fuit³, cuius incolae ut citharistae noti erant eximiae cuiusdam peritiae⁴. Cicero eos commemorat in actione in C. Verrem secunda⁵: „Atque etiam illam Aspendium citharistam, de quo saepe audistis id, quod est Graecis hominibus in proverbio, quem omnia intus canere dicebant, sustulit et in intimis suis aedibus posuit, ut etiam illum ipsum suo artificio superasse videatur.“ Locutio „intus canere“ apud Ciceronem etiam in oratione de lege agraria habita occurrit⁶. Quid significet illa et omnino proverbium Aspendius citharista, optime apparet ex Pseudasconii scholiis⁷: „Cum canunt citharistae, utriusque manus funguntur officio. Dextra plectro utitur, et hoc est foris canere; sinistrae digiti chordas carpunt, et hoc est intus canere. Difficile est autem, quod Aspendius citharista faciebat: ut non uteretur cantu utraque manu, sed omnia id est universam cantionem intus et sinistra tantum manu complecteretur. Unde omnes, quotquot fures erant, a Graecis Aspendii citharistae in proverbio dicebantur, quod ut <ille> carminis, ita isti furtorum occultatores erant. Valet hoc proverbium et in eos, qui multum intestinis suis commodis consulunt praeter honestatem.“ Similem interpretationem praebet Gronovianus in Ciceronis orationes scholiasta⁸. Apud Graecos adagii mentio fit in proverbii Plutarchi⁹ et Zenobii¹⁰, ubi locutio hunc in modum explicatur: *Ζήνων ὁ Μύνδιος ἐπὶ τῶν φιλοχρημάτων φησὶ τετάχθαι τὴν παροιμίαν λέγων* „καθάπερ οἱ Ἀσπένδιοι τῶν καθαριστῶν οὐδεμίαν φορὰν ἔξω φέρουσι, πάσας δὲ ἐν τῷ ὄργανῳ, οὕτως καὶ ὁ φιλοχρηματος οὐδὲν τῶν πέλας ἔνεκα οἰκονομεῖ, ἔλκει δὲ ἐφ' ἑαυτὸν πάντα“. Ambrosius denique in commentario in psalmos scripto¹¹ loquitur de Aspendiorum citharistarum peritia. Conferantur figurae, quibus Carolus

¹ STRAB. XIV 651 C² PLIN. nat. hist. XI 130³ CIC.

Verr. II 1. 20

⁴ Erasm. p. 602; Pauly-Wiss. II 1724; Otto Sprichw.

p. 43; id. Arch. f. lat. Lex. III 371

⁵ CIC. Verr. II 1. 20⁶ CIC. de

leg. agr. II 26. 68

⁷ Cic. oration. scholiast. ed. Stangl, vol. II p. 237. 4⁸ ibid. vol. II p. 346. 11⁹ PLUT. prov. II 20, cf. MILLER Mél. p. 375¹⁰ ZENOB. II 30¹¹ AMBROS. in psalm. I 2, patrol. lat. vol. XIV 926

de Ian in monumentis antiquitatis classicae a Baumeistero editis¹ citharodiam illustravit; facile inde cognoscitur, quomodo Aspendii citharistae artem suam factitaverint.

Phaselitarum sacrificium² et omnino Phaselitae δι' ἐντέλειαν noti erant³. Colonis enim Rhodiis incolam regionis illius vendidisse terram pro salsamentis, unde salsamenta Phaselitae postea deis sacrificavissent⁴. Macarius narrat eos consilium cepisse τὸν βουλόμενον Φασηλίτην μὲν δόντα πολιτεύεσθαι⁵. Phaselitas cum Caribus latronibus fecisse e Ciceronis in C. Verrem oratione quarta patet⁶; similiter Clearchus apud Athenaeum eos μοχθηροτάτους vocat — ἐν Παμφυλίᾳ saltem, quod παρὰ προσδοκίαν adicit⁷.

De soloecismo⁸ quid sit longum est disserere, cum nimis nota sit Solensium dialectus corrupta et grammatici veteres de ea copiosissime scripserint. Primus Protagoras verbo σολοικισμός usus esse videtur teste Aristotele⁹.

Neque solum vitia grammatica et rhetorica et logica ut soloecismi vituperantur, sed etiam morum σολοικισμός vel vestitus hominibus rudibus et incultis crimini datur¹⁰. Praecipue autem ad dialectum corruptam verbum σολοικίζειν spectat testibus Diogene Laertio¹¹, Hesychio¹², Cyrillo¹³. Exstabat vero differentia quae-

¹ Baumeisters Denkmäler III 1542

² Erasm. p. 86; O. Crusius,

Unters. z. Herondas p. 39

³ cf. DEMOSTH. XXXV (in Lacrit.) 1 sq.

⁴ PLUT. prov. I 72; ZENOB. VI 36; PHOT. s. v. Φασηλιτῶν θύμα; SUID. s. v. Φάσηλις; cf. CALLIMACH. fr. 100b 1, vol. II 288 Schneider; APOST. XVII 79; ARSEN. p. 462

⁵ MACAR. VIII 26

⁶ CIC. Verr. IV 22

⁷ ATHEN. 350 A

⁸ C. O. Müller, Dorier I 17; C. G. Goettling, De

soloecismo logico, rhetorico, grammatico eiusque veriloquio. Opusc. academ. ed. Kuno Fischer (Lips. 1870) p. 281; G. Schepss, De soloecismo. Diss. Strassburg 1875; R. Volkmann, Rhetorik² p. 396 not. 1; praeterea Prellwitz, Etymol. Wörterb. d. griech. Spr. p. 423; vide tres comment. de soloecismo scriptas in Lex. Vindobon. ed. A. Nauck p. 283, cf. BOISSON. ANECD. III 229—237 et Mus. philol. Cantabrig. II 108—111; p. 290, cf. BOISSON. ANECD. III 238—240 et Mus. philol. Cantabrig. II 111—114; p. 294, cf. BOISSON. ANECD. III 241—261

⁹ ARISTOT. soph. el.

14 p. 173 b 17 et DIELS Vorsokr.³ II 227

¹⁰ LUCIAN. Nigr. 31;

salt. 80, cf. ET. GUD. p. 507. 26 Sturz, s. v. σολοικισμός

¹¹ DIOG.

LAERT. I 2. 4

¹² HESYCH. s. v. σολοικίζει. σολοικισμός. σόλοικον

¹³ CYRILL. lex. in CRAM. ANECD. PAR. IV 190. 28, s. v. σολοικισμός

dam inter verba βαρβαρίζειν et σολοικίζειν: βαρβαρίζειν erat τὸ περὶ μίαν λέξιν ἀμαρτάνειν, σολοικίζειν autem τὸ περὶ τὴν σύνταξιν καὶ τὴν φράσιν ἀμαρτάνειν¹. Praeterea commemoratur Solensium vitium a Photio², Suida³, Eustathio⁴, ut lexicographos solos adhibeam; nec non apud ceteros scriptores οἱ σολοικίζοντες persaepe perstringuntur⁵.

¹ ET. M. 721. 48 (s. v. Σόλοικοι), cf. ibid. 774. 42 (s. v. ὑγιής) et ET. GUD. p. 507. 26 Sturz s. v. σολοικισμός ² PHOT. s. v. Σόλοι

³ SUID. s. ead. v.

⁴ EUST. Dion. Perieg. 875, GEOGR. GRAEC. MIN. II 371 Müller, cf. SCHOL. IN DION. THRAC. art. gr. p. 170. 23 Hilgard

⁵ cf. locos in Stephani thesauro s. v. σολοικίζειν collectos.

DE GRAECORUM COLONIIS LIBYCIS · SICILIENSIBUS · ITALICIS · GALLICIS

A ccedamus denique ad colonias Graecas, quae in Africa et Sicilia, Italia et Gallia constitutae patriae tamen mores fideliter servaverunt.

Procacitate Cyrenaei famosi erant¹, quam Alexis comicus teste Athenaeo² castigat in Tyndareo³. Cyrenae enim, si quis unum ad cenam vocat, duodeviginti adsunt neque ipsi solum, sed etiam currus eorum et equi. Adhibet Athenaeus locum libro duodecimo in suum usum, cum modeste Timocratis inexplabilem in legendo aviditatem perstringat, qui perlectis iam undecim dipnosophistarum libris nondum satur efflagitat ut adiciatur liber qui sit de luxuriosis; „*ἄνθρωπος εἶναι μοι Κυρηναῖος δοκεῖς*“ ei respondit Athenaeus, et quae sequuntur apud Alexidem. Praeterea verba apud Eustathium occurrunt⁴. — Albi Cyrenaei a Stratonico Rhodii propter luxuriam appellabantur et *πόλις μνηστήρων* teste Athenaeo⁵; Rhodii enim quam luxuriose vixerint, inter omnes constat. Medicos denique Cyrenaicos notos fuisse Herodotus narrat⁶.

Graeci, qui Siciliam habitabant, similibus utebantur moribus ac Graeci Ionici⁷. Qua de causa verbum *σκελλζειν* testibus Hesychio⁸, Photio⁹, Suida¹⁰ (ubi falso legitur *ἀδστηρεύεσθαι*) plane significat *τὸ ἀττηρεύεσθαι* vel *τὸ πονηρεύεσθαι* apud Epicharmum¹¹. Alii vero verbum *σκελλζειν* ad artem saltandi spectare contendunt ut Athenaeus¹². Aristophanes denique vocem *κατασκελλζειν* ad furta refert¹³; fures enim erant Sicilienses, quod e proverbio patet *ὁ Σκελὸς ὡς εἶκε τὴν ἐξωμίδα* a Macario memoriae tradito¹⁴.

¹ Eras. 203 ² ATHEN. 510 A ³ MEIN. III 492; KOCK II 384 (fr. 239) ⁴ EUST. II. Σ 376 p. 1148. 32 ⁵ ATHEN. 351 C; 352 B ⁶ HEROD. III 131 ⁷ Eras. p. 240. 446. 459. 748; Novarrinus p. 244; C. O. Müller, Dorier II 153 not. 1; ibid. p. 275 not. 3; ibid. p. 325 sq.; Kiepert p. 462; Kurtz p. 318. 320; Otto Sprichw. p. 321; von Wyss p. 22; Wunderer p. 113; Rein p. 31; Salzmann p. 40 ⁸ HESYCH. s. v. *σκελλζειν* ⁹ PHOT. s. ead. v. ¹⁰ SUID. s. ead. v. ¹¹ CGF I. 1. 128 Kaibel; fr. 97 Lorenz ¹² ATHEN. 22 C, e quo EUST. Od. θ 383 p. 1602. 27 ¹³ ARISTOPH. Vesp. 911 ¹⁴ MACAR. VI 52

Luxuria Sicula persaepe castigatur. Τὸν Σικελικὸν βίον iam Plato vituperat¹, et ὁ Σικελικὸς nomen erat comoediae Philemonis², in qua vitia Sicula fortasse irridebantur. Neque solum Graeci, sed etiam Romani Sicilienses perstringebant ut Plautus: „infit lenoni suadere ut secum simul eat in Siciliam; ibi esse homines voluptarios dicit . . .“³ Voluptates autem Siculae in rebus culinariis imprimis positae erant: cibi Siculi⁴ et Siculi coqui⁵ ut Mithaecus⁶ notissimi erant. Sed verba τὸν Σικελὸν τρώπον apud Aelianum non ad luxuriam, sed ad luctandi artem spectant⁷. — Facetiae Siculae acerbae quidem⁸, sed salsae erant testibus Cicerone⁹ („nunquam tam male est Siculis, quin aliquid facete et commode dicant“¹⁰) et Quintiliano („Siculi quidem, ut sunt lascivi et dicaces“¹¹).

Quae cum ita sint, alienum videtur prolixius explicare, quid proverbium Σικελικὴ τράπεζα¹² significaverit, quod e luxuriosa in aula tyrannorum Syracusanorum vita natum est. Satis habeo brevissime scriptores commemorasse, qui eo utuntur; exstat apud Platonem¹³ et in Ps. Antisthenis epistula quadam¹⁴, apud Ciceronem¹⁵, Horatium¹⁶, Lucianum¹⁷, apud Maximum Tyrium¹⁸ et Athenaeum¹⁹, apud Diogenem Laertium²⁰ et Aristidem²¹ et

¹ PLAT. ep. VII 336 D, cf. 427 D et ANACR. fr. 53, Bergk⁴ III 270
² ATHEN. 658 A; MEIN. IV 24 sq.; KOCK II 498 sq. ³ PLAUT. Rud. 54 ⁴ ATHEN. 655 F, ubi EPICRAT. fr., MEIN. III 369, KOCK II 284 (fr. 6); ATHEN. 661 F, ubi ANTIPHAN. fr., MEIN. III 49 (fr. 2), KOCK II 48 (fr. 90); ATHEN. 286 E, ubi EPHIPP. fr., MEIN. III 338 (fr. 1), KOCK II 262 (fr. 22); ATHEN. 396 A, ubi EUBUL. fr., MEIN. III 228 (fr. 2), KOCK II 180 (fr. 47); PLUT. Nic. 1, ubi DIPHIL. fr., MEIN. IV 426 (fr. 38), KOCK II 576 (fr. 119) ⁵ ATHEN. 661 E, ubi CRATIN. fr., MEIN. III 374 (fr. 1), KOCK II 289 (fr. 1) ⁶ PLAT. Gorg. 518 B, cf. ATHEN. 112 D; ARISTID. or. XLVI 317, vol. II 257 Dindorf
⁷ AELIAN. var. hist. XI 1 ⁸ PLAUT. Pers. 394, cf. supra (p. 11) s. v. Athenienses: facetiae Atticae ⁹ CIC. de orat. II 217 ¹⁰ CIC. Verr. II 4. 95 ¹¹ QUINT. VI 3. 41 ¹² DIOGEN. I 2; VIII 7; SUID. s. v. Σικελικὴ τράπεζα; GREG. CYPR. III 68; APOST. I 4; XV 48; cf. DIOGEN. VI 37 ¹³ PLAT. rep. III 404 D ¹⁴ SOCR. ep. VIII, epistol. Gr. p. 616 Hercher ¹⁵ CIC. Tusc. V 100 ¹⁶ HOR. carm. III 1. 18 ¹⁷ LUCIAN. dial. mort. IX 2 ¹⁸ MAX. TYR. diss. XXI 5, p. 261. 6 et 261. 11; XXXII 3, p. 370. 3 Hobein ¹⁹ ATHEN. 25 E ²⁰ DIOG. LAERT. VI 2. 4 ²¹ ARISTID. or. XLVI 208, vol. II 168 Dindorf

Themistium¹. Praeterea mentionem faciunt mensarum Sicelicarum imperator Iulianus², Basilus³, Libanius⁴ nec non Macrobius⁵ et Eustathius⁶.

Proverbium *ὁ Σικελὸς τὴν θάλασσαν*⁷ similem habebat sensum ac locutio *ὁ Κρηὶς τὴν θάλασσαν*, de qua supra p. 80; Siculus mercator ut aiunt ficos vehens naufragium fecit. Deinde sedens in scopulo et mare tranquillum cernens dixit: „Scio quid velis; ficos vis!“ Aleman proverbio illo usus est⁸.

Adagium *ὁ Σικελὸς ὁμφαρίζεται* a Crusio ad mimum quen-
dam relatum est⁹. Dicebatur *ἐπὶ τῶν τὰ μηδενὸς ἄξια κλε-
πτόντων*¹⁰ apud Epicharmum¹¹ teste Zenobio¹². — Verba *Σικελὸς
στρατιώτης*¹³ ad milites mercenarios Siculos spectant, quibus ty-
ranni Syracusani ad bella gerenda uti solebant. In mantissa
Corporis Gottingensis proverbium explicatur verbis: *ἐπὶ τῶν ἀπω-
θεισθαι προσποιουμένων, ἃ μηδεὶς αὐτοῖς δίδωσι*¹⁴. Mercedem
igitur non accipiebant, qua negata seditionem fecisse Mamertinos
mercenarios notum est.

Syracusani¹⁵ erant homines vere Siculi¹⁶ et mores eorum
Siculam mollietiem omnino ostendebant. Quod vel ex eis, quae de
Syracusarum *κτίσει* relata sunt, plane liquet¹⁷. (cf. infra p. 126
s. v. Crotoniatae.)

¹ THEMIST. or. XX p. 238 B ² IULIAN. or. VI 203 A p. 262. 24
Hertlein ³ BASIL. ep. 4, patrol. Gracc. XXXII 257 Migne ⁴ LIBAN.
or. XI, vol. I 520. 8 Foerster ⁵ MACROB. VII 5. 24 ⁶ EUST. II.
Ω 476 p. 1360. 13 ⁷ SCHOL. ARISTID. vol. III 490. 14 Dindorf; ZE-
NOB. V 51, cf. MILLER Mél. p. 360; DIOGEN. VII 6; PHOT. bibl. p. 424 b
38 Bekker; SUID. s. v. *ὁ Σικελὸς τὴν θάλασσαν*; ARSEN. p. 388 ⁸ ALC-
MAN fr. 115, Bergk⁴ III 69 ⁹ O. Crusius, Epicharm und die Paroe-
miographen. Philol. Suppl. Bd. VI 290 ¹⁰ PLUT. prov. I 95, cf. MILLER
Mél. p. 374; ZENOB. V 84, cf. L. Cohn, Zu den Poroemiographen p. 54:
DIOGEN. VIII 15; PHOT. s. v. *ὁ Σικελὸς ὁμφαρίζεται*: SUID. s. ead. v.
et s. v. *ὁμφαξ*; MACAR. VII 64; APOST. XV 45; ARSEN. p. 428 ¹¹ FCG
I 1. 132 Kaibel; fr. 66 Lorenz ¹² ZENOB. V 84 ¹³ ZENOB. V 89;
DIOGEN. VIII 6; HESYCH. s. v. *Σικελὸς στρατιώτης*; MACAR. VII 65;
APOST. XV 47; MANT. PROV. II 80 ¹⁴ MANT. PROV. II 80 ¹⁵ Eras-
m. 461; C. O. Müller, Dorier II 275. 404; Keim p. 13; Salzmann p. 39
¹⁶ PLAUT. Men. 1069 ¹⁷ STRAB. VI 269 C: Excerpt. Strabon. VI, vol.
III 489 Kramer; STEPH. BYZ. s. v. *Συράκουσαι*; SUID. s. v. *Ἀρχίας* et
s. v. *Μύσκελλος*

E divitiis Syracusanis¹ natum est proverbium ἡ Συρακουσίων δεκάτη, quo utitur Strabo² et Libanius in epistulis³. Praeterea legimus adagium apud Stephanum Byzantium⁴, in scholiis ad Aristophanis Equites⁵, apud Eustathium⁶ et Macarium⁷, denique in appendice proverbiorum Corporis Gottingensis⁸. Similis est locutio Πριηνίων δεκάτη, de qua supra p. 111 egimus.

Sicut Σκελική τράπεζα ita et Συρακουσία τράπεζα famosa erat⁹, quod proverbium auctores saepe usurpaverunt, ut Aristophanes¹⁰, Plato¹¹, Archestratus apud Athenaeum¹², Lucianus¹³, Themistius¹⁴.

Proverbium Τί οὐ γενήσῃ ἰὼν εἰς Ἀρβέλας; de eo dici solitum est, „qui peregre proficiscens ingentia sibi pollicetur, fretus gentis, ad quam demigrat, insecitia barbarieque¹⁵.“ Nam Arbelitae erant stupidi et facile decipi poterant (teste Plutarcho¹⁶ et Zenobio Milleri Athoo¹⁷), apud quos etiam qui alibi contemnebantur, magni aestimabantur. Stephanus Byzantius proverbium ignorare videtur¹⁸ et nil nisi nomen urbis exhibet, quod in octavo libro rerum Sicularum a Philisto scriptarum occurrere testatur. Saepius Suidas Arbelitarum et vitii eorum mentionem facit¹⁹, item Apostolius²⁰. — Frustra viri docti laborarunt in numeris trimetri restituendis hoc in proverbio²¹.

Leontini²² ut omnes Graeci Siciliam habitantes vita utebantur molli et delicata, quam ob rem eos semper circa pocula, αἶψα πρὸς τοὺς κρατήρας fuisse proverbium dicebat a Diogeniano²³, Macario²⁴,

¹ LIV. XXV 31. 11 ² STRAB. VI 269 C ³ LIBAN. ep. 721 ⁴ STEPH. BYZ. s. v. Συράκουσαι ⁵ SCHOL. ARISTOPH. Equ. 1091 ⁶ EUST. Dion. Perieg. 369 Geogr. Gr. min. II 283 Müller ⁷ MACAR. IV 59 ⁸ APP. PROV. III 14 et IV 88 (Bodl. 483 et Vat. IV 20, Bodl. 911) ⁹ ZENOB. V 94, cf. DIOGEN. VI 37; HESYCH. s. v. Συρακουσία τράπεζα; PHOT. s. ead. v.; SUID. s. ead. v.: MACAR. VII 92; APOST. XV 70; ARSEN. p. 431
¹⁰ ARISTOPH. fr. 216 Geld.-Hall, cf. ATHEN. 527 C ¹¹ PLAT. ep. VII 326 B, cf. 336 D et rep. 404 D ¹² ARCHESTR. fr. 53. 10 Ribbeck; ATHEN. 311 BC ¹³ LUCIAN. Demosth. encom. 18 p. 49. 23 Albers
¹⁴ THEMIST. or. XXIV 301 A ¹⁵ Eras. p. 732 ¹⁶ PLUT. prov. II 30 ¹⁷ MILLER Mél. p. 375 ¹⁸ STEPH. BYZ. s. v. Ἀρβέλα
¹⁹ SUID. s. v. Ἀρβέλαι et Τις οὐ γενήσῃ et Τι οὐ γενήσῃ ²⁰ APOST. XIII 53, XVI 75, cf. ARSEN. p. 397. 448 ²¹ cf. Bernhardt ad Suidae l. c. ²² Eras. 458 ²³ DIOGEN. II 50 ²⁴ MACAR. I 33

Apostolio¹ traditum. Phalaris huius proverbii memor Leontinos victos in Aetnae *κατῆρας* iecisse dicitur.

In Italiam transgredimur. Rhegini² ut homines ignavi a veteribus contemnebantur. Dicebatur de eis *Ῥηγίνων δειλότερος*, quae ignavia etiam a Xenarcho Sophronis filio³ perstringebatur testibus Zenobio aliisque⁴. Rheginorum timiditatem praeterea Duris commemorat⁵ primumque Nymphodorum vitium illud castigavisse contendit. Huc referendus videtur Libanii locus *καὶ γέγονεν ἡμῖν Ῥηγίνος ὁ Διομήδης*⁶, i. e.: timidus factus est Diomedes. Sed haec ignaviae criminatio non e Rheginorum moribus, sed ex eorum nummis repetenda est⁷: leporis currentis imago Anaxilai nummis olim impressa erat⁸; et cum animal illud imprimis ignavum sit, quod patet vel e proverbio *Λαγὼς περὶ τῶν κρεῶν*, ubi Rheginorum quoque mentio fit⁹, comicus occasionem non praetermisit et sine eorum culpa Rheginos ignaviae fama affectit, iussu Dionysii tyranni teste Zenobio¹⁰. Re vera ad Rheginorum fortitudinem leporis imago spectat: celebrabat enim illa imago victoriam Anaxilai secundi e Samiis latam, ubi Samii leporum instar fuga salutem petiverant¹¹.

Tarentinorum¹² urbs propter situs naturaeque pulchritudinem clara erat. Titinius comicus¹³, Horatius¹⁴ nec non Iuvenalis¹⁵ et Apollinaris Sidonius¹⁶ Tarentum cum laudant tum vituperant:

¹ APOST. I 43, cf. ARSEN. p. 22 ² Erasm. p. 692; Kiepert p. 461; Nissen, Ital. Landeskunde II 2. 965; Hulleman, Duridis Samii quae supersunt p. 132 sq.; Salzmann p. 40; P. Larizza, Rhegium, imprimis p. 101 sq. et tab. I et II, ubi vide numorum figuras; Pauly-Wiss., 2. Reihe I. Halbbd. p. 478 s. v. Regium ³ CGF I 1. 182 Kaibel ⁴ ZENOB. V 83, cf. DIOGEN. VII 97b; HESYCH. s. v. *Ῥηγίνος*; PHOT. s. v. *Ῥηγίνου δειλότερος*; SUID. s. v. *Ῥηγίνους*; GREG. CYPR. III 62; APOST. XV 24 ⁵ ATHEN. 19 F; FHG II 480 (fr. 44) ⁶ LIBAN. ep. 88 Wolf ⁷ Bergk, Hist. litt. Graec. IV 42 et not. 82 ⁸ Eckhel, Doctrin. numer. vet. I 177; Head, Hist. numer. p. 93 ⁹ ZENOB. IV 85; HESYCH. s. v. *λαγὼς περὶ τῶν κρεῶν*; PHOT. s. iisd. v.; SUID. s. iisd. v.; APOST. X 41; ARSEN. p. 331 ¹⁰ ZENOB. V 83 ¹¹ Larizza p. 101 ¹² Rudolph Lorentz, Disquisitionis de veterum Tarentinorum rebus gestis specimen II, Progr. Luccaviae 1841; C. O. Müller, Dorier I 275. 408; ibid. II 267. 275; Otto Sprichw. p. 340 no. 1743; Kurtz p. 319; von Wyss p. 27 ¹³ TITIN. fr. inc. 18a, Ribbeck³ II 187 ¹⁴ HOR. sat. II 4. 34; ep. I 7. 45 ¹⁵ IUVEN. VI 297 ¹⁶ APOLL. SIDON. carm. V 430, p. 268 Mohr, cf. MELA II 68

nam luxuria hac in urbe maxime vigeat. Plato se Dionysiorum tempore totam urbem ebriam vidisse narrat¹, cuius incolae Theopompo² apud Athenaeum³ teste semper *περὶ συνουσίας καὶ πότους* erant. Tanta erat eorum luxuria, ut etiam vicinos hoc vitio afficerent: seditione apud Carbinatas facta Tarentini eorum pueros et mulieres et virgines maturas coegerunt et nuda earum corpora praetereuntium oculis totum per diem praebuerunt, quod Clearchus in quarto Vitarum libro memoriae tradidit⁴. Mollities Tarentina etiam e vestitu apparet: *ταραντιδίων* erat *ἱμάτιον λεπτὸν καὶ διαφανές*, quo non solum feminae luxuriosae, sed etiam delicati viri uti solebant⁵, ita ut apud Suidam haec vestis *κατάπνυστος* vocetur⁶, vel potius apud auctorem, cuius testimonio Suidas utitur: fortasse Aelianum⁷. Neque tamen „imbelle Tarentum“⁸ semper erat imbellis et molle⁹; Tarentini equites egregia fama insignes erant¹⁰ eorumque pugnandi artes tam notae ut verbum *ταραντιζειν* abiret testibus Stephano Byzantio¹¹ et Eustathio¹² in rei militaris terminum technicum; eadem de causa *ταραντιναρχία* manipulus equitum vocabatur¹³.

Urbis Crotonis¹⁴ incolae ob sanitatem noti erant. Erat enim proverbium *Κρότωνος ὑγιέστερος*, quod apud Macarium¹⁵, in mantissa proverbiorum Corporis Gottingensis¹⁶, apud Hesychium¹⁷,

¹ PLAT. leg. 637 B, cf. ATHEN. 156 A ² FHG I 322 (fr. 260)

³ ATHEN. 166 F ⁴ ATHEN. 522 E; FHG II 306 (fr. 9) ⁵ LUCIAN. de calumn. non tem. cred. 16; dial. mer. VII 2; POLYAEN. V 33 p. 237. 17 Melber; ET. M. 746. 14, s. v. *Ταραντινόν*; PHOT. s. v. *Ταραντινον*; SUID. s. v. *κατάπνυστον* et *Ταραντιδίων*; ZONAR. p. 1712 s. v. *Ταραντιναί βαφαί* ⁶ SUID. s. v. *κατάπνυστον* et *Ταραντιδίων* ⁷ cf. E. Bruhn, Suidea. Mus. Rhen. XLV (1890) 273 sqq. et de Boor, Zu den Fragmenten des Aelian, ibid. p. 477 sqq. ⁸ HOR. ep. I 7. 45 ⁹ STRAB. V 250 C ¹⁰ POLYB. IV 77. 7, XI 12. 6, XI 12. 7, XVI 18. 7; DIOD. SIC. XIX 82; LIV. XXXV 28 sq.; PLUT. Cleom. 6; Philopoem. 10; POLYAEN. III 7. 1 p. 117. 2 Melber ¹¹ STEPH. BYZ. s. v. *Τάρας* ¹² EUST. Dion. Perieg. 376, GEOGR. GRAEC. MIN. II 285 Müller ¹³ ARRIAN. tact. XVIII 3, cf. IV 6 et SUID. s. v. *Ταραντινοί* ¹⁴ Erasmi. p. 184. 186. 624; C. O. Müller, Dorier II 298. 307. 408; Krische, De Pythag. societ. p. 13 sq.; Pape, Lex. d. griech. Eigennamen s. v. *Φάλλος*; Bursian II 330; Kiepert p. 460; Otto Sprichw. p. 341 no. 1475; Nissen, Ital. Landeskunde II 2. 941; Blümner p. 197; Kurtz p. 320; Wunderer p. 111; Salzmann p. 40 ¹⁵ MACAR. V 33 ¹⁶ MANT. PROV. III 32 ¹⁷ HESYCH. s. v.

Κρότωνος ὑγιέστερος

in Etymologico Parisino¹ sine explicatione occurrit; adduntur solum verba ἐπὶ τῶν πάνυ ὑγαινόντων² vel ἐπὶ τῶν πάνυ ἐρρωμένων καὶ ἰσχυρῶν³ vel similia proverbialia ut Κόδρου εὐγενέστερος, Νιρέως καλλίων, Ὀδυσσεὺς συνετώτερος, Στέντορος μεγαλοφωνότερος⁴. Proverbium occurrit praeterea in Aeliani epistulis rusticis⁵, cuius verba Salzmannus putat e comoediae cuiusdam facetiis derivanda esse. A Libanio in epistulis saepius adagium commemoratur⁶.

De origine adagii bifariam scriptores tradunt. Sunt qui ad ricinum sive κρότωνα locutionem referant; κρότων autem est animal, quod in canibus et bubus gignitur⁷; et est ubique planum neque ullam habet scissuram. Talia narrant Zenobius⁸, qui Menandrum proverbium usurpavisse testatur⁹, praeterea Photius¹⁰, Suidas¹¹, Eustathius¹², et eandem interpretationem in appendice proverbiorum Corporis Gottingensis legimus¹³.

Alii autem proverbium ad urbis salubritatem spectare contendunt, quae incolas sanos et firmos redderet et permultos ibi athletas gigneret. Hunc in modum interpretantur Stephanus Byzantius¹⁴ et Photius¹⁵, qui alibi aliam illam explicationem praebet et similes affert locutiones ὑγιέστερον ὁμφακος, ὑγιέστερον κολοκύντης, deinde Suidas¹⁶ et Eustathius¹⁷. Fabulas meras tales narrationes esse facile cognoscitur: primo videlicet adagium ad ricinum spectabat, cuius levitas sanitatis et integritatis speciem praebebat non secus ac κολοκύντη et ὁμφαξ. Postea autem, cum Croton athletic excelleret, de hac urbe eiusque sanitate dictum

¹ CRAM. ANECD. PAR. I 398. 18, s. v. Κόδρου εὐγενέστερος

² MANT. PROV. III 32 ³ MACAR. V 33 ⁴ CRAM. ANECD. PAR. I 398. 18 ⁵ AELIAN. ep. rust. X, vol. II 179 Hercher ⁶ LIBAN. ep. 362. 386. 1239

⁷ cf. ARIST. hist. anim. V 31; PLIN. nat. hist. XXX 24; STEPH. BYZ. s. v. Βιστονία; ET. GUD. p. 349. 19 Sturz, s. v. κρότων; ET. M. 541. 9, s. v. Κρότων et 546. 10, s. v. κνωραϊστέων; CRAM. ANECD. PAR. IV 171. 11 (etym. cod. Coisl. 347, s. v. κνωραϊσται)

⁸ ZENOB. IV 27, cf. MILLER Mél. p. 354 ⁹ MEIN. IV 161; KOCK III 91 (fr. 318) ¹⁰ PHOT. s. v. κρότωνος ¹¹ SUID. s. v. κρότωνος ὑγιέστερος et ὑγιέστερος κρότωνος

¹² EUST. Od. q 300 p. 1821. 47 ¹³ APP. PROV. III 51 (Bodl. 559) ¹⁴ STEPH. BYZ. s. v. Συράκονσαι

¹⁵ PHOT. s. v. ὑγιέστερον ὁμφακος ¹⁶ SUID. s. v. Ὑγιέστερος

¹⁷ EUST. Dion. Perieg. 370, p. 161. 14 sqq. Bernhardt; GEOGR. GR. MIN. II 283. 9 Müller

esse proverbium vulgus putabat. Et est veriloquium popolare saepe usitatum, quod refert rem notam et insignem ad verbum alienum, sed litteris simillimum, cuius sensus difficilis est vel obscurus. Quod saepe fit ioci causa, praecipue talibus in veriloquiis ad gentium mores spectantibus.

Restat ut huius de Crotonis salubritate fabulae originem a veteribus narratam referamus: Myscellum quendam et Archiam, quorum ille Crotonem, hic Syracusas conditurus esset, oraculum consuluisse de urbe condenda et hoc accepisse responsum:

*ἀλλ' ἄγε δὴ φράζεσθ', ἀγαθῶν πότερόν κεν ἔλοισθε
πλοῦτον ἔχειν κτεάνων ἢ τερπνοτάταν ὕγίαν*¹,

quos versus adhibet scholiasta ad Aristophanis Equites². Myscellum autem salubritatem (ad musculos nomen alludit et corporis sanitatem), Archiam (ἀρχή = πλοῦτος κτεάνων) divitias sibi elegisse et hac de causa Crotoniatas firmos, Syracusanos divites esse. Occurrit fabula illa praeterea apud Strabonem³ et apud Stephanum Byzantium⁴. In codice Coisliniano 177 proverbium ab athleta quodam derivatur, cui nomen erat Crotoni⁵.

In numero athletarum Crotoniatarum, de quibus Cicero disseruit in libro de inventione scripto⁶, imprimis praeclari erant Phayllus et Milo. „Ἠκολούθουν Φάλλῳ τρέχων“⁷ vel „τὸν δρομέα Φάλλον ὦν βούπαις ἔτι εἶλον“⁸ iam Aristophanes dicit ad insignem quandam celeritatem significandam. Praeerat ille Phayllus Crotoniatarum navi in pugna apud Salaminem facta teste Herodoto⁹; et Alexander Magnus Crotoniatas praeda donabat, ut Phaylli patriam honoraret, quod apud Plutarchum in Alexandri vita legitimus¹⁰. Statuam Phaylli Delphis fuisse Pausanias commemorat,¹¹ cuius statuae titulum indicat Eustathius¹²:

*Πέντ' ἐπὶ πεντήκοντα πόδας πήδησε Φάλλος*¹³,
δίσκευσεν δ' ἑκατὸν πέντ' ἀπολειπομένων.

¹ Hendess p. 47 no. 61 not., cf. p. 50 no. 69 ² SCHOL. ARISTOPH. Equ. 1091 ³ STRAB. VI 269 C ⁴ STEPH. BYZ. s. v. Συράκουσαι
⁵ Salzmann p. 40 ⁶ CIC. de inv. II 2 ⁷ ARISTOPH. Acharn. 215 c. schol. ⁸ ARISTOPH. Vesp. 1206 et schol. ⁹ HEROD. VIII 47
¹⁰ PLUT. Alex. 34 ¹¹ PAUSAN. X 9. 2 ¹² EUST. Od. θ 197 p. 1591. 58, cf. APOST. XVII 62 et IOANN. TZETZ. epist. p. 81 Pressel ¹³ cf. Hauvette, Revue des études grecques XII 9 sq. et LIBAN. decl. XXIII, vol. VI 401. 4 Foerster

Locutio denique 'Υπὲρ τὰ ἐσκαμμένα (πηδῶν) teste Zenobio¹, Suida², Eustathio³ ad Phayllum referenda est.

Milo athleta apud Ciceronem („Luctabitur Olympiis Milo“⁴) et apud Quintilianum commemoratur („Milo, quem vitulum ad-sueverat ferre, taurum ferebat“)⁵. Et Cicero et Quintilianus exempli causa ad praecepta quaedam rhetorica demonstranda sententiam afferunt, unde fortasse efficiendum est in oratorum scholis res a Milone gestas praecipue celebratas fuisse⁶. Milonis mortem narrant Valerius Maximus⁷ et Strabo⁸ eumque secutus Eustathius⁹. Nomen eius etiam in nummis occurrit¹⁰.

Neque solum athletic Croton, urbs saluberrima, sed etiam medicis excellebat¹¹: Crotoniata erat Alemaeon, medicus ille praeclarissimus¹².

Sed sicut reliqui Graeci etiam Crotoniatae mollitie postea corrumpebantur: luxu, quem a Sybaritis didicerant, effeminati teste Timaeo historico¹³ Crotoniatae mores severos reliquerunt et vitae molli ita se dederunt, ut proverbium illud superbum *Μάταια τᾶλλα πρὸς Κρότωνα τᾶστεα*¹⁴ mox vanum et irritum fieret.

Sybaritarum¹⁵ urbem Scymnus geographus *μεγάλην, βαρεϊαν, πλουσίαν, καλήν* vocat, quae cognomina in incolarum quoque proprietates optime quadrant.

Sybaritae ut *τρυφῶντες* iam ab Aristotele¹⁶ et ab Heraclide

¹ ZENOB. VI 23 ² SUID. s. v. *ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα, ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδῶν* ³ EUST. Od. θ 197 p. 1591. 54; opusc. p. 125. 30 Tafel; cf. APOST. XVII 62 ⁴ CIC. de fat. 30
⁵ QUINT. I 9. 5 ⁶ cf. LIBAN. decl. XXIII 27, vol. VI 390. 15 Foerster
⁷ VAL. MAX. IX 12. 9 ⁸ STRAB. VI 262 C ⁹ EUST. Dion. Perieg. 369 (GEOGR. GRAEC. MIN. II 282 sq. Müller); EUST. Od. ρ 300 p. 1821. 47, cf. Hotop p. 252. 279 ¹⁰ Eckhel, Doctrin. num. vet. I 173 ¹¹ HEROD. III 131
¹² cf. Iulius Sander, Alkmäon von Kroton. Progr. Wittenberg 1893; Ioann. Wachtler, De Alemaeone Crotoniata. Lips. 1896 ¹³ ATHEN. 522 A; FHG I 212 (fr. 82) ¹⁴ KOCK III 619 (fr. 1270); SCHOL. THEOCR. V 33; MANT. PROV. II 2 ¹⁵ Erasmi. 61. 378. 416. 460. 465. 470. 747; Novarinus p. 244; Kiepert p. 459; Bauck p. 40; Kurtz p. 320; Nissen, Ital. Landeskunde II 2. 914; Otto p. 338 no. 1727; Wunderer p. 111 sq.; Blümner p. 197; Salzmänn p. 40; Bonito, Intorno Sibari e Turio, Napoli 1899; S. Reinach, Rev. crit. 1900 No. 2; E. Galli, Per la Sibaritide. Studio topogr. e stor. con la pianta archeolog. di Cosenza, 1907 ¹⁶ ARISTOT. fr. 541 p. 1567 b 28; fr. 542 p. 1568 a 14

Pontico¹ vituperantur; ventri eos ac deliciis addictos fuisse ostendunt testimonia Polybii², Philonis Alexandrini³, Diodori Siculi⁴ nec non Plutarchi⁵ et Aeliani⁶ et Maximi Tyrii⁷. Libanius saepe eos commemorat⁸. Et teste Aelio Lampridio Heliogabalus Sybariticum missum semper adhibuit⁹, quibuscum locis lexicographorum de luxu Sybaritico testimonia comparanda sunt¹⁰.

Συβαριτική τράπεζα sicut mensa Sicula mollem et delicatam significabat. Vel Aristophanes verbis utebatur *Συβαριτίδας ἐνώχλας*¹¹, apud posteros autem saepe occurrunt *τράπεζαι Συβαριτικάι*, ut apud Athenaeum¹² et Libanium¹³, apud Cyrillum Alexandrinum¹⁴, Doxapatrem¹⁵, Eustathium¹⁶ itemque apud paroe-miographos¹⁷.

Apud Sybaritas vero praecipue luxuriae deditus fuisse dicitur Mindyrides¹⁸. Nam cum Clisthenes Sicyoniorum tyrannus quadrigarum certamine victor fuisset ac per praeconem edixisset, ut quicumque filiam ipsius, virginem eximia forma claram, ambiret, Sicyoni ad diem certam adesset, Mindyrides Sybari ancoras solvit vectus nave, quam quinquaginta remigibus instruxerat; Sicyonem ingressus non solum aemulos, sed etiam ipsum tyrannum apparatu longe superavit. Idem in cena,

¹ HERACLID. PONT. fr. 4 Voss; ATHEN. 525 F ² POLYB. VII 1. 1, vol. II 312 Büttner-Wobst, cf. ATHEN. 528 A ³ PHIL. ALEX. de spec. leg. III 43, vol. V 162. 5 Cohn ⁴ DIOD. SICUL. VIII 18 sq., X 22, XI 48. 4, XII 9. 2 sq. ⁵ PLUT. Crass. 32 ⁶ AELIAN. var. hist. XIV 20, vol. II 164. 24 Hercher ⁷ MAX. TYR. diss. XXI 5 p. 261. 6 Hobein
⁸ LIBAN. or. XI 236, vol. I 520. 9 Foerster; or. XVIII 143, vol. II 297. 8
⁹ AEL. LAMPRID. vit. Heliogab. 30, Script. hist. Aug. I 242 Peter
¹⁰ HESYCH. s. v. *Συβαριται, Συβαριτικός, Συβαριτικάις*; PHOT. s. v. *Συβαριτικάις*; SUID. s. ead. v.; SUID. s. v. *Ἐπὶ μέγα et ἄδην*; ZONAR. p. 10 Tittmann s. v. *ἄβρότερον* et p. 1684 s. v. *Συβαριτική*; BACHMANN. ANECD. (*συναρ. λεξ. χρησ.* s. v. *Συβαριτικάις* et *Συβαριταίς*) I 372. 23
¹¹ ARISTOPH. fr. 216 Geld.-Hall, cf. ATHEN. 484 F; KOCK III 530 (fr. 684) ¹² ATHEN. 25 E ¹³ LIBAN. or. IX 6, vol. I 394. 13 Foerster; or. XXV 15, vol. II 544. 7 Foerster; or. XLVI 15, vol. III 386. 7 Foerster; ep. 1311 Wolf ¹⁴ CYRILL. ALEX. hom. 18 ¹⁵ DOXAPATR. homil. in Aphthon., RHET. GRAEC. II 165. 20 Walz ¹⁶ EUST. II. 2 476 p. 1360. 13 ¹⁷ ZENOB. V 87; GREG. CYPR. III 68; ARSEN. p. 430, cf. DIOGEN. I 2; APOST. I 4; ARSEN. p. 11 ¹⁸ HEROD. VI 127; SENECA. de ira II 25. 2; AELIAN. var. hist. IX 24, vol. II 103. 2 Hercher; ATHEN. 273 B

qua post adventum statim exceptus est, cum quidam iuxta eum accumbere vellet, adesse se dixit ex praeconis edicto aut cum coniuge aut solum accubiturum¹. Teste Chamaeleonte² se per viginti annos solem neque orientem neque occidentem vidisse gloriabatur. Alius Sybarita de Lacedaemoniis dixit rem non ita magnam eos praestare, quod mortem in bello expeterent, quae eos a tot laboribus vitaeque tali ratione liberaret: horruit vir mollis mores Lacedaemoniorum severos³. Mollitiem Sybaritae cuiusdam Aristophanes quoque illudit⁴.

Συβαρίζειν igitur vel apud Aristophanem⁵ τὸ τρυφᾶν significabat⁶. Sed Artemidorum *συβαρίζειν* ad verbum *θορυβεῖν* rettulisse scholiasta ad Aristophanis Pacem testatur⁷; sic Phrynichum quoque dixisse

πολὺς δὲ συβριασμὸς ἀλλήτων τότ' ἦν⁸.

Errare autem mihi videtur Mauritius Schmidt⁹, cum differentiam fuisse inter *συβαρίζειν* et *συβριάζειν* contendit, quorum alterum e voce *Σύβαρις* derivatum de Sybaritarum luxu atque mollitie, alterum omnino non cum *Σύβαρις* cohaerens de tumultu incomposito dictum esset: metathesi consonantium *συβριάζειν* par esse dicit voci *συρβιάζειν*, quae cum verbo latino „turba“ cognata esset, teste Hesychio: *σύρβα · μετὰ θορύβου*. Re vera verbum *συβαρίζειν* cum litteris tum sensu par est voci *συβριάζειν*. Vocabulum enim Graecum *συρβιάζειν* non exstat. Praeterea non est cur in rebus musicis *συβριασμὸς*, i. e. mollities, negandus sit; similiter hominibus rudibus *σολοικισμὸς* obieciatur, etiamsi vestem inculatam habebant: non semper spectabat *σολοικισμὸς* ad dialectum corruptam, non semper *συβριασμὸς* ad palati voluptates. Denique Maximus Tyrius *Συβαριτικὰ ἀλλήματα* commemorat¹⁰: exstabat igitur artis musicae genus Sybaritarum proprium et ad voluptatem movendam imprimis aptum.

¹ SUID. s. v. *Συβαριτικάς*

² fr. 33 Koepke

³ PLUT. Pel. 1;

ATHEN. 138 D; ATHEN. 518 CE sq.

⁴ ARISTOPH. Vesp. 1427

⁵ ARISTOPH. Pac. 344 c. schol.

⁶ HESYCH. s. v. *συβαρίζει, Σύβαριν,*

Συβαριτικάς, Συβριακόν, συβριάζει, συβριασμὸς; ET. M. 732. 26 s. v. *συβριάζειν*, cf. MILLER Mél. p. 273 (Et. M. Flor. s. v. *συβριάζειν*)

⁷ SCHOL. ARISTOPH. Pac. 344

⁸ MEIN. II 605 (fr. 12);

KOCK I 386 (fr. 64)

⁹ M. Schmidt ad Hesych. s. v. *συβριασμὸς*

¹⁰ MAX. TYR. diss. XXXVII

4, p. 430. 12 Hobein, cf. XXXII 3, p. 370. 3

*Συβαριτικοὶ λόγοι*¹ quales fuerint, e veterum testimoniis non plane patet. Alii tradunt fabulas de animalibus narratas dictas esse Aesopeas, de hominibus autem Sybariticas²; alii nomen *Συβαριτικοὶ λόγοι* Aesopi fabulis vindicant³; alii denique fabulas breves et succinctas *Συβαριτιδας* vocant, ut Mnesimachus comicus⁴. Comparanda sunt Epicharmi *Συβάρεια ἐπιφθέγματα*⁵, de quorum vi et ratione viri docti adhuc disceptant. Erant fortasse turbulentae voces modique musici, de quibus supra egimus. Apud Romanos „libelli Sybaritici“ erant impudicissimi, id quod vel ex Ovidio liquet:

nec qui composuit nuper Sybaritica, fugit⁶.

Hemitheon enim Sybarita teste Luciano⁷ mirificas leges conscripsit, quomodo *μαλνεσθαι* oporteat et velli, pati ac facere illa vitia. De huius poetae libellis obscenissimi argumenti cogitavit Martialis

Musaei pathicissimos libellos,

Qui certant Sybariticis libellis⁸.

Sybariticis autem fabulis Aristides ut simillimas opponit Massilienses⁹, cuius incolae ob luxuriam famosos fuisse infra videbimus.

Denique spectant ad Sybaritarum luxuriam *Συβαριται διὰ πλατείας*¹⁰ de eis dictum, qui in via superbo gradu incedebant, et oraculum proverbii loco usitatum *Μέτρω ὕδωρ πίνοντες, ἀμετροὶ δὲ μᾶζαν ἔδοντες*¹¹, quod deus illis dedit, qui in bello cum Crotoniatis facto cladem effugerant. Crotoniatis enim, quorum robur in proverbium abiisse vidimus, Sybaritae molles resistere non

¹ cf. Christ, Hist. litt. Graec.⁵ I 181 et C. Cessi, Leggende Sibaritiche. Stud. Ital. IX (1901) 1 sqq. ² SCHOL. ARISTOPH. Av. 471 ³ HESYCH. s. v. *Συβαριτικοὶ λόγοι*; SUID. s. v. *Συβαριτικαῖς*, cf. DIOGEN. PROOEM., CPG I 178. ⁴ Schneidewin-Leutsch ⁵ SCHOL. ARISTOPH. Av. 471; MEIN. III 577; KOCK II 441 (fr. 6) ⁶ CGF I 1. 129 Kaibel, cf. SCHOL. ARISTOPH. Pac. 344 et SUID. s. v. *Συβαριτικαῖς* ⁷ OVID. Trist. II 417 ⁸ LUCIAN. adv. indoct. 23 ⁹ MART. XII 95. 2 ¹⁰ ARISTID. or. XLVIII 596, vol. II 471. 20 Dindorf ¹¹ ZENOB. V 88, cf. KOCK III 539 (fr. 741); DIOGEN. VIII 10; HESYCH. s. v. *Σύβαρις διὰ πλατείας*; SUID. s. v. *Συβαριτικαῖς*; MACAR. VII 87; APOST. XV 77 ¹² Hendess p. 62 no. 102; ZENOB. V 19; DIOGEN. VI 43; SUID. s. v. *ἀμετροὶ* et *μέτρω ὕδωρ πίνοντες*, *ἀμετροὶ δὲ μᾶζαν ἔδοντες*, e quo ZONAR. p. 164 Tittmann s. v. *ἀμετροὶ*; APOST. XI 31; ARSEN. p. 353, cf. HESIOD. op. 694 (*μέτρα φυλάσσεσθαι*)

potuerunt et ex pugna inferiores discesserunt¹. Ridicula de causa hanc cladem acceperunt: Sybaritani enim exercitus equitatus teste Plinio ad symphoniae cantum saltatione quadam moveri solitus erat². Quem cantum Crotoniatae imitati equos ex acie Sybaritana ad suam ipsorum aciem pellexerunt, quod Aristoteles aliique narrant³. Sic Sybaritarum exitus dignus erat eorum vita.

Sed Sybaritae teste Polybio a Campanis etiam superabantur *τρυφῇ*⁴. Campania⁵ erat regio fertilissima ideoque eius incolae divitissimi et superbiae pleni. Livius superbiam Campanis ingentem castigat⁶ et Cicero Campanam illam arrogantiam et intolerandam ferociam cum inertissimo otio coniunctam⁷ in oratione secunda de lege agraria habita compluribus locis vituperat, cum aliud tum Campanum supercilium commemorans⁸, quam arrogantiam e divitiarum copia atque omnium rerum adfluentia natam esse optimo iure contendit⁹. „Campanus consul“ in oratione de domo habita perstringitur¹⁰. — Mollities praecipue in victus cultu apparet ita ut Campanica peristromata vel apud Plautum insigni quadam fama utantur¹¹. Plautus Campans genus (Campans = Campanum teste Nonio¹²) multo Syros patientia superare dicit¹³, quo loco patientia habet sensum malum sicut Graece *ἡδυνάθεια* vel latine pathicus. Etiam in loco Plautini Truculenti luxuria vel superbia Campana occurrere videtur, sed locus est ita corruptus, ut nihil certi ex illis versibus effici queat:

quid id, amabo, est quod dem? die tum super feri †

Campas dicit † avavi consultum † istuc¹⁴.

Notum est epigramma illud Naevii „plenum superbiae Campanae“, quod Gellius memoriae tradidit:

¹ DIO CHRYS. or. XXXIII 25, vol. I 304. 20 Arnim; AELIAN. var. hist. I 19, vol. II 8. 30 Hercher; cf. DIOD. SIC. X 22, XI 48. 4, XII 9. 2 sq.

² PLIN. nat. hist. VIII 42. 157; cf. AELIAN. nat. an. VI 10, vol. I 142. 21 Hercher; XVI 23, vol. I 401. 4 Hercher ³ ATHEN. 520 C sq.;

ARISTOT. fr. 541, p. 1567 b 28; cf. CHARON. FHG I 34 (fr. 9, ubi eadem narrantur de Cardianis); EUST. Dion. Perieg. 374, GEOGR. GRAEC. MIN.

II 284 Müller ⁴ POLYB. VII 1. 1 ⁵ Otto p. 68; Beloch, Campanien

p. 158 (Cyme); von Wyss p. 27 ⁶ LIV. IX 6. 5 ⁷ CIC. de leg. agr.

II 91 ⁸ ibid. 93 ⁹ ibid. 95 ¹⁰ CIC. de dom. 60 ¹¹ PLAUT.

Pseud. 146 ¹² NON. s. v. Campans, p. 781. 23 Lindsay ¹³ PLAUT

Trinum. 545 ¹⁴ PLAUT. Truc. 942

immortales mortales si foret fas flere,
flerent divae Camenae Naevium poetam . . .¹

Recte Gellius his in versibus superbiam inesse iudicat, cum a Naevio de se ipso verba dicta essent. — „Campanam imitatus luxuriam“ Q. Lutatius Catulus primus in theatro spectantium concessum velorum umbraculis textit testibus Plinio maiore², Valerio Maximo³, Ammiano Marcellino⁴. „Superbiae sedes nunquam stabilis“ Campania ab Ausonio vocatur⁵. Neque vitia e mollitie parta deerant: Cumanae meretrices erant famosae⁶.

His de Campania in universum praemissis pauca de Capua⁷ dicenda sunt. Urbs illa amplissima et ornatissima⁸, domicilium illud superbiae⁹ et luxuriae sedes, teste Livio „sine modo libertatem exercebat et longa felicitate atque indulgentia fortunae luxuriabat“¹⁰, ita ut Hannibalis ipsius exercitum corrumpere Capua voluptate¹¹, qui armis etiam tum (hieme 212/211) invictus erat. „Capuae Hannibali Cannae fuerunt. Ibi virtutem bellicam, ibi militarem disciplinam, ibi praeteriti temporis famam, ibi spem futuri extinctam“¹². Quam ob rem Silius Italicus conquerebatur

Vosque, invicta diu, nunc heu sine Marte iuventus
Debellata bonis Capuae . . .¹³

Imprimis famosa erat Capuae via quaedam, cui nomen erat Seplasia¹⁴, ubi permulti unguentarii mercaturam faciebant; similiter Graeci dicebant *Σαπλὼν λαύρα*. „Homo Seplasia dignus“ mollem significabat¹⁵, et si quis capillos horridos habebat, „Capua Seplasiae sublaturus videbatur“¹⁶. Praecipue comici mentionem Seplasiae fecisse videntur. Comici incerti fragmentum Festus memoriae tradidit valde corruptum¹⁷:

¹ GELL. I 24. 2 ² PLIN. nat. hist. XIX 23 ³ VAL. MAX. II 4 ⁴ AMM. MARC. XIV 6. 25 Clark ⁵ AUSON. ord. urb. nob. 59 sq. (VIII 14) p. 147 Peiper ⁶ FUR. BIBAC. in SCHOL. IUVEN. VIII 16; POLYB. VII 1. 1 ⁷ Beloch, Campanien p. 340; Nissen, Ital. Landeskunde II 2. 702 sq.; Otto Sprichw. p. 74 et Arch. f. lat. Lex. III 378 ⁸ CIC. de leg. agr. II 76 ⁹ CIC. post red. in sen. 17, de leg. agr. II 97 ¹⁰ LIV. XXIII 2. 1 ¹¹ CIC. de leg. agr. I 20, II 95 ¹² LIV. XXIII 45. 4 ¹³ SIL. ITAL. XII 287 sq. ¹⁴ Otto p. 318 ¹⁵ CIC. in Pis. 24 ¹⁶ CIC. pro Sest. 19 ¹⁷ FEST. p. 418. 26 Lindsay, Ribbeck² com. p. 112

lasi<a> aut Se<pladium>
 memorata
 in Adelph<is>
 feri Anti
 tum sit q.
 unde ung est

Litterae „ung“ in „unguentum“ supplendae videntur. — Pomponii comici fragmentum Varro servavit, quod legimus apud Nonium¹:
 venit, inquit, nos rogátum, quando nóstrae essent Seplásiae.

Unguentum nimirum, ut visum est Ribbeckio, rogavit eos, quorum totas Seplasiae esse per iocum fingit. In illo „inquit“ latere „unguenta“ Ribbeckius suspicatur, quamvis versus effici vix possit nisi transpositis audacius verbis hoc modo: „unguenta venit nós rogatum quándo essent Seplásiae nostrae.“ — Varro ipse in Synephebo Seplasiae mentionem facit:

hic nárium Seplásiae, hic hédycrum Neapolis (ήδύπνους Neapolis Riese²)

et in Ἀνθρωποπώλει ita:

dotis dato insulám Chrysam, agrum Caécubum, Seplásia
 Capuaé, macellum Rómuli³.

Varronis saturae cuidam inscriptio fuisse dicitur: „Postumi cui Seplasia fetet⁴.“ Buecheler coniecit: „Postumi cur Seplasia fetet?“⁵, Riese „Post vinum Seplasia fetet.“ Lucianus Mueller has damnavit coniecturas verba inscriptionem satirae fuisse omnino negans⁶. — Denique apud Ausonium Seplasia commemoratur⁷.

De moribus Massiliensium⁸ quid iudicandum sit, dubium est. Haec enim illi, illa alii e veterum testium numero de eis narrant.

Erat proverbium εἰς Μασσαλίαν πλεύσειας, quod in Plutarchi proverbiiis primum legitur⁹, deinde in Milleri codice Athoo¹⁰,

¹ VARR. apud NON. p. 335. 16 Lindsay; Ribbeck² com. p. 249. 160

² VARR. ap. NON. s. v. Sepladium, p. 335 Lindsay; p. 221. 10 (fr. 5) Riese

³ VARR. ap. NON. s. v. Seplasia, p. 335 Lindsay; p. 103. 6 (fr. 3) Riese

⁴ VARR. sat. fr. p. 199 Riese ⁵ Mus. Rhen. XIX 475 ⁶ Neue Jahrb. vol. 95 (1867) p. 507 sqq.

⁷ AUSON. epigr. 82, p. 343. 4 Peiper ⁸ Erasm. 361. 468; Pauly RE IV 1628; Schneider p. 29; von Wyss p. 23; Otto Sprichw. p. 214 no. 1064; de nominis forma cf. W. Dittenberger, Ethnika.

Herm. XXXXI (1906) 184 sq. ⁹ PLUT. I 60 ¹⁰ MILLER Mél. p. 373

apud Suidam¹, qui praeterea aliud proverbium affert simile: *Ἐκ Μασσαλίας ἦκεις*, denique apud Apostolium². Dicitur de eis, qui effeminate et molliter vivunt vestibis pictis et talaribus et unguentis utentes, quod etiam Athenaeus testatur³. Similiter Horatius: „naviget Anticyram⁴.“

Consentaneum igitur erat Plauti locum: „Ubi tu es, qui colere mores Massilienses postulas⁵?“ ad luxuriam Massiliensem ab interpretibus referri⁶. Neque tamen ab omnibus: Otto identidem huic repugnat sententiae⁷. Affert enim testimonia castitatis morum Massiliensium et honestae eorum vitae, quae neglegenda non sunt: Livius eam laudat⁸, similiter Cicero⁹, nec non laus eis tribuitur a Strabone¹⁰ et Valerio Maximo¹¹. Feminas Massiliae vinum potare vetitas fuisse Athenaeus¹² et Aelianus¹³ narrant. Laus ergo „Ubi tu es, qui colere mores Massilienses postulas? (i. e. castos)“ ironice sane dicta est apud Plautum. — Ita si intelliguntur verba, salsiora sunt quam si quis ea ad luxuriam refert. Discrepantia autem luxuriae et simplicitatis illius morum facile solvenda: luxuriae criminatio e saeculis posterioribus derivanda est, castitatis laus e temporibus pristinae severitatis.

Haec quidem de Graecis proverbio notatis. Quae de barbarorum proprietatibus collegi testimonia, spero fore ut aliquando publici iuris facere possim.

¹ SUID. s. v. *Ἐκ Μασσαλίας ἦκεις* et *Ἐς Μασσαλίαν πλεύσεις*

² APOST. VI 69, cf. ARSEN. p. 221

³ ATHEN. 523 C

⁴ HOR.

sat. II 3. 166, cf. O. Crusius, Untersuch. zu Herond. p. 39

⁵ PLAUT.

Cas. 693

⁶ cf. Ussing a. h. l. et von Wyss p. 23

⁷ Arch. f. lat.

Lex. III 378; Sprichw. p. 214 not. 3

⁸ LIV. XXXVII 54. 21; XXXVIII

17. 12

⁹ CIC. pro Flacc. 73

¹⁰ STRAB. IV 181 C

¹¹ VAL.

MAX. II 6. 7

¹² ATHEN. 429 A

¹³ AELIAN. var. hist. II 38

INDEX NOMINUM ET RERUM

Abderitae	96 - 98	107	Apollinis templum Delphicum	64
Abderitarum fasti non certi	72		Apollo Ὀυφοράγος ab Eleis	
Abydeni	99—103	112	cultus	56
Acharnenses	21	sq.	Arbelitae	122
Achilles	25		Arcades	53 - 55
adulteri Carystii	71	sq.	Arcadicum et Midinum sapere	54
Aegienses	30		Archias Syracusarum conditor	126
Aeginetae	25	79	Argivi	41—44
Aegyptus fertilis	93		Aristagoras Milesius	112
Aeoles	105		Arrius Catullianus	12
aer crassum Boeotiae	57		arrogantia Campana	131
aer crassum stultitiae causa	96		ars musica Cretensium	81
aes Chalcidicum	71		ars musica Doriensis	52
Aesopus fabularum scriptor ora-			asini Arcadici	53 sq.
culum consulit	33		Aspendii	116—117
Actoli	67		Aspendius citharista	116
Actoli ab Aegiensibus victi	44		Athenae litterarum artiumque	
Aexonenses	22		patria	11
Agrigentini	32		Athenienses	1 10—21
Alcibiades iuvenis	101	sq.	Athenienses acutiores quam	
Alcmaeon	41		Boeoti	58
Alcmaeon Crotoniata	127		Athenienses Boeotos parvi aesti-	
alearum ludus a Chiis in deliciis			mant	58
habetur	89		clementes	21
Ambraciotae	113		cunctatores	18
Anaxilai secundi et Rhegino-			litigiosi	19
rum victoria e Samiis lata	123		loquaces	15
animalia picta deis sacrificantur			μεγαλόφνχοι	15
ab Aegyptiis et Etruscis	66		athletis abundabat Croton	125
Antagoras Thebaidem suam re-			Attica cena	14
citans	61		Attici	10 60
Anthedonii	63		Atticis auribus probari	11
Anticyra	134		Atticus nasus	11
Antimachus Thebaidem suam			Au sburger Witz	2
recitans	61		Augustus „Corintharius“ voca-	
Antiphanes comicus Bergaeus	99		tur	34
Apaturius pictor Alabandeus	97		auris Boeotia	60

aurum Colophonium	108	Cei	72
auxilia Arcadica	54	Chalcidenses Euboeae	71
avari Cretenses	78	Chalcidenses Thracii	99
ayari Myconii	76	Charon	41
aviditas sacerdotum Delphorum	65	Chassia vicus Atticae	22
Azanii	55	Chii	88—90 93
		Chii luxuriosi Ceis probis oppo-	
		nuntur	72
Bacchiadae	30	cibi Siculi delicati	112
Baiae	11	cicadae Atheniensium	13
barbari Elei	56	cinaedi Iones	106
Bellerophon	39	clementia Atheniensium	21 21, 3
bellicosi Argivi et crudeles	42	Cleomenes Spartanus	47
bellicosi et audaces Aetoli	67	Clinias <i>κυσολάκων</i>	51
bellicosi Spartani	46	Clisthenes	10
bellum Peloponnesiacum	16	Clytius rex Megarensium	30
Bergaei	99	Coi	89 sq. 93
Bias Prienensis	111	Colophonii	108—111
Boeoti	57—64	Comana urbs „parva Corinthus“	
Boeoti stupidi	96	vocatur	37
bos Locrensis	66	congracare	9
bos Molossorum	70	convivium Abydenorum	100
breviloquentes Lacedaemonii	15 43 51	coqui Siculi	120
breviloquentia Argivorum	43	Corinna <i>σῶς</i> vocatur	59
Byzantii	11 103	Corinthiacum bellum	38
		Corinthii	32—40
caeli iniquitas causa stupidi-		Corinthii adulteri	39 sq.
tatis Boeotorum et Abderita-		Corinthii <i>κυνόφθαλμοι</i>	38
rum	57	Corinthii libidinosi	38
Callicratides Spartanus	47	Coronaei	63
calliditas Graeca	8	Cratinus ebrietati deditus	64
calvities Myconiorum	76	Cretenses	77—81 121
canes Molossici	70	Cretenses mendaces	26 78 sq.
cantus Ionicus	107	Crotoniatae	124—127
Capuani	132—133	Crotoniatae moribus severis pri-	
Carbinatae	124	um usi mollitiei deinde se	
carbonarii Acharnenses	22	dabant	127
Cares homines nequam	79 113 117	Crotoniatarum cum Sybaritis	
Carmina Milesiaca	112	bellum	130
Carystii	71—72	cunctatores Athenienses	18
casti olim Massiliensium mores	134	Cupidini ante pugnam sacrifi-	
Caunii	115—116	catur	51
Cecropio lepore	11	cupidi pecuniae Lacedaemonii	48

curiosi Coronaei	63	facetae Byzantiae	11 103
Cygnus Neptuni filius	84 sq.	facetae Rhodiae	11 93
Cydonia urbs Cretae	78	facetae Siculae	11 93 120
Cymaei	107—108	fasti Ceorum et Abderitarum	
Cyprii	95 113	non certi	72
Cyrenaei	119	fellatores	87
Cyziceni	104	feminae Lesbiae famosae	86 sq.
		feminae Locrenses ἀφροί	66
Dactyli Idaei	90	feminae Spartanae forma excel-	
Daedalus	12	lentes	50
Delii παράστοι τοῦ θεοῦ	65 75	feminarum Lemniarum scelus	82
Delphi	64—65 75	fides Attica	20
Democriti de deis opiniones	96	fides Graeca incerta	8
Democriti εἰδωλα	31 44	fides Lacedaemoniorum incerta	48
Democritus	97	firmitate corporum Boeoti noti	
Diomei	23	sunt	58
divitiae Colophoniae	108	flagellatio puerorum Laconico-	
divitiae Corinthiacae	32 sq.	rum	45 sq.
divitiae Ionicae	105	fortitudo Lacedaemoniorum	46
divitiae Syracusanae	172	fortitudo Molossorum	70
duri Acharnenses	21	fraudes Locrorum in deos factae	66
		fraudes Megarensium	27
ebriositas Argivorum	42	fraudenti Locri	65
ebriositas Tiryinthiorum	43	fures Argivi	42
ebriosi Byzantii	103	fures dicuntur Aspendii citha-	
ebriosi Leontini	122	ristae	116
ebriosi Tarentini	124		
Elei	55—56 65 75	gloriosi Argivi	42
Empedocles philosophus	66	gloriosi Plataeenses	63
Ephesii	111	gloriosi Rhodii	94
epigoni	41	Graeculus	7
equi Thessalici	69	Gylippus Spartanus	47
equites Colophonii	110	gymnopaedia	45
equites Tarentini	124		
equorum imagines in Thessa-		Haliartii	63
lorum nummis	69	Hannibalis exercitus Capuae luxu	
Eratosthenes „Euhemerus Ber-		corrumpitur	132
gaeus“ vocatur	99	Heliogabalus Sybariticum mis-	
Eriphyla	41	sum adhibuit	128
Eros solus imperator invictus	51	Hemithea Cyni filia	84
Euboei Boeoti vocantur	58	Hemitheon Sybarita	130
Euboei servi	53	Hercules	58 66

Hercules agricolae cuidam Lin-		libelli Sybaritici obsceni . . .	130
dio boves rapit	94	Libethrii	98—99
Herculis filii	66	libidinosae Abydenorum feminae	103
homo Myconius	75	Libycae areae	33
hospitalissimi Arcades	53	lienosi Caunii	116
Hyantes	59 sq.	litigandi cupidi sunt Thymoeta-	
		dae	25
		litigandi cupido Atheniensium	
lactatores Argivi	43	propria	19 sq.
Idomenei de Thetidis et Medae		litigandi cupido Prospaltiorum	24
pulchritudine iudicium . . .	78	Locri	65—67
Idomeneus Cretensis in praeda		Locri die festo Veneris virgines	
distribuenda fraudulentus . .	77	suas prostituunt	66
ignavi Elei	56	loquaces Athenienses	15
ignavi Rhagini	123	lucri cupidi sunt Attici	19
imbelles Byzantii	103	lucri cupidi Oropii et Anthedonii	63
imbelle Tarentum	124	luna iniqua	49
Imbrii	82 86	lunam deducunt a caelo magae	
impostor Graecus	8	Thessalae	68
insani Caunii	115	luxuriosi omnino Graeci	9
intus canit Aspendius citharista	116	luxuria Abydenorum	101 sq.
invidiosi Tanagraei	64	Argivorum	42
Iones	105—107	Atheniensium	13
ironia Attica	12	Boeotorum	62
iudicium Scyrium	86	Byzantium	103
		Calchedoniorum	103
Lacedaemonii	1 41 45—52 91 112	Campanorum	131
Lacedaemoniorum vita Sybaritis		Capuanorum	132
invisa	129	Chalcidensium	99
Lais meretrix Corinthiaca . .	36 40	Colophoniorum	109
Lalenbuch	1, 1 97 97, 8. 9	Corinthiorum	34
Lapethii	95	Cyrenaeorum	119
latrones Cretenses	78	Cyzicenorum	104
latrones Imbrii	82	Ephesiorum	111
Lemni	27 82—84 86	Ionum	105 sq.
leones Spartani domi, in pugna		Massiliensium	134
vulpes	48	Milesiorum	111
Leontini	122—123	Rhodiorum	32 93
leporis imago Rheginorum num-		Siciliensium	120
mis impressa	123	Sybaritarum	128 130
Lesbii	86—88	Tarentinorum	124
levitas Graecorum	7	Thessalorum	69
		Tyrinthiorum	44

Lydorum cum Colophoniis bel- lum	108	Minerva Lindia	94
Lycophron Reginorum tyrannus	66	molesti Abydeni	100
Lycurgus	47	mollis Ionia	106
lymphati	74	molles Syracusani	121
Lysander	48	mollities Corinthiaca	32
maledicentia Aexonensium	22	Molossi	70
Mamertini	121	mons vulcanius Lemno in insula	23
Maronitae	96 98	mores inculti Molossorum . . .	70
Massilienses	133—134	Mosychlus mons vulcanius in Lemno situs	83 sq.
Massilienses fabulae	130	motus et saltationes Ionicae .	107
Medea cum Thetide de pulchri- tudine certans	78	Musa vocatur <i>Ἀχαιοῦν</i> . . .	21
medicis Croton excellebat	127	Myconii	75—77
medici Cyrenaici noti	119	Mysecellus Crotonis conditor .	126
Megarenses	27—32 42 69	mysteria Eleusinia	20
Megarica comoedia	29	Naevii epigramma plenum su- perbiae Campanae	131 sq.
Megaricae lacrimae	30	navalis rei peritissimi Cretenses	80
Megaricus risus	29	Nelei filii Hegetor et Hippocles	77
Melii	27 66 74 sq.	Neoptolemus	25
mendaces Cretenses	77 sqq.	Neoptolemi mors	65
Menelaus Spartanus	51	Neptunus	16
mensae Chiae	88	nudae puellae Spartanae . . .	46
mensae Siculae	88	Oppugnatio Meliorum in bello Peloponnesiaco facta	74
mensae Sybariticae	88	oraculum Aesopo datum	33
mercatura Aeginetarum	25 sq.	oraculum de Megarensibus dic- tum	44
Mercurius	41	Orestes furiis exagitatus . . .	41
meretrices Athenienses	13	Oropii	63
meretrices Corinthiaca	28 36 sqq.	Othryades	41
meretrices Cumanae	132	otiosi Campani	131
meretrices et tibicines insulam Ceum adire vetitae sunt	72	otium Graecum	7
meretrices Megaricae	28 sq.	pagi Attici	21—25
meretrices Tanagraeae	63	Palaephatus Abydenus vocatur	101
Messenii	52—53	Pallena Atticae vicus	23
Midinum sapere	54	Pallena Thracica	23
Milesii	111—115	pauperes Corinthum adire vetiti	36
milites Siculi mercenarii	121		
Milo athleta Crotoniata	127		
Mindyrides Sybarita Clisthenis Sicyoniorum tyranni filiam ambit	128		

pederastia Cretensium	81	pudendum muliebre <i>χοῖτος</i> dic- tum	28 28, 2 38 38, 4
pedicandi vitium apud Lace- daemonios frequens	49	pugna apud Pallenam facta . . .	23
Peloponnesiorum foedus cum Locris factum	66	pulchrae Chalcidensium feminae .	71
penis vocatur <i>δάκτυλος</i>	74 90	pulchritudine feminae Tenediae clarae	85
pergraecari	9	Punicae versutiae	8
Periclis victoria e Samiis lata .	93	Pythagoras philosophus	92
peristromata Campanica	131		
Persae	113	rapaces Anthedonii et lucri cu- pidi	63
Phaestii	81	Reginorum tyrannus Lycophron .	66
Phalaris Leontinos victos in Aetnam iecit	123	Rhamnusii	24
Pharsalii	70	Rhegini	123
Phaselitae	117	Rhodii	11 93—94 117
Phayllus athleta	126	Rhodii vocantur „albi Cyrenaei“ .	119
philosophi et rhetores Spartam adire vetiti	47	Rhodiorum oraculum	94
Phocenses	67	ridendi artem Phaestii colebant .	81
Phoenixes	79	risus Chius cinaedicus	107
phoenicissari	87	risus Ionicus cinaedicus	107
Phrygii servi	54	risus Megaricus	29
piae fraudes in sacrificiis faci- endis	66	Romana gravitas	12
pii Arcades	53	rustici Arcadum mores	53
Pittacus	27	sacrificia Aegyptiorum	66
placentae Chiaae	88	sacrificia Cretensia	80 sq.
placentae Samiae	91	sacrificia Etruscorum	66
Plataeenses	63	sacrificia Lindiorum	94
Polycrates Samiorum tyrannus .	113	sacrificia Locrorum	66
Polycrates propter <i>ἀκολασίαν</i> moritur	91	sacrificia Meliorum	66
portus Corinthi aditur non facile .	37	sacrificia Phaselitarum	117
Potamii	23 24	sacrificia Rhodiorum	94
Prienenses	111 122	sales Attici	11
probitas Ceorum	72	sales Romani	11
procaces Cyrenaei	119	Samii	91—93
procacitas Atheniensium	14	Samii coloni	20
Prospaltii	24	sanitas Crotoniatarum	124 sq.
Protagoras	97	Scyrii	82 85—86
Psyrii	90—91	Seplasia Capuae via	132 sq.
pudendum muliebre <i>διδάμνειον</i> vocatur vel <i>τάγγηρον</i>	50	Seriphiae feminae	72—74
		servi Messenii	52
		severi olim Milesiorum mores . .	115
		severitas vitae Spartanae	45

Sicilienses	11 119—121	Tegeatae	33
Sinope meretrix	104	Tencatae	34 40
Sinope meretrix "Αβυδος vocatur	100	Tenedii	84—85
Sinopii	104	Tennes Cyni filius	84
Siphnii	74	Terpander	88
Smyrnaei	110	Thebani	41 63
Solenses	117	Theseus Lycomedis regno insi-	
soloecismus	117	dians	85
sordidi Myconii	76	Thespienses	63
Sotades poeta Ionicus <i>κνναδο-</i>		Thessali	67—69
<i>λόγος</i> vocatur	107	testis Bergaeus incertissimus .	99
Sphettii	24	Thetis et Medea de pulchritu-	
steriles Azaniorum agri	55	dine certantes	78
steriles Delphorum agri	64	Thymoetadae	25
Stheneboea	39	Tirynthii	44
stulti Abderitae	96	Titacidae	25
stulti Cymaei	107	Tithrasii	25
stulti et <i>Ἀμυνσοί</i> Libethrii	98	Tithrasus locus Libyae	25
stulti Lapethii	95	Trallibus ecclesiasterium ab	
stulti Thebani	63	Apaturio picturis ornatum .	97
stupidi Arbelitae	122	Triballi	49
stupiditas Arcadum	53 sq.		
stupiditas Boeotorum	57—59	umbracula in theatris	132
superbi Campani	131		
superbi Colophonii	109	vasa Corinthia	34
Sybaritae	127—131	veneficae Thessalae	67 sq.
Sybariticus missus Heliogabali	128	Venus Locris colebatur	66 sq.
sycophantae Abydeni	101	venustas Attica	12
sycophantae Aexonenses	22	vestes Coae	93
sycophantae Athenienses	12	vestitus Thessalorum luxuriosus	69
Sypalettii	25	viles Scyrii	85
Syracusani	121—122 126	vinolentia Tirynthiorum	44
Syracusani molles	47	voraces Pharsalii	70
Syri	79 131	voraces Thessali	69
Syris improbis Scyrii probi		voracitas Boeotorum	61
opponuntur	86	voracitas Boeotorum crassos	
		reddit homines	64
talorum ludus	72 89	voracitas Herculis	61
Tanagraei	63 sq.	Vulcani officina Lemnus vocatur	83
tarditas in rebus gerendis Athe-		vulpes Spartani in pugna	48
niensium propria	18		
Tarentini	123—124	Zacynthii	56
Tarentus uncta	32		

Ἀβδηρικὸν πάθος	96	βεργαῖζεν	99
Ἀβδηρολόγος	97	Βεργαῖον διήγημα	99
Ἀβυδηνὸν ἐπιφόρημα	99	βοιωτιάζειν	58
Ἀβυδοκώμης	101	Βοιωτία ὅς Corinna vocatur a Pindaro	59
Ἀβυδος vocatur Sinope	100		
ἄγριοι Acharnenses	21		
ἀγοικία Myconiorum	75	Γέλως Χίος cinaedius	88
ἀδικία Aetolorum	67	Γοργόνες Τιθράσιαι	25
Ἀζάνια κακά	55		
ἀθυρόγλωσσος ἀνὴρ Ἀργεῖος	43	δάκτυλος vocatur penis	74 90
αἰολίζειν = ποιικίλλειν	105	δασυνταὶ nominantur Attici	12
Αἰολικόν	9	Δελφικὴ μάχαιρα	65
Αἰτωλικὸς λόγος	67	Δελφικὸν ξίφος	65
ἀκάθαρτοι Psylli	91	Δῆλιοι κολυμβηταὶ	75
ἀκάθαρτοι Siphnii	74	διειρωνόζηνοι Lacedaemonii	49
ἀκόλαστοι feminae Cypriae	95	Διομειαλαζόνες	23
ἄμαθία Boeotorum	57	δυσβουλία Atheniensium	15
ἄμαθία et ἀβελτερία Myconiorum	75	δωριάζειν	46
ἀναίσθητοι Haliartii	63	Δώριον	9
ἀναισχυντοὶ Chii	88		
ἀνδραποδισταὶ Thessali	69	Ἐγκτήνες Boeoti vocantur	60
ἄξυνετοι Milesii	112	εὐτέλεια Phaselitarum	117
ἀπάτη Thessalorum proprietas	68		
ἄπιστοι Thessali	68	Θεοὶ Μολοτικοὶ	70
Ἀργεῖοι λινοθώρηκες	31	Θεσσαλὸν	68
Ἀργεῖον αὐχμημα	43	Θεσσαλὸν νόμισμα	69
Ἀργεῖ' ὄνειδος	43	Θετταλικὴ ἐνθεσις	69
Ἀργεῖος τρόπος i. e. brevi- loquentia	43	Θετταλῶν σόφισμα	68
Ἀργεῖων λόγοι	44		
Ἀρκάδας μιμούμενοι	54 54, 6 55	ιδιώται Boeoti vocantur propter stupiditatem	61
Ἀρκαδίη πολὺμηλος	31	Ἴππος Θεσσαλική	30 69
ἄστν νυμφέων vocatur Samus	92	ἰχθυοπῶλαι Athenienses	13
Ἀττικόν	9	Ἴωνικόν	9
αὐστηρὸν τῆς διαίτης Aeolensium	9 1'5	ἰωνόκυρος	106
Ἀχαρνικοὶ ὄνοι	22		
		Κακέρωτες Cretensium	81
βαλανηφάγοι Arcades vocantur	53	καλλωπίζεσθαι	37
βάμμα Κυζικηνόν	104	καρυκοποιοὶ Delphi vocantur	65
βάμμα Σαρδιανικόν	104	κατάπυστοι Thessali	68
βανανσία Megarensium	27		
βαρβαρίζεν opponitur verbo σολικίζειν	118		

<i>κατασκευάζειν</i> ad furta referendum	119	<i>Μυκόνιος φαλακρός</i>	76
<i>καυνιάζειν</i>	115	<i>Μυκωνίων δικήν</i>	75
<i>Κεχρηναίων</i> urbs Athenae vocantur	15	<i>ναί μὰ τὴν κράμβην iuris iurandi loco usurpatum</i>	56 106
<i>Κολοφῶνα ἐπιτιθέναι</i>	110	<i>νόμος Boeotius</i>	62
<i>Κολοφῶνια τρυφή</i>	109 112	<i>νύμφαι</i> vocantur <i>σέρφοι</i>	73
<i>κόρη Κορινθία</i>	106	<i>νυμφόληπτοι</i>	74
<i>κρητίζειν</i>	78 sq.	<i>ξηνλατοῦντες</i> Lacedaemonii	49
<i>κρίσεις γυναικῶν</i> in Tenedo factae	85	<i>οἰνόπται</i>	13
<i>Κυρηναῖοι λευκοί</i> vocantur Rhodii	94 119	<i>ὀλισβοί</i> feminarum Milesiarum	114
<i>λακεδαιμονιάζειν</i>	50	<i>ὀπτάνειον</i> vocatur <i>membrum muliebne</i>	50
<i>λακκοπρωκτία</i>	50	<i>παιδικοῖς χρῆσθαι</i>	29
<i>λακωνίζειν</i> quid sit	50	<i>πλακουντοποιός</i> vocatur Samus	91
<i>λακωνίζειν</i> de breviloquentibus dictum	52	<i>πλεονεξία</i> Aetolorum	67
<i>λακωνίζειν</i> de Megarensibus dictum	28	<i>ποικίλοι</i> Thessali	68
<i>λεσβιάζειν</i>	86 115	<i>πολυγράμματοι</i> vocantur Samii	93
<i>Λημνία δική</i>	83	<i>Σαμιακή λαύρα</i>	91
<i>Λήμνιον βλέπειν</i>	83	<i>Σαμίων λαύρα</i>	132
<i>Λήμνιον κακόν</i>	82 sq.	<i>σέρφος</i>	73
<i>Λυμὸς Μήλιος</i>	74 sq.	<i>σιδηρουργοί</i> Chalcidenses	71
<i>Λοκρικὸς βούς</i>	66	<i>σικελίζειν</i> ad artem saltandi spectat	119
<i>Λοκρῶν σύνθημα</i>	66	<i>σικελίζειν</i> = <i>ἀτηρεῦεσθαι</i> vel <i>πονηρεῦεσθαι</i>	119
<i>μάγειροι</i> Elei vocantur	55	<i>Σικελική τράπεζα</i>	120
<i>μάγειροι</i> vocantur Delii	75	<i>Σικελὸς τρόπος</i> ad artem luc-tandi spectat	120
<i>μάντις</i> vocatur <i>σέρφος</i>	74	<i>σινωπίζειν</i> = <i>ἀκολασταίνειν</i>	104
<i>μαστροπεύειν</i>	37	<i>σιφνιαίνειν</i>	74 90 115
<i>μεγαρίζειν</i>	30	<i>Σιφνίος ἀρραβών</i>	74 90
<i>Μεγαρικαὶ σφιγγες</i>	29	<i>Σιφνίος ἀστράγαλος</i>	74
<i>μελλήται</i> Athenienses	18	<i>σκιμαλίζειν</i>	74
<i>Μία Μύκονος</i>	76	<i>σολοικίζειν</i>	117 sq.
<i>μικρολόγοι</i> Iones	43	<i>στεριφεῦεσθαι</i> = <i>παρθενεῦεσθαι</i>	74
<i>μνηστήρων πόλις</i> vocatur Rhodus	94 119		
<i>μοιχάδες</i> feminae Ionum	106		
<i>Μυκόνιος γέλιων</i>	76		

στρώματα Milesiaca	112	τοξόται Cretenses	81
Συβάρεια ἐπιφθέγματα	130	Τυρρηνοί	65
συβαρίζειν	129	ὑβρισταὶ μεθυσθέντες Milesii	112
Συβαριτικά ἀλλήματα	129	ὑβρις Thebanorum	63
Συβαριτικὴ τράπεζα	128	φαινομηρίδες puellae Spartanæ	
Συβαριτικοὶ λόγοι	130	vocantur	46
συβριασμός ἀθλητῶν	129	φαρμακίδες sunt feminae Coae	93
σύντομοι Argivi	43	φιλομάθεια Graecorum	7
σύντομοι Lacedaemonii	43	φιλόνηκοι Thespienses	63
σοβοιοῖωτοί Boeoti vocantur	59	φοινικίζειν	87
Συρακουσία τράπεζα	122	Φωκικὴ ἀπόνοια	67
ταγηνίζειν obscene dictum	50	χαλκιδίζειν = γλισχεύεσθαι	71
τάγηνον appellatur membrum		χαλκιδίζειν = παιδεραστεῖν	71
muliebre	50	χαλκιδίτις	71
Ταναγραῖον κῆτος	64	χαννόπρωκτοι Iones	106
Ταναγραῖον φυῆν	64	χάζειν	90
ταραντιναρχία	124	χαστί τιλλειν quid sit	89
ταραντινίδιον	124	χοῖρος dicitur membrum mu-	
ταραντινίζειν	124	liebre	38 38, 4
ταχύβουλοι Athenienses	15		

INDEX PROVERBIORUM ET GLOSSARUM

*Αβρότερον	128, 10	*Αρκάδας μιμούμενος	55, 3, 4
*Αβυδηνὸν ἐπιφόρημα 99 sq.	100, 7, 8; 100; 101, 3	*Αρκάδιον βλάστημα	54
*Αβυδηνός	101, 4	ἀρραβὼνα Σίλνιον	74, 10
*Αβυδοί	102, 2, 4	ἀρχὴ Σκυρία	85; 85, 15, 17
*Αβυδοκόμας	101	*Αρχίας	121, 17
*Αβυδοκούης 100, 12; 101; 101, 4;		ἄστυ νυμφέων	92; 92, 2
102, 4, 8		*Αττικὴ πίστις	10; 20
*Αβυδον	100; 100, 12	*Αττικοὶ τὰ Ἐλευσίνα	20
*Αβυδος	100; 100, 12; 101, 2, 4	*Αττικὸν βλέπος	14; 15
*Ἄγγελος καὶ ὠτίον Μεγαροῦ 28		*Αττικὸς ἐς λιμένα	18
ἄδην	128, 10	*Αττικὸς μάρτυς	11; 21
Αἰγμές οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι	44	*Αττικὸς πάροικος	20
Αἶγιον	44, 15	*Αττικὸς ὑπέχει τὴν χεῖρα ἀπο- θνήσκων	10; 19
Αἰθήρως	71, 3	ἀ φιλοχρηματία Σπάρταν ὀλεῖ, ἄλλο δέ γ' οὐδέν	48
Αἰθάλη	84, 6	*Αχαρνικοὶ ὄνοι	22
Αἰξωνεὺς ἄλλος	23	Βάμμα Κυζικηνὸν 104; 104, 4, 5, 6. 7, 8; 106, 7	
αἰολίζειν	105; 105, 6	Βέργη	99, 17
Αἰτωλικὸς λόγος	67	Βιαντος Πριηνέως δίκη	111, 11
ἀκροκορινθία	38, 3	Βιστονία	125, 7
*Ακροκορινθία ἔοικας χοιροπω- λήσειν	38	Βοιωτία 60, 3; 60, 14; 62, 18; 69, 8	
*Αλλὰ γάρ	64, 9	βοιωτιάξειν ἔυαθες	60
*Αλωπεκίζεις πρὸς ἀλώπεκα 79		Βοιωτία ὅς	59; 60; 60, 8
*Ἄμα δίδου καὶ λάμβανε	8	Βοιώπιον οὗς	28; 60
*Ἄμᾶν Κορινθικόν	33	Βοιώπιος νόμος	62
ἀμετρί	130, 11	Βοιώπιος νοῦς	61
ἀμήσαντες	33, 1	Βοιωτοὶ	60
ἀνδραποδίζω	68, 10	Βοῦς ὁ Μολοττῶν	70; 70, 7
*Αρβέλαι	122, 19	Γέλως Μεγαροῦς	29
*Αρβέλη	122, 18	Γέλως Χίος	88
*Αργεῖα φορὰ	42; 42, 10	Γενέα	34, 4
*Αργεῖοι φῶρες	42; 42, 5	Γλαῦκα εἰς Ἀθήνας	12
*Αργεῖους ὀρᾶς	41, 7	Γραῦς Ἐριφος	73; 73, 1
*Αργεῖους ὀρῶ	41, 6		
*Αργους λόφος vel λόχος 42; 42, 3			

Ιραῦς σέριφος 73; 73, 2
Γυμνοπαῖδια 45, 11

δάκτυλος 90
δέλφακες 65, 16
Δελφική μάχαιρα 65; 65, 12
Δελφοί 65, 1

Δελφὸς ἀνὴρ στέφανον μὲν ἔχων,
δίφει δ' ἀπολωλώς . . . 64; 65, 2

Δεξιὸν εἰς ὑπόδημα, ἀριστερόν
εἰς ποδονίπτραν . . . 35; 35, 4

Δηλίου κολυμβητοῦ 75, 11
διακαννιάσαι 115, 4. 5. 6

Διειρωνόξενοι 49
δικάζεσθαι 111, 11

Δουλότερος Μεσσήνης 52
Δουραχνεῖς 22, 3

Δουραχνεὺς 21 sq.; 22, 1. 2
δωριάζειν 46; 46, 9. 10. 12

Δώριος αὐλήσις 52, 2
Δωριστί 52, 2

Ἐγκτήνες 60, 6
εἴη μοι τὸ μεταξὺ Κορίνθου

καὶ Σικωνός 32

Εἰκὴ 102, 5

Εἰκὴ τὸν Ἀβυδὸν πατεῖς . . . 102

εἰς Μασσαλίαν πλεύσειας 133; 134, 1

εἰ τὸ μέσον κτήσαιο Κορίνθου

καὶ Σικωνός 33; 33, 5

Ἐκ Μασσαλίας ἦμεις 134; 134, 1

Ἐλευθεριώτερος Σπάρτης 47; 47, 11

ἐλεύθεροι μὲν κακοί, δούλοι δέ

ἀγαθοί 107

ἐν Κέφ τις ἡμέρα 72; 72, 8

ἐν[τε]θε[τ]ταλίσθαι 69, 5

ἐν τῇ λειφει ἀγγέλων καὶ ὁ

Μάρδαρις ἀγγελος 28

Ἐπὶ μέγα 128, 10

Ἐταῖραι Κορίνθιαι 37, 25; 104, 18

Εὐδαίμων ὁ Κορίνθιος 33

Εὐδαίμων ὁ Κόρινθος, ἐγὼ

δ' εἶην Τεγεάτης 33

Εὐδορότερος Τενεάτου ἢ Γενεά-
του 40

Ἴμεις δέκα Ῥόδιοι, δέκα νῆες 94
ἦσαν ποτ', ἦσαν ἄλκιμοι Μιλή-
σιοι 114; 114, 1

Θεοὶ Μολοττικοὶ 70

Θεορίτειον βλέμμα 14

Θεσσαλαί 67, 12; 68, 1

Θεσσαλλὰ 67, 12; 69, 5

Θεσσαλὸν 68; 68, 9

Θεσσαλὸν νόμισμα 69; 69, 1

Θετταλὴ γυνή 68, 1

Θετταλικαὶ πτέρυγες 69, 5

Θετταλικά πτερά 69, 5

Θετταλικὴ ἔνθεσις 69, 7

Θετταλὸν σόφισμα 68, 11

Θετταλὼν σόφισμα 68; 68, 11

Ἰμβριοι 82, 4

Ἰμβριος καὶ Λήμνιος 82; 82, 3

Ἰππεῖς ἐν Θετταλίᾳ καὶ Θράκῃ 69

Ἰππεῖς λευκοθώρακες 69, 9; 81, 13

Ἰσθμία 40, 5

ἰσθμιάζειν 40

ἰσθμιάσαι 40, 4

Ἰωνικόν 106, 7

Ἰωνικός 106, 9

ἰωνόκυστος 106; 106, 22

καθελεῖν σελήνην 68, 2

καὶ γὰρ Ἀργεῖους ὄρας 41

κατάπτυστον 124, 5. 6

Κάτρη 106, 8

καννιάζειν 115

Κόδρος εὐγενέστερος 125; 125, 1

Κολοφών 110, 9; 111, 2. 4. 6

κολοφῶνα ἐπιτιθέναι 110

Κολοφῶνος 111, 5

κορινδιάζειν 37; 37, 18

Κορινθία παῖς 37

Κορινθικόν 33, 1

Κορίνθιον κακόν 38

- Κορινθιος ξένος* . . . 39; 39, 2
Κορινθος . . . 37, 17
Κρής πρὸς Αἰγινήτην . . . 26; 79
Κρήτα τρόπον . . . 81; 81, 9
Κρήτες ἀεὶ ψεύσται . . . 77
κρητίζειν . . . 77 sqq.; 79, 3. 4. 5
κρητίζει ὁ κριτής . . . 79
Κρητικόν . . . 81, 11
Κρητικὸν μέλος . . . 81, 11
Κρητικός . . . 81, 12
Κρότων . . . 125, 7
κρότωνος . . . 125, 10
κρότωνος ὑγιέστερος 124; 124, 17;
 125, 11
Κυνωραῖσται . . . 125, 7
Κυνῶνιον . . . 78; 78, 9
Κύμη . . . 107, 19
κυνωραϊστέων . . . 125, 7
Κυνοσκεφαλαί . . . 38
*Κυνόφαλοι vel potius Κυνό-
 φθαλμοί* . . . 38
κυνοφθαλμίζεται . . . 38
Κυνολάκων . . . 51, 2
κωάζειν . . . 89; 89, 9
Κῶος Χιον . . . 72; 89, 12; 93

λαγῶς περὶ τῶν κρεῶν 123; 123, 9
Λακεδαίμων . . . 50, 5
Λάκωνες . . . 47, 9
λακωνίζει . . . 51, 2
*λακωνίζειν (de pederastia dic-
 tum)* . . . 50; 50, 3. 4. 9
*λακωνίζουν (de brevilloquenti-
 bus dictum)* . . . 52; 52, 1
Λακωνικὰς σελήνας . . . 49
Λακωνικὸν τρόπον 50; 50, 9; 51, 2
Λακωνικός . . . 47; 47, 7. 8
Λακωνικῶς . . . 51, 23
Λαπήθιον . . . 95, 4
Λειβήθριοι . . . 98, 6; 99, 4. 8
*Λειβηθρίων ἀμουςότερος (ἀνοη-
 τότερος)* . . . 98
Λειβητρα . . . 99, 6
λεσβιάζειν . . . 86 sq.; 87, 10

Λέσβιος δεξιὰ . . . 88
Λέσβιον ῥδόν . . . 88, 4
Λέσβιος ῥδός . . . 88, 4
λεσβίσαι . . . 87, 10. 11. 12
Λεσβίων ἀξια . . . 87, 19
Λεσβίων ἀξια . . . 87; 87, 18
Λεσβίων(δεξιὰ) . . . 88, 2
Λήμνια . . . 82
Λημνία γῆ καὶ γυνή . . . 83, 5
Λημνία δίκη . . . 82 sq.; 83, 11. 12
Λημνία χειρὶ . . . 83; 83, 9
Λήμνια κακά . . . 82, 14
Λήμνιον . . . 83, 14
Λήμνιον βλέπειν . . . 23; 83; 83, 14
Λήμνιον βλέπων . . . 83, 14
Λήμνιον κακὸν 82; 82, 12; 83; 85, 6
Λήμνιον πῶρ . . . 84, 7
Λιμὸς Μηλιαῖος . . . 75, 6
Λιμὸς Μήλιος . . . 74
Λιμῷ Μηλίῳ . . . 75, 4. 5
Λινδοὶ τὴν θυσίαν . . . 94; 94, 15
Λοκοὶ τὰς συνθήκας . . . 66
Λοκοῦ ξυνθήματι . . . 66, 1
Λοκοῦν ξυνθήματα . . . 66, 1
Λοκοῦν σύνθημα . . . 66; 66, 1

Μαρώνια . . . 98, 3
*Μάταια τὰλλα πρὸς Κρότωνα
 τᾶστεα* . . . 127
Μεγαρέων ἀξιοὶ μερίδος . . . 27
μεγαρίζειν . . . 29
Μεγαρικά δάκρυα . . . 30
μετὰ Λέσβιον ῥδόν . . . 88; 88, 4
*Μέτρῳ ὕδωρ πίνοντες, ἀμετροὶ
 δὲ μάζαν ἐδόντες* . . . 130; 130, 11
*Μηδέποτε μηδεὶς Μεγαρέων
 γένοιτο σοφώτερος* . . . 27
Μὴ εἰκῇ τὸν Ἄβυδον πατεῖν 102
Μήλιος . . . 66, 7
Μία Μύκονος . . . 76
*Μισηταὶ δὲ γυναῖκες ὀλισβοῖσιν
 χρῆσονται* . . . 114, 2
Μισήτη . . . 114, 2
Μόσυχλος . . . 84, 1

- Μυκόνιον 76, 2
 Μυκόνιος γείτων 76; 76, 5
 Μυκωνίαν δίκην 75
 Μύκονος 77, 3
 Μυκόνιος γείτων 76, 6
 Μυκόνιος φαλακρός 76
 Μυκωνίαν δίκην 75
 Μύσκελλος 121, 17

 Νιρέως καλλίων 125

 Ὀδυσσεὺς συνετώτερος 125
 οἶκοι 113, 1
 οἶκοι τὰ Μιλήσια 112 sq.
 οἱ Κρήτες τὴν θυσίαν 81, 2
 ὁ Κρῆς ἀγνοεῖ τὴν θάλασσαν 80
 ὁ Κρῆς δὴ τὸν πόντον 80
 ὁ Κρῆς τὴν θάλασσαν 80, 8 9, 10; 121
 ὁ Κρῆς τὸν Κρῆτα 79
 Οἱ Κρήτες τὴν θυσίαν 80
 ὀλισβος 114, 2
 ὀμφαξ 121, 10
 Ὀνος εἰς Ἀθήνας 12
 ὄνος εἰς Κυμαίους 108; 108, 2
 ὄνου γνάθος 62, 3
 Ὀν οὐ θρέφει Κῶς, ἐκείνον
 οὐδὲ Αἴγυπτος 93
 ὁ Σικελὸς ὀμφακίζεται 121; 121, 10
 ὁ Σικελὸς τὴν θάλασσαν 80; 121;
 121, 7
 ὁ Σικελὸς ὡς εἶκοι τὴν ἐξωμίδα 119
 ὁ Σίφνιος ἀστράγαλος 74
 οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθον
 ἐσθ' ὁ πλοῦς 34; 34, 10; 37, 1, 2
 Οὐ Χίος ἀλλὰ Κίος 72

 Πάλαι ποτ' ἦσαν ἀλκιμοὶ Μι-
 λήσιοι 113
 Παλληνικὸν βλέπειν 23; 23, 14
 Πριηνίων δεκάτη 111; 122
 Πριηνίων δίκη 111
 Πρὸς Κάρα καρίζεις 79; 79, 20
 Πρὸς Κρήτα κοητίζειν 79
 πρὸς Κρήτα κοητίζων 79, 20
 πρὸς σῆμα μητροῖας θορηεῖν 30

 Ῥηγίνος 123, 4
 Ῥηγίνου δειλότερος 123, 4
 Ῥηγίνους 123, 4
 Ῥηγίνων δειλότερος 123
 Ῥόδιοι τὴν θυσίαν 94; 94, 7
 Ῥοδίων χρησμός 94; 94, 8

 Σάμη 93, 10
 Σαμιακὴ λαύρα 91
 Σαμιακὸν τρόπον 92; 92, 6
 Σαμιακὸς τρόπος 92, 6
 Σαμίων ἀνθη 91; 91, 14
 Σαμίων λαύρα 132
 Σαμίων ὁ δῆμος 93, 6, 7
 σέρφοι 73, 4; 74, 2
 Σιβυλλὰ Θετταλή 68, 1
 σικελίζειν 119; 119, 8, 9, 10
 Σικελικὴ τράπεζα 120; 120, 12; 122
 Σικελὸς στρατιώτης 121; 121, 13
 Σινώπη 100, 14; 104, 18
 σινωπίζειν 104
 σινωπίσαι 104, 15, 16
 σιφνιάζειν 74; 74, 8; 87, 11; 90
 σιφνιάζειν καὶ λεσβιάζειν 74, 8
 Σίφνιοι 74, 5
 Σίφνιος ἀρραβὼν 74; 74, 9; 90
 Σίφνος 74, 8
 σικμαλίζειν 74
 Σκυρία δίκη 86; 86, 3
 Σκυρίαν δίκην 86; 86, 1
 Σκύρος 85, 12
 σκυτὴν ἐπικουρία 114, 2
 Σόλοι 118, 2, 3
 σολοικίζει 117, 12
 σολοικισμός 117, 10, 12, 13; 118, 1
 Σόλοικοι 118, 1
 σόλοικον 117, 13
 σοφιστής 68, 11
 Σπάρταν ἔλαχε, Σπάρταν κόσμει 52
 Στέντορος μεγαλοφωνότερος 125
 στεριφενομένη 74; 74, 1
 συβαρίζει 129, 6
 Συβαριταῖς 128, 10; 129, 6; 130, 3
 Σύβαριν 129, 6

Σύβαρις διὰ πλατείας . . . 130, 10
 Συβαρίζεται 128, 10
 Συβαρίζεται διὰ πλατείας . . . 130
 Συβαριτικάις 128, 10; 129, 1; 130, 5;
 130, 10
 Συβαριτική 128, 10
 Συβαριτική τράπεζα 128
 Συβαριτικοὶ λόγοι . . . 130; 130, 3
 Συβαριτικός 128, 10
 συβριάζει 129, 6
 συβριάζειν 129, 6
 Συβριακόν 129, 6
 συβριασμός 129, 6
 συμβαριτικάις 128, 10
 Συοβριωτοί 60; 60, 4. 7
 Συράκουσαι 121, 17; 122, 4; 125, 14
 Συρακουσία τράπεζα . . . 122; 122, 9
 Συρακουσίων δεκάτη 122
 Σύροι πρὸς Φοίνικας 79

Τανάγρα 63, 17
 Ταναγραῖον κῆτος 64
 Ταναγραίων φνὴν 64; 64, 3
 Τὰ πρῶτ' ἀρίστους παῖδας
 Ἀλγίνα τρέφει 25; 25, 11
 Ταραντεινόν 124, 5
 Ταραντίναι βαφαί 124, 5
 ταραντινίζειν 124
 Ταραντινίδιον 124, 5. 6
 Ταραντῖνοι 124, 13
 Ταραντινον 124, 5
 Τάρας 124, 11
 Τὰ Σαμίων ὑποπτεύεις 93
 Τενέδιον βέλος 85; 85, 5
 Τενέδιος ἄνθρωπος 84; 84, 15. 18
 Τενέδιος ἀθλητής 85; 85, 2
 Τενέδιος ξυνήγορος 84; 84, 15. 16; 85, 3
 Τενέδιος πέλεκυς 85
 Τένεδος 84, 14; 85, 3
 Τήρια κακά 85, 6
 Τὶ οὐ γενήσῃ 122, 19
 Τὶ οὐ γενήσῃ ἰὼν εἰς Ἀρβέλας 122
 Τὶ οὐκ ἀπήγξω 63, 13

Τὶ οὐκ ἀπήγξω, ἵνα Θήβῃσιν
 ἦρως γένῃ 63
 Τίς οὐ γενήσῃ 122, 19
 τὸ μεταξὺ Κορίνθου καὶ Σικυῶ-
 νος 32
 Τὸν ἐν Σάμῳ κομήτην 92
 τὸν κολοφῶνα ἐπέθηκας . . . 110, 8

ὕγιεστερον κολοκύντης 125
 ὕγιεστερος 125, 16
 ὕγιεστερος κρῶτωνος 125, 11
 ὕγιεστερον ὄμφακος . . . 125; 125, 15
 ὕγιής 118, 1
 ὕμεις ὦ Μεγαρεῖς 30; 42, 1; 45, 1.
 2; 50, 1; 69, 10
 ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα 127, 2
 ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν 127; 127, 2
 ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδῶν 127, 2

Φάσηλις 117, 4
 Φασηλιτῶν θῆμα 117, 4
 Φωκικὴ ἀπόνοια 67
 Φωκίς 67, 3

Χαῖτα 37, 6
 χαλκιδίζειν 71; 71, 8. 9
 χαλκιδίτις 71
 χιάζειν 74, 8; 90; 90, 4. 6
 χιάζειν (καὶ) σιφνιάζειν . . . 74, 8
 χιαστί τίλλειν 89
 Χίος ἦν ὁ ἀποπατῶν 88
 Χίος λόφος 89
 Χίος παραστάς Κῶν οὐκ ἐάσω 89
 Χίος παραστάς Κῶν οὐκ ἐᾷ
 λέγειν 89; 93
 Χίος παραστάς οὐκ ἐᾷ Κῶν
 λέγειν 89
 Χίος πρὸς Κῶν 89
 χοῖρος 37, 24
 χρυσός ὁ Κολοφώνιος 108

Ψύρα τε τὴν Σπάρτην ἀγεις . . 91
 Ψύρα τὸν Διόνυσον ἀγοντες 90; 91, 1
 Ψύριος 91. 91, 5

INDEX LOCORUM

- ACHAEUS fr. 3 TGF² p. 747 Nauck: 62.14; fr. 12 TGF² p. 749: 65,5
- AELIANUS ep. rust. X: 125.5; nat. an. III 2: 70.9; IV 1: 81.4; VI 10: 131.2; XVI 23: 131.2; var. hist. I 19: 109.11 131.1; II 9: 93.10; 19: 51.17; III 14: 103.8; 15: 43.3 44.4; IX 24: 128.18; XI 1: 120.7; XII 29: 32.5; 56: 28.3; XIII 9: 48.11; XIII 25: 59.3; XIV 20: 128.6
- AELIUS DIONYSIUS fr. 246 Schwabe: 88, 4
- AELIUS LAMPRIDIUS Vit. Heliogab. 30: 128, 9
- SCHOL. IN AESCHIN. de fals. leg. 173 (orat. Att. vol. II 38.44 Baiter-Sauppe): 81.13
- AESCHINES SOCRATICUS VII p. 45 Krauß: 106.16
- AESCHYLUS Suppl. 200: 43.7; 273: 43.8; Choeph. 631: 82.8
- AGATHARCHIDES FHG III 192 (fr. 2): 67.7; FHG III 193 (fr. 6): 47.17; FHG III 194 (fr. 9): 56.7
- ALCIPHON epist. ed. Schepers II 11.2: 70.10; III 8: 31 44, 8
- ALCMAN fr. 46 PLG⁴ III 53 Bergk: 91, 2; fr. 115 PLG⁴ III 69: 121, 8
- ALEXANDER AETOLUS p. 225 Meinelke (Analect. Alex.): 8.11
- ALEXIS CGF III 427 M., CAF II 333 (fr. 104) K.: 104.17; CAF II 353 (fr. 153): 41.4; CGF III 480 (fr. 1), CAF II 375 (fr. 213): 69.6; CGF III 490 (fr. 1), CAF II 383 (fr. 237): 62.12; CGF III 492, CAF II 384 (fr. 239): 119.3; CGF III 499 (fr. 1), CAF II 389 (fr. 253): 37.13
- AMBROSIUS In psalm. I 2: 116.11
- AMMIANUS MARCELLINUS XIV 6.25: 132, 4; XXII 12.4: 94.11
- ANACREON fr. 16 PLG⁴ III 259 Bergk: 92.1; fr. 53 PLG⁴ III 270: 120.1; fr. 85 PLG⁴ III 278: 113.9
- ANANIUS fr. 4 PLG⁴ II 502 Bergk: 106.12
- ANAXILAS CGF III 347 (fr. 1) M., CAF II 270 (fr. 22) K.: 104.14
- ANDOCIDES *Περὶ τῆς πρὸς Λακεδαιμονίων ἐιρήνης* 2: 49.3; 27: 43.13
- ANTHOLOGIA PALATINA V 6: 31, 1; VI 40: 33, 1; VII 422: 89, 15; VII 654: 78, 10; IX 265.5: 81, 13; XI 235: 88, 10; XI 259: 69, 8; XI 438: 39, 1; XI 440: 27, 7; XII 129: 111, 11; XIII 12.6: 72, 11; XIV 16: 75, 14; XIV 73: 30, 14 69, 10; XIV 140: 68, 1
- ANTIPHANES CGF III 49 (fr. 2) M., CAF II 48 (fr. 90) K.: 120.4; CGF III 50, CAF II 48 (fr. 91): 105.14; CGF III 63 (fr. 1), CAF II 57 (fr. 117): 46.18; CGF III 91 (fr. 1), CAF II 79 (fr. 166): 13.1; CGF III 138 (fr. 11), CAF II 115 (fr. 236): 55.13; CGF III 142 (fr. 20), CAF II 124 (fr. 276): 69.6
- ANTIPHON fr. 67 Blass²: 101.8
- APOLLINARIS SIDONIUS carm. V 430: 32.15 123.16; XXIII 100: 12.12; ep. VIII 6: 15.6
- APOLLODORUS Chron. I 9.17: 83.5; III 6.4: 83.5

- APOLLONIUS RHODIUS Argonaut.
I 609 sqq.: 83.5; schol. in Argonaut. I 609: 83.5; III 533: 68.2; III 1242: 59.5
- APOSTOLIUS I 1: 100.11; 2: 101.4; 4: 120.12 128.17; 43: 123.1; 54: 55.10; 67: 23.9; II 67: 99.5; III 61: 52.2; 73: 55.7; 75: 42.3; 76: 42.10; 80: 85.17; IV 17: 14.5; 20: 19.6; 25: 20.10; 26: 21.1; 27: 19.7; 54b: 48.5; 73: 104.9; V 1: 70.7; 4: 62.18; 11: 61.6; 13: 61.1; 16a: 60.12; 29: 29.11; 38: 107.15; 46: 12.14; 55: 12.14; VI 69: 134.2; 70d: 19.6; VII 2: 47.10; 31: 93.3; 81: 68.2; VIII 6d: 34.5; 27: 85.3; 56: 94.6; 69: 114.1; 77: 48.5; 85: 68.1; 88: 69.5; IX 93: 110.7 111.6; 94: 109.4; X 6: 26.2 79.23; 7: 79.9 79.19; 25: 94.8; 35: 89.14 89.16; 41: 123.9; 42: 51.2; 50: 99.5; 57a: 87.14; 58: 87.19; 65: 83.2; 66: 83.10; 67: 83.14; 70: 75.6; 71: 94.16; 76: 66.1; 78: 66.6; XI 10: 30.8; 15: 29.4; 31: 130.10; 54: 27.10; 79: 76.6; 80: 75.18; XII 37: 113.1; 41: 81.2; 51: 107.18; 57: 80.14; 61: 79.22; 84: 108.2; XIII 53: 122.20; 60: 37.2; 85: 113.10; XIV 5: 77.6; 16b: 88.7; 98: 79.19; XV 1a: 79.19; 24: 123.4; 29: 94.7; 32: 93.8; 45: 121.10; 47: 121.13; 48: 120.12; 50: 105.1; 70: 122.9; 71: 86.5; 77: 130.10; XVI 14: 93.9; 25: 84.17; 26: 84.17; 72: 63.13; 75: 122.20; 92: 110.7; XVII 37: 108.15; 62: 126.12 127.3; 79: 117.4; XVIII 55: 91.1; 62b: 48.15
- APPENDIX PROVERBIORUM¹ I 94: 65.14; 95: 65.6; II 15: 110.5; 33: 93.13; 61: 72.8; 88: 40.6; III 14: 122.8; 18: 70.8; 19: 14.4; 20: 68.11; 28: 69.9; 35: 41.2 42.7; 50: 40.1; 51: 125.13; 66: 83.14; IV 22: 12.13; 29: 24.15; 72: 105.2; 73: 74.8 79.10 87.15 90.7; 84: 93.9; 88: 141.13 122.8; 93: 68.11; V 39: 91.1
- APULEIUS Metamorph. I 2.11: 67.13; I 3.17: 67.13; X 31: 52.2
- ARCHESTRATUS fr. 53.10 ed. Ribbeck: 122.12
- ARCHILOCHUS fr. 78, PLG⁴. II 405 Bergk. cf. CAF III 491 (fr. 439) K.: 75.16 75.17
- ARISTAENETUS ep. I 27 Boissonade: 98.8; II 18: 80.3
- ARISTIDES vol. I 755 Ddf.: 36.5; II 168: 120.21; II 186: 80.12; II 257: 120.6; II 334: 69.8; II 471: 130.9; schol. vol. III 490 Ddf.: 80.13 121.7; III 627: 110.4
- ARISTOPHANES Acharn. 14: 62.18; 104: 106.17; 106: 106.17; 180 sqq.: 21.5; 215: 126.7; 309: 48.13; 378: 29.6; 524: 28.8; 605: 23.13; 630: 15.10; 665: 21.6; 738: 27.11; 764: 27.11; 822: 30.1; 827: 12.16; Av. 186: 75.1; 968: 33.2; 1012: 49.10; Eccl. 137: 15.11; 185: 12.15; 436 sqq.: 12.16; 560 sq.: 12.16; 571: 36.1; 797: 16.2; 883: 107.7; 920: 86.8 106.18; 1165: 81.10; Equ. 518: 17.9; 584: 64.7 64.8; 989: 52.2; 1055: 16.3; 1262: 15.3; Lys. 19: 37.5; 62: 21.7; 75: 18.4; 82: 46.15; 107 sqq.: 114.2; 276: 46.16; 299: 84.1; 517: 16.1; 1058: 72.1; Nub. 157: 24.14; 350: 92.7; 398: 92.7; 651 sqq.: 90.8; 749: 68.1 68.2; 1176: 14.2; Pac. 55: 12.19; 216

¹ Corporis Paroemiographorum Gottingensis

sqq.: 48.13; 220: 15.9; 248 sq.: 30.3; 344: 129.5; 622 sq.: 49.9; 682: 50.8; 688: 15.13; 790: 36.1; 822 sq.: 12.18; 1068: 48.14; 1081: 115.3; 1083: 48.14; 1176: 104.2; 1188 sqq.: 48.9; Plut. 149: 37.4; 521: 69.2; 627: 85.17; 720: 24.13; 1002: 113.4; 1075: 113.4; Ran. 274 sqq.: 12.17; 544: 112.9; 814 sq.: 36.1; 849: 81.10; 876 sqq.: 36.1; 970: 72.3 88.7; 1266: 36.1; 1276: 36.1; 1308: 86.9; Thesm. 163: 107.7; 404: 39.4; 416: 70.10; Vesp. 32: 15.12; 57: 29.6; 894 sq.: 22.8; 911: 119.13; 1060 sqq.: 113.3; 1206: 126.8; 1291: 35.2; 1345 sq.: 86.7; 1427: 129.4; fragm.¹ 57: 42.4; 64: 93.4; 85: 19.3; 95: 50.5; 101: 19.8; 216: 122.10 128.11; 338: 50.2; 352: 108.5; 492: 69.6; 543: 101.7 111.7; 684: 65.7; 733: 101.1; 902a: 34.11 (= CAF I 591 fr. 902 K.); 912: 90.3

Scholia in Acharn. 14: 62.18; 215: 126.7; 233: 23.15; 309: 48.13; 630: 15.10; 764: 27.11; 827: 12.16 30.1; 781: 38.4; Av. 471: 130.2 130.4; Eccl. 1165: 81.10; Equ. 518: 17.10; 534: 64.7 64.8; 963: 19.8; 989: 52.2; 1091: 122.5 126.2; Lys. 107: 114.2; Nub. 587: 16.5; 748: 67.12; 749: 68.1; Pac. 124: 88.8; 143: 92.5; 246: 30.3; 344: 129.5 129.7 130.5; 622: 49.9; 741: 61.8; 1083: 48.14; 1176: 104.2 104.11; 1188: 48.9; Plut. 149: 37.4; 627: 85.17; 1002: 113.5; 1075: 113.4 113.6; Ran. 444: 74; 477:

25.5; 544: 112.9; 970: 72.3 72.4; Thesm. 404: 39.4; Vesp. 32: 15.12; 57: 29.6; 1060: 113.3; 1206: 126.8; 1345: 86.7 87.3

ARISTOPHANES BYZANTIUS p. 237 Nauck: 34.13; p. 238: 38.9

ARISTOTELES² Eth. Nicom. IV 6: 26.6; hist. anim. V 31: 125.7; meteor. I 14: 8.9 8.11; poet. 3: 28.9; pol. I 2: 65.10; IV 4: 108.7; 7: 52.2; rhet. II 21: 20.6; soph. el. 14: 117.9; fragm. 501: 48.4; 516: 113.7; 541: 131.3 127.16; 542: 127.16; 551: 85.3

ARISTOXENUS FHG II 284: 45.11

ARNOBIUS Adv. gent. V 12: 97, 7

ARSENIUS ed. Walz p. 11: 100.11 128.17; 22: 123.1; 24: 55.10; 26: 45.6; 28: 23.11; 40: 110.7; 51: 46.7; 52: 99.5; 73: 42.3 42.12; 76: 55.7; 77: 85.17; 82: 15.1; 83: 19.7 20.10; 143: 70.7; 145: 59.6; 146: 61.1; 158: 29.11 107.15; 178: 64.12; 221: 134.2; 227: 47.10; 231: 93.3; 232: 93.3; 244: 34.5; 276: 94.6; 279: 114.1; 287: 69.5; 320: 52.6; 321: 111.6; 322: 79.9; 331: 123.9; 334: 87.19; 335: 83.2; 336: 75.6; 337: 66.1; 349: 30.8; 350: 29.4; 353: 130.10; 358: 75.18; 378: 113.1; 379: 81.2; 380: 79.22 80.14; 384: 108.2; 388: 121.7; 397: 37.2 122.20; 403: 113.10; 413: 79.19; 424: 94.8; 425: 94.7; 428: 121.10; 430: 128.17; 431: 122.9; 444: 84.17; 448: 122.20; 462: 117.4; 477: 108.15; 484: 91.1; 493: 63.13

ARRIANUS Anab. I 14.3: 69.8; III 11.10: 69.8; III 19.5: 69.8; cyneg.

¹ Numeris utor editionis Oxoniensis edd. Hall-Geldart. ² Numeri paginarum editionis academiae Berolinensis in contextu conferantur.

- XXIII 2: 69. 8; tact. IV 6: 124. 13;
XVIII 3: 124. 13
- ASIUS fr. 13 EGF I 206 Kinkel: 92. 3
- ASPASIUS ad. Aristot. eth. Nicom.
IV 2: 29. 7
- ATHENAEUS 7 F: 75. 16; 11 B:
68. 11; 17 D: 50. 6; 19 F: 123. 5;
22 B: 107. 5; 22 C: 119. 12; 25 E:
120. 19 128. 12; 25 F: 88. 13; 27 D:
55. 13; 27 F: 54. 4; 28 B: 69. 4;
47 E: 64. 9; 67 C: 24. 15; 112 D:
120. 6; 117 B: 72. 9; 132 D: 13. 9;
132 F: 105. 10; 134 D: 14. 1; 137 C
D: 69. 6; 138 D: 129. 3; 142 A:
48. 1; 148 D: 63. 12; 148 F: 53. 5;
154 D: 53. 14; 156 A: 45. 9 124. 1;
159 D: 105. 10; 166 F: 124. 3; 172
F: 75. 10; 173 B: 75. 9; 173 C:
65. 7; 173 D: 65. 5; 184 D: 52. 2;
219 A: 33. 4; 220 B: 106. 16;
224 C: 13. 1; 228 C: 13. 7; 233 A:
47. 15; 253 EF: 67. 11; 260 B: 69.
4; 261 D: 44. 2; 261 E: 81. 15;
273 B: 128. 18; 277 EF: 36. 12;
278 A B: 36. 12; 278 E: 50. 1 69.
10; 286 E: 120. 4; 311 B C: 122. 12;
349: 72. 10; 350 A: 56. 4 117. 7;
350 C: 45. 12; 351 C: 94. 2 119. 5;
352 B: 94. 2 119. 5; 370 B: 56. 2
106. 10; 396 A: 120. 4; 417 B: 62. 4;
418 B: 62. 15 69. 6; 425 A: 13. 7;
427 E: 39. 3; 429 A: 115. 1 134. 12;
440 B: 106. 6; 442 C: 103. 2; 442 D:
43. 2; 442 E: 55. 14 112. 6; 442 D:
44. 3; 442 EF: 99. 18; 463 F: 69.
4; 484 F: 128. 11; 488 C: 34. 8;
500 C: 47. 6; 510 A: 119. 2; 512
B: 13. 4; 516 A: 66. 13 95. 1;
518 CE: 129. 3; 520 C: 131. 3;
522 E: 124. 4; 523 C: 134. 3;
523 E: 112. 7 113. 7; 524 B: 112. 10;
524 F: 102. 1 105. 13 112. 8; 525 A:
101. 7; 525 B: 101. 8; 525 C: 111.
8; 525 E: 92. 4; 525 F: 128. 1;
526 A: 109. 6 109. 10; 526 D: 105.
14 106. 1; 526 E F: 103. 13;
527 A: 69. 4 70. 3; 527 B: 67. 7;
527 C: 122. 10; 528 A: 56. 8 128. 2;
540 F: 91. 10; 550 C: 47. 18; 551 A:
64. 4; 551 C: 114. 2; 558 B: 104.
14; 561 E: 51. 3; 565 D: 103. 10;
566 A: 50. 1; 567 C: 32. 12; 573 C:
37. 8; 583 DE: 13. 2; 586 A: 100.
14; 587 C: 32. 13; 587 E: 37. 7;
601 E: 71. 7 81. 5; 602 F: 81. 5;
609 E: 85. 8; 610 A: 85. 10; 610 D:
72. 6; 611 A: 47. 16; 620 E: 107. 11;
624 C: 52. 2; 624 F: 107. 9; 625 B:
112. 1; 626 B: 53. 11; 627 D: 47. 6;
628 B: 52. 2; 629 E: 107. 6; 630 C:
81. 13; 630 F: 47. 6; 631 A: 45. 11
46. 8; 632 F: 52. 2; 640 D: 63. 15;
641 A: 100. 1; 644 C: 91. 7; 655 F:
120. 4; 658 A: 120. 2; 661 E: 120. 5;
661 F: 120. 5; 665 D: 107. 8; 678
BC: 45. 11; 782 D: 39. 5
- BABRIUS fab 15: 58. 9
- BACCHYLIDES XVII 2 Blass: 105. 12
- BASILIIUS ep. 4: 121. 3
- CALLIAS CAF I 698 (fr. 23) K.: 28. 2
- CALLIMACHUS epigramm. XIII:
78. 1; XXVII: 31; hymn. I 8: 77. 8;
fragm. 100b 1: 117. 4; 104: 8. 12
160: 8. 12; 450: 65. 3
- CARMINA POPULARIA PLG⁴ III
675 Bergk, no. 46 v. 29: 67 11
- CATULLUS 84. 2: 12. 6
- CHAEREMON fr. 2 TGF p. 789
Nauck: 17. 2
- CHAMAELEON fr. 15 Koepke: 47. 16;
16: 37. 9; 33: 129. 2
- CHARICLES FHG IV 360 (fr. 1):
45. 12
- CHARON FHG I 34 (fr. 9): 131. 3

- CICERO ad Att. IV 6. 2: 52. 8; 13. 3: 96. 10; VII 7. 4: 97. 1; ad fam. IX 15. 2: 11. 5; XI 25. 2: 51. 12; ad Qu. fr. II 9. 2: 85. 3; Brut. 50: 51. 12; 191: 61. 2; de dom. 60: 131. 10; 111: 64. 1; de fat. 7: 57. 2; 30: 127. 4; de inv. II 2: 126. 6; de leg. agr. I 20: 132. 11; II 39: 45. 10; II 68: 116. 6; 76: 132. 8; 91: 131. 7; 93: 131. 8; 95: 131. 9 132. 11; 97: 132. 9; de nat. deor. I 120: 96. 9; III 55: 84. 2; de off. II 77: 48. 7; de orat. I 22: 7. 2; 102: 7. 4; II 217: 11. 6 93. 15 103. 11 120. 9; III 57: 7. 2; 131: 7. 2; de prov. cons. 15: 8. 1; de rep. VI 2: 109. 9; in Pis. 24: 132. 15; 29: 7. 6; in C. Verr. II 20: 116. 3 116. 5; II 46: 34. 7; 95: 120. 10; 176: 34. 7; IV 22: 117. 6; 98: 34. 7; 131: 34. 7; 450: 34. 7; Lael. 38: 11. 11; orat. 108: 7. 2; post red. in sen. 17: 132. 9; pro Flacc. 9 sq.: 8. 6; 23: 7. 5; 24: 7. 14; 63: 45. 10; 73: 134. 9; pro Ligar. 11: 7. 14; pro Rosc. 133: 34. 7; pro Sest. 19: 121. 16; Tusc. disp. I 86: 7. 7; V 100: 120. 15; Schol. Ps. Ascon. II 237. 4 Stangl: 116. 7; schol. Gronov. II 346. 11 Stangl: 116. 8
- CLAUDIANUS *carm.* XXVI 442: 78. 8
- CLEARCHUS FHG II 306 (fr. 7): 112. 10; II 306 (fr. 9): 124. 4; II 310 (fr. 22): 91. 10
- CLEMENS ALEXANDRINUS *paed.* II 10. 3 sq.: 106. 20; *schol.* in *paedag.* II 10. 105: 13. 6
- COMICORUM INCERTORUM FRAGMENTA¹ CGF IV 642 (fr. 147) M.: 38. 8; CAF III 516 (fr. 600): 34. 12; 530 (fr. 684): 128. 11; 534 (fr. 712): 74. 9; 539 (fr. 741): 130. 10; 545 (fr. 777): 27. 10; 560: 30. 8; 564 (fr. 902): 86. 1; 566 (fr. 919): 89. 2; 586 (fr. 1076): 29. 1; 596 (fr. 1142): 74. 8; 602 (fr. 1192): 71. 4; 619 (fr. 1270): 127. 14
- CORNELIUS NEPOS *Alcib.* 5. 2: 58. 6; 11. 3: 58. 7; *Hannib.* 9: 78. 11
- COSMAS HIEROSOLYMITANUS ad *carm.* LXIV Greg. Nazianz., *Mai spicil. Roman.* II 176: 60. 5
- CRATES CGF II 241 (fr. 2) M., CAF I 136 (fr. 19) K.: 69. 6; CGF II 244 (fr. 1), CAF I 139 (fr. 29): 72. 9
- CRATINUS maior CGF II 23 (fr. 11) M., CAF I 16 (fr. 13) K.: 92. 6; CGF II 35 (fr. 6), CAF I 20 (fr. 23): 17. 5 17. 7; CGF II 84 (fr. 7), CAF I 49 (fr. 112): 91. 4; CGF II 130 (fr. 20), CAF I 72 (fr. 194): 115. 7; CGF II 179 (fr. 16), CAF I 93 (fr. 273): 39. 5; CGF II 224 (fr. 152), CAF I 102 (fr. 308): 61. 8; CGF II 225 (fr. 153), CAF I 103 (fr. 310): 59. 8; CGF II 222 (fr. 143), CAF I 105 (fr. 317): 64. 7 114. 2; CGF II 175 (fr. 6), CAF I 109 (fr. 328): 76. 1; CGF II 207 (fr. 92), CAF I 114 (fr. 352): 91. 3; CGF II 200 (fr. 68), CAF I 124 (fr. 419): 106. 22
- CRATINUS minor CGF III 374 (fr. 1) M., CAF II 239 (fr. 1) K.: 120. 5
- CRITIAS fr. 1 PLG⁴ II 279 Bergk: 69. 4; FHG II 69 (fr. 7): 69. 4
- CRITO CGF IV 537 M., CAF III 354 (fr. 3) K.: 75. 9
- CYRILLUS ALEXANDRINUS *hom.*

¹ Hic posui quamvis dubitanter omnia, quae Theodorus Kock comicis tribuit incertis.

- 18: 128.14; lex. s. v. *σολοικισμός* (Cram. Anecd. Par. IV 190.28): 117.13
- DAMON** FHG IV 377: 103.4
- DEMETRIUS** de elocut. 102 sq., p. 25.
25 Radermacher, cf. rhet. Graec.
III 285 Spengel: 51.13
- DEMODOCUS** PLG⁴ II 65 Bergk
fr. 1: 112.2
- DEMONICUS** CGF IV 570 M., CAF
III 375 (fr. 1) K.: 62.13
- DEMOSTHENES** or. I (Olynth. 1) 22:
68.7; IV (Philipp. 1) 15: 17.1; 11
c. schol.: 18.9; V (de pace) 61:
57.9; VI (Philipp. 2) 14: 69.8; XIII
(*περὶ συντάξεως*) 22: 27.2; 34:
74.6; [XVII (*περὶ τῶν πρὸς Ἀλέξανδρον συνθηκῶν*) 23: 96.7 98.
4;] XVIII (de coron.) 43: 63.10
68.7; 240: 57.8; XX (Leptin.) 81:
88.11; XXII (c. Androt.) 56: 104.
13; XXIII (c. Aristocr.) 112: 68.7;
117: 49.5; 166: 82.2; 212: 27.2;
XXIV (c. Timocr.) 171: 21.3; XXXV
(in Laerit.) 1 sq.: 117.3; LII (in
Callipp.) 9: 85.14; [LIX (in Neaer.)
30: 37.13; 36: 27.3 29.1]
- DIDYMUS CHALCENTERUS** p. 35M.
Schmidt: 92.6
- DIO CHRYSOSTOMUS** or. XXXIII
25: 131.1; XLVII 8: 68.2; LXXVIII
33: 31
- DIOCLES** CGF II 736 (fr. 2) M., CAF
I 695 (fr. 5) K.: 105.13
- DIODORUS SICULUS** VIII 18: 128.
4; 21.3: 33.4; X 22: 128.4 131.1;
XI 48.4: 128.4 131.1; XII 9.2 sq.:
128.4 131.1; XIX 82: 124.10
- DIOGENES LAERTIUS** I 2.4: 117.
11; 84: 111.11; II 5.7: 75.11; VI
2.4: 120.20; VIII 51 sqq.: 66.12;
59: 67.13; 63: 31.4; IX 1.7: 75.
11; 7.49: 90.5
- DIOGENIANUS** prooem.: 130.3; I 1:
22.6 100.3; I 2: 120.12 128.17:
24: 55.10; 29: 55.2; 30: 85.15;
51: 20.5; 66: 18.10; II 26: 99.2;
30: 46.6; 36: 48.5; 38: 20.5;
50: 122.23; 77a: 8.16; 79: 42.
9; 80: 20.10; III 10: 42.3; 11:
21.1; 12: 10.6 19.7; 42: 54.3; 46:
60.11; 60: 70.6; 81: 12.14; 87:
88.6 107.12; 88: 29.10; IV 26:
64.12; 58: 93.2; 79: 18.11; 87:
47.10; V 3: 46.6 114.1; 18: 94.
6; 20: 69.5; 58: 79.2; 70: 89.11;
79: 109.2; 92: 26.2 79.23; VI 2:
82.10 85.6; 3: 102.5; 10: 83.8;
14: 75.3; 15: 94.14; 17: 66.1; 23:
66.5; 30: 49.6; 34: 30.6; 36: 88.
4; 37: 120.12 122.9; 43: 130.10;
53: 29.3 102.4; 57: 27.10; VII 5:
80.15; 6: 121.7; 16: 36.13; 31:
79.22; 65: 37.6 79.15; 66: 30.7;
96: 94.7; 97b: 123.4; VIII 4: 94.
8; 6: 121.13; 7: 120.12; 10: 130.
10; 15: 121.10; 16: 52.5; 19: 79.
25; 36: 110.12; 38: 25.10; 46: 52.
5; 58: 85.3
- Diogen. Vind. I 21: 44.14; 37: 99.
2; 86: 21.1; II 1: 60.11; III 41:
80.5; 72: 94.7; 78: 85.6
- Diogen. Vat. I 47: 44.14
- DIONYSIUS HALICARNASEUS** Din.
11: 67.6; [rhet. XI 4: 15.5; 5: 1
(Motto) 58.4 68.8 106.2]
- SCHOLIA IN DIONYS. THRAC.**
ART. GRAMM. Bekk. Anecd. II
662.19—31, Grammat. Graec. III
117.18—27 Hilgard: 9.6 105.8
- DIPHILUS** CGF IV 381 (fr. 1) M.,
CAF II 545 (fr. 17) K.: 13.9; CGF
IV 385, CAF II 547 (fr. 22): 62.
10; CGF IV 388 (fr. 1), CAF II

- 549 (fr. 32): 36. 11; CGF IV 426 (fr. 38), CAF II 576 (fr. 119): 120. 4; CGF IV 426 (fr. 39), CAF II 576 (fr. 120): 42. 2
- DONATUS ad Ter. Hec. 440, vol. II 267 Wessner: 76. 8
- IOANNES DOXAPATRI homil. in Apthon., rhet. Graec. II 165. 20 Walz: 128. 15
- DURIS FHG II 480 (fr. 44): 123. 5; II 480 (fr. 47): 92. 4
- EMPEDOCLES fr. 128, Diels Vorsokr.³ I 271 24: 66. 10
- ENNODIUS ep. VI 32 p. 167. 12 Hartel: 51. 22; VII 29 p. 195. 3 Hartel: 51. 22
- EPHIPPIUS CGF III 322 (fr. 2), CAF II 251 (fr. 2): 43. 1 44. 3; CGF III 338 (fr. 1), CAF II 262 (fr. 22): 120. 4
- EPHORUS FHG I 261 (fr. 97): 53. 12
- EPICARMUS FCG I 1. 95 Kaibel: 106, 14; I 1. 128: 119, 11; I 1. 129: 130, 5; I 1. 132: 38, 5; I 1. 132: 121, 11
- EPICRATES CGF III 369, CAF II 284 (fr. 6): 120. 4
- EPISTULA ANONYMI Cram. An. Ox. III 164: 114. 1; 189. 7: 99, 7
- ERIPHUS CGF III 559, CAF II 430 (fr. 6): 69. 6
- ETYMOLOGICA: Etymologicum quod dicitur Magnum, ed. Gaisford p. 33. 22 s. v. *Αἰθάλη*: 84. 6; 36. 57 s. v. *αἰξωνεύεσθαι*: 23. 5; 187. 24 s. v. *Βάμμα Κυζικηνόν*: 104. 7; 255. 13 s. v. *Δελφοί*: 65. 1; 267. 18 s. v. *διακαννιάσαι*: 115. 6; 277. 21 s. v. *Διομος*: 23. 10; 288. 15 s. v. *Δρυαχαρνεῦ*: 22. 2 24. 4 24. 8 25. 2; 293. 40 s. v. *δωριάζειν*: 46. 10; 311. 36 s. v. *Ἐγκτήνες*: 60. 6; 448. 39 s. v. *Θετταλικά πτερά*: 69. 5; 525. 36 s. v. *Κολοφών*: 111. 4; 541. 9 s. v. *Κρότων*: 125. 7; 546. 10 s. v. *κνωραϊστέων*: 125. 7; 588. 54 s. v. *Μισσηταὶ δὲ γυναῖκες ὀλλοβοῖσιν χρήσονται*: 114. 2; 720. 24 s. v. *Σκύρος*: 85. 12; 721. 48 s. v. *Σόλοι*: 118. 1; 732. 26 s. v. *συβριάζειν*: 129. 6; 738. 44 s. v. *Σφήττιοι*: 21. 11 24. 5 24. 15; 746. 14 s. v. *Ταργαντεινόν*: 124. 5; 760. 31 s. v. *Τιτανίδαί*: 25. 3; 774. 42 s. v. *ὕγης*: 118. 1
- Etymologicum Florentinum, Miller Mél. de litt. gr. p. 86 s. v. *διακαννιάσαι*: 115. 6; s. v. *Βάμμα Κυζικηνόν*, Miller p. 61: 104. 8
- Etymologicum Gudianum p. 20. 20 Sturz, p. 51. 1 Stefani s. v. *αἰξωνεύεσθαι*: 23. 7; p. 277. 15 Stefani s. v. *Βοιωτία*: 60. 14; p. 276. 19 Stefani s. v. *Βοιωτοί*: 60. 13; p. 138. 3 Sturz s. v. *Δέλφακες*: 65. 15; p. 349. 19 s. v. *Κρότων*: 125. 7; p. 507. 26 s. v. *σολοικισμός*: 117. 10 118. 1
- Etymologica Parisina Cram. Anecd. Par. I 398. 18 s. v. *Κόδρου ἐνγενέστερος*: 125. 1 125. 4; IV 38. 4 s. v. *Κολοφώνος*: 111. 5; IV 128. 33 s. v. *Δρυαχαρνεῖς*: 22. 3; IV 147. 12 s. v. *Κολοφών*: 110. 9; IV 148 s. v. *Δεῖβηρα*: 99. 6; IV 171. 11 s. v. *κνωραῖσται*: 125. 7
- EUBULUS CGF III 208 (fr. 1), CAF II 169 (fr. 12): 62. 5; CGF III 228 (fr. 2), CAF II 180 (fr. 47): 120. 4; CGF III 230 (fr. 2), CAF II 181 (fr. 53): 62. 8; CGF III 222, CAF II 176 (fr. 34): 62. 6; CGF III 229 (fr. 4), CAF II 181 (fr. 50): 112. 6; CGF III 237, CAF II 187 (fr. 66): 62. 9; CGF III 229 (fr. 1), CAF II 182 (fr. 54): 31. 12

EUDOXUS CGF IV 508, CAF III 332 (fr. 2): 100. 5

EUPOLIS CGF II 510 (fr. 7), CAF I 314 (fr. 205): 13. 7; CGF II 521, CAF I 323: 24. 9; CAF I 266 (fr. 35): 20. 1; CGF II 547 (fr. 2), CAF I 350 (fr. 351): 50. 7; CGF II 572 (fr. 85), CAF I 365 (fr. 434): 62. 3; CGF II 447 (fr. 3), CAF I 273 (fr. 68): 64. 9; CGF II 451 (fr. 13), CAF I 275 (fr. 74): 106. 15; CGF II 507 (fr. 24), CAF I 313 (fr. 201): 69. 5; CGF II 521 (fr. 2), CAF I 323 (fr. 244): 29. 8; CGF II 572 (fr. 85), CAF I 365 (fr. 434): 62. 3; CGF II 510 (fr. 2), CAF I 321 (fr. 233): 104. 11

EURIPIDES Androm. 210: 85. 13; 445: 48. 15; Iph. Taur. 1205: 8. 4; Or. 904: 43. 11; 1656: 65. 8; Phoen. 1137: 43. 10; 1407: 68. 11; Suppl. 187: 49. 1; Troad. 418: 43. 12; fragm. 664 FTG² p. 569 Nauck: 39. 2; 676 FTG² p. 573: 37. 14; schol. Androm. 445: 48. 4; Phoen. 1407: 68. 11

EUSTATHIUS ad Hom. II. A 206 p. 87. 50: 12. 14; 592 p. 158. 15: 83. 4; 592 p. 158. 15: 83. 14; B 353 p. 313. 42: 80. 11; 502 p. 267. 38: 63. 6; 529 p. 275. 43: 66. 1; 537 p. 279. 18: 71. 4; 559 p. 286. 19: 42. 11; 570 p. 290. 23: 87. 19; 570 p. 290. 34: 36. 3; 570 p. 290. 34: 37. 3; 572 p. 291. 30: 33. 6; 574 p. 292. 9: 30. 10; 574 p. 292. 9: 45. 3; 607 p. 301. 39: 34. 5; 612 p. 302. 30: 55. 7; 649 p. 313. 41: 79. 21; 649 p. 313. 41: 81. 8; 732 p. 331. 14 rqq.: 69. 4; 761 p. 340. 10: 69. 10; 836 p. 357. 1 sq.: 101. 4; 836 p. 357. 1: 102. 3; 836 p. 357. 1: 102. 4; 836 p. 357. 1: 102. 6; H 467

p. 692. 2: 83. 4; 474 p. 692. 27: 69. 3; I 129 p. 741. 14: 88. 4; p. 741. 16: 87. 13 87. 16; p. 741. 21: 1; p. 741. 26: 23. 9 24. 15; 662 p. 782. 53: 85. 17; A 477 p. 857. 32: 69. 4; N 685 p. 933. 31: 62. 16; E 175 p. 975. 37: 46. 13; 231 p. 980. 61: 83. 4; 255 p. 983. 32: 93. 12; II 702 p. 1082. 38: 91. 10; Σ 376 p. 1148. 32: 119. 4; Φ 43 p. 1222. 33: 82. 5; 338 p. 1242. 40: 103. 3; Ψ 88 p. 1289. 64: 89. 17; 444 p. 1358. 12: 113. 13; p. 1358. 14: 102. 3; 775 p. 1329. 37: 71. 6; Ω 476 p. 1360. 13: 88. 13 121. 6 128. 16; ad Hom. Od. α 107 p. 1397. 41: 89. 17; γ 169 p. 1462. 35: 89. 3; p. 1462. 38: 89. 6; 514 p. 1668. 1: 70. 11; 171 p. 1462. 3: 91. 1; δ 450 p. 1504. 64: 103. 7; ε 371 p. 1539. 34: 38. 4; ζ 209 p. 1560. 19: 65. 7 65. 13; θ 197 p. 1591. 54: 127. 3; 197 p. 1591. 58: 126. 12; 383 p. 1602. 27: 119. 12; ι 107 p. 1618. 44: 23. 15; λ 505 p. 1695. 52: 25. 11; ν 282 p. 1741. 16: 77. 12; ρ 300 p. 1821. 47: 125. 12 127. 9; 445 p. 1828. 7: 76. 2; χ 14 p. 1922. 2: 91. 10; 128 p. 1921. 61: 71. 6; ad Dion. Perieg. 225: 72. 11; 369: 122. 6 127. 9; 370: 125. 17; 374: 131. 3; 376: 124. 12; 426: 60. 10; 513: 101. 4 102. 3 102. 4 102. 6; 520: 82. 13; Dion. Perieg. 525, Geogr. Gr. Mi. II 319: 74. 7 77. 4; 536: 85. 1; 764: 71. 2; 804: 103. 7; 875: 118. 4; opusc. 125. 30 Tafel: 127. 3; p. 257. 71: 25. 11; 257. 71: 45. 3; p. 287. 49: 79. 21; p. 331. 62: 99. 3

FESTUS p. 33. 24 Lindsay: 110. 1; p. 235: 9. 3; p. 384. 1: 86. 4; p. 418. 26: 132. 17

FLORUS II 13. 24 (IV 2): 7. 10

- GALENUS** de simpl. medicam. IX 2, vol. II 173 Kühn: 84. 8; de simpl. medicam. X 1, vol. XII 249 Kühn: 87. 8; protr. 7, vol. I 15 Kühn, Script. min. I 112. 15 sqq. Margardt: 60. 1; quod animi mores corpor. temper. sequuntur, vol. IV 767 Kühn: 96. 5
- GELLIUS** Noct. Att. I 8. 3 sq.: 36. 9; I 24. 2: 132. 1; VI 3. 50: 94. 5
- GRAMMAT. AMBROS.** *περὶ ἰωνικῶν* Lex. Vindobon. p. 262. 3 Nauck: 107. 10
- GREGORIUS CYPRIUS** I 48: 46. 7; I 91: 61. 5; I 92: 62. 18; II 9: 107. 13; II 62: 114. 1; II 81: 79. 8; II 86: 111. 8; II 93: 82. 15; III 22 b: 113. 1; III 57: 94. 7; III 62: 123. 4; III 68: 120. 12 128. 17; III 80: 63. 13; Greg. Cypr. Leid. I 26: 100. 9; I 75: 107. 13; II 82: 113. 1; III 1: 77. 5; III 38: 108. 10; III 40: 91. 1; III 74: 111. 3; Greg. Cypr. Mosq. I 38: 100. 9; II 45: 61. 5; II 47: 62. 18; II 62: 107. 13; III 63: 114. 1; III 87: 79. 8; III 91: 111. 3; IV 13: 82. 15; IV 22: 83. 14; IV 59: 113. 1; V 13: 108. 10; Greg. Cypr. Vat. I 2: 100. 9
- GREGORIUS NAZIANZENSIS** carm. II 7. 278, patrol. gr. XXXVII 1573 Migne: 94. 12
- HARMODIUS** LEPREATA FHG IV 411 (fr. 1): 53. 7
- HARPOCRATION** s. v. *Αἰξωνήσιν*: 22. 11; s. v. *Παλλήνεύς*: 23. 16; s. v. *Πόταμος*: 24. 1; s. v. *Σινώπη*: 100. 14
- HECATAEUS MILESIUS** FHG I 28 (fr. 355): 53. 6
- HEGESANDER** FHG IV 415 (fr. 11): 56. 3
- HERACLIDES CRITICUS** descr. Graec. FHG II 255: 10. 4 11. 1; II 259: 57. 6; II 260: 63. 2—7 63. 11 64. 2 (cf. Geogr. Gr. Min. I 101: 58. 3; I 104: 58. 1 63. 5); FHG II 261: 71. 11
- HERACLIDES LEMBOS** FHG III 168 (fr. 2): 50. 1
- HERACLIDES PONTICUS** fr. 4 Voss: 128. 1; fr. 84a: 112. 1
- HERMIPPUS COMICUS** CGF II 399 (fr. 4), CAF I 235 (fr. 41): 69. 7; CGF II 402 (fr. 1), CAF I 241 (fr. 58): 102. 1; CGF II 408 (fr. 1), CAF I 243 (fr. 63): 54. 4
- HERMIPPUS SMYRNAEUS** FHG III 36 (fr. 1): 53. 13
- HERODOTUS** III 130: 18. 1; III 131: 119. 6 127. 11; VI 19: 112. 5; 106: 49. 7; 127: 128. 18; 138: 83. 3; VII 130: 68. 11; VIII 47: 126. 9; IX 54: 48. 12
- HERONDAS** Mimiam. VI 19: 114. 3
- HESIODUS** op. 694: 130. 10; fr. 195 Rzach: 71. 10; fr. 220: 35. 3; Schol. theog. 1: 61. 7
- HESYCHIUS** s. v. *Ἀβυδηνόν ἐπιφύρημα* 100. 7 101. 3; s. v. *αἰξωνεύεσθαι*: 23. 3; s. v. *αἰολίζειν*: 105. 5; s. v. *Ἀργεῖα φορέα*: 42. 10; s. v. *Ἀργεῖους ὄρεω*: 41. 6; s. v. *Ἀρκάδας μιμούμενος*: 55. 3; s. v. *Ἀρχή Σκορία*: 85. 15; s. v. *ἀρραβῶνα Σίφνιον*: 74. 10; s. v. *ἄστυ νυμφέων*: 92. 2; s. v. *Ἀχαρνικοὶ ὄνοι*: 22. 6; s. v. *Βάμμα Κυζικηνόν*: 104. 4; s. v. *Βάμμα Κυζικηνόν*: 106. 7; s. v. *Γέλως Μεγαρικός*: 29. 11; s. v. *γραῖς Ἐριφος*: 73. 1; s. v. *Γυμνοπαῖδια*: 45. 11; s. v. *Δελφική μάχαιρα*: 65. 12; s. v. *διακαννιάσαι*: 115. 4; s. v. *Διομεῖς*: 23. 12; s. v. *Δρυαχαρνέω*: 22. 1; s. v. *δωριάζειν*:

46.9; s. v. Ἐν Κέφ τις ἡμέρα: 72.8; s. v. ἐν[τε]θε[τ]ταλίσθαι: 69.5; s. v. ἐς τὸν λιμένα: 19.2; s. v. ἦσαν πὸτ' ἦσαν ἀλκιμοὶ Μιλήσιοι: 114.1; s. v. Θεσσαλαί: 67.12 68.1; s. v. Θεσσαλὸν: 68.9; s. v. Θετταλικά πτερά: 69.5; s. v. Θετταλικὴ ἔνθεσις: 69.7; s. v. Θετταλὸν σόφισμα: 68.11; s. v. Θυμιοτάδης: 25.2; s. v. Ἰμβριος καὶ Λήμιος: 82.3; s. v. ἰσθμιάσαι: 40.4; s. v. Ἰωνικόν: 106.7; s. v. καθελεῖν σελήνην: 68.2; s. v. κολοφών: 111.2; s. v. κορινθιάζειν: 37.18; s. v. Κορίνθιος ξένος: 39.2; s. v. Κρητα τ(ρ)όπον: 81.9; s. v. κρητίζειν: 79.3; s. v. Κρητικόν: 81.11; s. v. Κρητικὸν μέλος: 81.11; Κρότωνος ὀγδέστερος: 124.17; s. v. Κυδώνιον: 78.9; s. v. Κωάζειν: 89.9; s. v. Κῶος Χίον: 89.12; s. v. λαγῶς περὶ τῶν κρεῶν: 123.9; s. v. λακωνίζειν: 50.9; s. v. Λακωνικὸν τρόπον: 50.9; s. v. Λακωνικός: 47.7; s. v. Λαπθίων: 95.4; s. v. λεσβιάζειν: 87.10; s. v. s. v. λεσβίσαι: 87.10; s. v. Λέσβιος φῶδος: 88.4; s. v. Λεσβίων (δεξιὰ): 88.2; s. v. Λημνία χειρὶ: 83.9; s. v. Λήμνιον βλέπειν: 83.14; s. v. Λήμνιον κακόν: 82.12; s. v. Λιμῶ Μηλίῳ: 75.4; s. v. Λίνδιοι τὴν θυσίαν: 94.15; s. v. Λοκρῶν σύνθημα: 66.1; s. v. Μεγαρέων δάκρυα: 30.8; s. v. Μεγαρικαὶ σφίγγες: 29.4; s. v. Μήλων: 66.7; s. v. Μόσυχλος: 84.1; s. v. Μυκόνιον: 76.2; s. v. ὁ Κρής τὴν θάλασσαν: 80.8; s. v. ὄνον γνάθος: 62.3; s. v. ὄξος Σφηττ[ε]σιον: 24.15; s. v. οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθον ἐσθ' ὁ πλοῦς: 34.10 37.1; s. v. Πηγίνος: 123.4; s. v. Ῥόδιοι

τὴν θυσίαν: 94.7; s. v. Σαμακὸς τρόπος: 92.6; s. v. Σαμίων ὁ δῆμος: 93.6; s. v. σικελίζειν: 119.8; s. v. Σικελὸς στρατιώτης: 121.13; s. v. σινωπίσαι: 104.15; s. v. σιφνιάζειν: 74.8; s. v. Σίφνιοι: 74.5; s. v. Σίφνιος ἀρραβών: 74.9; s. v. Σκυρία δίκη: 86.3; s. v. σκυντίνη ἐπικουρία: 114.2; s. vv. σολοικίζει, σολοικισμός, σόλοικον: 117.12; s. v. στεριφενομένη: 74.1; s. vv. συβαρίζει, Σύβαριν, Συβαριτικάς, Συβριακόν, συβριάζει, συβριασμός: 129.6; s. vv. Συβαρίζται, Συβαριτικός, Συβαριτικάς: 128.10; s. v. Σύβαρις διὰ πλατείας: 130.10; s. v. Συβαριτικοὶ λόγοι: 130.3; s. v. Συβοιωτοί: 60.4; s. vv. Συναληττίος, Συναληττ[ε]σιος: 25.1; s. v. Συρακουσία τράπεζα: 122.9; s. v. Σφήντιοι: 24.15; s. v. Σφίγγται: 29.4; s. v. Ταναγραίων φνὴν: 64.3; s. v. Τενέδιον βέλος: 85.5; s. v. Τιθράσια: 25.6; s. v. χαλκιδίζειν: 71.8; s. v. χιάζειν: 90.4; s. v. χιάζειν (καὶ) σιφνιάζειν: 74.8; s. v. χιαστὶ τίλλειν: 89; s. v. Ψύριος: 91.5

HIERONYMUS Adv. Rufin. I 37 12.9; III 21: 12.10; ep. 38.5 Hilberg: 8.7; 54.5: 8.8; 57.12: 12.11; 123.15: 32.2; 128.4: 32.1

HIPPOCRATES de morb. vulg. 3: 96.3

HIPPONAX fr. 37 PLG⁴ II 475 Bergk: 106.11; fr. 79 PLG⁴ II 488: 111.11

HOMERUS Il. B 570: 32.8; F 213 sq.: 51.7; Z 146: 115.10; N 685: 105.11; Od. ν 260 sq.: 78.12; Schol. Il. A 38: 84.19; B 572: 37.21; H 185: 93.5; H 468: 83.5; II 702: 91.10; Od. γ 171: 91.2; γ 267: 88.4

- HORATIUS *carm.* I 7. 10: 47. 13; I 27. 21: 68. 1; III 1. 18: 120. 16; III 6. 21: 107. 4; *epod.* V 45: 68. 2; XVII 5: 68. 3; *sat.* II 3. 166: 134. 4; II 4. 34: 123. 14; II 6. 114: 70. 10; *ep.* I 7. 45: 123. 14 124. 8; I 17. 36: 36. 4; II 1. 244: 57. 3; II 2. 209: 68. 1
- HYGINUS *fab.* XV: 83. 5
- IAMBlichus *vit.* Pythag. II 11: 93. 1; VI 30: 93. 1
- IOANNES SARISBERIENSIS *de nug. curial.* VII 12: 54. 2
- IO CHIUS FHG II 51 (fr. 17): 44. 12
- IO COMICUS CGF III 224 (fr. 3), CAF II 177 (fr. 39): 62. 7
- IOSEPHUS *bell. Iud.* V 201. 204: 34. 9; *c. Apion.* I 4: 53. 10
- ISAEUS *fr.* 46 p. 201 Thalheim: 46. 20
- ISOCRATES IV (*paneg.*) 45: 20. 8; 100. 110: 74. 13; V (*Philipp.*) 51: 42. 2; VII (*Areopag.*) 76: 18. 8; XII (*Panath.*) 63. 89: 74. 13; 106: 49. 4; 226: 49. 4; 241: 46. 19 48. 6; XIV (*Plat.*) 108: 92. 1; XV (*περὶ ἀντιδοσ.*) 113: 74. 13; 248: 57. 7 63. 9; 298: 46. 19 69. 8; *ep.* II 20: 68. 6
- IULIANUS *or.* II 80 A: 108. 13; VI 203 A: 121. 2; VIII 249 C: 27. 9; *misopog.* 349 D: 75. 13; *ep.* 1, 374 A: 51. 19; *ep.* 59, 445 C: 51. 19
- IUSTINUS VII 5. 3: 59. 1; XX 3. 2: 66. 14
- IUVENALIS III 76 *sqq.*: 7. 9; VI 297: 123. 15; VII 160: 53. 21; VIII 113: 32. 14; X 48: 57. 4; XV 110: 11. 10; *Schol. Iuven.* VIII 16: 132. 6; X 48: 97. 4
- LACTANTIUS *Inst. div.* I 21 Brandt: 94. 10; III 14. 7: 8. 2
- LAO CGF IV 574 (fr. 2), CAF II 382 (fr. 2): 57. 5
- ΛΕΞΕΙΣ ΠΗΤΟΡΙΚΑΙ *Anecd. Bekk.* I 215. 5: 101. 4; 218. 19: 55. 4; 281. 26: 30. 8
- LEX. RHET. CANTABRIG. in *lex. Vindob.* p. 358. 5 Nauck s. v. Σφήτοι: 24. 6 24. 15
- LEX. SCHEDOGRAPH. Boisson. *Anecd.* IV 390. 475 s. v. Δειβήθριοι: 99. 8
- LEX. VINDOB. p. 120, 6 Nauck: 51. 2; p. 168. 17: 68. 11; p. 385. 5: 21. 13
- LIBANIUS *ed.* Foerster vol. I 93. 15: 46. 3; 394. 13: 128. 13; 441. 18: 64. 6; 441. 18: 93. 13; 519. 15: 108. 12; 520. 8: 121. 4; 520. 9: 128. 8; vol. II 98. 2: 27. 5 75. 7; 297. 8: 128. 8; 544. 7: 128. 13; 549: 52. 16; 567. 3: 53. 2; vol. III 138. 4: 31; 386. 7: 128. 13; 393. 14: 87. 20; vol. IV 339. 1: 82. 11; vol. VI 132. 16: 18. 6 20. 4 21. 3; 298. 1: 53. 3; 390. 15: 127. 6; 467. 3: 40. 2; vol. VIII 630. 7: 21. 3; *ep.* 24. 5: 82. 11 84. 5; 48: 43. 11; 79. 7: 51. 18; 88: 123. 6; 119: 101. 5; 121. 5. 6: 108. 12; 208. 4: 64. 11; 281. 4: 108. 12; 290: 91. 13; 343. 4: 108. 12; 362: 125. 6; 372. 29: 45. 6; 386: 125. 6; 445: 58. 11; 495. 3: 51. 18; 678: 108. 12; 721: 122. 3; 722. 4: 51. 18; 734: 33. 8 101. 6; 754: 33. 8; 1042: 85. 16; 1046. 7: 111. 12; 1116. 4: 45. 5; 1135: 27. 6; 1215: 80. 2; 1239: 125. 6; 1241: 85. 16; 1311. 2: 91. 13; 1311. 4: 82. 11 128. 13; 1348: 12. 14; 1448. 1: 68. 1
- LIVIVS IX 6. 5: 131. 6; XXIII 2. 1: 132. 10; 45. 4: 132. 12; XXV 31. 11: 122. 1; XXVII 30. 5: 67. 8; XXXV

- 28 sq.: 124.10; XXXVII 54.21: 134.8; XXXVIII 17.12: 134.8; XLII 47.7: 8.5; XLVIII 17.12: 47.14
- LUCANUS VI 457: 68.1
- LUCIANUS adv. indoct. 23: 130.7; amor. 2 et schol. p. 204.10 Rabe: 83.5; Anachars. 18: 12.2; 38: 46.2; astrol. 25: 49.8; bis accus. 11: 53.15; Char. 24: 41.5; de calumn. non tem. cred. 16: 124.5; de merc. cond. 27: 107.1; 28: 64.10; 40: 8.3; Demosth. encom. 18: 122.13; de sacr. 6: 84.4; dial. deor. 12: 68.3; 15: 84.4; dial. mer. I 2: 68.2; IV 1: 68.1; VII 2: 124.5; VII 3: 21.9; dial. mort. I 3: 76.14; IX 2: 120.17; fugit. 13: 108.3; Icaromen. 16: 20.3 46.1; imag. 15: 12.13; iudic. vocal. 7: 58.12; Iup. trag. 32: 58.10; Nigr. 31: 117.10; Philopseud. 13.14: 68.3; pisc. 32: 108.3; pseudolog. 3: 108.3; 28: 87.9; quomodo hist. scrib. sit 1 sq.: 96.4; rhet. praec. 15: 15.2; salt. 80: 117.10
- LUCILIUS fr. 1210 p. 82 Marx: 76.9
- LYCOPHRON Alex. 227: 84.1; 1324: 85.17
- LYNCEUS CGF IV 433 (fr. 1), CAF III 274 (fr. 1): 13.8
- MACARIUS I 1: 100.10; 33: 122.24; 44: 55.10; II 28: 42.5; 38: 41.8 42.6; 41: 55.5; 43: 85.15; 55: 19.5; 60: 20.11; 61: 21.1; 68: 48.5; 79: 60.9; 80: 62.18; 94: 107.14; III 22: 65.14; 24: 64.12; 35: 52.13; 50: 102.7; 58: 33.7; IV 58: 114.1; 59: 122.7; 66: 68.11; 67: 69.7; 76: 82.6; 77: 82.6 83.13; 89: 85.6; V 18: 37.20; 23: 110.6; 24: 109.3; 25: 38.6; 27: 108.14; 28: 26.2 79.23; 30: 79.12; 33: 124.15 125.3; 60: 82.16 83.14; 65: 66.2; 87: 30.8; VI 31: 12.13; 52: 119.14; 83: 114.2; VII 3: 113.10; 35: 79.18; 55: 91.10; 64: 121.10; 87: 130.10; 92: 122.9; 93: 24.15; VIII 2: 91.15; 3: 93.9; 7: 85.3; 26: 117.5; 54: 110.6
- MACROBIUS saturn. II 4.31: 7.13; VII 5.24: 121.5
- MANTISSA PROVERBIORUM¹ I 45: 52.14; 70: 68.11; 84: 85.6; 96: 79.12; II 2: 127.14; 80: 121.13 121.14; 86: 52.7; III 32: 124.16 125.2
- MARCIANUS HERACLEENSIS epitom. peripl. Menippeï 1, Geogr. Graec. Min. I 565: 99.11
- MARTIALIS I 3: 106.3; III 20.9: 11.7; IV 23.6: 11.8; IV 86.1: 11.9; X 13.3: 11.12; X 25: 97.5; 65: 32.16; XII 95.2: 130.8
- MARTIANUS CAPELLA VI 577: 54.1
- MAXIMUS CONFESSOR serm. XV extr., II 580 Combefis: 61.1
- MAXIMUS TYRIUS diss. III 3: 37.23 106.5; XXI 5: 120.18 128.7; XXXII 3: 120.18 129.10; XXXVII 4: 129.10
- MAZARIS *ἐπιδημία ἐν Ἀιδον* Boisson. Anecd. III 177: 83.1
- MENANDER CGF IV 88 (fr. 2), CAF III 23 (fr. 67): 103.5; CGF IV 126 (fr. 4.5), CAF III 57 (fr. 200): 84.13; CGF IV 144 (fr. 5), CAF III 74 (fr. 256): 22.10; CGF IV 161, CAF III 91 (fr. 318): 125.9; CGF

¹ Corporis Paroemiographorum Gottingensis.

- IV 205 (fr. 1), III 132 (fr. 462): 105.10; CGF IV 297 (fr. 299), CAF III 238 (fr. 911): 62.2; CGF IV 321 (fr. 451), CAF III 249 (fr. 980): 63.17; monost. 725: 17.2; *περικειρομ.* 5 p. 99 Koerte: 38.7
- MNASEAS PATRENSIS FHG III 157 (fr. 56): 44.11
- MNESIMACHUS CGF III 567, CAF II 436 (fr. 2): 62.11; CGF III 577, CAF II 441 (fr. 6): 130.4; CGF III 578 (fr. 2), CAF II 441 (fr. 8): 69.6 70.2
- NICANDER Theriac. 472 c. schol.: 84.1
- NONIUS p. 335 Lindsay: 133.1 133.2 133.3; p. 781.23: 131.12
- NONNUS Dionys. VIII 118: 77.10; XXII 76: 68.1; XXIX 16: 69.8; XXXVII 617.662: 69.8
- NYMPHODORUS FHG II 378 (fr. 1): 85.7
- OVIDIUS Am. III 10.19: 78.3; art. am. I 298: 78.4; 672: 83.5; ep. XV 16: 87.6; Her. VI 53: 83.5; Ib. 396 Ellis: 83.5; metam. VII 207: 68.3; XIII 313: 84.3; Trist. II 417: 130.6
- PAULUS APOSTOLUS ep. ad Corinth. I 5.1: 32.7; ep. ad Tit. I 12: 77.9
- PAUSANIAS I 29.6: 69.8; I 31.3: 23.18; IV 14.5: 52.10; VII 1.5: 23.18; VIII 42.5: 53.8; X 9.2: 126.11; X 14.4: 85.3; X 24.4: 65.9
- PAUSANIAS ATTICISTA fr. 64 p. 114 Schwabe: 42.11; fr. 72 p. 117: 55.7; fr. 78 p. 120: 85.17; fr. 140 p. 149: 46.13; fr. 204 p. 172: 69.4; fr. 210 p. 174: 82.5
- PERSIUS sat. III 9: 53.19
- PETRONIUS 63: 88.12; 105: 47.12
- PHAVORINUS FHG III 578 (fr. 3): 66.11
- PEREKRATES CGF II 343 (fr. 7), CAF I 195 (fr. 160): 58.2; CGF II 339 (fr. 8), CAF I 192 (fr. 149): 86.10
- PHILETAERUS CGF III 294 (fr. 1), CAF II 232 (fr. 9): 37.7; CGF III 296, CAF II 233 (fr. 10): 69.6
- PHILAGRIUS *Φιλογέλως* p. 289 Boissonade: 98.2; p. 298 sqq.: 107.20
- PHILO ALEXANDRINUS De spec. leg. III 43: 128.3
- PHILOSTRATUS imag. I 15, vol. II 318.2 Kayser: 12.7 14.6; imag. II 24 p. 113.11 ed. Vindob.: 94.11; vit. soph. p. 225, vol. II 38.22 Kayser: 114.1
- PHOTIUS s. v. *ἐς τὸν λιμένα*: 19.4; *ἐτήσιοι*: 17.8; *ἦσαν πότε ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι*: 114.1; *Θετταλικὰ πτερά*: 69.5; *Θεσσαλὸν νόμισμα*: 69.1; *Θετταλικὴ ἐνθεσις*: 69.7; *Θετταλῶν σόφισμα*: 68.11; *Ἰμβριοι*: 82.4; *Ἰωνόκνος*: 106.22; *κορητίζειν*: 79.4; *Κρότωνος*: 125.10; *Κυσολάκων*: 51.2; *λαγῶς περὶ τῶν κρεῶν*: 123.9; *λακωνίζειν*: 50.3 51.1; *Λακωνικὸν τρόπον*: 51.1; *Λακωνικός*: 47.8; *Λέσβιον ῥδόν*: 88.4; *λεσβίσαι*: 87.11; *Λεσβίων ἀξία*: 87.18; *Λημνία δίκη*: 83.11; *Λήμνιον*: 83.14; *Λήμνιον πῦρ*: 84.7; *Λιμὴ Μηλίου*: 75.5; *Λοκρῶν ξυνθήματα*: 66.1; *Μεγαρέων δάκρυα*: 30.8; *Μεγαρικά σφιγγες*: 29.4; *μετὰ Λέσβιον ῥδόν*: 88.4; *Μυκόνιον*: 76.2; *Μυκόνιος γελτῶν*: 76.5; *ὁ Κρής τὴν θάλασσαν*: 80.9; *ὄνου γνάθος*: 62.3;

ὁ Σικελὸς *δυναμίζεται*: 121.10;
 οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθον
 ἐσθ' ὁ πλοῦς: 37.2; **Ρηγίνον* *δει-*
λότερος: 123.4; **Ροδίων χρησμός*:
 94.8; *Σαμιακὸν τρόπον*: 92.6;
σέρφοι: 73.4 74.2; *σικελίζειν*:
 119.9; *σινωπίσαι*: 104.16; *σιφνι-*
άζειν: 87.11; *σιφνιάζειν καὶ λεσ-*
βιάζειν: 74.8; *Σόλοι*: 118.2; *Συ-*
βαριτικαῖς: 128.10; *Συνοβιωτοί*:
 60.7; *Συρακουσία τράπεζα*: 122.9;
Σφήττιοι: 21.12 24.2; *σφίγκτας*:
 29.4; *τὰ πρῶτ' ἀρίστους παῖδας*
Αἴγωνα τρέφει: 25.11; *Ταραντῖνον*:
 124.5; *Τενέδιος ἄνθρωπος*: 84.15;
Τενέδιος ξυνήγορος: 84.15; *Τί*
οὐκ ἀπήγγω: 63.13; **Υγιέστερον*
δυπακος: 125.15; **Υμεῖς ὦ Με-*
γαρεῖς 30.11 42.1 45.1 50.1 69.
 10; *Φασηλιτῶν θῦμα*: 117.4; *Ψύρα*
τὸν Διώνυσον ἄγοντες: 91.1; bibl.
 p.150.41 Bekker: 77.11; p.424.34:
 80.14; p.424.33: 121.7; ep.185:
 88.3

PHRYNICHUS CGF II 605 (fr. 12),
 CAF I 386 (fr. 64): 129.8

PHYLARCHUS FHG I 346 (fr.42):
 72.7; I 346 (fr.43): 48.2; FHG I
 353 (fr.62): 109.5; FHG I 336 (fr.
 10): 103.2

PINDARUS Isthm. VI 86: 43.6;
 Nem. II 25: 21.8; Ol. I 26: 52.2;
 VI 89 sq.: 59.2; XIII 4: 32.10;
 Pyth. IV 449: 83.5; fragm. 83
 Schroeder: 59.7; 112: 46.8; 122.
 2: 32.11

Schol. Pind. Isthm. V 87: 43.4
 51.8; VI 86: 43.9; Nem. VII 62:
 65.9; 155: 30.4; Ol. VI 89: 59.7;
 Pyth. IV 88: 83.5

PISANDER CGF II 651 (fr. 7), CAF
 I 628 (fr.99): 54.5

PLATO Conviv. 178 E: 51.4; 179 D:
 51.4; 218 C: 105.7; Gorg. 513 A:
 68.2; 518 B: 120.6; Lach. 197 C:
 22.9; leg. I 626 D: 10.3; 637 A:
 45.9; 637 B: 124.1; 641 E: 15.4
 51.10; 680 D: 105.15; 805 E: 46.
 8; 863 E: 105.7; Phaedr. 238 D:
 74.3; Protag. 341 E: 72.5; de re-
 publ. 404 D: 37.15 120.13 122.11;
 435 E: 7.3; [ep. 326 B: 122.11;
 336 D: 120.1 122.11; 427 D: 120.
 1]; schol. Plat. p.320 Bekker: 89.
 18; p.449: 46.7; p.451: 110.11

PLATO COMICUS CGF II 637 (fr. 1),
 CAF I 620 (fr.69): 107.8

PLAUTUS Amphitr. 1043: 68.1;
 Asin. 199: 8.13; 333: 53.16;
 Bacch. 743: 9.2; 813: 9.2; Capt.
 85 sqq.: 70.10; 471: 47.11; Cas.
 652: 11.3; 693: 134.5; Epid.
 300: 94.3; Men. 1069: 121.16;
 Merc. 524 sqq.: 9.5; Mil. 1292: 18.
 5; Most. 22: 9.2; 64: 9.2; 960: 9.2;
 Pers. 394: 11.2 120.8; 826: 107.3;
 Poen. 603: 9.2; 1008: 36.10;
 Pseud. 146: 131.11; 1275: 107.2;
 Rud. 54: 120.3; Stich. 769: 106.
 19; Trinum. 545: 131.13; Trucul.
 88: 9.2; 942: 131.14

PLINIUS nat. hist. IV 7.24: 23.18;
 VIII 42.157: 131.2; 43: 53.18;
 XI 21: 93.11; 130: 76.10 116.2;
 XIX 23: 132.2; XXX 1.7: 68.1;
 24: 125.7; XXXIV 3: 34.7; paneg.
 13: 7.8

PLUTARCHUS Aemil. Paul. 23: 79.
 13; Agis 9: 48.8; Alex. 34: 126.10;
 Cleom. 6: 124.10; 12: 47.4; 32:
 47.3; Crass. 32: 128.5; Demetr.
 42: 51.15; Lycurg. 19: 51.15; Lys.
 5: 47.1; 20: 79.13; comp. Lys.
 et Sull. 476 E: 48.10; Nic. 1:
 120.4; 28: 47.2; Pel. 1: 129.3;

- Pericl. 25: 93. 10; Philopoem. 10: 124. 10; 13: 78. 5; Pyrrh. 17: 69. 8
- Aet. Grace. 297 D: 85. 2; amat. 752 B: 88. 1; 755 C: 83. 5; 761 A: 71. 9; 761 BC: 51. 5; apothegm. Lacon. 213 C: 107. 17; 222 E: 107. 16; coniug. praec. 145 C: 68. 2; conviv. quaest. 616 B: 76. 12; 682 F: 31; 682 F: 44. 6; de cup. divit. 525 B: 32. 3 94. 1; de defect. orac. 416 F et 417 A: 68. 2; de esu carn. 995 E: 59. 10 62. 1; de gen. Soer. 575 D: 58. 5; de Pyth. orac. 399 F: 85. 4; 400 B: 68. 2; de sera num. vind. 558 A: 88. 4; de tuend. san. praec. 124 F: 91. 8; Inst. Lac. 238 A: 46. 4; 239 F: 48. 8; praec. ger. rei-publ. 799 C: 21. 2; Quomodo quis suos in virtute sentiat profectus 79 D: 12. 3; reg. apothegm. 190 F: 107. 17; Sept. sap. conviv. 157 C: 45. 8; 146 F: 111. 11
- Plutarchi quae dicuntur proverbialia (proverbialia Alexandrina) I 1: 112. 11; 4: 34. 1; 17: 76. 3; 24: 66. 3; 43: 48. 5; 47: 63. 13; 50: 20. 5; 59: 20. 7; 60: 133. 9; 66: 91. 11; 72: 117. 4; 77: 62. 18; 84: 71. 4; 92: 28. 2 38. 1; 95: 121. 10; II 6: 25. 10; 8: 92. 10; 10: 88. 4; 13: 68. 3; 15: 108. 8; 20: 116. 9; 30: 122. 16
- POLEMO fr. 70 p. 109 Preller: 56. 1; fr. 80 p. 125: 55. 14 (cf. FHG III 139, fr. 80)
- POLLUX I 30 sq.: 66. 7; III 80: 46. 19; IV 65: 74. 8 90. 5; V 39: 70. 10; VI 25: 103. 6; 43: 69. 7; VII 112: 69. 4; 205: 89. 13; VIII 81: 86. 1; IX 100: 89. 13; X 35: 37. 14; 47: 69. 4; 187: 19. 9
- POLYAENUS Strateg. II 1. 6: 51. 16; III 7. 1: 124. 10; IV 6. 3: 27. 1; V 33: 124. 5; VI 18: 69. 8; VII 2. 1: 110. 3
- POLYBIUS II 45: 67. 9; 49: 67. 9; IV 3: 67. 9; 8: 78. 2; 12: 53. 9; 67: 67. 9; 77. 7: 124. 10; V 39: 47. 5; VI 5: 62. 15; VII 1. 1: 128. 2 131. 4 132. 6; VIII 18: 78. 2; 21: 78. 2 79. 14; XI 12. 6: 124. 10; 12. 7: 124. 10; XII 12a 1: 66. 2; XIII 1: 67. 9; XVI 18. 7: 124. 10; 32: 67. 4; XVII 4: 67. 10; XX 4. 1: 62. 15; XXXII 25: 106. 6
- POMPONIIUS Ribbeck, scaen. Rom. poes. fr.² com. p. 249. 160: 133. 1
- POMPONIIUS MELA I 83: 115. 9; II 68: 123. 16; 106: 83. 5
- PORPHYRIUS de philos. ex orac. haur. p. 74 sq. Wolff: 113. 11
- PRATINAS fr. 2, PLG⁴ III 559 Bergk: 52. 2; fr. 5, PLG⁴ III 560: 107. 9
- PROPERTIUS carm. I 1. 19: 68. 3; I 6. 31: 106. 3; IV 5. 13: 68. 3
- QUINTILIANUS I 9. 5: 127. 5; VI 3. 41: 120. 11
- SCYMNUS 518: 31. 9; 653 sq.: 99. 12
- L. ANNAEUS SENECA MAIOR suas. I 1. 6: 11. 14
- L. ANNAEUS SENECA de ira II 25. 2: 128. 18; Herc. fur. 1360: 84. 1; Herc. Oet. 525: 68. 2; Hippol. 85: 80. 1; Phaedr. 21: 21. 10; 420 sq.: 68. 2
- SILIUS ITALICUS XII 287 sq.: 132. 13
- [SOCRATES] ep. VIII epist. Gr. 616 Hercher: 120. 14
- SOPATER CGF I 1. 192 Kaibel: 91. 7

- SOPHILUS CGF III 581 (fr. 2), CAF
II 445 (fr. 2): 13. 7; CGF III 581,
CAF II 445 (fr. 4): 63. 16
- SOPHOCLES Ai. 745 cum schol.: 35.
1; El. 703: 69. 3; Philoct. 304: 36.
3; 459: 85. 12; 800: 84. 1; 986:
84. 1; Trach. 1121: 105. 7; fragm.
61: 43; 199: 41. 3; 421: 43; 881:
62. 20
- SOSIBIUS FHG II 626 (fr. 5): 45. 11
- SOSICRATES FHG IV 500 (fr. 4): 81.
15
- SOSIPHANES Meleagr. fr. 1, TGF
p. 819 Nauck: 63. 2
- SPARTIANUS vit. Hadrian. 1. 5: 7.
11
- STATIUS Achill. I 692. 696: 85. 12;
II 22: 85. 12; Theb. V 50: 84. 1;
87: 84. 1; silv. III 131: 84. 1
- STEPHANUS BYZANTIUS s. v.
"Αβυδοί: 100. 6 102. 2 102. 4; "Αβυ-
δος: 101. 2; Αἶγιον: 44. 15; Αἰδη-
πος: 71. 3; Αἰξωνεία: 23. 2; "Αρ-
βέλη: 122. 18; Βέργη: 99. 17;
Βιστονία: 125. 7; Βοιωτία: 60. 3
69. 8; Γενέα: 34. 4; Διόμεια: 23. 12;
Θεσσαλία: 67. 12 69. 5; Κάτρη:
106. 8; Κόρινθος: 37. 17; Κύμη:
107. 19; Λακεδαίμων: 50. 5; Μαρώ-
νεια: 98. 3; Μύκονος: 77. 3; Σίρ-
νος: 74. 8; Συράκουσαι: 121. 17
122. 4 125. 14 126. 4; Τανάγρα:
63. 17; Τάρας: 124. 11; Τενέδιος
αὐλητής: 85. 2; Τένεδος: 84. 14
85. 3; Φωκίς: 67. 3
- STOBAEUS flor. XIV 7. 26 (I 266
Ddf.): 36. 6
- STRABO 36 C: 51. 14; 47: 99. 13; 100:
99. 14; 102: 99. 15; 104: 99. 16;
181: 134. 10; 250: 124. 9; 262:
127. 8; 269: 121. 17 122. 2 126. 3;
321: 59. 4; 378: 32. 9 36. 8; 380:
34. 2; 388: 69. 8; 398: 23. 18; 406:
63. 6; 421: 65. 9; 449: 30. 10 44. 7;
481: 80. 4; 483: 81. 3; 484: 74. 7;
487: 76. 11 76. 13; 533: 37. 22;
559: 36. 8 37. 22; 615: 59. 4; 622:
108. 1; 636: 111. 10; 643: 110. 2;
651: 116. 1; 924: 107. 21
- STRATTIS CGF II 774 (fr. 5), CAF
I 718 (fr. 26): 28. 9; CGF II 778,
CAF I 723 (fr. 40. 41): 87. 4 87. 5;
CGF II 785 (fr. 4), CAF I 727 (fr. 54):
114. 2
- SUETONIUS Aug. 70: 34. 6; Galb.
22: 89. 4; Oct. 87: 9. 1; *περὶ*
βλασφημιῶν, Miller Mél. de litt.
gr. p. 418: 84. 11; p. 425: 87. 7
- SUIDAS s. v. "Αβυδηνὸν ἐπιφόρημα:
100. 8; "Αβυδος: 101. 4; ἄδην:
128. 10; "Αθηναίων δυσβουλία:
17. 3; Αἰξωνεία: 23. 4; αἰξωνεύε-
σθαι: 23. 4; Αἰξωνεύς: 23. 4; Αἰ-
ξωνῆς: 23. 4; ἀγκοκορινθία: 38. 3;
ἀλλὰ γάρ: 64. 9; ἀμετρὶ: 130. 11;
ἀμύσαντες: 33. 1; ἀνδραποδίζω:
68. 10; "Αρβέλαι: 122. 19; "Αργεῖοι
φῶρες: 42. 5; "Αργεῖους ὄρεῖς:
41. 7; Ἀρκάδας μιμούμενοι: 54. 6;
ἀρχὴ Σκυρία: 85. 17; "Αρχίας:
121. 17; "Αττικῆς: 18. 7; "Αττικὴ
πίστις: 20. 11; Βάμμα Κυζικηνόν:
104. 5; Βιαντος Πριηνέως δίκη:
111. 11; Βοιωτία: 62. 18; Βοι-
ωτία ὅς: 60. 8; Βοῦς ὁ Μολοτ-
τῶν: 70. 7; Γέλως Μεγαρικός:
29. 11; Γοργόνες Τιθράσιαι: 25. 8;
Γραῦς σέριφος: 73. 2; Δελφός
ἀνὴρ κτλ.: 65. 2; Δεξιὸν εἰς ὑπό-
δημα, ἀριστερὸν εἰς ποδονίπτραν:
35. 4; Δηλίου κολυμβητοῦ: 75. 11;
Διειρωνόξενοι: 49. 12; δικάζεσθαι:
111. 11; δωριάξεν: 46. 12; Δώριος
αὔλησις: 52. 2; Δωριστι: 52. 2;
Εἰκὴ: 102. 4 102. 5; Εἰ τὸ μέσον
κτῆσαι Κορίνθου καὶ Σικωνός:

33. 5; Ἐκ Μασσαλίας ἦκεις: 134. 1; Ἐλευθεριώτερος Σπάρτης: 47. 10; Ἐπὶ μέγα: 128. 10; Ἐς Μασσαλίαν πλεύσεως: 134. 1; Ἐταῖροι Κορινθιοί: 37. 24 104. 18; ἦσαν πότ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι: 114. 1; Θεσσαλῶν νόμισμα: 69. 1; Θετταλὴ γυνή: 68. 1; Θετταλικαὶ πτέρυγες: 69. 5; Θετταλὸν σόφισμα: 68. 11; Θετταλὸν σόφισμα: 68. 11; Ἰππεὺς λευκοθώρακες: 69. 9 81. 13; Ἰσθμία: 40. 5; Ἰωνικός: 106. 9; κατὰ πτυστον: 124. 5; Κορινθικόν: 33. 1; κρητίζειν: 79. 5; Κρητικός: 81. 12; κρότωνος ὑγιέστερος: 125. 11; λαγῶς περὶ τῶν κρεῶν: 123. 9; λακωνίζειν: 50. 4; Λακωνικόν τρόπον: 51. 2; Λακωνικός: 46. 16; Λακωνικῶς: 51. 23; λεσβίσαι: 87. 12; Λεσβίων ἄξια: 87. 19; Λημνία δίκη: 83. 12; Λημνία χειρὶ: 83. 10; Λημνιον βλέπων: 83. 14; Λιμὸς Μηλιαῖος: 75. 6; Λοκοῦ ξυνθήματι: 66. 1; Μεγαρέων ἄξιοι μερίδος: 26. 8; Μεγαρέων δάκρυα: 30. 8; Μεγαρικαὶ σφίγγες: 29. 4; Μετὰ Λέσβιον φῶδόν: 88. 4; μέτρῳ ὕδωρ πίνοντες, ἀμετρὶ δὲ μάζαν ἐδόντες: 130. 11; Μήλιος: 66. 7; Μισήτη: 114. 2; Μυκῶνος γείτων: 76. 6; Μύσκελος: 121. 17; Οἴκοι: 113. 1; οἱ Κρήτες τὴν θυσίαν: 81. 2; ὁ Κρής τὴν θάλασσαν: 80. 10; Ὁλισβος: 114. 2; ὁμφαξ: 121. 10; ὄνος εἰς Κυμαίους: 108. 2; ὁ Σικελὸς ὁμφακίζεται: 121. 10; ὁ Σικελὸς τὴν θάλασσαν: 121. 7; Παλληνικὸν βλέπειν: 23. 16; πρὸς Κάρα καρίζεις: 79. 20; πρὸς Κρήτα κρητίζειν: 79. 20; Ῥάμνος: 24. 10; Ῥηγίνους: 123. 4; Ῥοδίων χρησμός: 94. 8; Σάμη: 93. 10; Σαμίων

ἄνθη: 91. 14; Σαμίων ὁ δῆμος: 93. 6; Σίβυλλα Θετταλή: 68. 1; σικελίζειν: 119. 10; Σικελικὴ τράπεζα: 120. 12; Σινώπη: 104. 18; Σκυρίαν δίκην: 86. 1; Σόλοι: 118. 3; Συβαριτικάς: 128. 10 129. 1 130. 3 130. 10; Συρακουσία τράπεζα: 122. 9; τὰ πρῶτ' ἀρίστους παῖδας Ἀίγινα τρέφει: 25. 10; Ταραντίνδιον: 124. 6; Ταραντῖνοι: 124. 13; Τενέδιος ἀνθρώπος: 84. 15 84. 18; Τενέδιος ξυνήγορος: 84. 16 85. 3; Τί οὐ γενήσῃ: 122. 19; Τί οὐκ ἀπήγξω: 63. 13; Τίς οὐ γενήσῃ: 122. 19; τὸν κολοφῶνα ἐπέθηκας: 110. 8; Ὑγιέστερος: 125. 16; ὑγιέστερος Κρότωνος: 125. 11; ὕμεις ὦ Μεγαρεῖς: 30. 12 45. 2 69. 10; ὑπερ τὰ ἐσκαμμένα: 127. 2; ὑπερ τὰ ἐσκαμμένα πηδῶν: 127. 2; ὑπερ τὰ ἐσκαμμένα πηδῶν: 127. 2; Φάσηλις: 117. 4; Χάτα: 37. 6; χαλκιδίζειν: 71. 9; χαλκιδίτις: 71; χιάζειν: 74. 8 90. 6; χοῖρος: 37. 25 38. 4; Ψύρα τὸν Διώνυσον ἄγοντες: 91. 1

SYMMACHUS ep. I 14 (8). 1 Seeck: 51. 21; I 45 (39). 2: 51. 21; V 37 (35): 51. 21

ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΛΕΞΕΩΝ ΧΡΗΣΙΜΩΝ s. vv. Ἄβυδον, Ἄβυδος, Ἄβυδοκότης (Bekk. Anecd. I 322. 29 sq.): 100. 12 101. 4 102. 4 102. 6; s. v. αἰξωνεύεσθαι: (Bekk. Anecd. I 353. 31): 23. 8; Αἰξωνῆσιν (B. A. 358. 23): 23. 8; αἰολίζειν (B. A. I 361. 2): 105. 6; ἀλλὰ γὰρ (B. A. I 377. 8): 64. 9; μεγαρίζοντες (Anecd. Bachm. I 296. 8): 29. 1; Συβαριτικάς, Συβαρικαῖς (Anecd. Bachm. I 372. 23): 128. 10

SYNESIUS ep. 4: 83. 5; 80: 113. 12; 101: 52. 4

- TATIANUS or. ad Graecos 17: 97.6
 TELECLIDES CGF II 368 (fr. 4),
 CAF I 216 (fr. 27): 106.13
 TEREDTIUS Eun. 420: 94.4; 805:
 14.3; 1093: 11.4; Heautont. 240:
 18.5; Hec. 440: 76.7; 801: 76.7
 TERTULLIANUS Ad nat. II 13:
 78.7; adv. Marcion. III 5: 91.9;
 Apol. 39: 12.8 31.3; de an. 20:
 58.8 78.6; de virgin. veland. 10:
 13.5
 THEMISTIUS or. XX p. 238 Ddf.:
 37.16 106.21 121.1; or. XXI
 p. 302.5: 77.2; or. XXIV p. 301:
 122.14; or. XXVII p. 334: 60.2
 THEOCRITUS Idyll. II: 67.13; XIV
 12: 69.8; 48: 31; XV 93: 52.2;
 125: 112.9; XVIII 30: 69.8;
 Schol. Theocr. I 56: 105.3; V
 33: 127.14; 61: 52.3; XIV 48.2:
 30.13 69.10; XV 125: 112.9
 THEODORUS HYRTACENUS Boi-
 son. Anecd. II 444: 104.10
 THEOGNIS 1103 Sitzler, PLG⁴ II
 214 (1103) Bergk: 109.1
 THEOPHRASTUS fragm. 112 Wim-
 mer: 85.10; 117: 115.1; 124: 44.2;
 131: 85.17
 THEOPOMPUS COMICUS CGF II
 805 (fr. 1), CAF I 743 (fr. 35):
 87.2
 THEOPOMPUS HISTORICUS FHG
 I 286 (fr. 54): 69.4 70.3; I 287
 (fr. 65): 103.9 103.12; I 299 (fr.
 129): 109.10; I 304 (fr. 149):
 99.18; I 306 (fr. 170): 37.10; I
 308 (fr. 178): 69.4; I 322 (fr. 260):
 124.2
 THUCYDIDES I 6.3: 13.3; 70:
 18.2; 84.3: 17.1 18.3; 144: 49.11;
 II 39: 49.11; 80: 70.4; IV 67:
 28.1; 84: 51.9; V 84—116: 74.12;
 105: 49.2
 TIBULLUS carm. I 2.45: 68.3; I 8.
 21: 68.3
 TIMAEUS FHG I 201 (fr. 44): 81.7;
 I 204 (fr. 57): 37.11; I 212 (fr. 82):
 127.13
 TIMOCLES CGF III 613 (fr. 3), CAF
 II 466 (fr. 37): 89.1
 TITINNIIUS fr. 175 (Ribbeck,¹ scaen.
 Roman. poes. fr.² II 186): 9.4; fr.
 inc. 18a, Ribbeck³ II 187: 123.13
 TYRTAEUS fr. 3 PLG⁴ II 9 Bergk:
 48.3
 TZETZES ad Hesiod. op 156: 12.5;
 450: 12.5; ad Lycophr. Alex. 433
 p. 159 Scheer: 59.6; Chil. IX 864
 — 894: 45.4; XII 318 sqq.: 108.11;
 ep. p 63 Pressel: 50.1; p. 76:
 108.11; p. 81: 126.12
 VALERIUS FLACCUS Argon. II 127
 sqq.: 83.5; II 332 sqq.: 84.1
 VALERIUS MAXIMUS II 1.10:
 11.13; II 4: 132.3; II 6.7: 134.11;
 IX 12.9: 127.7
 VARRO ling. lat. VII 87 p. 116.1
 Goetz-Schoell: 74.3; rer. rust. II
 1.4 Goetz: 53.17; II 4.10: 38.4;
 II 7.6: 69.8
 VELLEIUS PATERCULUS II 23.4:
 20.9
 VERGILIUS ecl. VIII 69: 68.3
 VITRUVIUS arch. VII 5.6: 97.2
 VULCATIUS Vit. Avid. Cass. 5: 7.12
 XENARCHUS CGF III 624 (fr. 2)
 Mein., CAF II 472 (fr. 11) Kock:
 69.6; CGF I 1 182 Kaibel: 123.3
 XENOPHANES Diels, Vorsokr³ I 57
 (fr. 3), PLG⁴ II 113 (fr. 3) Bergk:
 109.7
 XENOPHON Hell. I 1.23: 51.11;
 VII 4.30: 56.5

- ZENOBIUS I 1: 100.4; 32: 85.15; 48: 44.9; 70: 79.16; 79: 99.1; 82: 46.5; II 10: 19.1; 24: 48.5; 26: 20.5; 28: 20.7; 30: 116.10; 54: 55.9; 59: 55.1; 65: 62.19; 83: 70.5; 94: 72.12; III 6: 12.14; 39: 52.11; 57: 83.3; 96: 34.3; IV 1: 68.3; 27: 125.8; 29: 68.11; 62: 79.1; 74: 89.10; 85: 123.9; 88: 87.17; IV 91: 83.3 85.6; 94: 75.2; 95: 94.13; 97: 66.1; V 4: 66.2; 5: 66.4; 8: 30.5; 9: 88.4; 17: 77.1; 19: 130.11; 21: 76.4; 22: 66.7; 27: 36.14; 30: 80.6; 50: 81.1; 51: 121.7; 57: 113.1; 80: 113.8; 83: 123.4 123.10; 84: 121.10 121.12; 87: 128.17; 88: 130.10; 89: 121.13; 94: 122.9; VI 9: 84.12; 17: 63.13; 23: 127.1; 36: 117.4; 47: 108.6; VII 81: 68.3
- ZONARAS s. v. ἀβρότερον: 128.10; Ἀβυδηνός: 101.4; Αἰξωνεύς: 23.10; ἀμετροί: 130.11; Βάμμα Κυζικηνόν: 104.6; διακανιάσαι: 115.5; δω-
ράζειν: 46.12; κολοφών: 111.6; κρητίζει: 79.6; Λάκωνες: 47.9; λακωνίζειν: 52.1; Δειβήθριοι: 98.6 99.4; Δημνία γῆ καὶ γυνή: 83.5; Δήμνια κακά: 82.14; Συβα-
ριτική: 128.10; Ταραντιναὶ βαφαί: 124.5

AUCTOR DE VITA SUA

Natus sum Maximilianus Göbel in Silesiae vico prope Vratislaviam sito, cui nomen est Rothsürben, anno 1889 die XXIV mensis Maii, patre Friderico Göbel † architecto, matre Wilhelmina e gente Seeliger, quam superstitem esse gaudeo. Fidei addictus sum evangelicae.

Primis litterarum elementis in ludo publico imbutus gymnasia regia urbium Gedani Pontisque Saravi et gymnasium Fridericianum Vratislaviense frequentavi, ubi vere anni 1909 maturitatis testimonium adeptus sum. Deinde universitatem Fridericam Guilelmam Silesiacam adii, ut studiis philologicis et archaeologicis me darem.

Horum virorum doctorum interfui scholis vel exercitationibus: Appel, Baumgartner, Cichorius, Foerster, Gercke, von Hase †, Hönigswald, Kabitz, Koch, Kühnemann, Kroll, Rigal, Scheer, Schrader, Siebs, Skutsch †, Stern, Stoy, von Wenckstern, Ziegler.

Seminarii regii philologici sodalis fui ordinarius per tria semestria, item archaeologici et societatis Graecae Gerckianae per quinque semestria. Praeterea aditum mihi prae buerunt ad seminarium ad litteras Germanas perscrutandas institutum Maximilianus Koch, ad seminarium historicum Conradus Cichorius, ad seminarium philosophicum Matthias Baumgartner et Eugenius Kühnemann, ad seminarium psychologicum Williamus Stern.

Quibus omnibus viris humanissimis gratias ago quam maximas, imprimis autem philologis Vratislaviensibus Francisco Skutsch † et Alfredo Gercke nec non Richardo Foerster, qui mihi huius dissertationis thema tractandum proposuit et cuius consilium ac doctrina in studiis cum philologicis tum archaeologicis nunquam mihi defuerunt.

Restat ut illis quoque grates agam, qui benigne me adiuverunt hoc in opusculo componendo, imprimis viris clarissimis Iulio Roy-Cherrier (Chalon-sur-Saône), societatis archaeologicae et historicae Cabillonensis praesidi, qui identidem per litteras de musei Cabillonensis statua quadam me docuit, et Bernhardo Schneck, gymnasii Iohannei Vratislaviensis collegae et professori, qui mihi suas de proverbiiis Suidanis schedas comiter permisit. Grato denique animo sodales commemoro, qui in opusculo prelo committendo mihi praesto fuerunt: Alfonsum Nehring, Drd. phil., et Iulium Makowsky.

THESES

1

Studia archaeologica et philologica nunquam dirimenda.

2

In sarcophago Vaticano, qui mythum Protesilai et Laodamiæ exhibet¹, figuram apud navem in terra stantem et ab omnibus adhuc interpretibus ut militem declaratam equidem puto Minervam esse.

3

In sarcophago Mantuano Medæe fortunam ostendente² instrumentum illud prope pedes infantium, quibus mors a Medea paratur, positum non est cylindrus (Robert), sed sphaera³.

4

In sarcophago Palatino⁴, qui eundem mythum ostendit, tabula prope infantes illos in terra iacens neque „Hochzeitstafelchen“ vocanda est (von Duhn) neque „Schreibtäfelchen“ (Robert), sed tabula lignea mihi videtur esse, qua pueri ad pilæ ludum exercendum solent uti⁵.

5

Errant, qui in trimetro iambico caesuram mediam aut omnino exstare negant⁶ aut certis solum condicionibus inesse contendunt⁷.

¹ Galleria dei candelabri no. 113 (Museo Pio Clementino); spero fore ut commentatiunculam de hoc sarcophago scriptam aliquando publici iuris faciam nec non imaginem photographice depictam, quam apud Robertum nondum invenimus. ² Robert, Sarkophagreliefs II 196 ³ quod ex imagine patet, quam mihi professor Ada Sacchi-Simonetta, musei Mantuani praelecta, propria manu delineavit. Eandem rem per litteras Ada Sacchi mecum communicavit.

⁴ Robert II 201 ⁵ cf. imaginem apud Guhl et Koner, Leben der Griechen und Römer⁶ fig. 451 ⁶ Albert Schmidt, De caesura media in Graecorum trimetro iambico. Diss. Bonn. 1865; S. Mekler, Nachlese zur Frage der Caesura media. Wiener Studien III (1881) p. 37; id., Zur Revision der Frage der Caesura media im iambischen Trimeter des Euripides. Progr. des akadem. Gymnas. zu Wien. 1878 ⁷ Wilamowitz, Euripides Herakles 754;

6

Risum quem dicimus Sardonium perperam derivant grammatici veteres ex herba Sardoia, quam qui ederit, *μετὰ σπασμοῦ καὶ γέλωτος* moreretur. Vocabulum „Sardonium“ vel „*σαρδάνιον*“ potius cum voce *σαίρω* cohaerere ex Hom. Od. v 302 efficiendum videtur,

7

Ἄρκτοι apud Graecos non ideo memoriam significabant immortalem, quia numquam occidunt illa signa¹, sed cum septem omnino *μνήμες* numerus esset, id quod e Graecorum superstitione patet².

A. N. Verrall, Class. Rev. 1906 p. 241; Io. Uhle, De Menandri arte metrica. Diss. Münster 1912

¹ cf. Diels, Vorsokratiker I³ 103, not. ad Heracliti fr. 126a ² etiam lunam ad numerum septem spectare et mentem significare Guilelmus Roscher ostendit (Abhdl. d. sächs. Gesellschaft der Wissenschaften 1911, Phil. hist. Kl. XXVIII 5 p. 16 sq.; cf. ibid. 1906, XXIV 6 p. 54 sq.). Praeterea superstitionem illam saepius invenimus.

PN
6413
G6

Goebel, Maximilianus, 1889-
Ethnica, pars prima: De graecarum
civitatum proprietatibus proverbio
notatis. Vratislaviae, A. Favorke, 1915.
172p. 24cm.

Inaug. Diss. - Breslau.
Bibliography: p. [4]-6.

1. Proverbs, Greek--History and criticism. I. Title.
II. Title: De graecarum civitatum proprietatibus prover-
bio notatis. Proverbs, Greek--History and criticism. I. Title.
II. Title: De graecarum civitatum proprietatibus prover-
bio notatis. CCSC/mb

022220
62661

